

TZA

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ Δ' ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΥΠΟ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ, Δ. Φ.

Καθηγητού Γυμνασίου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1909

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

1270

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΑΘΗΝΩΝ

Ξ. 1270

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

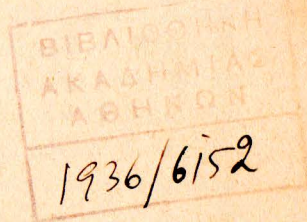
ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ Δ' ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΥΠΟ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ, Δ. Φ.

Καθηγητοῦ Γυμνασίου

31 MAI. 1958

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ
1909

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

RESEARCH IN THE HISTORY OF SCIENCE

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΧΗ
1900

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Α

«Ἡ μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ποτὲ δὲν θέλει εἶσθαι ἐντελής χωρὶς τῆς μελέτης τῆς κοινῆς.»

ΚΟΡΑΗΣ (Ἐπιστολῶν Α', σ. 988)

Ὑπῆρχέ ποτε χρόνος, ὅτε καθῆκον τῶν λογίων Ἑλλήνων ἐνομιζέτο ἡ μελέτη τῶν γραπτῶν μόνων μνημείων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ δὲ ἐν τοῖς στόμασι τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων φερομένη καὶ μάλιστα ἡ τῶν ἀμαθῶν καὶ παιδεύσεως ἀμοίρων λαλιὰ ἐκρίνετο προσοχῆς ἀναξία καὶ ὄλως περιεφρονεῖτο. Τὴν σφαιερὰν ταύτην καὶ ἐκ προκαταλήψεως προερχομένην δοξασίαν ἐν τοῖς πρώτοις ἤλεγξεν ὁ ἀοίδιμος τοῦ Γένους διδάσκαλος Ἀδαμάντιος Κοραῆς, καταδείξας ἐν πολλοῖς τὴν ὠφέλειαν τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῆς σπουδῆς τῆς κοινῆς γλώσσης, τῆς γλώσσης δηλαδὴ, ἣν οἱ ἀπανταχοῦ διεσπαρμένοι Ἕλληνες καθ' ἑκάστην λαλοῦμεν.

Ἄλλὰ καίτοι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κοραῆ καὶ ἄλλοι σοφοὶ ἐπιστήμονες καὶ λόγοι Ἕλληνες τὴν ἐκ τῆς μελέτης τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς γλώσσης μεγίστην ὠφέλειαν διεκήρυξαν καὶ τὴν σπουδὴν αὐτῆς θερμοτάτα συνέστησαν, ἐν τούτοις δὲν ἐλλείπουσιν ἔτι καὶ νῦν οἱ ἔνεκα ἀτελοῦς τῶν πραγμάτων γνώσεως καὶ ἐσφαλμένης αὐτῶν ἀντιλήψεως ἐξακολουθοῦντες νὰ δοξάζωσιν, ὅτι ἡ τοιαύτη τῆς νῦν λαλουμένης γλώσσης ἡμῶν σπουδὴ καὶ μελέτη οὐ μόνον ἀνωφελὴς εἶναι, ἀλλὰ καὶ — τὸ κατ' αὐτοὺς φοβερότερον! — ἐπιβλαβὴς ἀποβαίνει.

Οἱ τὰ τοιαῦτα ὁμως δοξάζοντες καὶ τὸ ἐθνικὸν δῆθεν συμφέρον ἐν τῷ προκειμένῳ προβάλλοντες, πρῶτον μὲν δὲν νοοῦσι, φαίνεται, ὅτι εἰς λογικὴν ἀντίφασιν μεγάλην περιπίπτουσιν. Διότι τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣν μετὰ μεγίστης εὐλόγως χαρᾶς λαλουμένην ἀκούουσιν ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Θράκῃ, ἐν Πόντῳ, ἐν τῇ καθόλου Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς γῆς, ἐν ἣ ποτε ὁ Ἑλληνισμὸς ἤκμασε καὶ ἐξακολουθεῖ δρῶν μέχρι τῆς σήμερον, τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣν πάνυ δικαίως προβάλλομεν ὡς

ἐν τῶν κυριωτέρων τεκμηρίων τοῦ μεθ' ἡμῶν συνδέσμου τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν ἐκείνων, τὴν γλῶσσαν ταύτην θέλουσι νὰ περιφρονῶσι καὶ τὴν μελέτην αὐτῆς ὡς ἐθνικόν τι ὄνειδος ἀποτρίβονται! Ἐπειτα δὲ συγγέουσι τὸ ζήτημα τῆς δι' ἐπιστημονικούς καὶ ἐθνικούς ἅμα σκοποὺς συλλογῆς καὶ ἐπεξεργασίας τοῦ συγχρόνου γλωσσικοῦ ὕλικου μὲ τὸ ζήτημα τῆς μορφῆς, ἣν πρέπει νὰ ἔχη ἡ νῦν γραφομένη, καὶ ἐλέγχονται ἀγνοοῦντες ἐν γένει τὸ περιεχόμενον καὶ τὸν σκοπὸν τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης.

Σκοπὸς τῆς τοιαύτης ἐργασίας δὲν εἶναι νὰ ἀπαρτιοθῇ βαβυλωνιακόν τι συνονθύλευμα λέξεων καὶ τύπων, λαμβανομένων ἐκ τῶν ἀνὰ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας λαλουμένων συγχρόνων ἰδιωμάτων (Κρητικοῦ, Κυπρίου, Τσακωνικοῦ, Θεσσαλικῶ κλπ.), ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου. Τοῦτο μόνον ἄνθρωποι ὅλος σκαιοὶ τὸν νοῦν θὰ ἠδύναντο νὰ σκεφθῶσι. Βεβαίως δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐκ τῆς λαλουμένης λήψις γλωσσικῶν στοιχείων, ἥτοι λέξεων καὶ τύπων, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐν τῇ κοινῇ γραφομένῃ, καθ' ὅσον ταῦτα δὲν δυσαρμοστοῦσι πρὸς τὸν καθολικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Τοῦναντίον μάλιστα ἐπιβάλλεται τοῦτο καί, ὡς ὁ μέγας Οὐμβόλδος ἐδίδαξεν, ἀέναον ῥεῦμα ἀπὸ τῆς λαλουμένης πρὸς τὴν γραφομένην καὶ τἀνάπαλιν ἀπὸ ταύτης πρὸς ἐκείνην πρέπει νὰ ὑπάρχη, ἵνα μὴ ἄλλως ἢ γραφομένη πᾶσαν ζῶην ἀπολέσῃ. Ἀλλά, ἐπαναλαμβάνομεν, κύριος σκοπὸς τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐργασίας δὲν εἶναι οὗτος.

Ἡ συλλογὴ καὶ μελέτη τοῦ ὕλικου τῶν συγχρόνων Ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀρχαίων γραπτῶν μνημείων ἐπικουρίαν μεγάλην παρέχει καὶ τὰ πολλάκις παράδοξα φαινόμενα διδάγματα τῆς γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης καὶ τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης ἐν γένει πιστοὶ καὶ διαλευκαίνει, καὶ πεπλανημένας δοξασίας περὶ τῆς νῦν ἡμῶν γλώσσης διαλύει, καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς τέλος ἀπόψεως ἐπωφελῆς ἀποβαίνει. Φθόγγοι ἐκ πρώτης ὄψεως φαινόμενοι ξένοι τῆς πατρίου ἡμῶν γλώσσης (π. χ. τς, τζ, γκ) ἀποδεικνύεται ὅτι ἀπλούστατα διὰ τῆς φυσικῆς ἀνελιξέως τῆς γλώσσης ἡμῶν δύνανται νὰ γεννηθῶσι καὶ ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ νομίζηται ξένην ἔχουσα τὴν καταγωγὴν πᾶσα λέξις, ἐν τῇ ὁποίᾳ τυγχάνει νὰ ὑπάρχη φθόγγος τις τούτων. Λέξεις ἀρχαῖαι, περὶ ὧν κοινῶς πιστεύεται ὅτι ἐχάθησαν ἤδη, εὐρίσκονται σωζόμεναι μὲ τὴν παλαιὰν αὐτῶν σημασίαν ἢ ὀλίγον τι παρηλλαγμένην (πρὸβλ. π. χ. τὰ Θεσσαλικά οὐτίδα=ἡ ὠτίς, μαίνουμι=μαίνομαι=βαρύνουμαι, βατταλαλῶ καὶ ἄλλα). Ἄλλοτε ἐπιστεύετο ὅτι ὀνομαστικὰ τόπων (π. χ. Μορεᾶς, μεσαρεᾶ) καὶ ἄλλαι λέξεις λίαν συνήθεις καὶ τῆς καθ' ἡμέραν χρήσεως (π. χ. βρέ, τραυῶ) εἶναι λέξεις

Σλαυϊκαὶ ἢ Φραγκικαὶ καὶ προσήγοντο ὡς τεκμήρια τοῦ γενομένου δῆθ' ἐν ποτε ἐκσλαυϊσμοῦ καὶ τῆς ἐκβαρβαρώσεως Ἑλληνικωτάτων χωρῶν. Ἄλλ' ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις τῶν συγγρόνων ἰδιωμάτων ἀπέδειξεν ὅτι οὔτε ὁ Μορεᾶς (= Πελοπόννησος) ἔχει σχέσιν τινὰ μὲ τὴν σλαυϊκὴν λέξιν *more* ἢ *morje* (= θάλασσα), οὔτε ἡ μεσαρεὰ μὲ τὴν ἰταλικὴν *massaria* ἢ *masseria*, οὔτε τὸ βρεῖ μὲ τὸ ἐνετικὸν *varé*, οὔτε τὸ τραυῶ μὲ τὸ λατινικὸν *traho*, οὔτε τὸ φκειάνω μὲ τὸ *facio* κτλ., ἀλλ' ὅτι αὐταὶ εἶναι λέξεις ἑλληνικωτάτην ἔχουσαι τὴν καταγωγὴν (πρὸβλ. Τεσσαρακονταετηρίδα Κόντου, σελ. 8 κ. ἐ.) καὶ οὐδαμῶς δύναται τις νὰ προσάγῃ ταύτας ὡς τεκμήρια τοῦ δῆθεν ἐκσλαυϊσμοῦ ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ τῆς πλήρους δῆθεν νοθεύσεως τοῦ εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν ὀέοντος ἑλληνικοῦ αἵματος.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων, ἅτινα ἐκρίναμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν χάριν ἐκείνων, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ ἔργου αὐτῶν δὲν ἤχθησαν ἐπὶ τὴν μελέτην γλωσσολογικῶν συγγραμμάτων, δύναται τις νὰ συμπεράνῃ περὶ τῆς ὠφελείας, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιστημονικῶς παρέχει ἡ συλλογὴ καὶ μελέτη τοῦ ὕλικοῦ, ὅπερ προφέρεται ἐκ τῶν στομάτων τῶν ἀπανταχοῦ ζώντων Ἑλλήνων, καὶ πόσης σπουδαιότητος εἶναι τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπεβάλετο ἢ πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἀθήναις ἰδρυθεῖσα Γλωσσικὴ Ἑταιρεία.

B

Ἡ παροῦσα πραγματεία ὑποβληθεῖσα εἰς τὸν Δ' διαγωνισμὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ἔτυχε τοῦ πρώτου βραβείου μετὰ μιᾶς ἐτέρας. Ἡ περὶ αὐτῆς κρίσις τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς οἰκείας ἐκθέσεως καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Γεωργίου Χατζιδάκι ἔχει ὡς ἑξῆς: «Πραγματεία μακρὰ ἐκ σελίδων μεγάλων 192. Ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς εἶναι ἀνὴρ ἐπιστημονικῶς ἄριστα κατηρτισμένος, πρὸς δὲ καὶ μελετηρὸς, διὸ παρακολουθεῖ ἐπιμελῶς τὰ περὶ τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης ἀπὸ τινων ἐτῶν διδασκόμενα, καὶ ἡ πραγματεία αὐτοῦ οὐ μόνον εἶναι ἀρίστη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ δύναται οὕτως, ὅπως ἔχει, νὰ δημοσιευθῇ. Ὁ συγγραφεὺς προτάσσει μικρὰν εἰσαγωγὴν, ἐν ἣ σαφῶς καὶ διὰ τεκμηρίων σαφῶν καὶ ὀρισμένων διδάσκει, πῶς διὰ τῆς ἐποικίσεως ἡ βόρειος Ἑλληνικὴ τῆς Λαρίσης καὶ τοῦ Τυρνάβου ἀνεμείχθη ἤδη πολλαχῶς, καὶ δὴ ὅτι ἀνάγκη πολλῆς προσοχῆς πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. Μετὰ ταῦτα ἔπεται γραμματικὴ, κυρίως φωνητικὴ τῆς Θεσσαλικῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐν Τυρνάβῳ λαλουμένης, καὶ ἐν ταύτῃ μάλιστα φαίνεται ἐπιτυχάνων ὁ

συγγραφεύς, διότι πάμπολλα μὲν παρατηρεῖ καὶ ἐρμηνεύει δεξιῶς, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἀναγράφει ἀρχαῖα φαινόμενα. Οὕτω λ. χ. κάλλιστα ἐρμηνεύει κλπ.».

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ περὶ τῆς παρουσίας γλωσσικῆς πραγματείας ἐπίσημος κρίσις, ἡμεῖς δὲ ἀποβλέποντες εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, οὐδὲν ἄλλως διανοούμεθα νὰ προβῶμεν εἰς λαϊκὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἔκδοσίν της. Διότι ἐσκεπτόμεθα ὅτι πραγματεία, ὡς ἡ ἀνὰ χεῖρας, ἐξετάζουσα τὸ φωνητικὸν κυρίως τῆς γλώσσης καὶ προϋποθέτουσα γινῶσιν τινα τῶν φθογγικῶν νόμων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ δυσχερέστερόν πως τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης μέρος, πραγματεία, λέγομεν, τοιαύτη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐχερῶς νοητὴ καὶ ἐπομένως νὰ εὐαρεστῇ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ ὅλων ἀπειρῶν τῆς γλωσσολογίας, ὅπως θὰ εὐηρέστει πως, ἂν ἀπετέλει συλλογὴν λέξεων, (π. χ. τῶν γεωργικῶν, τῶν ἀμπελουργικῶν, τῶν ὑφαντουργικῶν, κλπ.) ἢ τύπων καὶ φράσεων μετὰ παραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὰς ἀντιστοίχους ἀρχαίας ἢ ξένας καὶ ἐρμηνείας.

Ἄλλ' ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ διὰ πράξεως τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς τῆς ἰδιαιτέρας ἡμῶν πατρίδος ἀνθορομήτως καὶ ἐπισήμως ἐκδηλωθεῖσα ἀξίωσις, ὅπως ἴδη τὸ φῶς τῆς δημοσιεύσεως ἢ παροῦσα μελέτη, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς Τυρνάβου πρόθυμος καὶ εὐγενὴς χορηγία μέρους τῆς πρὸς τύπωσιν τοῦ ἔργου ἀπαιτουμένης δαπάνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ παρορημίσεις ἀνδρῶν φίλων, λίαν προθύμως ἀναλαμβάνοντων τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν, ὑπεχρέωσαν ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς, ἀφ' οὗ ἔν τισι μὲν, ἐν οἷς ἀναγκαῖον ἦτο, ἐπέξετεῖναμεν καὶ συνεπληρώσαμεν κατὰ τι, ἐν ἄλλοις δέ, ἐν οἷς δυνατὸν, ἠπλοποιήσαμεν κατὰ τὸ ἐφικτὸν χάριν τῶν μὴ ἐμπείρων τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης, ἵνα νοῶνται πως τὰ πορίσματα τὰ ἐκ τοῦ παρατιθεμένου γλωσσικοῦ ὕλικου συναγόμενα.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

«*Ἀρχὴ παιδεύσεως ἢ τῶν ὀνομάτων επίσκεψις.*»

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ γλῶσσα, τῆς ὁποίας τοῦ φωνητικοῦ ἰδία θὰ προσπαθήσωμεν νὰ παράσωμεν εἰκόνα ἐν τοῖς κατωτέρω, εἶναι μὲν κυρίως ἢ ἐν Τυρνάβῳ τῆς Θεσσαλίας νῦν λαλουμένη, ἀλλ' εὐνόητον ὅτι, ἀν δὲν λαλῆται ἐν ἀπάσῃ τῇ Θεσσαλίᾳ ἢ νῦν Ἑλληνικῇ γλῶσσᾳ, ὅπως ἀκριβῶς ἐν Τυρνάβῳ καὶ ταῖς γειτονικαῖς κόμαις, δὲν παρουσιάζει ὅμως αὐτόθι αὕτη διαφορὰς τοσαύτας καὶ τηλικαύτας, ὥστε νὰ δύναται τις ὡς περὶ ἰδιαιτέρου Θεσσαλικοῦ ἰδιώματος νὰ κάμῃ περὶ αὐτῆς λόγον. Διὸ δὴ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι παρέχων τὴν εἰκόνα τῆς ἐν Τυρνάβῳ καὶ τοῖς ἐγγύς πέριξ λαλουμένης νῦν γλώσσης, παρέχει εἰκόνα τῆς ὅλης συγχρόνου Θεσσαλικῆς διαλέκτου.

Ὁ Θεσσαλικὸς Τύρναβος (κατὰ τὴν ἐγχώριον προφορὰν Τούρναβος) κεῖται, ὡς γνωστόν, Β.Δ. τῆς Λαρίσης, ἧς ἀπέχει 15 χιλιόμετρα περίπου. Κατὰ τινὰ παράδοσιν ἐκτίσθη ὑπὸ Τουρχάν, τοῦ Τούρκου κατακτητοῦ. Ἡ παράδοσις ὅμως αὕτη δὲν φαίνεται πιθανή, καὶ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἡ κωμόπολις ὑπῆρχε καὶ πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεως τῆς Θεσσαλίας, ὡς ἐμαρτύρει καὶ ἐπιγραφὴ τισ μεσαιωνικῆ, ἀναγινωσκομένη ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ τοίχου ναοῦ τινος κατακρημνισθέντος ἤδη. Ἄριθμει νῦν ὑπὲρ τὰς ἑξ̄ χιλιάδας κατοίκων Ἑλλήνων πάντων, τὰ δὲ ἐγγύς αὐτοῦ κείμενα χωρία εἶναι τὰ ἑξῆς:

α') Δένδρα, Ντουρσανάδες, Ὀκτσιάρο, Οὐρμὰν Τσιφλίκι, Τσιαταλάρι, Γκουρτζόβαλη.

β') Καζακλάρι, Τσιαϊρλί, Ντιλέργια, Κουτάφι, Ἐβρενόζ, Μισαλάρι, Καρατζιόλι, Λυγαρεά.

γ') Τατάρι.

Τῶν χωρίων τούτων κατὰ τοὺς πρὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θεσσαλίας (1881) χρόνους τὰ μὲν πρῶτα κατοικοῦντο ὅλως ὑπὸ Ἑλλήνων, τὰ

δεύτερα ὅλως ὑπὸ Τούρκων, ἰδιά Κονιάρων, τὸ δὲ τελευταῖον εἶχε κατοίκους μικτούς. Μικτοὶ ἦσαν κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 1881 χρόνους καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Τυρνάβου, ἦτοι Ἕλληνες καὶ Τούρκοι, ἀλλ' οἱ τελευταῖοι, ὄντες ἰδιά Λαλιῶται, ἀπετέλουν μειονότητα ἔξ 80—100 οἰκογενειῶν μόνον.

Μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας ἀπῆλθον πάντες σχεδὸν οἱ Τούρκοι ἔκ τε τῶν χωρίων καὶ ἔκ τῆς κωμοπόλεως Τυρνάβου, αἱ δ' ἐναπομείνασαι Τουρκικαὶ οἰκογένειαι αὐτόθι δύνανται νὰ ἀριθμῶνται ἤδη τῇ βοήθειᾳ τῶν δακτύλων.

Τοὺς ἀπελθόντας Μωαμεθανοὺς ἔκ τῆς γωνίας ταύτης τῆς Θεσσαλίας ἀντικατέστησαν Ἕλληνες ἔκ τε τῆς πρὸς νότον καὶ ἔκ τῆς πρὸς βορρᾶν Ἑλληνικῆς χώρας, καὶ ἤδη ἔκτος τῶν παλαιότερων κατοίκων εὗρισκει τις ἐνταῦθα καὶ Πελοποννησίους, Στερεοελλαδίτας, Ἡπειρώτας, Μακεδόνας, (ἰδιά Ἑλληνοβλάχους) καὶ Θράκας ἔτι πρόσφυγας ἀφικομένους ἐσχάτως. Προδήλον δὲ ἐντεῦθεν ὅτι οὐχὶ ὁμοιόμορφος Ἑλληνικὴ διάλεκτος λαλεῖται νῦν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Τυρνάβῳ καὶ τοῖς πέριξ οἰκούντων καὶ ὅτι δὲν θὰ παρεῖχε τις εἰκόνα Θεσσαλικῆς συγχρόνου διαλέκτου, ἂν ἀδιακρίτως προσεῖχε τὸ οὖς ἔξ ἴσου εἰς πάντας τούτους. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν ταύτῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔχομεν μόνον τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας τοὺς πρὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θεσσαλίας κατοίκους ἰδιά τοῦ Τυρνάβου. Καὶ ἐν τούτοις ὅμως πρέπει νὰ διακρίνωμεν τοὺς παλαιότερους Τυρναβίτας ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μεγάλην πανώλη τοῦ 1813, τὴν ἐρημώσασαν σχεδὸν τὴν κώμην, ἐν Τυρνάβῳ πολλαχόθεν ἐγκαταστάντων. Εἶναι δὲ πάλιν οἱ τελευταῖοι οὗτοι Ἀγραφιῶται ἔκ τῶν Θεσσαλικῶν Ἀγράφων, Δαμασιῶται, Δουμηνικιῶται, ἔκ Δαμασίου καὶ Δουμενίκου χωρίων τῆς «Ποταμιάς», ἦτοι τοῦ ἄνω Τιταρησίου, καὶ τελευταῖον Ζαρκηνοί, ἔκ Ζάρκου τῶν Τρικκάλων, καὶ Γκουρτζοβαλίται, ἔκ τοῦ χωρίου Γκουρτζόβαλης.

Τῶν πρὸ τῆς προσαρτήσεως λοιπὸν τῆς Θεσσαλίας κατοίκων τούτων τοῦ Τυρνάβου (1) τὸν λόγον καὶ ἰδιά γερόντων, γραιῶν καὶ γυναικῶν ἐν γένει ἀγραμμάτων θὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ συντόξει τῆς παρούσης μελέτης. Ἄν δ' εἰσῆχθῃ τι ἤδη εἰς τὴν ἐνταῦθα λαλουμένην γλώσσαν ἔκ τῆς τῶν νεηλύδων κατοίκων ὀμιλίας, ἔκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν σχολείων ἢ τῆς ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἄλλης ἐν γένει ἐπιμειξίας, τοῦτο ἐπιμελῶς σημειοῦται.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ προταχθῶσιν, ἵνα γνωρίζῃ τις ἐπὶ τίνων βάσεων ἐγένετο ἡ ἐργασία ἡμῶν αὕτη, προβαίνομεν εἰς τὴν μελέτην περὶ τοῦ φωνητικοῦ ἰδιά τῆς συγχρόνου Θεσσαλικῆς διαλέκτου.

(1) Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Λαρίσῃ δικηγόρου κ. Φωκ. Τσαπαλίδου ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀνὴρ ὄντως σοφός, ὑπάρξας δὲ ἐπὶ Τουρκοκρατίας πρόεδρος ἐμποροδικείου ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Τουρκικῆς Ἐπικρατείας, παρατηρῶν πολλὰς ὁμοιότητας εἰς τὰ ἦθη καὶ τὸν ἐν γένει τρόπον τῶν κατοίκων Κοζάνης, Τσαριτσάνης καὶ Τυρνάβου πρὸς τοὺς τῆς Θράκης εὗρισκε πιθανὴν τὴν ἔκ τῆς τελευταίας χώρας γενομένην ποτὲ ἐποίκησιν τῶν κατοίκων τῶν τριῶν κωμοπόλεων.

ΦΩΝΗΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

Ι. Μετάπτωσις.

Ὅπως οἱ παλαιοὶ Ἑλληγες ἐλάλουν μὲν πάντες μίαν γλῶσσαν, τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν, οὐχὶ δ' ὅμως ἀκριβῶς ὁμοίως, ἀλλ' εἶχον διαφόρους διαλέκτους (Δωρικήν, Ἰωνικήν, Αἰολικήν, Ἀττικήν), οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι: Ἑλληγες καὶ περ τὴν νέαν Ἑλληνικήν πάντες λαλοῦντες, διαφόρως ὅμως αὐτὴν λαλοῦμεν καὶ οὐχὶ σμικρὸν τι πολλακίς διαφέρει ὁ λόγος π. χ. τοῦ Θεσσαλοῦ ἢ Μακεδόνοσ ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κρητὸσ ἢ Πελοποννησίου ἢ Κυπρίου. Ἐχει καὶ ἡ νέα Ἑλληνική διαλέκτους καὶ ἰδιώματα, ὅπως ἡ παλαιὰ ἐκείνη.

Ὁ πρῶτοσ ἐπιστημονικῶσ ἐρευνήσασ τοὺσ χαρακτῆρασ τῆσ νέασ Ἑλληνικήσ γλῶσσησ καὶ κατὰ τοῦτοσ διαιρέσασ αὐτὴν εἰσ διαλέκτους εἶναι ὁ σοφὸσ τοῦ Ἐθνικοῦ μασ Πανεπιστημίου καθηγητῆσ τῆσ Γλωσσολογίασ κ. Γεώργιοσ Χατζιδάκισ. Ὑπὸ τοῦτοσ παρατηρήθη τὸ πρῶτον ὅτι μεταξὺ τῶν νέων Ἑλλήνων τῶν κατοικούντων γενικῶσ εἰπεῖν πρὸσ βορρᾶν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆσ Πελοποννήσου καὶ τῶν πρὸσ νότον αὐτοῦ ἢ κυριωτάτη διαφορὰ ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. οἱ μὲν νότιοι Ἑλληγες διασφῆζουσιν ἐν γένει τὰ φωνήεντα, οἱ δὲ βόρειοι ἀφ' ἐνόσ μὲν τρέπουσι πᾶν ἄτονον ο (ω) εἰσ ου καὶ ε (αι) εἰσ ι, ἀφ' ἐτέρου δὲ συγκόπτουσιν, ἀποβάλλουσιν ἢ ἀτελῶσ προφέρουσιν: τὰ μὴ τονούμενα ου καὶ ἰ (=ι, η, υ, ει, η, κλπ.). Ἦτοι παρὰ τοῖσ βορείοισ Ἑλλησι λέγεται νῦν π. χ. ἀνθρουπουσ ἀντὶ ἀνθρωποσ, ἔρχιτι ἀντὶ ἔρχεται, πλι ἀντὶ πουλλι, κθάρι ἀντὶ κριθάρι, μιλάρι ἀντὶ μουλάρι, σπρι ἀντὶ σπυρί, ἔχει ἀντὶ ἔχει κλπ.

Τοῦ φαινομένου τοῦτο ἡ αἰτία ἔγκειται ἐν τῷ διαφορῳ τονισμῷ τῶν λέξεων ὑπὸ τῶν συγχρόνων βορείων Ἑλλήνων ἢ ὑπὸ τῶν νοτίων. Οἱ βόρειοι Ἑλληγες ἐκφέρουσιν τὰ τονούμενα φωνήεντα μετὰ δυνάμειωσ πολὺ μεγαλυτέρας ἢ οἱ νότιοι, ὁ τόνοσ δηλ. αὐτῶν εἶναι ἰσχυρόσ καὶ

ἔνεκα τούτου τὰ φωνήεντα τῶν ἄλλων συλλαβῶν πλὴν τῆς τονουμένης πάσχουσιν ἐξαπθένωσιν, δηλ. γίνονται κλειστότερα (ἀντί ο ἢ ε προφέρεται ου ἢ ι) ἢ ὅλως σχεδὸν ἀποβάλλονται, ἀν ταῦτα εἶναι ου ἢ ι. Ἀνάλογα ἀκριβῶς φαινόμενα παρατηροῦνται καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ (πρὸ βλ. π. χ. πατέρα ἀλλὰ πατρός ἀντι πατέρως, φέρω ἀλλὰ δίφρος ἀντι δίφερος, γένος ἀλλὰ ὁμό-γεν-ιος ἀντι ὁμό-γεν-ιος κ.τ.τ.), καλοῦνται δὲ ταῦτα μεταπιτωτικά· (πρὸ βλ. Γεωργίου Χατζιδάκι Ἀκαδημεικῶν Ἀναγνωσμάτων τόμ. Α', σελ. 76 καὶ 247).

Τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος κανόνος ἔχοντος ἴσως γενικὸν κύρος παρ' ἄλλοις τῶν βορείων νέων Ἑλλήνων, οὐδεμίαν μὲν ἐξαιρέσεις παρατηρεῖται ἐν τῇ συγχρόνῳ Θεσσαλικῇ διαλέκτῳ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος ἦτοι πᾶν ἄτονον θ ἀκούεται ὡς ι καὶ πᾶν ἄτονον ο ὡς ου. Ὡς πρὸς τὸ δεῦτερον ὁμοῦς μέρος τὰ πράγματα ἔχουσιν οὐχὶ ἀπλῶς ἦτοι πρῶτον μὲν πολλὰ ἄτονα ου, ἰδίᾳ ἐν καταλήξει ῥημάτων, ἀκούονται· (π. χ. ἔχουν, φέρουν, γράφουν οὐχὶ ἔχν, φέρν, γράφν οὐδὲ ἔχνι, φέρνι, γράφνι, ὅπως παρ' ἄλλοις τῶν βορείων Ἑλλήνων), δεῦτερον δὲ ὁ ἄτονος φθόγγος ι (ι, η, υ, ει κλπ.) ἐν τέλει μὲν λέξεως εὐρισκόμενος καθίσταται γενικῶς ἡμίφωνον ι, ἐν ἀρχῇ ὁμοῦς καὶ ἐν μέσῳ λέξεως πολλάκις σφίζεται, ἰδίᾳ ὅταν ἢ τὸ σῶμα τῆς λέξεως διὰ τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ μεγάλως καταστρέφεται ἢ παρίσταται λίαν δυσχερῆς ἢ συμφορὰ τῶν συμπιπτόντων συμφώνων. Οὕτως ἀκούεται γενικῶς πουτήρι, χέρι, κιφάλι, ἔχει, φέρει, κόπτει κλπ. τοῦ τελικοῦ ι μὴ ἀποτελοῦντος συλλαβῆν, ὑγραίνοντος δὲ πῶς μόνον τὴν προφορὰν τοῦ συμφώνου τοῦ πρὸ αὐτοῦ· (οὐχὶ πουτήρ, χέρ, γράφ ἀλλὰ πουτήρι, χέρι, γράφι κλπ.). Ὡσαύτως λέγεται μηλεα καὶ ὄχι μ.λεα (ἢ μβλεα), ἐν ᾧ κουρουμβλεα (=κορομηλέα), μοιράδι, ὄχι μ.ράδι, κλειδί ὄχι κλ.δί, συνηθέστερον σπυρι ἢ σπ.ρί, πειράζου (=πειράζω), ὄχι π.ράζου (ἐν Πηλίῳ ὁμοῦς οὕτω), ἔφυγι (=ἔφυγε), ὄχι ἔφκι ("Ἡπειρος), σήκου (=ἐγέρθητι), ὄχι σήκ' ("Ἡπειρος), τ' Μίχου, ὄχι τ' Μίχ' ("Ἡπειρος), δέκα μηνοῦ, ὄχι μ.νοῦ, θὰ μιλῆσου, ὄχι θὰ μιλῆσου, κινῶ ὄχι κινῶ, ἄδικους, ὄχι ἄδ.κους, θυμός, ὄχι θμός, κόκκινους, ὄχι κόκκνους, πρόβατα, ὄχι πράτα, προυβατίνα, ὄχι πρατίνα, κουνῶ, ὄχι κινῶ, τραγουδάει, ὄχι τραγδάει (οὕτως ὁμοῦς ἐπὶ τῆς Ὀσσης) κ.λ.π.

Ἐνεκα τούτων τὴν Θεσσαλικὴν ταύτην διάλεκτον θὰ ἡδύνατό τις ἴσως νὰ ὀνομάσῃ ἀνειμένην βόρειον νεωτέραν Ἑλληνικὴν κατὰ τὸ ἀνειμένην Δωρικὴν (πρὸ βλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 62).

Παραδείγματα μεταπτώσεως.

χ.νί=χουνί (χωνίον), σάμι, σαμεα⁽¹⁾=σουσάμι (σήσαμον) κλπ. βάλι, βάλα=βουβάλι (βούδαλος) κλπ. κφός=κουφός (κωφός), κφάθκι=κουφάθηκε, ἀλλὰ ἢ κούφου, μὶ ξικούφανι. φουράδα (φορβάς), ἀλλὰ παλιουφώραδα, κόκουτας (ἀλέκτωρ) ἀλλὰ κουκόθχια, τοῦ πλάρι (τὸ πουλάρι, ὁ πῶλος), ἢ πλάρα ἀλλὰ γκαβουπούλαρου, μ.σουστιγνά = μισοστεγνά, πλιῶντι (πωλοῦνται), πλήθηκαν ἀλλὰ πούλτσα = πούλησα, κλός = κυλλός, κλάθκι (ἀπ' τὰ πουδάρι) ἀλλὰ κουλλουχέρου, καλαακοῦδα ἀλλὰ καλαααδῶς καλαααδούλλι, κλειδουνιὰ ἀλλὰ κλειδώνου, Ἄλασσόνα (= Ἐλασσών) ἀλλὰ Παναγία Ἄλασσουνίτσα, θὰ γένου, θὰ πάρου, (= θὰ γένω κλπ.) ἀπάν' κάτι = ἐπίνου κάτου. ἀνέρουτου ἀλλὰ ν ρό, μουτους κι βουδός, μούτα κι βουθεα ἀλλὰ ἐν μύθῳ τινὶ «βῆ κφῆ καίτι τοῦ νύχ' σ'» = βουδὴ και κουφὴ καίεται τὸ νύχι σου. δλάπι = δουλάπι, ἀγγοῦρι ἀλλὰ ξυλάγγρου. κροῦνα = ἡ κουροῦνα (κορώνη), οὔτιδα = ἡ ὠτίδα (ὠτίς), τοῦ τσ.κάλι, ἢ τσ.κάλα ἀλλὰ μαυρουτσοῦκαλου, ξικλουσῶ ἀλλὰ ξικλώσι, ψουμι ἀλλὰ ψώμουσαν τὰ σιταρῆα, κάρβνα, ξυλόκαρβνα (καὶ κάρνα), ἢ πόρους = ὁ πόρος, ἢ πουρεὰ (= δίοδος ἐν φράκτῃ), τφέκι, παλιωντουφικου. βνό=βουνό, βνεα=βουνεὰ (= ἡ κόπρος τοῦ βοός), βνίξει ἀλλὰ βούντσι (= ἐβούνισε, ἐκόπρισε), ἀγρίδα = ἀγουρίδα, χουράφι ἀλλὰ παλιουχώραφου, ζ.νάρι ἀλλὰ βρακουζούνι, βρακουζοῦνα, ἢ ζῶνα (ἢ ζώνη τῶν γυναικῶν) δίπ κτό = κουτό, πλι, πλούλλι, ἀλλὰ γαβουπούλλι, ζ.μι ἁρμόζιμους ἀλλὰ νιρουζούμι, τὰ μάγλα = μάγουλα, κούφουμα, ἀλλὰ ἢ κ.φάλα (= κοῖλος κορμὸς δένδρου). μιλώνου (= σιγῶ) ἀλλὰ μουλουχτός. τοῦ ρόχαλου, ἢ ρουχάλα (= τὸ ἀπόχρεμμα), ρουχαλίζου (= ῥέγχω). Καὶ ἐν συνεπείᾳ ἀποβολῆ τοῦ ἀτόνου ου. π. χ. ἢ μοῖρά μ', ἢ μάνα μ' = ἢ μοῖρά μου κλπ. ἢ ἀδιρφή μ' ποῦ πααίντς: ἀλλά: ἀστοησα π' θὰ πάμι ἰκεί = ἐλησημόνησα ποῦ (= ἔτι) κλπ. π.θινά, κᾶπθινά = πουθενά, κᾶνπουθενά. σκλαρήκι = σκουλαρήκι. δ.λεύου, δ.λειά = δουλειά, ἀλλὰ ἀδούλιφτο υς, δουλιμμένους.

βζί, βζαίνου καὶ βζάνου ἀλλὰ ἄτιρουβύζι (= ὑστεροβύζι, τὸ τελευ-

(1) Εἰς ὅσας λέξεις δὲν ὑπῆρξε τυπογραφικῶς δυνατόν νὰ σημειωθῆ τόνος, πρέπει νὰ νοηται οὗτος ὑπάρχων, ὅσον ἀφορᾷ μὲν εἰς τὰ συμπλέγματα φθόγγου υ, γιγ, εῖ, σγ, αγγ, αου, εου, ου, ουου καὶ αιου ἐπὶ τοῦ πρώτου φθόγγου, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὰ συμπλέγματα εα, εθ, εω, αιω, οια καὶ ιου ἐπὶ τοῦ δευτέρου.

ταῖον τέκνον), βυζαχτάρη, βύζαξι, πᾶρι μι τοῦ κηφάλι=πᾶρέ με τὸ κεφάλι. πίττα, ἀλλὰ βασιλόπτα, λαχανόπτα, κουλουκθόπτα (ἐν ᾧ κουλουκῆτι). ἀκαμάτις, ἀκαμάδιδις=ἀκαμάτις (ὀκνηρός), ἀκαμάτηδες, ἀργάτις πληθ. ἀργάτις, ζιβγίτις (ζιβγιτᾶδις), ζευγίτις, μσός = μισός (ἤμισος). π.νάκι ἀλλὰ κλειδουπένακου. μῆλου, σῦκου ἀλλὰ κουρόμβλου, σκόφλου (=σुकόφυλλον) ἢ μύλους (=ὁ μύλος) ἀλλὰ τοῦ χιρόμβλου, πληθ. τὰ χιρόμβλα (=τὰ χερόμυλα). θὰ γέντις, θὰ πάρις (=θὰ γένης κλπ.). φσέκι=φυσέκι. γίν.κα, λάλτσα = γίνηκα, λάλησα. ἔρμους (=ἔρημος) ἀλλὰ ἱρμάξει, ῥήμαξι, τοῦ νὰ ῥμάξι! μαργαρ.τάρη ἀλλὰ Μαργαρίτις. μισήμερι ἀλλὰ καταμισήμερου. σταφύλι ἀλλὰ μουσκουστάφλου. πνώ, θὰ πνάσου ἀλλὰ πείνασα. πιδί ἀλλὰ ψυχουπαίδι. Κστός, κσός=Χριστός, χρυσός. σκλί, μανδρόσκλου, ἀλλὰ ἡ σκύλλους, ἡ σκύλλα, σκύλλιασι. κηφάλι, κηφαῶς (πηγνὸν καὶ ἄνθος), κηφάλας (μεγεθυντικόν) ἀλλὰ ξιρουκέφαλου. πθάρη (=πιθάρη). φουφσιάρης (=φοδησιάρης). ἡ Στάθις = ὁ Στάθις. ἡ Γεωρῆς=ὁ Γεώργιος. σκνί=σχοινί ἀλλὰ μακρουσχοινῶ, μακρουσχοίντσα. τὰ κουρδέλλια (=τὰ ὑποδήματα, τὰ παπούτσι), ἀλλὰ τοῦ Κυρδαλλούλλι (κύρ. ὄν.). ἀλ.φή ἀλείφου, κθάρη = κριθάρι, πθαμή = σπιθαμή. σι.μόνι ἀλλὰ στημουνιάρης. ἔτ.μους ἀλλὰ θὰ τοιμάσουν, τοίμασαν. ἡ πλάστις ἀλλὰ τοῦ πλαστήρι. καλόϊρους (=καλόγερος καὶ κύρ. ὄν. Καλόϊρους, θηλ. Καλουγρίνα). πααίνου (=παγαίνω) ἀλλὰ πάϊνα. λύσσα, λύσσαξι ἀλλὰ λτσιάξει (=λυσσάξει). μανδῆλι, μανδῆλουσαν (τοῦ νουννὸ=ἔδωσαν γαμήλια δῶρα εἰς τὸν νοννόν), ἀλλὰ θὰ μανδλῶσουν. τς=τῆς, ἡ τοῖς=τούς, ἡ τές=τάς. π. χ. τς Ἄσπασίας = τῆς Ἄ. τς ἀνθρώπου=τούς ἀνθρώπους. τς πιτσέτις=τές πετσέτες (=τὰ χερόμακτρα).

Ἐν τισι μέρεσι τῆς Θεσσαλίας λέγεται καὶ χλη ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ χουλή (=χολή), (καὶ τραγδάει = τραγ(ου)δάει (Ἔσσο), μῆν του πράιζ τοῦ πιδι (Πήλιον)=μῆν το πειράζης κλπ.), ὡσαύτως οἱ μῆρες = οἱ μουρες (=αἱ μορέαι. Ραψάνη, Ἀμπελάκια), καὶ ἐν Τυρνάβῳ λέγεται μιὰ σκλίδα σκόρδου, δυὸ σκλίδες κλπ. ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ σκλίδα ἐκ τοῦ σκελίδα. Ἐπίσης τανάσκα (=ἀνάσκελα) παρὰ τὸ ἀνάσκελα. Ἦτο. ἐν τούτοις ἔχομεν ἔκπτωσιν καὶ τοῦ ὀψιγενοῦς ου ἡ ἰ. (πρβλ. τὸ παρὰ Μεσολογγίταις ἠδὲ ἀντὶ πιδί=παιδί).

Ἀντιθέτως ἐν Τυρνάβῳ, Λαρίση κλπ. λέγεται κουνῶ, κινῶ, ὄχι κνῶ, τραγουδῶ, ὄχι τραγδῶ.

Χαρακτηριστικόν ἴσως εἶναι τὸ παράδειγμα ἡ Γιῶργους (=ὁ Γιῶρ-

γους=ὁ Γεώργιος) ἀλλὰ ἡ Γεργούλτις=ὁ Γεργούλλις = Γεωργούλλις, πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 259 (δωτένη, donationem κλπ.).

2. Φωνήεντα.

Ἄν μὴ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν γραφήν, ἀλλ' εἰς τὴν προφοράν, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει κυρίως πέντε μόνον φωνήεντας φθόγγους, τοὺς α, ε, ο, ου, ι. Διότι τὸ αἰ προφέρεται ὅπως τὸ ε, τὸ ω ὅπως τὸ ο, καὶ τὰ η, υ, ει, υι, οι κλπ. πάντα προφέρονται ὅπως τὸ ι. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν πέντε πανελληνίων τούτων φωνηέντων φθόγγων ἔχομεν ἐν Τυρνάδῳ ἑτέρους τρεῖς ἰδιάζοντας, τὸν εα, τὸν εο καὶ τρίτον τινὰ ιου, ἐν τισὶ μὲν ταυτιζόμενον πρὸς τὸν γαλλικὸν υ, ἐν ἄλλοις δὲ κείμενον μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου ου καὶ τοῦ γαλλικοῦ υ, μᾶλλον δ' ὅμως ἀποκλίνοντα πρὸς τὸν γαλλικὸν υ.

Ὁ τελευταῖος ἢ ἀνεπτύχθη φωνητικῶς ἢ εὐρίσκεται ἐν λέξεσι παραληφθείσαις ἐκ τῆς Τουρκικῆς ἢ κατ' ἀναλογίαν πρὸς ταύτας πλασθείσαις. Οὕτω λέγεται μπαμπαζιούρς (πρόφ. babaiürs), πληθ. μπαμπαζιούρδισ=μετημφεισμένοι τῶν ἀπόκρεων, καὶ κύριον ὄνομα Μπαμπαζιούρς καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μπαμπαζιούρινα. βαλδιούρς (= μάγκας, ἀγυιόπαις) καὶ κύρ. ὄν. ἡ Μπαλντιούρς. ἄπαντσιους = αἰφνιδίως, σιοῦ=ἄρκει μόνον (σιοῦ νὰ μὴ γένη τοῦ θκό τς = ἄρκει μόνον νὰ μὴ γίνη τὸ ἰδικόν της. σιοῦ νὰ μυρίζῃ ἀπὸ κρεας, κλπ.) ξιοῦ, ξιοῦ! ἐπιφώνημα πρὸς τὰς ὄρνιθας, ἵνα ἀπέλθωσιν. Πρβλ. τὸ παλαιόν «σοῦ, σοῦ» ἐν Ἀριστοφάνους Σφηξί, στίχ. 209. ἀγγαστρώθκι τοῦ νινί, ποῖος νὰ ᾗ πῆ τὰρνίθια ξιοῦ! (παροιμία). μιρακλιούς (=μερακλῆς), μιρακλιούτσα. ἀνώφλιου=ἀνώφλιον, κατώφλιου, τοῦ δάκρυου=τὸ δάκρυον, τοῦ σάλιου=τὸ σίαλον, τοῦ ὄρνιου=τὸ ὄρνεον, χιλιοῦπιρπατμένους=χιλιοπερπατημένος (πρβλ. φρ. αὐτὸς πλάττει πουλλά). Μάνιους, Σούλιους. Μαλιούφας, Μήτσιους, Καραμέτσιους κλπ. κύρια ὀνόματα. Ἡ τσιουπρα (=ἡ κόρη, ἡ νεάνις), τσιουρίζει=βοᾶ. γοᾶ. τσιουτσιουρίζει=τσιτσιρίζει, σίζει. «τσιοῦ, τσιοῦ, τσιοῦ! τῶμαθι ἢ κόσμους ὄλους» φράσις. κούφχιους=κούφιος, τέθχιους =τέτοιος, (γιμώζου=γεμίζω καὶ) γιουμώζου. ἡσκιους=σκιά, ἡσκιουσι=ἐσκίασε, τοῦ ἡσκιουμα=τὸ φάσμα. τοῦ παλιούρι, ἢ παλιούρα, ἢ πάλιουρας (=ὁ παλιούρος), τοῦ παλιουρουκόπι. παλιουσανδου, παλιουγύνικα κλπ. = παλαιοσάνιδον, παλαιουγύναικα κλπ. καὶ ἐν γένει ἐν πᾶσι τοῖς συνθέτοις τοῖς ἔχουσι πρῶτον συνθετικὸν τὸ παλαιο—, χωρὶς ὁμοῦ.

νά τονίζεται ἢ συλλαβὴ ο, ἔπως π. χ. ἐν τοῖς παλαισκόλου, παλαισπραμα, κ.τ.τ.

Ὁ πρῶτος φθόγγος εα, ὅστις δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ δι' ἐνὸς σημείου, κεῖται μεταξὺ τοῦ ε καὶ τοῦ α, ἀποκλίνει δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ α. Οὗτος προφέρεται πρῶτον καθ' ἑαυτὸν ὡς δεικτικὸν μόριον εα=νά, ἰδοῦ· π. χ. εἰ ἡ Κώστας, εἰ ἡ μάνα, εἰ τους=ἰδοῦ αὐτός. εἰ την=ἰδοῦ αὐτή. Ἐν τῇ μιμητικῇ τοῦ βελάσματος τῶν προβάτων λέξει βεἰά, βεἰά! πρβλ. ἀρχαῖον βῆ! βῆ! Ἐν τῇ ἐπιφωνηματικῇ λέξει τεἰά! =ἰδοῦ ἐγὼ (πρὸς μικρὰ παιδία).

Δεύτερον προστίθεται ὡς προσσχηματισμὸς ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων αὐτόσεα=αὐτὸς δά, ἰκεῖνουσεα, ἰτοῦτουσεα, αὐτοσεα = αὐτοῦ δά, ἰκεῖα, ἰδῶεα, ἔτσεα=ἔτσι δά, κλπ., ἅπερ καὶ ἐκτενέστερον σχηματίζονται, οἷον αὐτόσεαεα, ἰκεῖνουσεαεα, ἔτσεαεα, ἔτσεαεαεα, αὐτοσεαεαεα, ἰκεῖαεαεα, κλπ. Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα οὔτοσί, τουτοῦ, ἐνταυθί, κλπ.

Τρίτον παρουσιάζεται ὁ φθόγγος οὔτος εα ἐν τῇ πληθυντικῇ οὐδέτερον, ἅτινα ἀρχῆθεν ἔληγον εἰς -ος, ἢ λήγουσι νῦν εἰς ἰ, πρὸ τοῦ ὁποίου πρότερον ὑπῆρχεν γ (=j) μετὰ φωνῆεν. Π. χ. τὰ κρύεα = τὰ φύχη, οὔ ἐνικὸς νῦν μὲν τοῦ κρύου = τὸ ψῦχος, πάλαι δὲ τὸ κρύος. (Ἵσασύτως κρυεἰά κάνει, ἀλλὰ κρύα πράματα μφ. = ἀπραξία ἐν τῇ ἐμπορίῳ). τὰ πάχεα = τὰ πάχη, οὔ ἐνικὸς καὶ νῦν τοῦ πάχους = τὸ πάχος, τὰ χρέεα = τὰ χρέη, τὰ καθήκοντα, ἐνικὸς τοῦ χρέους = τὸ χρέος. τὰ φαεἰά = τὰ φαγεῖά, τὰ τραεἰά = τὰ τραγεῖά, κλπ. ἐνικὸς τοῦ φαεῖ = φαγεῖ, τοῦ τραῖ = τραγεῖ, κλπ.

Τέταρτον ὡς κατάληξις λέξεων σημαινουσῶν φυτὰ, θάμνους, δένδρα, πληγγήν, ὀσμήν, κηλῖδα, μέτρον, δέρμα ζῆφου. Π. χ. καρπουζεἰά, καουνεἰά (καὶ πιπουνεἰά), πικραγουρεἰά, παραφλεἰά (καραφύλλι), τζι:τζι:φεἰά, κληματαρεἰά, καθβαλλαρεἰά, πιπιρεἰά, σαμεἰά (=σησαμεἰά, σήσαμον), καλλεἰά (ἴσως ἡ μεσαιωνικὴ καλλονεἰά. πρβλ. Ἄκαδ. Ἄναγν., Γ. Χατζιδάκι, τόμ. Α'. σελ. 214), καλαμεἰά = ἑ καλαμῶν καὶ ἡ καλάμη, λυγαρεἰά καὶ κώμη Λυγαρεἰά, πουρναρεἰά (πληθ. οἱ πουργαρέες), βουιδεἰά, νιραντζεἰά, διμουναρεἰά (φυτόν ἐν Ραψάνῃ), μουρεἰά, σκεἰά, καρεἰά, γκουρτσεἰά, κλπ. καὶ ἀδραεἰά = πρασιά, ἀρμεἰά, σταφλαρμεἰά, μαχιρεἰά = κτύπημα διὰ μαχαίρας, πιτρεἰά = κρύπημα διὰ λίθου, καυκαλεἰά, κατακιφαλεἰά, μπηχτουκιφαλεἰά = κτύπημα κατὰ τῆς κεφαλῆς, σβιρκεἰά, νυστιρεἰά, ματσειἰά, ἢ γρουθεἰά (καὶ ἡ γρόθους) = ὁ γρόνθος (πάταρους καὶ) παταρεἰά = βράπισμα, κουλαρεἰά, λαβουματεἰά, δουξαρεἰά, εἶτα δὲ καὶ ντουφικεἰά καὶ τφι-

κεά, σκισματεά=ή σχισμή, ή σημαδεά = ή σημαδέα, τὸ σημάδι, μώ-
λωψ, οὐλή κ.τ.τ. κλπ. (μυρίζει τυρὲς=ὄσμὴν τυροῦ ἀποδίδει, ἐξ ἐνικοῦ
ἀχρήστου ή τυρεά, χουματες μυρίζει, κουρασες μυρίζει, ἔν τινι μύθῳ.
Ἐν τῷ ἐνικῷ εὐρίσκεται· ή λέξις θαλασσεά ἐν τῇ στερεοτύπῳ φράσει·
θαλασσεά σ' κί φουρτουνά σ' =συμπορά σου, ἀλλοίμονον εἰς σέ, ἀλλ' ὡς
φαίνεται δηλοῖ οὐχί ὄσμὴν θαλάσσης, ἀλλὰ θαλασσοραραχὴν. πρβλ. Γ.
Χατζιδ. Μεσ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 241). λαδεά = κηλὶς ἐλαίου,
ζγουρεά (καὶ ζγουρα) = σκωρία κλπ. δικαρεά = δεκάς, εἰκουσαρεά,
τριανταρεά, κλπ, χλιραεά=ἕσον χωρεῖ ἐν κοχλιάριον, φικαρεά = ἕσον
χωρεῖ τὸ πτύον, χιρουβουλεά, δαχλεά, ἀρμαθεά=ὄρμαθός, σειρεά (πρβλ.
φρ. δὲν ἔχει καμμιά σειρεά=εἶναι ἀτάσθαλος, καὶ τὴν παροιμίαν· πᾶρι
γυναικα ἴπου σειρεά κί σκύλλα ἴπου κουπάδι = γυναικα ἐκ καλοῦ γέ-
νους), δρασκλεά=διασκελισμός, βῆμα, καζανεά, κατσεά, μιὰ νυχεά =
ὀλίγον, μιὰ τηγανεά, φουρνεά, μιὰ χιρεά βαμπάκι, χαψεά, μπουκουσεά,
βρουφσεά, σταξεά, κλπ. προυβεά=δέρμα προβάτου.

Πέμπτον τὸ εα τοῦτο εὐρίσκεται ὡς κατάληξις θηλυκῶν ἐπιθέτων
οὐ μόνον ληγόντων ἀρχήθεν εἰς -ύς, ἀλλὰ καὶ εἰς -ος, ἐπὶ τῆς ληγού-
σης δὲ ἰδίᾳ τονιζομένων. Π. χ. παχύς παχεά, βαρὺς βαρεά, δασὺς δασεά,
(=πυκνός), ἀρὺς (=ἀραιός) ἀρεά. ἀλαφρὸς ἀλαφρεά, καθαρὸς καθα-
ρεά, κικλὸς κακεά, παλαβὸς παλαβεά, χαζὸς χαζεά, βουδεά, κρύους
κρύεα, κλπ. Τοῦτοις πρόσθεσ καὶ τὰ νῦν οὐσιαστικὰ καταστάντα ή
βαρεά (σφύρα), ή βραδεά (ἐσπέρα), ή θλεά (τρῦπα)· πρβλ. Μεσ. καὶ Ν.
Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 261.

Τέλος ὁ φθόγγος εα εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐπιθετικῇ καταλήξει -εατ.κους
(=εάτικος). Π. χ. μπαεάτ.κους=μπαγιατικός, ἔωλος, (ἀνοιξεάτκους;)·
γαμπρεάτ.κα βροῦχα=τοῦ γαμπροῦ· νυφεάτ.κα (καὶ νυμφικά)=τῆς
νύμφης. Πρόσθεσ τὸ ἐπίθ. μπαζεάτ.κους=μπαστάρδικο, νόθον.

Ἐν γένει δὲ ἔνθα ἀρχήθεν ὑπῆρχεν εα (αια), τὸ ὁποῖον εἶτα ἔπειθε
συνίζησιν, ή για (γεια κλπ.) μετὰ φωνῆεν καὶ ἐξέπεσεν ὁ ἡμίφωνος
φθόγγος j πρὸ τοῦ α, ἐκεῖ προέκυψεν ὁ περὶ οὐ λόγος ἰδιάζων φθόγγος
εα. Οὕτω λέγεται ή ξιρουπαεά=ξεροπαγια, τὰ μάεα=τὰ μάγια, ή
μαεά=ή μαγια, τὰ λόεα=τὰ λόγια, σιλουεάζου—συλλογιαζώ, συλ-
λογιζομαι, λουεάζου=λογιάζω, βλέπω, (δέν τουν λόεασα), ή βουρεας=
ὁ βορέας, (καὶ τὰ δάκρεα=τὰ δάκρυα), τοῦ σεαεάκι=τὸ σαγιακι, τοῦ
χεάτι=τὸ χαγιατι, πλαεάζου=πλαγιαζώ, ξιπέασι=ξεπάγιασε. βρεας
=βραγιας, ή (ἀ)βραεά=ή βραγια, ή πρασια, ἀνουεαστὸ σπίτι=ἀνω-

γειαστό, ἔχον ἀνώγειον, ἢ ἴβλουεά, = ἢ ἴβλογιά, ἴβλουεακουμμένους = βλογιακομμένους, ὁ φέρων στίγματα εὐλογιάς, χρεάζουμι = χρειάζομαι, (ἀλλὰ ἢ χρεία = τὸ ἀφοδευτήριον), ἀχρεάνστους = μαρὸς, ἢ πουρεά = δίοδος φράκτου, ἢ σπουρεά = ὁ σπόρος, ἢ κουρεά = ἡ κόρα τοῦ ἄρτου, ἢ ἄκρεα = ἢ ἄκρη, χουεάζου = φωνάζω, ἢ κλουσσαρεά (καὶ ἢ κλώσσα), ἢ τιεάλτις = ὁ τελάλης, ὁ κῆρυξ, οὗ θηλυκὸν ἢ τιλέλτσα, ἢ βουβουντσαρεά = ἢ βροντή, τοῦ κρεάς, τὰ κρεάτα = τὸ κρέας, τὰ κρέατα, ἔπως ὡσαύτως λέγονται. Ἡ Ἡρεάσκα = ἢ χελώνη ἐν Ἀμπελακίσις, ἐν Τυρνάβῳ δὲ ἢ (ἀ)χιλιῶνα, ἢ κουκουεάβα, ἢ κουκούεαβους = ἢ γλαῦξ, ἢ μουτεατεάρας = ὁ βωδός, ἢ γρινδεά = ἢ δοκός, ἢ Ματσαγγεάς, κύρ. ὄν. ἀεάρι = ἀγιάρι, τρόπος τοῦ φέρεσθαι· (πρβλ. φρ. ἔριμα ἀεάρια!) τοῦ τεάφι = τὸ θεάφι, τεαφίζου, ἢ ἀφρεά = ὁ ἀφρός, ἢ ἀπουκρεά = ἢ ἀπόκρεως, ἢ δεάβα (φυτόν). πρβλ. παροιμίαν· ἔκανι κ' ἢ δεάβα σταέρι, καὶ κύρ. ὄν. ἢ Ντεάβας. Ὡσαύτως ἐν τῇ λέξει σ.ταέρι = σιτάρι. πρόφερε σΗτεάρι, ἐν ἣ, ὡς φαίνεται, μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ι· τὸ σΗ ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸ α καὶ ἔτρεψεν αὐτὸ εἰς εα. (πρβλ. καὶ τὰ βαζδεάρκου καὶ πλιλαῶ ἐν Ὀλύμπῳ ἀντὶ τοῦ πλαῶ = π(η)λαῶ, ὡς προφέρεται ἐν Τυρνάβῳ).

Ὁμοίως παράγεται ὁ φθόγγος εα καὶ ἐν τῇ συνεκφορᾷ τῶν προκλιτικῶν μί, σί = μέ, σέ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ α ἐπομένης λέξεως· π. χ. μεάρισι = μέ + ἄρεσε, μεαγαπάει, μεάρπαξι = μέ + ἄρπαξε, σεαγνάντιψι = σέ + ἀγνάντεψε (= σέ εἶδε μακρόθεν), σεαρρώσσι = σέ + ἄρρώστησε.

Τούτοις πρόσθεσι τά: γιὰ τεαῦτόν = δι' αὐτόν, γιὰ τεαῦτήν = δι' αὐτήν, γιὰ τεαῦτὸ ἦρθι = δι' αὐτὸ ἦλθεν (καὶ γιὰ ταῦτου ἦρθι), χαρά στεαῦτοι = χαρὰ εἰς αὐτούς, σεαδῶ, σεακεῖ (= πρὸς τὰ ἐδῶ κλπ.), ξεαρμινιάζου = ξεαρμινιάζω, κεα σί δυὸ = καὶ σί δύο, ἀμφότεροι (ἴσως κατὰ τὰ: καὶ αὐτός, καὶ αὐτήν κλπ. πρὸφ. κεαῦτός, κεαῦτήν).

Ὁ τρίτος φθόγγος εο κείται μετὰ τοῦ ε καὶ τοῦ ο, ἀποκλίνει δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ ο. Προκύπτει ἢ ἐκ τῆς συλλαβῆς γιδ (jo) ἐξαφανιζομένου τοῦ γι (j) ἢ κατ' ἀναλογίαν. Οὕτω λέγεται· ἢ Παναεώτις = ὁ Παναγιώτης, ἢ κουρεός = ὁ κοριός (= ὁ κόρις), τίλουεός = τίλογιός, θηλ. τίλουεά = τίλουγιά, οὐδ. τίλουεό, ἐπίθετον προκῦψαν ἐν τῆς φράσεως τί λογιῆς; ἀκρεώτσα καὶ παλαβουακρεώτσα (ὀνειδιστικῶς, ἢ εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως οἰκοῦσα· πρβλ. Δαμασιώτσα, Σπιτσιώτσα, χουρjάτσα κλπ.). ἢ οὐχτρεός = ὁ ἐχθρός, ἐκ τοῦ θηλ. ἢ οὐχτρεά (πρβλ. καθαρεά, καθαρός).

Τοὺς φθόγγους τούτους εα, εο οὐδόπως πρέπει νὰ συγχέωμεν ἐν τῇ

προφορᾶ πρὸς τοὺς πανελληνίους $\text{ια}, \text{ιο}$ (ja, jo), αἵτινες ἀνολόγως τοῦ προηγουμένου φθόγγου προφερόμενοι ὑπὸ ἄλλων Ἑλλήνων ἄλλοτε μὲν προσεγγίζουσι πρὸς τὸ $\text{για}, \text{γιο}$, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸ $\text{χια}, \text{χιο}$. (Π. χ. παιδῖά, κερῖά, σπαθῖά, δροσιά, ὁ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων προφέρουσι δροσ-
χιά. ἐν Τυρνάδῳ δὲ δρουσιά ἄνευ τοῦ χ, Ἀρμυρῖώτης, Ἀναφιώτης κλπ.). Ἐν τῇ προφορᾶ πάντων τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων παραδειγμάτων, ἐν οἷς ἐγράφη $\text{εα}, \text{εο}$, οὐδέως ἀκούεται τι τοῦ ἡμιφώνου ι ἐν Λαρίσῃ καὶ Τυρνάδῳ.

3. Δίφθογγοι.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι τὰ γραφικὰ σύμβολα $\text{αι}, \text{ει}, \text{οι}, \text{υι}, \text{ου}$ καλοῦνται δίφθογγοι. Αἱ δίφθογγοι αὗται πάλαι ποτὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν προσέφεροντο, ὅπως νῦν, μονοφθόγγως, ὡς ἀπλᾶ φωνήεντα ($\text{αι} = \text{ε}, \text{ει}$ καὶ οι καὶ $\text{υι} = \text{ι}, \text{ου} = \text{υ}$ λατινικόν), ἀλλὰ ἤκούοντο, ὅπου ἐγράφοντο τὰ σημεῖα ταῦτα, δύο διακεκριμένοι φθόγγοι συμπροφερόμενοι ἕμως μαζί, ὅπως π. χ. εἰς τὰς λέξεις τῆς νέας γλώσσης *αἰθῶνι*, *αἰτός*, *καημός*, *λείμόνι*, κ.τ.τ. Διὰ τοῦτο δὲ ἴσα ἴσα καὶ ἐκλήθησαν τὰ σύμβολα ταῦτα δίφθογγοι, δηλ. συλλαβαί, ἐν ταῖς ὁποῖαις συνδυάζονται δύο φθόγγοι. (πρὸλ. Γ. Χατζιδ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 312 καὶ ἑ.).

Τοιαύτας διφθόγγους ἔχει ἡ σύγχρονος Θεσσαλικὴ τὰς ἐξῆς $\text{αι}, \text{αυ}, \text{ει}, \text{εου}, \text{οι}, \text{ου}, \text{ουι}, \text{ουου}$ ($= \text{ι}$) καὶ υ ($= \text{ι}$).

Αὗται γενῶνται 1) ἐκ τῆς συμπροφορᾶς ἀρχήθεν ἐπακολουθούντων ἀλλήλοις φωνηέντων ἢ χωρίζομένων ἄλλοτε δι' ἐκπεσόντος ἤδη ἡμιφώνου, ἢ ἤδη συνερχομένων κατ' ἀναλογίαν, ἢ ἐν συνεπιᾶ *αἰθῶνι*, *αἰτός* ($=$ αἰτός), *καημός*, ἢ *καημένους* ($=$ ὁ δυστυχής), *σαρανταημιρου*, τὰ *δουδικαημιρα*, *καου*, *κλαου*, *καίει*, *κλαίει*, *ἀκουου* ($=$ ἀκούω), *κρουου* ($=$ κρούω, τοῦ ῥουλι) ($=$ ῥωλόγι), *τρωου* ($=$ τρώγω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ τρώει $=$ τρώγει, ἦτοι τρώγει), *λεου* ($=$ λέγω), *λέει* ($=$ λέγει), *ἀκούει* (ἀλλὰ ἀκούς $=$ ἀκούεις), *χαϊδεύου*, *χάιδιδι* ($=$ χάιδευε), τοῦ *λειμόνι*, ἢ *λειμουνα* καὶ ἢ *λειμουνα* ($=$ τὸ *λειμόνι* κλπ.), *λάιμα* ($=$ πάντοτε), *πάινα* $=$ *πάαινα* $=$ *πάικινα*, τοῦν *φλαου* ($=$ τὸν φυλάγω, ἐκ τοῦ *φλάει* $=$ φυλάγει), *μᾶς* τοῦ *ξηγισ* $=$ *μᾶς* τὸ ἐξήγησε, *βλογισ* $=$ βλόγησε, *ράισι* ($=$ ἐρράγισε καὶ *ραῖσι* $=$ *ραῖσθηκε*), *ξισφράισι* $=$ *ξεσφράγισε* (τοῦ *ιδάρι* $=$ *διερράγη* ὁ τοῖχος), ἢ *φαουσα* $=$ ἢ *φάγουσα* ($=$ νόσος τοῦ στόματος, φρ. νὰ βγάλτε τ *φαουσα* ἢ *γρακα*), ἢ *σιγνουπάιδα* ($=$ ἡ στενογνοπάιδα,

ὁ κατεσκληκῶς ἄνθρωπος) κλπ. τηράει, ἀγαπάει τιμάει, ζάει κλπ.
τάειδι=τὰ εἶδε, τούειδι=τὸ εἶδε.

2) Καὶ διὰ τῆς ἀποβολῆς ἄλλων συμφώνων ἢ μᾶλλον ἕνεκα τῆς ἐκπτώσεως ἀτόνου *i* (ι, η, υ) εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ δίφθογγος. Π.χ. λέγεται ἀστοχησα = ἀστό(χ)ησα (ἀστουχῶ = λησιμονῶ), ψυχουμαχησι (=ψυχομά(χ)ησε=ἐψυχορράγησε, ἕνεστ. ψυχουμαχάει, ὑποτακτ. ἀορ. (θὰ) ψυχουμαχήση), ψυχουμαχησμένα στράνια=τὰ ἐνδύματα, ἃ εἶχέ τις κατὰ τὸ ψυχορράγημα, ἔχουσα=ἔ(χ)ουσα, τῶσι=τὸ ἔχουσε. ξέχουσι=(ἐ)ξέχουσε (=ἔδγαλι· ξιχέσματα ἢ κανδηλῖς· περὶ τῶν σπυριῶν, τὰ ὅποια μετὰ πυρετὸν ἐμφανίζονται· εἰς τὰ χεῖλη), ἀπουφάιζα = ἀποφά(σ)ιζα, ἀπουφάισα=ἀποφά(σ)ισα, φύισα=φύ(σ)ησα, ξικλώσι=ξικλώ(σ)ησε. Πρόσθεσ τούτοις: τὰ daηάικα=τὰ daηά(κ)ικα(=τὰ βυρσοδεψεία), τὰ ἱμβλεαίικα = τὰ κτήματα τοῦ στέμματος (τουρκ.), ἀχμάικου = ἀχμάκ(ι)κο (φρ. εἶναι διπ. ἀχμάικου=μωρόν, ἀνόητον). Γκέικους=Γκέικικος, γκέικα πρόβατα.

Ἐν πᾶσι τοῖς προηγουμένοις ἐξέπεσε πρῶτον ὁμαλῶς τὸ ἄτονον *i* (ἀστόχ.σα, ἔχ.σα, ξέχ.σι, ἀπουφάσ.σα, φύσ.σα, ξικλώσ.σι, daηάκ.κα, πρβλ. daηάκ(η)ς, ἀχμάκ.κου πρβλ. ἀχμάκ(η)ς), οὗ ἕνεκα εἶτα καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον· ἀλλὰ κατόπιν κατ' ἀναλογίαν ἐπανήλθε πάλιν ὁ ἐκπεσὼν φθόγγος *i* (κατὰ τὸ ἀπουφασίζου, θάπουφασίσου καὶ ἀποφάισα, κατὰ τὸ θὰ ξικλωσσήση ἢ κότα καὶ ξικλώσι ἢ κότα κλπ.).

Πράγματα ὅμως παρέχουσι τά: ἀστόχ.σα, ψυχουμάχ.σι καὶ ἔχ.σα (ὑποτακτικῇ θάστουχήσου, θὰ ψυχουμαχήση, θὰ χύσου, προστ. χύσι κλπ.), τὰ ὅποια ἠδύναντο ἀξιόλογα νὰ μείνωσιν οὕτω, καθὼς δεικνύουσιν ἀνάλογα αὐτοῖς· π. χ. μὴ βρέχ.ς, μὴ δρέχ.ς (=τρέχ(η)ς) κλπ. Ἄλλ' ἰδὲ κατωτέρω.

3) Διφθόγγους ἔχομεν ὡσαύτως ἐν τοῖς καινιγατίζου (παλαιὰ λέξις =λιανίζω κρέας), καινιγατουσάνδου (=καινιγατουσάνιδον, τὸ νῦν κριατουσάνδου), καιμᾶς (=ὁ κημᾶς), οὖι, ἐπιφώνημα (φρ. οὖι! τί ἐπαθα), τοῦ χούι = τὸ ἔθος, ἢ ἔξις, χουίλοῦς=ιδιότροπος (τουρκ.), τοῦ daηλίκι =τὸ daηλίκι, ἢ ἀλαζονεία (daης=ὑπερήφανος, ἀλαζών), τοῦ daηλιάνι =τὸ ἰχθυοτροφεῖον. ἀι.δι., παρακελευσματικόν (φρ. ἀι.δι., φέγα 'ποῦ δῶ· καὶ παραχωρητικόν ἄδι· φρ. ἄδι, κλῶ ἰγῶ = ἔστω, (ἡσύχασε), κλείω ἐγῶ). Χάιδου, Χαιδουλλα, Χαιδίτσα, Χαιδουλλεά, χαιδεού (ἀλλά: τὰ χάιδ.α, ὅχι τὰ χάιδ.α). παλαιουβουιδους (=παλαιὸς βοῦς), βουιδουκέφαλου, βουιδουλλι (ἀλλά: τοῦ βόδι, τὰ βόδι.α, ὅχι βόιδι, βόιδ.α). βόιδου,

βρουιδεά (=βροιά). πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 425. γαιτάνι, γαιτανάνκι.
τ' αἰταίρι, τ' αἰταίριζα = τὸ ταίρι, τὰ ταίριζα, τοῦ μυιδάνι (=μειδάνι,
ἀνοικτὸν καὶ ὑπαιθρον μέρος). τοῦ μυτάνι (=τὸ μειτάνι, ἔνδυμα).

Ἐν τοῖς Σμαραγίδου, Σμαραγιδῆ (=ἡ Σμαράγδω, ἡ Σμαραγδῆ) καὶ
μύιδαλα, μυιδαλεά=(ἄ)μύιδαλα κλπ. τὸ γ καταστὰν ἡμίφωνον ἀπετέ-
λεσε μετὰ τοῦ προηγούμενου α τὴν δίφθογγον αι. πρβλ. καιτιρῶ =
καρτερῶ, περιμένω (ἐν Ἀγρινίῳ).

4) Κανονικῶς ἔχομεν δίφθογγους ἐν τῷ δευτέρῳ ἐνικῷ προσώπῳ
βημάτων, ἔνθα ἀρχικῶς ἦτο ἐν τῷ τέλει —άζεις, άζης, —έζεις, έζης,
(—αίζεις, —αίζης), —όζεις, όζης, (—ώζεις, —ώζης), —ούζεις, —ού-
ζης, —ίζεις, —ίζης, (—ύζεις, —ύζης, —είζεις κ.τ.τ.), —άσεις, (—ά-
σης), —έσεις, —όσεις, —ούσεις, —ίσεις (—είσεις κ.τ.τ.) καὶ ἐν ὀνόμασι
λήγουσι νῦν ὁμοίως. Ἦτοι λέγεται: πειράιζ = πειράζεις, ἀρέιζ = ἀρέζεις
(=ἀρέσκες), παίιζ = παίζεις, γιμόιζ, = γιμόζεις (=γεμίζεις), λούιζ =
λούζεις, χαρίιζ = χαρίζεις, ἀναθηματίιζ = ἀναθηματίζεις κλπ., (νὰ μὴν
τοῦ) χαλάιζ = χαλάσης, κριμάιζ = κρεμάσης, νὰ μὴ θιλίιζ = νὰ μὴ θι-
λέσης (=θελήσης), ξεθαρρέιζ = ξεθαρρέσης. νὰ μὴ θέιζ (=πέσης),
πλιρῶιζ = πλερώσης, νὰ σώιζ = σώσης (ὀριστ. ἔσουσις = ἔσωσες) γανῶιζ
= γανώσης, λούιζ = λούσης, ἀκούιζ = ἀκούσης (τὸ ἀκούεις τοῦ ἐνε-
στῶτος λέγεται ἀκούς), χριίζ = χρίσης, νὰ τουν φ.σίιζ (=φυσήσης) κλπ.
Θανάιζ = Θανάσις, ἡ Κουδαναστάιζ = ὁ Κονταναστάσις, ματραπάιζ
(=μεταπράτης, ἐκ τοῦ ματαπράζης, πρβλ. πληθ. οἱ ματραπάζιδις = οἱ
ματραπάζηδες καὶ κύρ. ὄν. ἡ Ματραπαίιζ καὶ τοῦ Ματραπαζούλλι), ἡ
Συρμακέιζ = ὁ Συρμακέζης, ἡ Θεουδόιζ = ὁ Θεοδόσις, ἡ μουφλούιζ = ὁ
μουφλούζης (=χρεωκόπος), ἡ Καλούιζ = ὁ Καλούσις, ἡ Χαρίιζ, ἡ
Παρίιζ, ἡ διρδίιζ = ὁ Χαρίσις, ὁ Παρίσις, ὁ διρδίσις κλπ. Καί: ἡ
Εἰράιζ = ὁ Εἰρῆς, ὁ παραρρέων τὸν Τύρναβον Τιταρήσιος.

Ἄν τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκ τῶν ἀνωτέρω μόνα τὰ τῆς δευτέ-
ρας σειρᾶς, ἔνθα ὑπάρχει τὸ σ, θὰ ἡδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐγένετο
ἀποβολὴ αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔπειτα τὰ συνελθόντα φωνήεντα ἀπετέλεσαν
τὴν δίφθογγον. (Πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ., τόμ. Α', σελ. 264, ἔνθα γίνε-
ται λόγος καὶ περὶ τῶν μοίραζις, ἔσφαζις, ἔλυσις, γέλασις κ.τ.τ., ἃ διά-
φορα καὶ οὐδὲν τὸ ἀνώμαλον ἐνέχουσιν ἄτε προσελθόντα ἐκ τῶν μοίρα-
ζες, ἔσφαζες, ἔλυσες, γέλασες τροπῇ κανονικῇ τοῦ ἀτόνου ε εἰς ι). Ἡ
τοιαυτὴ ὁμῶς ἐρμηνεῖα δὲν ἐξηγεῖ τὰ ἀντίστοιχα τῆς πρώτης σειρᾶς,
ἐν οἷς ὑπάρχει τὸ ζ, ἔπερ ὡς ἡγήρὸν δὲν δύναται νὰ ἐκπέσῃ. Ὡς ἐξῆς

λοιπόν. νομίζομεν, πρέπει πάντα ταῦτα νὰ ἐρμηνευθῶσι. Τὸ καταληκτικὸν ἰ (ει, η, ι κλπ.) ὡς ἐν ἀτόνῳ χώρῳ εὐρισκόμενον πρέπει νὰ ἐκπέσῃ καὶ τότε μένει πειράζ.ς, ἀρέζ.ς, γιμόζ.ς κλπ. χαλάζ.ς, ξιθαρέζ.ς, πληρώζ.ς κλπ. Θανάζ.ς, Θιουδός.ς, Καλούζ.ς, Χαρίζ.ς κλπ. (Μᾶς βεβαιούσιν ὅτι ἐν Ἀμπελακίοις τοῖς ἐπὶ τῇ Ὀσση οὕτω προφέρουσι τοῦλάχιστον τὰ κύρια ὀνόματα, ἀν μὴ καὶ τὰ ῥήματα, ἰδίως ὡσὶν ὅμως δὲν ἔτυχε νὰκούσωμεν ἡμεῖς). Ἀλλ' οὕτω ἐκλείπει: ὅλως ὁ φθόγγος ἰ, ὃν τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα ἀπαιτεῖ ἐν ταῦτα ς ταῖς χώραις κατὰ τὰ ἀνάλογα τούτοις. (Πρόβλ. τὰ συνηρημένα: τί θαρρεῖς, δὲν μπουρεῖς, πιρπατεῖς κλπ. καὶ β' ἐνικὸν παρατατ. καὶ ἀορ. ὀριστικῆς: πείραζις, ἐπιζις, ἔλουζις — χάλασις, πλέρουσις, γιμόσις (= ἐγέμισες) κλπ. πρόβλ. ὡσχύτως κύρια ὀνόματα: Πιρικλῆς, Γερακλῆς (= Ἡρακλῆς), Κουσαντῆς κλπ.). Ἐνεκα τούτου λοιπὸν ἀνεπτύχθη πάλιν ἀναλογικῶς ὁ φθόγγος ἰ πρὸ τοῦ ζ ἢ σ καὶ μετὰ τοῦ προηγούμενου φωνήεντος ἀπετέλεσε τὴν δίφθογγον. Ὅτι δὲ οὐχὶ ἐκπτώσις τοῦ μεταξὺ συμφώνου (ζ ἢ σ) ἐν τοῖς ἀνωτέρω συμβαίνει, προσεπιμαρτυρεῖ ἴσως καὶ τοῦτο, ὅτι δηλ. παρ' ἄλλοις τῶν βορείων νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ ἄλλων συμφώνων μεσολαβούντων γίνεται, ὡς φαίνεται, πάθημα, οἷον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος. Ἐπανειλημμένως ἡμεῖς ἠκούσαμεν γραιὰν γυναῖκα ἐξ Ἀγρινίου λέγουσαν: «θὰ κάτς;» = θὰ κάτσης; ὃ παρ' ἡμῖν λέγεται θὰ κάτσ.ς; τῆς προφορᾶς τοῦ τελικοῦ τσ (ἢ τς.ς) παρατεινομένης πως. (πρόβλ. καὶ ἀνωτέρω 2. (κα)άικα, Γκέικα κλπ.).

5) Παράδοξος εἶναι ἡ γένεσις διφθόγγων ἐκ τῆς διαίρεσεως ἀπλοῦ φωνήεντος φθόγγου παρατηρουμένη πολλάκις ἐν ἄσμασιν. Οὕτω τὸ ἄρθρον τὰ ἀναλύεται εἰς τά: Π. χ. τοῦ λέν σὶ κοῦκκοι ς τά: βουνά: νὰ κάνοῦ τά: βουνά νὰ κλαίν, τῇ θάλασσα νὰ βάζη — κ' ἡ κυνηγός σάν τάικουσι, πούλῦ τὸν κακουφάνη (= τᾶκουσι, καὶ ἐν τῇ συνήθει: γλώσση τᾶξι = τὸ ἄκ[ου]σε καὶ τὰ ἄκ[ου]σε). Ὡσαύτως: σύρι μι τᾶρχοντόπουλλα τὰ συνομήλικά σου (= τὰ ἀρχοντόπουλλα) κλπ.

4. Τόνος.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι ὁ τόνος γίνεται λίαν αἰσθητὸς ὡς ἰσχυρὸς, δηλ. ἡ τονιζομένη ἐκάστοτε συλλαβὴ μεγάλως ἐξάιρεται: (πρόβλ. Ἀκαδῆμ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 247 καὶ 488).—Δεύτερον πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει: ὅτι, παρὰ τὰ κοινῶς γνωσκόμενα καὶ πιστευόμενα, αἱ

λέξεις ἀφ' ἑνὸς μὲν δύνανται νὰ ἔχωσι πράγματι περισσοτέρους τοῦ ἑνὸς τήνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ δυνατόν νὰ τονίζηται συλλαβὴ τις ἄνω τῆς τρίτης ἀπὸ τοῦ τέλους, δηλ. ἄνω τῆς προπαραληγουσῆς. Οὕτω ἐν τῇ ἐξεταζομένη ὑφ' ἡμῶν διαλέκτῳ, καὶ ἐν ἄλλοις, ἰδίᾳ δὲ ἐν ῥηματικοῖς τύποις, διακρίνεται κάλλιστα οὐ μόνον εἰς, ἀλλὰ δύο τόνοι ἐν δυσὶ τῆς αὐτῆς λέξεως συλλαβαῖς. Οὕτω λέγεται κάγκανένας, ἐπιτεταμένος τύπος τοῦ κανένας (ἢ κᾶνας) = κανεῖς, οὐδεῖς. Κανονικῶς ὁμοῦς ἐν τοῖς ῥήμασι παρατηρεῖται τοῦτο, ἂν δηλ. μετὰ τὴν συλλαβὴν τὴν ἐν τῷ πρώτῳ ἐνικῷ προσώπῳ τονιζομένην ἐπακολουθοῦν πλείονες τῶν δύο συλλαβῶν, τότε ἀναπτύσσεται δευτερεύων τόνος ἐν τῇ τρίτῃ συλλαβῇ κάτω ταύτης. Οὕτω λέγεται ἔφαγα—ἐφαγάμι, ἔκατσα—ἔκατσάμι, ἔδουκα—ἔδουκάμι, ἠσύχασα—ἠσύχασάμι, ἔκανα—ἔκανέτι, (=ἔκάνετε), ἔφκειασα—ἔφκειασέτι, γέρασα—γέρασέτι, πλάεσσα—πλάεσσετι, ἦφιρα—ἦφιρέτι, ἦξιρα—ἦξιρέτι (=ἦξεύρατε), ἔτρουγα—ἔτρουγέτι, ἔπιζα—ἔπιζέτι. τοῦ σακάτιφέτι = τὸ ἔσακατέψατε, τρόμαξάμι = ἔτρομάξαμεν, (ἄ)πέρασάμι, ἔχασάμι, ἔμασάμι = ἐμαζεύσαμεν, τοῦ χάλασέτι = τὸ ἐχαλάσατε, ἠλιπιάμι, μιτάνχουσάμι = μετενοήσαμεν, τᾶφιρέτι = τὰ ἦφιρέτι, τὰ ἐφέρατε, μι κόλασέτι = με ἐκολάσατε κλπ., μαίνουμι = μαίνομαι. (σφίζεται ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ βαρύνουμι) —μαίνουμέστι (=μαίνόμεσθε = μαινόμεθα), φαίνουμι — φαίνουμέστι, γένουμι (= γίνομαι) — γένουμέστι (= γίνεσθε), φέρνουμι (= προσφέρομαι), φέρνουμέστι, δέρνουμι — δέρνουμάσταν (= ἐδερόμεθα), σκιάζουμι (= σκιάζομαι) — μὴ σκιάζισάστι (= μὴ σκιάζεσθε), κρένουμι — δὲν κρένουμέστι (= δὲν ὀμιλούμεθα) κλπ. (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 525 καὶ 571).

Ἐν τούτῳ δὲ κεῖται ὁ λόγος τῆς ἀνοικτῆς προφορᾶς τοῦ θ (ε, αι) καὶ ὁ ἐν τοῖς ἐφαγάμι, ἔκατσάμι, (ἄ)πέρασάμι κλπ. μαίνουμέστι, φαίνουμέστι, δαίνουμέστι (= ἐνδουόμεθα) τρόμαξάμι, κόλασέτι κλπ., ἅπερ ἄλλως, ἂν δηλ. ἡ τετάρτη ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβὴ δὲν ἐτονίζετο, θὰ εἶχον ἔφαγάμι, ἔκατσάμι, (ἄ)πιρασάμι, μινουμέστι, δινουμέστι, τρουμαξάμι, κουλασέτι κλπ. (Τὰ ἦλιγα—ἦλιγάμι, ἦφιρα—ἦφιράμι, ἦξιρα καὶ ἦξιρα—ἦξιράμι καὶ ἦξιράμι, ἦλιζα—ἦλιπιάμι κ.τ.τ. ἔχουσι τὸν λόγον ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὰ εἶπα, εἶχα, εἶδα, ὁ ὁμοῦς προφέρεται καὶ εἶδα (= εἶδα) κ.τ.τ.).

Ἐν Ἀλμυρῷ ὁμοῦς τῷ παρὰ τὴν Ὀθρυν ἠκούσαμεν ἐκ τῶν ἰνωτέρω τονιζομένων τινα μόνον ἐπὶ τῆς αὐξήσεως, ὅσαιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἐπακολουθοῦσαι συλλαβαί. Καθὼς δὲ βεβαιούσιν ἡμᾶς, οὕτω γίνεται

καὶ ἐν Φαρσάλῳ καὶ Δομοκῷ, ἤτοι: λέγεται αὐτόθι: ἔφαγαμι, ἔκατσαμι κλπ. ἄνευ τοῦ ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης δευτερεύοντος τόνου, (Ἄν δὲ προφέρωσι καὶ φαίνουμεσι, γένουμεσι κλπ., δὲν ἐδόθη ἡμῖν κατὰ τινὰ ὀλιγοήμερον πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Ἄλμυρῷ διατριβὴν εὐκαιρίᾳ νὰ ἀκούσωμεν).

Παρὰ τοῖς Ἀρμυριώταις δηλ. καὶ Φαρσαλίοις κλπ. τονίζεται ἡ αὐξῆσις, ἔνθα αὕτη ὑπάρχει, τὸ δὲ κύριον σῶμα τοῦ ῥήματος ἐγκλίνεται εἰς αὐτήν, ὅπερ, ὡς γνωστὸν (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 571), συνέβαινε καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ γλῶσσῃ.

(Ἀκούομεν πολλάκις ἐν Τυρνάβῳ καὶ Λαρίσῃ καὶ ἐπινάμι (=ἐπινάμι=ἐπίναμεν) παρὰ τὸ ἐπιναμι, ἄφκέ την καὶ ἄφκι την (=ἄφσέ την) φρόντᾶμι (=ἐφροντίσαμεν), τήσέτι (=ἐτηρήσατε) κ.τ.τ. τὰ ὁποῖα βεβαίως τονίζονται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἔτρουγάμι, τσάκουσέ την, ἔχασέτι κ.τ.τ.).

Δ. Ἑγκλίσεις τόνου.

Ἐπειδὴ τὰ ἐγκλινόμενα μὶ=μέ, μᾶς, τοὺν = τόν, τήν, τοῦ = τό, τοῖς ἢ τίς=τούς, τές, τάς, τς=τῆς ἢ τοὺς ἢ τάς, καὶ τὰ προτάσσονται τῶν ῥημάτων (π. χ. μὶ πῆρι=μέ πῆρε, μᾶς ῥώτσι = μᾶς ῥώτησε, τοὺν φέρεῖ = τὸν φέρει, οὐχὶ δὲ: πῆρί μι, ῥώτσι μι κλπ.), ἐκτὸς ἐὰν τὸ ῥῆμα εἶναι προστακτικόν, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐγκλίσις τοῦ τόνου μόνον ἐν τῇ προστακτικῇ ἐγκλίσει καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ ὅ' ἐνικῷ προσώπῳ, προπαροξυτόνῳ τὸ γε νῦν ὄντι, γίνεται πρὸ πάντων αἰσθητῇ. Π. χ. φώναξέ μι, φώναξέ μας, χαλίπουςέ του τοῦ φῶς ἢ κατέθασέ του τοῦ φῶς, ζύεασέ του = ζύγισέ το, ἀνοιξέ τον ἢ ἀνοιξέ την, ἀνοιξέ τις = ἀνοιξέ τες, ἤτοι ἀνοιξε εἰς αὐτάς τὴν θύραν. (Καὶ ἄφσέ του, γιόμσέ του ἢ γιόμουσέ του = γέμισέ το, τσάκσέ το=τσάκισέ το κλπ. περὶ ὧν ἰδὲ ἄνωτέρω § 4 ἐν τῷ τέλει). Ἄλλὰ: λύσ' του=λύσέ το, κλῶσ' του=κλῶσέ το κλπ. Ὁμοίως ζῳάστι του=ζυγίσαστέ το, κάψτι του = κάψαστέ το κλπ., διότι, τὸ γε νῦν ἔχον, δὲν ἔχει τὸν τόνον ἢ τρίτη ἀπὸ τοῦ τελικοῦ ε συλλαβῆ, ὥστε νὰ ὑποστηριχθῇ τοῦτο διὰ τῆς ἐπ' αὐτὸ ἐγκλίσεως τοῦ τόνου τοῦ ἐπομένου ἐγκλιτικοῦ.

Ἑγκλίσιν τόνου ἔχομεν καὶ ἐν τοῖς μ(ου), σ(ου), μας, σας, τ(ου), τ(η)ς, τς(=τους=των=αὐτῶν) ἐπὶ κτητικῆς ἐννοίας. Π. χ. τοῦ φόριμά μ', τοὺν ὁμοιό σ', ἡ ἀνθροπούς μας, τοὺν ἀνθροπού μας, τάντιρό σας=

τὸ ἔντερόν σας, τοῦ πιδί τ' = τὸ παιδί του, τοὺν ἄνθρουπό τ' = τὸν ἄνθρω-
πόν του, τοὺν ὅμοιό τ', τοῦ φόριμά τς = τὸ φόρεμά της, τὰ φουρέματά
τς = τὰ φορέματά της ἢ των κλπ.

Ἐγκλισιν τόνου ἔχομεν καὶ ἐν ταῖς ἐξῆς προσφωνήσεσι· ἀρέ συ =
(μω)ρέ σύ, μαρή συ, καλήμ' ἰσυ = καλή μ(ου) ἐσύ, λεῶ συ καὶ ἄ λεῶ συ
= λέγω συ, ἄ λέγω συ (φρ. ἀρέσυ Γιαννακούλλι, μαρή συ Κατιρίνη,
καλή μ' ἰσυ, ποῦ 'σι, ἔλα ἰδῶ = καλή μου ἐσύ, ποῦ εἶσαι, ἔλα ἐδῶ. λεῶ συ
Φανίτσα ἢ ἄ λεῶ συ Φανίτσα κλπ.).

Πρόσθετες καὶ τὰ ἐξῆς, ἐν οἷς ἐγκλίνεται τὸ ῥήμα· ποῦ εἰμι, ἔθεν ποῦ
'μι, = ποῦ εἶμαι, ποῦ εἶσι, ἔθεν συνηθέστερον ποῦ 'σι = ποῦ εἶσαι, ποῦ
εἶνι, ἔθεν ποῦ 'νι = ποῦ εἶναι, ποῦ ἦμαν, ποῦ ἦσαν, ποῦ ἦταν, καὶ ποῦ
'μαν, ποῦ 'σαν (ποῦ' ταν ἴσως οὐχί).

Ὡσαύτως· τοῦ εἶδι, τάειδι, = τὸ εἶδε, τὰ εἶδε, τὰ 'πνι = τὰ ἔπνι, τὰ
ἔπινε κλπ. (Πρὸβλ. τὴν ἐγκλισιν τύπων τοῦ ἀρχαίου ῥήματος εἶμι καὶ
φημί).

6. Μεταβολαὶ φωνηέντων.

1) Ἐν τισι παρουσιάζεται ὁ ἀνοικτὸς φθόγγος e, ἐν ᾧ ἢ πανελλή-
νιος νεοελληνικῇ ἔχει γενικῶς εἶπειν i. Τοῦτο παρατηρεῖται οὐ μόνον
ἐνθα ἀρχῆθεν ὑπῆρχεν η (π. χ. ἡ ξέρα = ἡ ξηρασία, ξέρανα = ἐξήρανα
ἐνεστ. ξιραίνου, πλέρουσα, ἐνεστ. πλιρώνου, τέρα ἀντὶ τήρα, ἐν ᾧ τήρσα
= ἐτήρησα, τοῦ στατέρη = ὁ μικρὸς στατήρ κλπ. πρὸβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν.
Α', σελ. 383, σημ.), ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, ἐνθα ἀρχῆθεν ὑπῆρχεν ι, υ, ει.
Οὕτω λέγεται (βρουμουτύρι καὶ) βρουμουτέρη, βούτυρου, πληθ. (βουτύ-
ρατα καὶ) βουτέρατα. Πρὸβλ. ἄσμα τῶν ἀπόκρεων.

Μαννά μ' ἢ Κράτους (= τὸ κρέας) πέθανι,

Τέρους (= ὁ τυρὸς) ψυχουμαχάει,

ταράζ' ἢ Πράσουσ (= τὸ πράσον) τὴν οὐρά,

κ' ἢ Κρόμμυδους (= τὸ κρόμμυον) τὰ γένεια.

πάρτι τὰ καλαθίτσα σας

νὰ μάστι λαχανῆθρις.

Ὡσαύτως μιτάρια ἐν τῇ ὕφαντουργικῇ, ἀλλὰ γκαβουμέταρα, τὰ
σκαντζουχέρια = οἱ ἀκανθόχοιροι, φιλνάδα, ἀλλὰ φέλναδους (σκωπι-
κῶς· ἔκατσι φέλναδους = ἐκάθισε νὰ φιλευθῆ), κλιγαδί = τυλιγάδι,
ἀλλὰ στραβουκλέγαδου, τσικρίκι, ἀλλὰ καλαμουτσέχρικου (ἐν τῇ ὕφαν-

τουρκικῆ), μαειρεύου, ἀλλὰ μαέριδα, μαέριφα = ἐμαγείρευσα, μαέριμμα = μαγείρευμα, (κανίστρα καὶ) κανέστρα = τὸ κάνιστρον ἐν Νεμπεγλέρ (δῆμος Φακίου), ἡ Μέλις = ὁ Μιλτιάδης, μεάγκελουσι = με ἀγκύλωσε, καὶ εἶτι τοιοῦτον.

Ἴσως τὸ παρὰ τὸ ἰ ὑγρὸν ἢ ἔρρινον (ρ, λ, μ, ν) ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτὸ καὶ τὸ μετέτρεψεν εἰς ε. (πρβλ. ἀνωτέρω καὶ Ἄναδ. Ἄναγν. τόμ. Β', σελ. 170 μερμήγκι παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι, μερμηγκας καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ), πιθανωτέρα ὁμως μᾶς φαίνεται ἡ ἐξῆς ἐρμηνεία τῶν ἀνωτέρω, ἐν οἷς μάλιστα πᾶσι τὸ ε ἐκείνο οὐχὶ ἄτονον εἶναι. Ἐπειδὴ δηλ. πᾶν ἀρχικὸν ε (ε, αι) ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ εὐρυσκόμενον προφέρεται ὡς ἰ, ἐπανακτᾶ δὲ τὴν ἀρχικὴν του ἀνοικτὴν προφορὰν, εὐθὺς ὡς ὁ τόνος ἐπανέλθη ἐπ' αὐτό, καὶ ἐπειδὴ οὕτω ἀνεπτύχθησαν ἀντίστοιχα συστήματα λέξεων ἔχοντα τὰ μὲν ἰ ἄτονον, τὰ δὲ ε τονούμενον (π. χ. μιὰ χιρεὰ — ἀλλὰ χέρι, νυστιρεὰ — νυστέρι, κιφάλι — ξιρουκέφαλου, πιδὶ — ψυχουπαῖδι κλπ. πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. Α', σελ. 262), διὰ τοῦτο ἀσυνειδήτως ἐσχηματίσθη τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα, καθ' ὃ ἐνομίσθη ὅτι καὶ ἀρχικὸν ἰ, ἐὰν τονίζεται, πρέπει νὰ προφέρηται ἀνοικτῶς ὡς ε, καὶ λοιπόν, ὅπως νερὸ — κρουνέρι, πιδὶ — ψυχουπαῖδι κλπ., οὕτω καὶ τυρὶ — βρουμουτέρι, μίτάρια — γραβουμέτρα κλπ.

Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ἐνισχύουσι καὶ τὰ ἐξῆς :

Πρῶτον, ἐὰν τις προσέξῃ τὸ οὖς, ὅταν ᾄδωνται δημῶδη ᾄσματα, ἀκούει ἐν πολλοῖς ἐκεῖ, ἔνθα εἶναι ἡ θέσις τοῦ ποδὸς καὶ ἐπομένως τονιζομένη συλλαβή, τὸν φθόγγον ε, ἐν ᾧ πρέπει νὰκούσῃ ἰ. (π. χ. μιὰ πέρδικα πινέφτηκὲ σ' ἀνάτουλῃ καὶ δύσι — πῶς δὲν εὐρέθη κέννηγὸς γιὰ νά την κέννηγήσῃ).

Δεύτερον, ἐν τῇ λόγῳ τῆς νεωτέρας γενεᾶς ἀκούει τις πολλάκις, παρὰ Θεσσαλῶν ἐν γένει, **ου** ἐκεῖ, ἔνθα κατὰ τὴν γνησίαν τῶν βορείων νεωτέρων Ἑλλήνων προφορὰν ἔπρεπε νὰκούῃ ἰ, κατὰ δὲ τὴν τῶν νοτίων ε. Π. χ. ποῦσι; **σοῦ** θέλου (= ποῦ εἶσαι, **σέ** θέλω) ἀντί ποῦσι; **σὶ** θέλου, ὅπως καὶ λέγουσι γνησίως οἱ πρεσβύτεροι: τί **μου** θέλεις; ἀντί τί **μὲ** θέλεις; (= τί **μὲ** θέλεις;)* **δέ σου** θέλω ἀντί **δέ σὺ** θέλου = **δέν** σε θέλω, **δέ σου** φώναξα ἀντί **δέ σὺ** φώναξα = **δέν** σε φώναξα, κλπ.

Σημειωτέον πρῶτον ὅτι τά: μου, σου, (του) ἐν τῇ ἐν Τυρνάβῳ λαλουμένη διαλέκτῳ εὐρίσκονται μόνον ἐπὶ κτητικῆς ἐννοίας συνδεδεμένα μετὰ ὀνομάτων καὶ οὐδέποτε μετὰ ῥημάτων, οὐχὶ δὲ ἀκέραια, ἀλλ' ἠκρωτηριασμένα μ', σ', τ' (ἢ μάνα μ', ἢ πιθιρά σ', τοῦ πιδὶ τ' κλπ.).

Τά: μου εἶπες, σοῦ δίδω, τοῦ λέγω κ.τ.τ. εἶναι ἐντελῶς ξένα τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος διαλέκτῳ. Δεύτερον, ὅτι ἔταν ἐν φράσεσιν, οἶαι αἱ ἀνωτέρω, τὸ ἀντικείμενον τῶν αὐτῶν ῥημάτων εἶναι τρίτου προσώπου, ἔχομεν ἄνευ ἐξαιρέσεως αἰτιατικῆν. Π. χ. τὸν θέλου=τὸν θέλω, τί τουν θέλεις; τὸν φώναξα, τοῦ φώναξα τοῦ πιδὶ, τ φώναξα τν Ἀγλαῖα κλπ.

Ἡ τοῦ ου ἀντι ἰ (ἦτοι ἀτόνου ε) ἐμφάνισις ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὡς ἐξῆς πρέπει καθ' ἡμᾶς νὰ ἐξηγηθῆ. Πρῶτον μὲν τὰ σχολεῖα καὶ ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία, δεύτερον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐντεύθεν συχνοτέρα καὶ ἔνεκα συνοικήσεως διαρκεστέρα μετὰ νοτίων Ἑλλήνων ἐπικοινωνία, τρίτον δὲ ἡ ἐν Ἀθήναις ἰδίᾳ κατὰ τὸ οὐχὶ βραχὺ τῆς προσφυγίας διάστημα (1897—1898) διατριβῆς Τυρναβιτῶν καὶ Λαρισίων κατέστησαν αἰσθητοτέραν εἰς αὐτοὺς τὴν διαφορὰν ταύτην τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ βορειοελληνικοῦ ἰδιώματος, ἦτοι τὴν προφορὰν ἰ ἀντι ἀτόνου ε. Ἐπειδὴ δὲ καὶ σκώμματα ἐδέχοντο καὶ δέχονται ἔνεκα τούτου, προσπαθοῦσι νὰ ποφεύγωσιν αὐτό, ἔνθα εὐχερὲς εἶναι, καὶ λοιπὸν κατέληξε τὸ πρᾶγμα, ὥστε νὰ μὴ προφέρηται μὲν ἰ, οὐδὲ ε, ὅπερ προσκρούει εἰς τὸ αἶσθημα τιθέμενον ἐν ἀτόνοις χώραις, ἀλλὰ ου, τὸ ὅποιον οἰκειότερον προσπίπτει ἅτε εὐρισκόμενον καὶ ἐν τοιζομέναις καὶ ἐν ἀτόνοις συλλαβαῖς. (π. χ. γροῦνι, ἀγριόγρονου). Ἐπειτα παρὰ τοῖς νοτίοις Ἑλλησι, μὲ διάφορον βεβαίως σημασίαν, λέγονται ἀμφοτέρα· τί με θέλεις; καὶ τί μου θέλεις; = τί μοι χρεωστεῖς; κλπ., ἅπερ ἀμφοτέρα ἐν Λαρίσῃ καὶ Τυρνάβῳ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἀποδίδονται διὰ τῆς φράσεως· τί μι θέλεις; Ὅπως λοιπὸν ἐν τούτοις ἔχομεν τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος πλάνην, οὕτω, νομίζομεν, συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐκείνοις βρουμουτέρι, φέλναδους, στραβουκλέγαδου κλπ. (Πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 190).

2) Ὅμοιως ε (τονούμενον) ἀντι ἰ (ι, υ, η) ἔχομεν καὶ ἐν ἐνεστῶτι καὶ παρατατικῷ ῥημάτων νυλήκτων ἔκπαλαι ἢ τὸ γε νῦν ἔχον κρένου = κρίνω, πλένου = πλύνω, ἀρτένου = ἀρτύνω (= αὐγουκόδω τοῦ φαεῖ), ἀρτένουμι = ἀρτύνομαι (= τρωῦ ἀρτιμή = δὲν κρατῶ νηστεία ἢ σαρακουστή, ἀόρ. ἀρτύθηκα = ἔφαγα κλπ.), καταπραένου = καταπραῦνου, στένου = στήνω (= ἴσθημι), δένου = δύνω (= ἐνδύω), ξιδένου = ξεδύνω (= ἐκδύω) καὶ ξιδέντους = γδυτός, ἐκδεδυμένος, (ἀόρ. τὸν ἔδυσα, τὸν ξέδυσα, θά τουν δύσου, ξιδύσου κλπ.), γένουμι = γίνομαι κλπ.

Ἐν τῷ τελευταίῳ τούτων (γένουμι) τὸ ε ἴσως παρήχθη κατ' ἀναλογίαν καὶ πρὸς τὴν ὑποτακτικῆν θὰ γένου, νὰ γένεις καὶ προστακτικῆν

τοῦ ἀορίστου γένι=γενοῦ (φρ. γένι ἀφέντις κί ἔχει ἡ Θεός), ὅστις ὁμῶς ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τύποις τῆς ὀριστικῆς ἔχει ἰ τονιζόμενον· γένι.κα=ἐγίνηκα=ἔγινα (=ἔγινα), γένι.κίς=ἐγίνηκες, γένι.καμι=ἐγινήκαμεν κλπ.

Μᾶλλον ὁμῶς νομίζομεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ, ὅπως καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἡ ἀναλογία κεῖται ἐν τοῖς ἀρχῆθεν εἰς —αῖνω ἢ —ένω λήγουσι καὶ ἔτι σφριζομένοις ῥήμασιν· μπραίνου, λιφραίνου, μένου, ἀπουμένου (ἀόρ. ἀπόμ.να) φαίνουμι, μαίνουμι κλπ. (πρβλ. φρ. τί γένισι κί δὲ φαίνισι;=τί γίνεσαι καὶ δὲν φαίνεσαι· τί γένιτι; διπ δὲ φαίνιτι κλπ. (πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ., τόμ. Α', σελ. 295).

3) Ὅμοίως ε ἄντι ἰ (ἡ) ἔχομεν ἐν τῷ (μέλλοντι καὶ) ἀορίστῳ ῥημάτων συνηρημένων ἰδίᾳ· θὰ φουρέσου, νὰ φουρέσου, θὰ (νὰ) πουνέσου, θὰ (νὰ) ξιθαρρέσου, θὰ (νὰ) χουρέσου (καθ' ὃ καὶ· θὰ σχουρέσου = θὰ συγχωρήσω), θὰ (νὰ) καρτιρέσου=καρτερήσω, περιμεινώ κλπ. Καὶ θὰ θιλέσου (=θὰ θελήσω), νὰ θιλέση, θὰ θιλέσουν κλπ. Τὸ ε ἐν τούτοις ἐγεννήθη βεβαίως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀρχῆθεν ἔχοντα αὐτό· θὰ ἀρέσω, θὰ καλέσω κλπ.

Ἐν γένει νῦν τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῇ Θεσσαλικῇ διαλέκτῳ· ἂν μὲν ὁ ἐνεστώς σχηματίζεται τό γε νῦν ἔχον κατὰ τὰ εἰς -έω, ὁ (μέλλον καὶ) ἀόριστος ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ε, ἂν δὲ κατὰ τὰ εἰς -άω, ἔχει ἡ. Π. χ. φουρῶ, φουρεῖς, φουρεῖ, θὰ φουρέσω, πουνῶ, πουνεῖς—θὰ πουνέση, χουρῶ, χουρεῖς—θὰ χουρέσουν κλπ. (καθ' ὃ καὶ σ.χουρνῶ, -ᾶς, -άει, θὰ σ.χουρέσουν πρβλ. καὶ ἀκαλνῶ, -ᾶς, -άει, θὰ (ἀ)καλέσου· ἀλλὰ πιρπατῶ, πιρπατᾶς, πιρπατάει—θὰ πιρπατήσου, βλουγῶ, -ᾶς, -άει—θὰ βλουγήσου, τηρῶ, -ᾶς, -άει—θὰ τηρήσου, ἀγαπῶ, -ᾶς, -άει—θὰ ἀγαπήσου, ἀνκῶ, ἀνκᾶς, ἀνκάει (=νικῶ)—θὰ ἀνκήση κλπ.

4) Ἀντιστρόφως ἔχομεν ἰ, καίπερ τονιζόμενον, ἄντι ε ἐν τῇ λέξει τάνιψι, τάνιψια (=τὸ ἀνέψι, τὰ ἀνέψια, οἱ ἀνεψιοί, αἱ ἀνεψιαί). Ἴσως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ συνηθέστερα τούτων ἢ ἀνεψιῆς (=ὁ ἀνεψιός), ἢ ἀνεψιά, ἐν οἷς κανονικῶς ἀκούεται ἰ ἅτε ἄτονον ὄν.

Ὅμοιόν τι συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ῥήματι· τίθκαῶνου (ἢ τιθκαῶνου) (=τετράωνω=πράττω τι γενικῶς καὶ ἀορίστως, ἐπετελῶ ἐνέργειάν τινα. Τούτου γίνεται χρῆσις, ὅταν δὲν ἔχη τις πρόχειρον τὴν κατάλληλον λέξιν, δι' ὃ παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ ἐπεξηγήσεως), οὗ ἔχομεν ἀόριστον καὶ παρατατικὸν ὁμαλῶς τέθκαουνα, τέθκαουσα, ἀλλὰ καὶ τίθκαουνα, τίθκαουσα (φρ. τέθκαουσέ του, ἀνοιξέ του τοῦ κ.τί, αὐτὸ τοῦ κουρίτσι τοῦ τίθκαουναν; τοῦ προυξινουῶσαν στοῦ Γιάννη).

Περὶ τῶν ἡλιγα, ἡφιρα, ἡπχια κλπ, ἰδὲ § 4.

5) Ἐν τισιν ἔχομεν οὐ ἄτονον ἀντί ἰ ἢ ε ἀτόνου, ἦτοι πάλιν ἀντί ἰ. Οὕτω λέγεται: οὐρμηγεύου (=ἐρμηγεύω, συμβουλεύω), ἢ οὐρμηγεία, καλὸς οὐρμηγιφτής=σύμβουλος· ἢ **Οὐδραϊος**=ὁ Ἐδραϊος, ἢ **Οὐδραϊα**, ἢ οὐχτρεός (=ὁ ἐχθρός), ἢ οὐχτρεά, τὸν οὐχτρεύιτι=τὸν ἐχθρεύεται (ἀλλὰ· νὰ τν ἀφῆκ.ς αὐτὴν τν ἰχτρουπάθεια), τοῦ ζουμπίλι=τὸ ζεμπίλι, οἱ Ζου)έγδεις=οἱ Ζει)έκ(η)δες (εἶδος Τούρκων στρατιωτῶν)· τουρλός (=τρελλός), τουρλακίδι, ρουδίθι=βεβίθι, λουσφάκι (καὶ θέσις Λουσφάκι),=(ἐλε)λίσφακος· γιόμουσμα=γέμισμα καὶ γιουμώζου=γεμίζω ἔδουνα=ἐδίδον. ἐνεστ. δίνου=δίδω. Ἰβρουπίδης=Εὐριπίδης, τρουῦρνῶ (=τριγυρνῶ, ἀόρ. τρουῦντσα=ἐτριγύρισα), ἐπίρρ. τρουῦρου=τριγύρω (καὶ συνηθέστερον τρούρα, τρύρα). οὐδιμή=εἰδεμῆ (φρ. θάρθης: οὐδιμή θὰ φύγου). τ' ἀξουγκι, τὰ ἔξουγκια=τὸ ξύγκι, τὸ λίπος.

Ἐκ τούτων ἐν ἄλλοις μὲν τὸ οὐ παρήχθη κατ' ἀναλογίαν ἔδουνα κατὰ τὸ ἔδουσα (πρβλ. πλήρουσα—πλέρουνα)· τρύρα κατὰ τὸ ([δ]λόγυρα=) λούρα, ὃ ὅμως νῦν μόνον παρ' Ἡπειρώταις λέγεται (λούρα, λούρα). Ἐκ τούτου δὲ εἶτα κανονικῶς τὸ τρουῦρου, τρουῦρνῶ γιόμουσμα κατὰ τὸ σώρουμα, ἢ διὰ τὸ μ, κλπ.

Ἐν ἄλλοις δὲ ἴσως ἀφομοίωσις πρὸς τὸ ἐπόμενον ο (ἢ εο): οὐχτρεός, **Οὐδρεός**, γιουμώζου (καὶ γιμώζου) (ἀόρ. γιόμσα καὶ (σπανίως) γιόμουσα κατὰ τὸ σώρουσα· (φρ. νὰ του γιμώζις—νὰ του σουρώζις).

Μᾶλλον ὅμως φαίνεται πιθανὸν ὅτι (ἐκτὸς τοῦ ἔδουνα, Οὐδρεός, οὐχτρεός καὶ οὐδιμή, ὃ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν) τὰ παρακείμενα σύμφωνα λ, μ, ν, ρ ἐπέδρασαν εἰς τὴν τροπὴν τοῦ ἰ ἢ ε εἰς οὐ (πρβ. Ἀκαδ. Ἄναγν. Α', σελ. 266. πουρνάρι=πρινάρι κλπ.).

6) Λέγεται βρούφα (=ἐρρόφησα) βρούφα (προστακτ.) ἀντὶ βρόφησα, βρόφα, ἂν καὶ τονίζεται ἢ συλλαβή. Ἡ ἔνεκα τοῦ ρ καὶ τοῦτο, ἢ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ κανονικῶς ἔχοντα τὸ οὐ· βρουφῶ, βρουφουσα, θὰ βρουφήσου κλπ. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ πούρνηψι (=ἐπ' ὀρευσε), πούρνηκους ἄνθρωπους (=ἀκρατῆς ἀφροδισίων), ἀλλὰ πόρνη.

7) Λέγεται μαρή (μαρή σου, μαρή Λινάκι κλπ.) =μωρή, ὡς προσφώνησις (πρβλ. Γλωσσολ. Μελέτ. Γ. Χατζιδ. Α', σελ. 204 κ. ἑ.), ἀλόρθους=δλόρθος=δρθος· ἀδ)άσμουσ = τὸ ἡδύοσμον τοῦ χιόλι, πληθ. τὰ χιόλια (=τὸ χέλι, ὃ ἐγχελυσ), στινάχουρους ἄνθρωπους=στενόχωρος ἄνθρωπος, ἢ στιναχώρjα, ζjάζου=ζυγίζω, συλλουεάζου = συλλογιάζω (συλλογιζομαι) καὶ ἄλλα εἰς -άζω ἀντὶ εἰς -ίζω (-ίζομαι). Τὸ ὄλος λέγε-

ται καὶ ὄλους καὶ οὐλους (φρ. τὰ πῆρι οὐλα = τὰ ἐπῆρεν ὄλα· οὐρθά-
νοιχτα ἦταν ὄλα = ὄλως ἀνοιχτὰ ἦσαν ὄλα).

Περὶ τοῦ μαρῆ ἰδὲ Γ. Χατζιδάκιν ἐνθα ἀνωτέρω. Περὶ τῶν λοιπῶν
θὰ λεχθῶσι· τὰ δέοντα ἐν τῇ περὶ ἀναλογίας κεφ., ἐκτὸς τοῦ ἀλόρθους,
οὐ δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἐρμηνείαν.

8) Τὸ ὄνειρον λέγεται εἵνουρου (εἶδα ἓνα εἵνουρου), κατὰ μετάθεσιν
τῶν φθόγγων ο καὶ ει (ὄνειρου — εἵνουρου δηλ. εἵνορου. πρβλ. Μ. καὶ
Ν. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 432). Τὸ ῥῆμα λέγεται νειρεύουμι. ἀόρ. νει-
ρεύκα.

Ὅμοίως λέγεται τὰ ἵπουρα = τὰ ὄπωρυφόρα δένδρα, καὶ τὰ ὑπεργα
= τὰ ἐργαλεῖα παντὸς τεχνίτου. Τὸ δεύτερον μὴ τυχὸν προῆλθεν ἐκ
τοῦ τὰ ὑπουργα (= τὰ ὑπουργά); Ὁ Ὀλυμπος λέγεται Ἐλυμπος.

9) Ὑπάρχει μόνον τι οὐδι (ἄτονον κυρίως) ἐν φράσεσιν, οἶαι αἰ
ἐξῆς· οὐδι τότε = εὐθὺς τότε, οὐδ' ἰδῶ. οὐδ' ἰκει, = ἐδῶ ποῦ εὐρισκό-
μεθα, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐκεῖ, οὐδε αὐτὸς = ὁ ἴδιος αὐτός, ipse (ἄχι· οὐδὲ
αὐτός, ne ille quidem)· φρ. ἄς τάφήκη οὐδε ἔτσι (= ὅπως ἔγει). Ἄν
δὲν ἀπατώμεθα, τὸ οὐδι (οὐδε) τοῦτο εἶναι τὸ ἐδέ, ἔδε ἄλλων Ἑλλήνων
(Πελοποννησίων) ἐν φράσεσιν, οἶαι ἐδ' ἐπᾶ, ἐδ' ἐκεῖ. (Μ. καὶ Ν. Ἑλλ.
τόμ. Β', σελ. 131—132· πρβλ. ἀνωτέρω ἢ οὐδιμή = εἰ δὲ μή).

10) Ἄρθρον ὁ οὐδέποτε ἀκούεται ἐκ τῶν στομάτων Τυρναβιτῶν
καὶ Λαρισαίων τὴν φυσικὴν των γλῶσσαν λαλοῦντων, ἀλλὰ πάντοτε ἡ,
εἴτε ἀρσενικοῦ εἴτε θηλυκοῦ γένους εἶναι τὸ ὄνομα· ἡ Κώστας, ἡ ἀδερ-
φός τ', ἡ πατέρας, ἡ ἀνθρουπους, ἡ σκύλλους, ἡ λύκου, ἡ δρόμου, ἡ
τοίχους, ἡ Τούρναβους, ὅπως ἡ Κώστινα, ἡ ἀδιρφή τ', ἡ μάννα, ἡ
γναίκα, ἡ σκύλλα κλπ. Ἡ διάκρισις τοῦ γένους κατορθοῦται διὰ τοῦ
ληκτικοῦ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων —ς, διὰ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ (ἡ
καλὸς ἡ ἀνθρουπους, ἡ τρανὸς ἡ σκύλλους) ἢ κυρίως ἐκ τῆς αἰτιατικῆς·
τοὺν Κώστα, τοὺν ἀνθρουπου, τοῦ σκύλλον, (= τὸν σκύλλον) τοῦ λύκου,
τοῦ δρόμου, τοὺν τοίχου, τοὺν Τούρναβου κλπ. ἐν ᾧ d Κώστινα = τὴν
Κώσταιναν, d γναίκα, τ σκύλλα, τ μάννα, τν Ἀγγλαῖα, τν Οὐρανία κλπ.

Γνωστὸν ὅτι τὸ ὁ τοῦτο παρ' Ἠπειρώταις καὶ Μακεδόσιν, ἅτε ὄν
κυρίως ἄτονον, προσφέρεται οὐ (οὐ Κώστας, οὐ Νκόλας, οὐ Μίχους κλπ.),
οὕτω δὲ φυσικὸν θὰ ἦτο νὰ προσφέρετο καὶ παρὰ τοῖς Τυρναβίταις
καὶ Λαρισαίοις, ἂν μετεβάλλετο φωνητικῶς, (πρβλ. καὶ αἰτιατικὴν τοὺν
= τόν). Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὐχὶ τροπὴ τοῦ ἄρθρου ὁ ἐγέ-
νετο, ἀλλ' ἐξίσωσις αὐτοῦ πρὸς τὸν τύπον ἡ τοῦ θηλυκοῦ, ὅπως ἀντι-

στρόφως τὸ αἰ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ θηλυκοῦ ἐξισώθη ἤδη ἔκπαλαι πρὸς τὸ οἶ τοῦ ἀρσενικοῦ (πρβλ. τὸ γαλλικὸν *les* = οἶ καὶ αἶ, καὶ τὸ γερμανικὸν *die* = οἶ καὶ αἶ καὶ τὰ). Οὕτω δὲ νῦν ἐκτὸς τοῦ οὐδετέρου, ἔνθα ἔχομεν ἐν τῷ ἐνικῷ τὸ καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ τὰ, ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ τε ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ ἀκούεται ἀπλῶς ἐν ἰ (=ὀ, ἦ, οἶ, αἶ) εἴτε ἐνικῷ εἴτε πληθυντικῷ εἶναι τὸ ὄνομα. (πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 10 καὶ 569. πρβλ. ὡσαύτως Β. Φάβην ἐν πανηγυρικῷ τόμῳ τεσσαρακονταετηρίδος Κόντου, σελ. 254).

11) Ἐν τῇ νοτιωτέρᾳ Θεσσαλίᾳ (ὅπως καὶ ἐν Φθιώτιδι) ἔχομεν ἐν τῷ πρώτῳ ἐνικῷ ῥηματικῶν τύπων εἰς —ω περισπωμένων —ου ἀντὶ —ῶ. π. χ. θὰ ῥθοῦ, θὰ πιῶ, θὰ κουκλουθοῦ, κλπ. = θὰ ῥθῶ, θὰ πιῶ, θὰ κουκλουθῶ, κλπ., ἃ μόνον λέγονται ἐν Λαρίσῃ καὶ Τυρνάβῳ. Ταῦτα ἐσηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ α' πληθ. θὰ ῥθοῦ —με, θὰ κουκλουθοῦ —με, κλπ. (πρβλ. καὶ Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 344).

7. Πάθη συμφώνων.

Ὅταν ἕνεκα μεταιτιώσεως συλλαβὴ τις πάθη ἀπώλειαν τοῦ φωνήεντος αὐτῆς φθόγγου καὶ σύμφωνα κεχωρισμένα πρότερον δι' αὐτοῦ ἐνωθῶσιν, ἔχομεν τὰς ἐξῆς ἀξιοσημειώτους μεταβολάς, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκτὸς τῶν φθόγγων, τοὺς ὁποίους ἀντιπροσωπεύουν τὰ 24 γράμματα τῆς ἀλφαβήτου, δύναται νὰ ἔχη καὶ ἄλλους θεωρουμένους ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς ξενίζοντας (π. χ. *h*, *ts*, *tz*, *γk*), ἐν ᾧ δύνανται νὰ εἶναι γνησίως ἑλληνικοὶ προκύπτοντες κατὰ φωνητικούς κανόνας.

α'. Οὐρανικὰ ἢ ὑπεραικὰ.

1) Τὸ κ πρὸ τοῦ δ καὶ ζ γίνεται ἡχηρὸν *g* (λατινικόν) = *γκ* (πρβλ. λέξιν *γκαρίζει*). Π. χ. ἡ Γκέκας, πληθ. οἱ Γκέκεις (=οἱ Γκέκ(η)δες), ἡ Καζάκ.ς (=ὁ Κοζάκος), πληθ. οἱ Καζάκεις, οἱ Ζουβέκεις =οἱ Ζεῖβέκ(η)δες, ἡ οὐρτάκ.ς =ὁ ἑταῖρος, οἱ οὐρτάκεις, ἡ γιατάκ.ς =ὁ ὑποθάλπων ληστής, οἱ γιατάκεις, ἡ καλαακοῦδα, τὰ καλαακοῦδα, ἀλλὰ τοῦ καλαακδοῦλλι, ἡ κζλαακδοῦδα, ἡ καλαακδοφουλεᾶ, (ἀρκοῦδα ὅμως, ἀρκοῦδοῦλλι, ὄχι ἀρκδοῦλλι) τσάκζαν = τσάκ(ι)ζαν, βράκζαν — ἐρράκίζαν, ἐπινον βράκην. (Πρβλ. ἀρχαῖα πλέκ-ω, πλέ-ρδην, ἐκδέρω, ἔκδέ-

ρω, ἡδέρω κλπ.). Ἐν Ἐηροχωρίῳ τῆς Εὐβοίας ἠκούσαμεν ἐγδᾶ = ἐκ(ει)δᾶ, ὄχι ὄμως ἐγδᾶ.

Περὶ τὸν νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ τοιαύτη προφορὰ τοῦ κ ὡς γ ὑπάρχει, ὅπως παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησι, καὶ ὅταν οἰοσδήποτε συνδυασμὸς τελικοῦ ν καὶ ἀρκτικοῦ κ συμβαίνῃ. π. χ. νὰ μὴ γᾶμις ἀλλαῶς = νὰ μὴν κᾶμις. τὸν γακό τ' τὸν γιρό τ' = τὸν κακόν του τὸν καιρόν του. μὴ γραίνιτς ἰσὺ = μὴν κραίνης ἐσὺ κλπ.

2) Ἐν ὄμως ἐν μέσῳ λέξεως μετ' ἀποβολὴν φωνήεντος συνέρχωνται ν + κ, τὸ κ τηρεῖ τὴν μαλακὴν προφορὰν του γίν.κα (= γίνηκα) ὄχι γίνγα, μάν.κα (= μάνηκα = ἐβαρέθηκα), ὄχι μάνγα (ἄλλο τὸ μάγκα, δηλ. ἀγυιόπαις). τὸν ἀν.κάει = τὸν ἀνικᾶει, τοῦ λαγουν.κό (= τὸ λαγωνικό), χειμουν.κό = χειμωνικό (ἰδὲ κατωτέρω § 7, ς', 2) κλπ. (πρβλ. λέξιν Γιάγκος = Ἰωάννης). Ἐν τῇ λέξει ὄμως παγγύρι (πρόφ. πανγύρι) = παν(η)γύρι μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἰ (η) τὸ πρὸ αὐτοῦ οὐρανικὸν ν γενόμενον ὑπερωϊκὸν ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸ ἐπόμενον γ καὶ κατέστησεν αὐτὸ γ καὶ προφέρεται νῦν πανγκύρι ἀντὶ πανγύρι (παν.γύρι).

3) Τὸ κ + σ ἢ γ + σ συμπροφέρονται ὡς ξ. Π. χ. ἡ ἀχμάξ = ὁ ἀχμάκ(η)ς, ἡ οὐρτάξ = ὁ οὐρτάκ(η)ς (ἡ οὐρτακᾶ = ἡ ἑταιρεία, ὁ συνεταιρισμός), ἄξα = ἄκ(ου)σα, βρίσξ = βρίσκ(ει)ς, πάσξα = πάσκισα (πασκίζου = πασχίζου = προσπαθῶ), ἄσξτα = ἄσκ(ι)στα = ἄσχιστα, τς Λινᾶξ = τῆς Λενάκ(ι)ς (τῆς Ἑλένης), Τούρξα, πληθ. οἱ Τούρξις = Τούρκισσα, Τούρκισσες, Φράγξα = Φράγκισσα, (δηλ. κυρίως Φράγγισσα, πρβλ. Φράγκους, Φράγγους), στράγξι = στράγγ(ι)σε, βόγξι = βόγγ(η)σε κλπ. (πρβλ. ἀρχαῖα κόλαξι = κόλακ-σι, κλπ.).

4) Διακρίνεται ἡ προφορὰ καὶ τῶν δύο κ ἐν ταῖς λέξεσι τοῦ κ.κί = τὸ κ(ου)κί, τὰ κ.κιά = τὰ κουκιά, ἡ κ.κᾶ = ἡ κουκέα, οἱ κ.κῆς = αἱ κουκέαι (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 340).

5) Πανταχοῦ, ἔνθα μετὰ τὸ κ ἀκολουθεῖ ε, ἰ (ε, αι, ει, η, ι, κλπ.), ἔχομεν τοὺς οὐρανικοὺς φθόγγους κε, κι. Π. χ. κέρατου (κιέρατου), κ(αι)ου (κ(ι)αίου), κήπους (κ(ι)ήπους), κίρδς (κ(ι)ιρός, κ(ι)αιρός), κλπ. (Πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α'. σελ. 139, καὶ κατωτέρω § 7, ς', 1).

6) Τὸ γ καταστᾶν ἡμίφωνον j (λατινικόν) ἐξέπεσε πρὸ τῶν κλειστοτέρων φθόγγων ε, ἰ, ἰδίᾳ δὲ πρὸ τοῦ δευτέρου. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἀνοικτοτέρων φθόγγων α, ο, ου φαίνεται ἀπολεσθῆν ἢ τουναντίον πρὸ τῶν ε, ἰ διατηρηθῆν. Π. χ. τοῦ ζύι = τὸ ζύγι, ραίξου = ραγίξω, τοῦ φαεῖ

= τὸ φαγεῖ, συλλουή = συλλογή, φάι = φάγι, φάγε, μάειρας = μάγειρας, μαειργεῖδ, κλπ. σταχουλόι = σταχολόγι, τσαμπουλόι, τοῦ τραῖ = τραγί, ἔφαῖ = ἔφαγε, ἔφαῖς = ἔφαγες = ἔφαγες, ἔφατέι = ἔφαγέτι, ἔφαγετε, ἔτρουῖ = ἔτρουγι (ἔτρωγε), λέει = λέγει, καλόϊρους (= καλόγερος), καλουέριψι (= γίνκι καλόϊρους), τοῦ λαῦνι = τὸ λαγύνι, ἢ λαῦνα = ἢ λαγῦνα (δηλ. ἢ λάγυνοσ· λαγίνα δὲ = ὁ θῆλυσ λαγῶσ), τοῦ λαυνοῦλλι (= τὸ μικρὸ λαγύνι), τ' ἀνώει = τὸ ἀνώγειον, τοῦ κατώει, ἀνουεαστὸ σπίτι, τοῦ νιραγῶι = νεραγῶγιον, βείθρον, πληθ. τὰ νιραγῶεα, προυέουμι = προγεύομαι, ἀόρ. προυέουκα, πρόιμα = πρόγευμα, χαραῖ καὶ χαραήτσα (χαρα(υ)γή), τὰ μάεα = τὰ μάγια. ἢ μαεά = ἢ μαγια, ζῦεασα = ζῦγισα, ἀζῦεαστου κλπ. τίλουεός, τίλουεά κλπ. = τί λογίος κλπ. (πρβ. § 2), **ἀλλὰ καὶ** ζυώνου = ζυγώνω, πλησιάζω, ἀόρ. ζῦουσα, τρωου = τρώγου, τρώγω, οὔρι = γούρι, εὐτυχία, ἢ φάουσα, φαώθηκαν = φαγώθηκαν, φαούρα, σαρακοφαουμένους, κατηουρῶ = κατηουρῶ, κατηόρjα = κατηγόρjα, παρηουρῶ, παρηόρjα, σαόνι = σιαγόνι. ξισαουνιάσκα = ξεσαγωνιάσθηκα κλπ., τοῦ λόγου σας θμωσ (φρ. τί αγαπαῖτι τοῦ λόγου σας), οὔχι τοῦ λόου σας, ἤλιγι = ἔλεγε, ἤλιγια, ἐν ᾧ λεου = λέγου, ἔφαγα καὶ ἔφαα, ἔφαγέτι καὶ ἔφατέτι, τράους καὶ τράγους. φλαου καὶ φλάγου (= φυλάγω), φλάουμι (= φυλάγομαι) καὶ φλάγουμι, ἐε σιγουρεῦιτι = δὲν σιγουρεῦεται, δὲν ἡσουχάζει, ἀσιγούριφτους κλπ. ρουεάσκι (= ῥωγιάσθηκε, ἐγένετο μισθωτός), ἐν ᾧ ἢ ῥῶγα = ὁ μισθός, καὶ ἢ ῥῶγα = ἢ ῥάξ (ῥάγα ἐν Τυρνάθω καὶ Δαρίση λέγουσιν ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐξ Ἀγράφων καταγόμενοι), σταχουλουγῶ, τσαμπουλουγῶ, ζιβγίτς = ζευγίτης, πληθ. οἱ ζιβγιτάδισ, ζιβγάρι, ζιβγαλατεῖδ (= ζευγηλατεῖον), γίδα, ὄχι ἴδα.

Καὶ ἀνάπτυξις γ κατ' ἀναλογίαν π. χ. ἓνα μικρὸ νά ἦταν, θά νουγῆσῃ (= νοήσῃ), δὲ νουουοῦσι = δὲν νογιῦσε, νοουσε, ἀλλὰ νοησι, νουητὸ σκλι (νοῆμον κυνάριον), ἔκλιγα = ἔκλαια, ἀλλὰ κλαιου, ὄχι κλαιγου (κλαίω), ἔκλιγισ καὶ ἔκλιγισ (= ἔκλαιες), ἔκλιγι καὶ ἔκλι (= ἔκλαιε), κ.ἀ.τ. ἢ Ζουουόλου, ἢ Ζουουολιά = Ζωή, πρβλ. ἢ Ζουήτσα.

Ἐνασκοποῦντες τὰ παρατεθέντα παραδείγματα παρατηροῦμεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐν ἄλλοις μὲν διατηρούμενον τὸ οὐρανικὸν γ τὸ καταστάν ἡμίφωνον j, ἐν ἄλλοις δὲ ἐκπεσόν τούναντίον τὸ γ τὸ ὑπερωϊκὸν (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν, τόμ. Α', σελ. 137 κ. ἐ.). Π. χ. ἔφαα, φαώθηκαν, ἐν ᾧ γίδα, ἤλιγι. Βεβαίως ἀρχικῶς ἐν τοῖς διαφοροῖς τύποις τῶν ἀνωτέρω λέξεων καὶ τῶν πρὸς αὐτὰς ὁμοίων διετηρεῖτο μὲν τὸ γ ἀκολουθούτων τῶν φθόγγων α, ο, ου, ἐξέπεσε δὲ καταστάν ἡμίφωνον j ἐπο-

μένων τῶν $\dot{\iota}$, ϵ (ἔφαγα, φαγῶθικαν, θά φάγου, — ἔφαί ἐκ τοῦ ἔφαγι, ἔτρουί ἐκ τοῦ ἔτρουγι, κλπ.), ἔπειτα δ' ὅμως ἀνεπτύχθησαν ἀναλογικοὶ τύποι (κατὰ τὸ ἔφαίς ἔφαί και ἔφαα, κατὰ τὸ θά φάη και θά φάου, ἀντιστρόφως δὲ ἤλιγι κατὰ τὸ ἤλιγα κλπ.) και ἔνεκα τούτου νῦν παρουσιάζεται ἡμῖν ἡ ποικιλία και ἀνωμαλία αὕτη.

8) Ἀντὶ τοῦ γεφύρι προφέρεται: γκιουφύρι (και ἡ γκέφυρα), ἐν ᾧ κανονικῶς ἔπρεπε νὰ προφέρηται γιφύρι ἢ ἰφύρι: (τὸ τελευταῖον λέγουσιν Σιατιστεῖς Μακεδόνες). Ὁσαύτως γ' ἀντὶ γ ἔχομεν ἐν ταῖς λέξεσι γαργαλῶ (=γαργαλίζω), ἀόρ. γαργάλτσα, παθητ. γαργαλιῶμι (=γαργαλίζομαι), γαυγάει τοῦ σκλι (γαυγίζει τὸ σκυλλί), παρατ. γαύγιζι ἢ γαυγοῦσι: ὄλη τ νύχτα (και γαυγίξει, γαύγισμα): γουργουρίζουν τάντιρα=γουργουρίζουν, παρατ. γουργούριζαν.

Ὁμοίως γ' ἀντὶ κ ἔχομεν ἐν ταῖς λέξεσι: ἡ γαμήλα=ἡ κάμηλος, ἡ γαμηλαροῦ = ἡ καμηλαροῦ (= ἡ ὑπερύψηλος γυνή), ἀφηνγριῶμι (=ὠτακουστῶ), ἀόρ. ἀφηνγρίσκα (ἀλλὰ και ἀφκριῶμι, ἀφκρισκα: πρβ. Ἀκαδ. Ἀνκν. Α'. 483): τοῦ γαταίφι (=τὸ καταίφι), γυλῶ (=κυλίω) και γκουργκυλῶ, ἡ ζγουρῖα και ζγουρεῖα και ἡ ζγουρα και ῥήμα ζγουρῖάζου (=ἡ σκωρία κλπ.).

9) Ἀνάπτυξιν γ ἔχομεν ἐν τῇ λέξει τύραγνους, τυραγνῶ, ἡ τυράγνια (=ὁ τύραννος κλπ.).

10) τὸ γ+σ μένει. Π. χ. τὸν κυνήγσι (= τὸν (ἐ)κυνήγησε, ἀλλὰ και κυνήσι: πρβλ. Σμαράδιδου), μὴ φέγ.ς, νὰ μὴ φίδγ.ς (=μὴ φεύγης, νὰ μὴ φύγης), τσουράπι πλέγ.ς; (=τσουράπι πλέγεις;=κλέκεις).

11) Τὸ χ+σ ἐνοῦται εἰς ξ. (πρβλ. ἀρχαία ὄνυξι=ὄνυχ-σι, κλπ.). Π. χ. τί ἔξι;=τί ἔχ(ει)ς; ξὸς=χ(ρυ)σὸς (=χρυσός: φρ. εἶπαν τὰ ξὰ κι τὰργυρᾶ=ὀλίγον χονδροειδῆ ἀστεία), φσέκxia ξαφουτᾶ=φυσέκxia χ(ρυ)-σαφωτᾶ, ἡ Ἐάφου=ἡ Χ(ρυ)σάφω (κύρ. ὄν.) και ἡ Ἐάφινα, Ἐτός, Ἐτούτσ.κους (=Χριστὸς κλπ.) φρ. νὰ σι βλουήση ἡ Ἐτός: ἀναβάλα θέλει ἡ Κστός, (παροιμία)=θόρυβον θέλει ὁ Χριστὸς (ἐν τῷ ναῷ)!

Ἀλλὰ και διακρίνεται: ἡ προφορά ἀμφοτέρων, Π. χ. μὴν δου βρέχ.ς=μὴν το βρέχ(η)ς (μὴν του βρέξι, εἶναι ἀορίστου=μὴν τὸ βρέξις)· μὴ δρέχ.ς=μὴν τρέχ(η)ς. (νὰ μὴ δρέξι=νὰ μὴν τρέξις), τοῦ νύχ' σ' = τὸ νύχι σου.

12) Λέγεται ἡ ψκή (=ἡ ψ(υ)χή), (φρ. ἡ ψκή τς ἡ καρδῖά τς εἶνι νὰ τιλειώση αὐτοῦ ἡ δλεῖα=ὁ ἀρραβῶν), ἡ ψκοῦλλα, ἡ ψκὸς=ψυχός, ἑορτῆ τῶν ψυχῶν, πᾶν ψυχοσάββατον), τοῦ πῆρι κατάψκα (=τὸ πῆρε

κατάψυχα, κατάκαρδα), φσάει κατάψκους (φυσᾶ κατάψ(υ)χρος), εἶνι κατάψκους ἢ κισός=εἶναι κατάψυχρος ὁ καιρός, ἀψκῶ (καὶ ἀψκῶ=ἀψυχῶ· μὴν τ' ἀψκᾶς=μὴ το λυπῆσαι, μὴ φεῖδῃσαι αὐτοῦ).

Ἐν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τὸ ψ=π+σ, τότε ἐννοοῦμεν τὴν ἐν τούτοις τροπὴν τοῦ χ εἰς κ. Δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ φωνήεντος τὸ σ τὸ ἐν τῷ ψ ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸ ἐπόμενον χ καὶ ἔτρεψεν αὐτὸ εἰς κ. (πρβλ. σκουλεῖδ=σχολεῖον).

13) Ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως, ἀν μὴ κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ βρέχω, ἐγένετο τοῦ βρέχους=τὸ βρέφος (ἓνα μικρὸν βρέχους).

14) Ἐχομεν γὰρ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ῥήματι γλέπου=βλέπω.

15) Τὸ μέτωπον λέγεται ἢ γλέφαρος (μὴ βίσισι μὲν εἰς τὸν γλέφαρον, τίλουεά!). Μὴ εἶναι τὸ Αἰολικὸν γλέφαρον=βλέφαρον κατ' ἐπέκτασιν σημασίας; (Ἦς βεβαιούσιν ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐν τῷ χωρίῳ Πουλιάνᾳ, λέγεται τὸ μέτωπον ἠλέφαρον· φρ. τί εἰς τοῦ ἠλέφαρου;=τί ἔχεις εἰς τὸ μέτωπον;)

16) Ἐν τῇ λέξει ἠιάδι=π(η)γάδι, ὡς φαίνεται, τὸ ἠχηρὸν ἠ ἐπέδρασε καὶ ἐπήνεγκε τὴν τροπὴν τοῦ γ εἰς j. (πρβλ. στεάρι, δηλ. σῆτεάρι ἐκ τοῦ σ(ι)τάρι· ἰδὲ § 2).

β'. Χειλικὰ ἢ χειλοδοντικά.

1) Τὸ π+σ ἐνοῦται εἰς ψ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ (πρβλ. κώνωψι=κώνωπ-σι, κλπ.). Π. χ. ἢ Ἄραψ=δ Ἄράπ(η)ς, ἢ Ἄραψα=ἢ Ἄράπ(ι)σα, σκρόψαν=σκρόπ(ι)σαν (=ἐσκόρπισαν), χαρουκόψι=(ἐ)χαροκόπ(η)σε (=ὑπερεχάρη, κατελήφθη ὑπὸ τῆς ἀψιθυμίας τῆς ὑπερβολικῆς χαρᾶς), ψτεύου=π(ι)στεύω, ἢ ψτεά=π(ι)στεά (ὁ ἱμάς ὁ περιβάλλων τὰ ὀπίσθια ὄνου, ἴππου κλπ.).

2) Τὸ π πρὸ τῶν δ, ζ, j γίνεται ἠχηρὸν ἠ. Π. χ. ἀβδῶ=(ἀ)π(η)δῶ, οἱ Ἄράβιδες=οἱ Ἄράπ(η)δες (καὶ Ἀραπᾶδες), οἱ Λιάβιδες=οἱ Λιάπ(η)δες, οἱ χούρβιδες ἢ χρούβιδες=οἱ χούρπ(η)δες, χρούπ(η)δες (=οἱ ἄρπαγες, οἱ ἀδηφάγοι, μτφ. ἐκ τάγματος Τούρκων στρατιωτῶν πρὸ τοῦ 21)· μὴ κακοφαίνετι **ab** δὲ θέλτε νὰ ῥθῆς=μὲ κακοφαίνεται **ap** (=ποῦ) δὲν θέλεις νὰ ἔλθῃς, τοῦ ἠιάδι=τοῦ π(η)γάδι, τὸ πηγάδι (τὸ φρέαρ), (καθ' ὃ εἶτα καὶ τυφλοῦλήγαδου ἀντὶ τυφλοπλήγαδου), ἢ ἠιαδᾶς, οἱ ἠιαδᾶδες (=ὁ πηγαδᾶς, οἱ πηγαδᾶδες), τὴν ὥρα **b'** ζύμουνι=τ(ῆ)ν ὥρα π(οῦ) ζύμουνι· (πρβλ. Ἀναδ. Ἀναγν. Α', 28· ἐπί-βδ-αι ἐκ τοῦ ἐπίπ(ε)-

δαι). Ἐν Ἐηροχωρίῳ ἠκούομεν καὶ ἀβδᾶ=αὐ(τοῦ)δᾶ (πρβλ. ἐγδᾶ=ἐκ(εἰ)δᾶ).

3) Τὸ β πρὸ τοῦ τ (θ) τρέπεται εἰς φ ἐν τοῖς θὰ φουφτῶ (φρ. τί θαρρεῖ; θὰ τουν φουφτῶ;) = θὰ φοβ(η)θῶ, θὰ φουφτῆς, κλπ. Πρβλ. καὶ τὰ: θὰ βραφτῶ, θὰ τριφτῶ κλπ., ἃ δυνατὸν νὰ προέρχωνται ἐκ τῶν βραφθῶ, τριφθῶ κλπ. τροπή τοῦ συμπλέγματος φθ εἰς φτ (πρβλ. φτόνους=φθόνος), δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι καὶ νεοφανῆ ἐκ τῶν βραβ-τῶ, (βραβ-θῶ), τριβ-τῶ (τριβ-θῶ), διότι ὁ νῦν ἐνεστῶς αὐτῶν εἶναι βράβ-ου, τρίβ-ου, (ὅπως καὶ πάλαι τοῦ τελευταίου).

Ἐομοία τροπή τοῦ θ εἰς φ παρουσιάζεται καὶ πρὸ τοῦ σ (ἦ τς) ἐν τῷ ἀορίστῳ φόφσι=(ἐ)φόβ(η)σε καὶ ἐν τῇ λέξει φουφσιάρς (φουφσῆάρς) ἢ φουφτσιάρς=φοβ(η)σιάρης.

Ἐν ἄλλοις ἐρχόμενον πρὸ τοῦ σ μένει: π. χ. τί τρίβ.ς=τρίβ(ει)ς; τί κόβ.ς; (=κόβεις· καὶ τί κόβτς), τί χαλέβ.ς; (=χαλέβεις· χαλέβου=αἰτῶ θέλω)· γιὰτί σκουιδάβς;=γιὰτί σκοντάβεις (=σκοντάπτεις), τοῦ ζῖβσι τοῦ φῶς=τὸ ἔσθῃσε τὸ φῶς.

Ἐσαύτως τρέπεται τὸ β εἰς φ πρὸ τοῦ κ. Π. χ. ἡ φκέντρα, τοῦ φκέντρι=β(ού)κεντρον, σέφκα=(εἰ)σέβηκα, ἀνέφκα (=ἀνέβηκα) (πρβλ. νὰ σιβῶ, νὰνιβῶ=νὰ σεβῶ, νὰ ἀνεβῶ), βράφκα=βράβηκα (ἴσως καὶ ἐκ τοῦ βράφ(τη)κα πρβλ. θὰ βραφτῆ), βέφκα=βέβηκα (ἴσως καὶ ἐκ τοῦ βέφτηκα· πρβλ. θὰ βριφτῶ· ἐνεστῶς βρεύουμι καὶ βέβουμι=βρεύομαι, ἔχω ἐρυγᾶς).

4) Τὸ φ πρὸ τοῦ δ γίνεται β (πρβλ. πδ=hδ). Π. χ. οἱ σαράβδεις=σαράφ(η)δες, οἱ μαγκούβδεις = οἱ μαγκούφ(η)δες, οἱ Ἀχιλλέβδεις = οἱ Ἀχιλλέφ(η)δες· (πρβλ. παλαιὰ κρύβ-δην. κρύφ-α).

5) Τὰ φ+σ διατηροῦνται ἐν τῇ προφορᾷ κεχωρισμένα. Π.χ. φσῶ=φ(υ)σῶ, τοῦ ρούφσι=τὸ ρούφ(η)σε, ψόφσι = ἐψόφ(η)σε, ποῦ τουν σόφσι!=ποῦ τὸν (ἐ)σόφ(ι)σε! τί γράφς (=γράφεις· καὶ γράφτς = γράφτεις), τς νύφς=τῆς νύ(μ)φ(η)ς.

6) Ἡ φάτην ἰσχύεται παχνί, πληθ. τὰ παχνιά, (=φατνίον), ῥῆμα ἐκ τούτου παχνιάζου (=δίδω τροφήν τῷ ζῳίῳ ἐν τῇ φάτην) καὶ Παχνιστής (=ὁ μὴν Νοέμβριος, διότι τότε ἰδίᾳ «παχνιάζου τὰ ζῳα»). Δύναται τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα ἐναλλαγὴν φθόγγων (τοῦ φ εἰς π καὶ τοῦ τ εἰς χ), ἀλλὰ πάτην ἐλέγετο καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἢ φάτην, ἐξ ἐκείνης δὲ βεβαίως τῆς λέξεως προῆλθε τὸ ἡμέτερον παχνί.

Ἐομοίως (ἔϊφους, μαχαίρας κλπ.) λέγεται τοῦ φκάρς = τὸ φ(η)-

κάρι ἀντί τὸ θ(η)κάρι (= ἡ θήκη), ἦτοι ἐν τούτῳ ἔχομεν φ ἀντί θ. Καὶ φλίβιτι = θλίβεται (πρβλ. Whitney καὶ Jolly, Ἐναγν. κλπ. μετάφρ. Γ. Χατζιδάκι, σελ. 149).

Ἐναντιόφως ἔχομεν θ ἀντί φ ἐν τῇ λέξει τοῦ θίκιου (φρ. τοῦ πῆρι αὐτὸς τοῦ θίκιου ἢ, αὐτὸς ἔχει τοῦ θίκιου) = τὸ (ὄφ)φίκιον (= τὸ ἀξίωμα, τὴν ἀρχήν)· λατινιστὶ officium.

7) Ἐν τισὶ λέξεσιν ἔχομεν πρὸ φωνήεντος ἢ ρ (ἡχηρὸν) h ἀντί (ἀήχου) π. Οὕτω λέγεται τοῦ bouγούνη = τὸ πουγούνη (= ὁ πώγων, ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ προσθίου ἄκρου τῆς κάτω σιαγόνης)· στουbώνου, τοῦ στούbουμα ἀντί στουπώνου (στουπώνω) κλπ. ζηρώχτου (= σπρώχτω, σπρώχνω, ὠθῶ), ἔζηρουχτι (= ἔσπρωχνε), ἢ ζηρουξέα, πληθ. οἱ ζηρουξῆς (= αἱ ἀπωθήσεις).

8) Τὸ βαπόρι (= ἀτμόπλοιο) λέγεται πανπόρι (ἔχει παμθόρι). ἴσως ἀφομοίωσις τοῦ θ πρὸς τὸ π τῆς ἐπομένης συλλαβῆς (πρβλ. καὶ M. καὶ N. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 255).

γ'. Ὀδοντικά ἢ μεσοδοντικά.

1) Τὰ τ, δ, θ, d ἐρχόμενα πρὸ τοῦ σ ἐνοῦνται μετ' αὐτοῦ εἰς c (λατινικόν) = τς. Π. χ. πάσα = (πάτσα) πάτ(η)σα, ζιγιτίς = ζευγιτής, τὸν φώτσι = τὸν φώτ(ι)σε, ρώτσα = ρώτ(η)σα, σταμάτσα = σταμάτ(η)σα, ἀρρώτσα = ἀρρώστ(η)σα, γανάχτσι (= γανάχτ(η)σε, γαναχτῶ = ἀσθμαίνω, κουράζομαι), βούτσα = βούτ(η)σα (πρβλ. θὰ βουτήσου), ἢ πλάστς = ὁ πλάστης (πρβλ. πλαστήρι), αὐγάτσα = αὐγάτ(ι)σα (ἐνεστ. αὐγατίζου = πλειοδοτῶ, αὐξάνω. αυγεο[ι]), ἀλάτσα = ἀλάτ(ι)σα, κράτσα = κράτ(η)σα, σιάστσι = σιάστ(ι)σε, ἀδυνάτσι = ἀδυνάτ(ι)σε, ἀπόχτσι = ἀπόχτ(η)σε, ἢ γύφτσα = ἢ γύφτ(ι)σα, ἢ χουρjάτσα = ἢ χωριjάτ(ι)σα κλπ. ἀράτσα = ἀράδ(ι)σα (πρβλ. θάραδίσου. ἀραδῶ καὶ ἀραδίζου = ζητῶ, ψάχνω), ἀλήτσα = ἀλήδ(η)σα (= πήδησα), τοῦ τσάκκι = τὸ δ(ι)σάκκι, τὰ τσάκκια = τὰ δ(ι)σάκκια (καὶ μτφ. οἱ ὄρχεις), τὸν ἀμπότσαν = τὸν ἡμπόδ(ι)σαν, ναλουκάρτσι (= καλοκάρδ(ι)σε), τ μάτσαν τ χῆνα = τὴν ἐμάδ(η)σαν τὴν χῆνα, τραγούτσι = τραγούδ(η)σε κλπ. κάτσε = κάθ(ι)σε (καθ' ὃ εἶτα καὶ ἕκατσα κλπ.), μέτσα = (ἐ)μέθ(υ)σα, ἀκλούτσι = ἀκο(ου)λούθ(η)σε, μεάδουτσι (καὶ μεαδῶτσι) = μεῖ (ἀ)δοθή(η)σε κλπ. (Ἐλλὰ ἀλέθ.ς = ἀλέθεις, γνέθ.ς = γνέθεις, κλόθ.ς = κλώθεις, ἔνεκα τῶν ἀλέθου — ἀλέθει, γνέθου

—γνέθει, κλώθει—κλώθει· καί, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, συμπάθσι=συμπάθ(η)σε, ὄχι συμπάτσι, καίτοι τὸ παλαιότερον εἶναι· μὴ σχώρισι (=μὲ συ(νε)χώρησε. πρβλ. νά μι σκουρέις).

βαίλτσα = βαίλδd(η)σα (βαίλδō = καταπονοῦμαι, λιποθυμῶ), κατσίρτσι = κατσίrd(η)σε (=παρεφρόνησε, ἐνεστ. καταιrdō), κούρτσα = κούrd(ι)σα (= ἐχόρδισα, ἐνεστ. κουrdίζου) κλπ. Ἐνταῦθα βεβαίως ἔχουσι θέσιν καὶ τὰ: βρόντσι = βρόντ(η)σε (ἐνεστ. βρουντῶ, κυρίως βρουνdō), κατάντσα = κατάντ(η)σα (ἐνεστ. κατανdō), σαράντσι ἢ λιχοῦσα = ἐσαράντ(ι)σε ἢ λεχῶ (ἐνεστ. σαρανdίζου) κλπ., ἢ ἀρχόντσα (πληθ. οἱ ἀρχόντεις)=ἢ ἀρχόντ(ι)σα (ἀρσ. ἢ ἀρχουντας).

2) Τὸ ἀρκτικὸν λέξεως τ προηγουμένου τελικοῦ ν ἐτέρας λέξεως στενωῶς συμπροφερομένης μετ' ἐκείνης τρέπεται, ὅπως παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν εἰς d, ἤτοι ἐξ ἀήχου καθίσταται ἠχηρόν. Π. χ. μὴν dαράιζ τοῦ ξύλου=μὴ ταραζης τὸ ξύλον. τὸν dράγου = τὸν τράγον. δὲν dου θέλει (=δέν το θέλει), δ καί· δέ dου θέλει· προφέρεται. Σάν dου φέρη =σάν το φέρη (=δταν ἢ ἐάν κλπ.).

3) Ἡχηρόν d γίνεται τὸ τ τοῦ ἄρθρου τ (=τοῦ ἢ τήν. πρβλ. τ Μανῶλη=τοῦ Μανῶλη, τ Λένη=τήν Ἑλένην) πρὸ τῶν β, γ, δ, ζ, g, b. Π. χ. d βάρκα=αἴ) βάρκα, d Βασίλει=τ(οῦ) Βασίλει, θά d βάλη=θά την βάλη (ἀλλὰ θά τ λύεις=θά την λύσης), d γύφτσα=τὴ γύφτισσα, τ χώρσι d γναϊκά τ' =τήν ἐχώρισε τὴν γυναϊκά του, d γύρσι πίσου=τήν γύρισε πίσω, d γουμάρα = τὴ γουμάρα, d Γάννα = τὴ Γάννα (κύρ. ὄν.) κλπ. d Δημήτρι=τοῦ Δημήτρι, d Δαμασιώτη=τοῦ Δαμασιώτη, d Δήμητρα=τὴ Δήμητρα, d Δαμασιώτσα = τὴ Δαμασιώτ(ι)σα κλπ. d ζάχαρη=τὴ ζάχαρη, d Ζαμάνη=τοῦ Ζαμάνη, d Ζαχαρία=τοῦ Ζαχαρία κλπ. (Ταῦτα ὅμως προφέρονται καὶ ἠνωμένως, ὅτε προκύπτει ὁ ἐπίσης ἠχηρὸς φθόγγος τζ, ὁ ἐν τῇ λέξει τζαμί, Τζώρτζης κ.τ.τ. πρβλ. ζ, ἤτοι τς, ἐκ τοῦ τ+σ. Ἦτσι λέγεται καί· τζάχαρη=τὴ ζάχαρη, τζημία=τὴ ζημία φρ. ἔκουψαν τζημία = ὡς πραγματογνώμονες ὄρισαν τὴν προσγενομένην ζημίαν κλπ.). d γαργαλάει = τὴν γαργαλάει (γαργαλίζει), d γουρτσεᾶ=τὴ γουρτσεᾶ κλπ. d βάρβα=τοῦ βάρβα (=τοῦ θείου), d βάκρινα (=τὴ Μπάκρινα, χωρίον παρὰ τὸν Πηνειόν), d βρούφα (=τοῦ Μπρούφα), d βαβαίρη (=τοῦ Μπαμπαϊούρη) κλπ. Πρὸ τοῦ d κυρίως ἀποβάλλεται ἢ δουδέλλας (Ντουδέλλας κύρ. ὄν.), δουδέλλα (=d δουδέλλα)=τοῦ Ντουδέλλα, δέλλα (=d δέλλα) = τοῦ Ντέλλα, δόλκινα (=d δόλκινα) = τὴ Ντόλκινα, daλάκα (=d daλάκα) = τὴ daλάκα

(ὄγκος τοῦ σπληγός) κλπ. πρβλ. κατωτέρω τν-τ. Καί ἐν λέξει· οἱ ἀκαμάδεις=οἱ ἀκαμάτ(η)δες=οἱ ὀκνηροί.

4) Ἀναλόγως ἐγένετο ἡ φαινομένη πρὸ τῶν π, κ τροπή τοῦ τ (=τὴν) εἰς d. Π. χ. d ἄορτα, d γότα κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, α', 1 καὶ β', 2). Ἐν τούτοις δηλ. καὶ τοῖς τοιοῦτοις πρῶτον τὸ ν τοῦ ἄρθρου τν=τὴν(πρβλ. τν Ἀλεξάνδρα, τν Οὐρανία, τν ἀλ.ποῦ=τὴν Ἀλεξάνδρα κλπ.) ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸ ἐπόμενον ἄηχον π ἢ κ καὶ κατέστησεν αὐτὸ ἡχηρὸν d ἢ g, εἶτα δὲ τὸ μείναν τ (πρβλ. τ θέλει = τὴν θέλει, τ μαλώνει, τ Λένη, τ Φανοῦλλα κλπ.) εὔρεθὲν πρὸ τοῦ ἡχηροῦ h ἢ g ἐγένετο καὶ αὐτὸ ἡχηρὸν, ἦτοι d (πρβλ. d βαλταδώρου=τ Μπαλταδώρου, d βάρβα =τ μπάρμπα κλπ.). Οὕτω λοιπὸν λέγεται· d βανοῦκλα = τὴν πανοῦκλα, d γάμα=τὴν κάμα, d βῆρα=τὴν πῆρα, d γαρτιράει=τὴν καρτεράει, d βαλάδουσι=τὴν παλάδουσι, d Γακαδζάρου = τὴν Κακαδιάρου (κύρ. ὄν.), d βανδριμμένη=τὴν (ὀ)πανδρευμένην, d γαρακάξα, τί νὰ d γάντες;=τί νὰ τὴν κάνης; d γάππα· d βέφτει ἀχαμνὰ τ νύφη=τὴν πέφτει ἀχαμνὰ τὴ νύφη κλπ.

Εἶναι δυνατὸν ὅμως καὶ νὰ διατηρηθῇ τὸ τ τοῦτο. ἀν ὑποστηρίζηται ὑπὸ προηγουμένου π ἢ σ (τῶν προθέσεων ἀπό, εἰς ἢ τοῦ ποῦ). Π. χ. ἦρθι· ἀπ' τ ἄορτα, ὄχι ἀπ' d ἄορτα, φταίεις ἰσὺ ἀπ' τ βῆρις = ποῦ τὴν πῆρες, ὄχι ἀπ' d βῆρις, ἀπ' τ γότα = ἀπ' τὴν κότα, ὄχι ἀπ' d γότα, ς τ ἄορτα, ς τ γότα, ὄχι ς d ἄορτα, ς d γότα κλπ. Συνήθως ὅμως ἐν τούτοις ἀποβάλλεται τὸ μεταξὺ δύο συμφώνων εὐρισκόμενον τ καὶ λέγεται· ἀβ ἄορτα = ἀπὸ τὴν πόρτα, ἀβ βῆρις, ἀβ γότα, ζ ἄορτα (=ς ἄορτα), ζ γότα (=ς γότα) κλπ.

5) Τὸ δ πρὸ τοῦ τ μένει· π. χ. ἀμάδ.του=ἀμάδητον.

6) Τὸ δ πρὸ τοῦ κ τρέπεται· εἰς θ. Π. χ. θκό μ' = (ι)δ(ι)κό μου, θκό τ' =δ(ι)κό μου, τοῦ λαθκό=τὸ λαδ(ι)κό, τοῦ θκούλλι, ἢ θκούλλα (ἐν Πουλιάνῃ τῇ ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐν Τυρνάδῳ δ' ὅμως τοῦ φκούλλι, ἢ φκούλλα, ὄργανόν τι γεωργικὸν ξύλινον καὶ ἡ μὲν φκούλλα εἶναι πεντάκρανος χρησιμεύουσα εἰς φόρτωσιν ἢ ἐκφόρτωσιν ἀχώρων, τὸ δὲ φκούλλι εἶναι δίκρανον καὶ χρησιμεύει ἰδίᾳ διὰ τὸ «γύρισμα τοῦ στρώματος τοῦ ἀλωνίου»). Πιθανῶς ἐκ τοῦ δικέλλι, δίκελλα.

Ἀνάλογόν τι συμβαίνει ἐν τῇ λέξει πουτκούλλι (=που(ν)d(ι)κούλλι, ποντικαί), ἀντὶ πουδικούλλι. πρβλ. ἡ πόνδικας=ὁ ποντικός, τοῦ πουν-δικί καὶ (παλαιότερον) τοῦ πουδίκι κλπ. Ἐνεκα δηλ. τοῦ ἐπομένου μαλακοῦ φθόγγου κ ἐτρέπη καὶ τὸ ἡχηρὸν d εἰς τ, ἦτοι εἰς ἄηχον.

Τοιαύτην τροπήν εἰς θ ὑφίσταται καὶ τὸ τ πρὸ τοῦ συμπλέγματος τῆ (τχῆ). Ἐνταῦθα ὁμοῦς πάλιν ἐκ τοῦ συμπλέγματος θχῆ εἶναι δυνατόν νὰ προκύψῃ θχῆ Π. χ. τέθχιους (καὶ τέτχιους) = τέττους (τέττος), τιθχαιώνου καὶ τιθχαιώνου (τετχαιώνω = πράττω πᾶν τι. Τὰς λέξεις ταύτας, τέθχιους καὶ τιθχαιώνου μεταχειρίζονται, ὅταν δὲν ἔχωσι πρόχειρον τὴν κατάλληλον λέξιν· διὸ ἔπεται πάντοτε ἐπεξηγήσεις· φρ. φέριμι τοῦ τέθχαιου, τοῦ ποιητοῦ· αὐτὸ τοῦ κουρίτσι τοῦ τέθχαιουαν, τοῦ προυξινούσαν κλπ.)· μάθχια, σπῖθχια, μαθχιάζου (τοῦν μάθχιασαν) = μάτια, σπῖτια κλπ., χουσμέθχια καὶ χουσμέθχια (χουσμέτι = ἐργασία, ὑπηρεσία· χουσμκιάρς = ὑπηρετής), φουθχιά = φωτιά. (τοῦ ῥτι = τὸ αὐτὶ πληθυντ.) τὰ φτχιά καὶ τὰ φκιά κλπ. Ἴδὲ καὶ κατωτέρω.

Ἄλλὰ πρὸ τοῦ φυσικοῦ κ τὸ τ μένει. Π. χ. πολίτικου, γαμβρεάτικα, ἀνοιξεάτικα, μούτικου, = πολίτικο, γαμβρεάτικα, ἀνοιξεάτικα, μούτικο (= βωδὸν) κλπ.

7) Ἐν τῇ λέξει δυχατέρα ἔχομεν δ ἀντὶ θ καὶ χ ἀντὶ γ (= θυγατέρα).

Πολλάκις ὡσαύτως ἀκούει τις δὰ ἀντὶ τοῦ θά. Π. χ. δάρθῳ = θάρθῳ (= θὰ ἔλθῳ)· δὰ πάρου = θὰ πάρω· χαίριτι ἀπ' δὰ φίθγς ἀπὸ ῥῳ = χαίρεται ποῦ θὰ φύγης ἀπὸ ἐδῶ· δὰ κλείση τοῦ τσουράπι, κ' ὕστερα = θὰ κλείση (= τελειώση) τὸ τσουράπι, κλπ. δάμι, δάσι (= θὰ εἶμαι, θὰ εἶσαι).

Τὸ οὐράνιον τόξον λέγεται ἡ δόξα, καὶ τὸ τοξάρι(ον) λέγεται δουξάρι· ἡ ἀτρακτος λέγεται ἀδράχτι ἀντὶ ἀτράχτι. (πρβλ. ἀδράζου = δράττομαι).

Ἡ βία (βιά) λέγεται ἀδjà καὶ τὸ ῥῆμα βιάζομαι λέγεται ἀδjàζουμι (πρβλ. παροιμίαν· ἡ ἀδjà δὲν γάνει πιδjà = ἡ βία δὲν κάμνει παιδία), ἦτοι ἐν τούτοις ἔχομεν δj ἀντὶ δj (πρβλ. καὶ ἄγιου δῆμα = ἄγιον βῆμα).

8) Τὰ δίδυμα τέκνα λέγονται διδυμάρκα, ἦτοι ἐν τῇ λέξει ταύτῃ ἔχομεν τὸ ὀδοντικὸν d ἀντὶ τοῦ μεσοδοντικοῦ δ. (Ἄλλὰ τὰ δύμνια = τὰ δίδυμα μτφ. = οἱ ὄρχεις).

9) Ἐν τῇ λέξει τοῦ λουθνάρι = δοθιηνάρι(ον) ἔχομεν λ ἀντὶ δ. Ἐκ τούτου καὶ τυφλουλούθναρου (εἶδος ψευδάνθρακος).

δ'. Συμπλέγματα συμφώνων.

1) Τὰ συμπλέγματα *ντ*, *νδ*, *νδ*, *μπ*, *γκ* (γγ) προφέρονται ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἰδία Τυρναθιτῶν ἄνευ τοῦ ὑπερωϊκοῦ ν, ὡς ἤχηρὰ μόνον d (=ντ, νδ, νδ), b, g. Π. χ. ἡ Ἐδώντης (=δ Ἐντώνης), ἡ ἄδρας=δ ἄνδρας, τὰ καδῆλια=τὰ κανδῆλια, ἡ καδλάρια (=ἡ κανδηλάρια, ἡ κανδηλανάπτια), κουδά=κοντά (=πλησίον), σαράδα=σαράντα (=τεσσαράκοντα), πέδι=πέντε, δὲ διδόνι=δὲν τεντώνεται, τὰβέλι=τὸ ἀμπέλι, τοῦ βαβάκι=τὸ βαμβάκι, τὰγάθι=τὸ ἀγκάθι, ἀγάρια=ἀγγαρία κλπ.

Παρὰ τῇ νῦν γενεῇ ἡ τοιαύτη προφορὰ χλευάζεται καὶ τὸ ὑπερωϊκὸν ν (μ) ἀκούεται, μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι καὶ τὰ συμπλέγματα ντ καὶ νδ προφέρονται ὅπως τὸ νδ. Π. χ. ἡ Ἐνδώντης, ἡ ἄνδρας, κινδύνι (=ἐκινδύνευε), τὰ κανδῆλια, τ' ἀμβέλι, τ' ἀγκάθι, τοῦ βαμβάκι, πένδι, σαράντα κλπ.

2) Ἡ λέξις *κόλις* (πρβλ. Ἐκαδ. Ἐναγν. Α', σελ. 497) λέγεται *κόνδα* μετὰ d, καὶ ὅχι δ. Ἐξιοσημείωτον ἔτι μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ι (*κόνι*)δα τὸ ν ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸν μαλακὸν φθόγγον δ καὶ κατέστησεν αὐτὸν d, ὡσεὶ ἐν τῇ λέξει ταύτῃ τὸ νδ παρεδόθη ἀρχαίθην (πρβλ. ἄνδρας, κίνδυνος κλπ.). Ἐναλόγως πρὸς τὰ γίν.κα, μάν.κα κλπ. (πρβλ. ἄνωτέρω, § 7, α', 2) ἔπρεπε καὶ ἐνταῦθα νὰ ἔχωμεν *κόνδα* καὶ ὅχι *κόνδα* (φρ. γιμᾶτου *κόνδα* ἦταν τοῦ κεφάλ' τ'. Ἐσκασι ἡ *κόνδα* τώρα κ' εἶναι γιμᾶτου λιανοῦρα=γεμᾶτο *κόνδα* ἦτο τὸ κεφάλι του. Ἐσκασε ἡ *κόνδα* τώρα καὶ εἶναι γεμᾶτο λιανοῦρα). Πρβλ. καὶ τὰς λέξεις *παλιουσανδου*=*παλαιοσανιδον*, οἱ *Γιάν.δεις*=οἱ *Γιάν(νη)δες*, *προυξιντής*, *προυξιντᾶδεις*=*προξεν(η)τής*, *προξεν(η)τᾶδες*, αἵτινες δὲν προφέρονται *παλιουσανδου*, *προυξινδής* κλπ.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ λέξει *κόνδα* συνέβη ἀνάλογόν τι πρὸς τὸ συμβάν ἐν τῇ λέξει *παγγύρι* (=πανηγύρι). Ἴδὲ ἄνωτέρω, α', 2.

3) Ὁ ἐκ τῆς συντήξεως τῶν ντ, νδ (νδ) προελθὼν φθόγγος d τρέπεται εἰς τὸν μαλακώτερον δ, ἐὰν ἐπηται τὸ ἡμίφωνον j, ἦτοι τὸ σύμπλεγμα (ν)dj τρέπεται εἰς τὸ (ν)δj. Π. χ. τὰ δόδja=τὰ δόντια, ἐκ τοῦ τὰ δόδja, ὅθεν εἶτα καὶ ἐνικὸς τοῦ δόδι=τὸ δόντι, *δουδοῦ*=ἡ ἔχουσα μεγάλους δόδοντας, τοῦ *δουδουκάρι*=δὲ τραπεζίτης ὁδοῦς κλπ. (πρβλ. καὶ τὸ ἐν Σφακίοις τῆς Κρήτης *dodia*. Whitney καὶ Jolly Ἐναγν.

κλπ. σελ. 150)· ἀγνάδja (ἕκατσι ἀγνάδja=ἐκάθισεν ἀπέναντι) ἐκ τοῦ ἀγνά(ν)djα (πρβλ. ἀγνανδεύου=παρατηρῶ μακρόθεν)· ἡ ἀφινδja (=ἡ ἀφινdjα=ἡ ἀφεντιά· πῶς λέτι ἡ ἀφινδja σας νὰ γένη=δπως λέγετε σεῖς νὰ γίνη. (Πρβλ. ἡ ἀφέντς=ὁ ἀφέντης, αὐθέντης, ἀφένδη μου=αὐθέντα μου κλπ.)· κουθινδjάζου=κουθινdjάζου=κουθεντιάζω (=ὀμιλῶ ἡ κουθέντα=ὁ λόγος, ἡ ὀμιλία) κλπ.

Λέγεται ἐν συνδυασμῶ: αὐτὸς ἡ τέθχαους ἡ πάνδjους, αὐτὴν ἡ τέθχαα ἡ πάνδja, ἡ τέθχους ἡ πάνδjους κλπ., (=ὁ τοιοῦτος καὶ τοιοῦτος, ἡ τοιαύτη καὶ τοιαύτη ἀορίστως καὶ γενικῶς (πρβλ. τὰ παρ' ἄλλοις "Ἐλλησιν ὁ δεῖξω—ὁ ποίσω ἢ ποίξω, τὸν δεῖξω—τὸν ποίσω. Μ. καὶ Ν. "Ἐλλ. τόμ. Α', σελ. 619)· π. χ. φρ. μεἀρχίντσι, τέθχι, πάνδji, μ' εἶπι ὄσα σέρει τοῦ φουκάλι=μοῦ ἤρχισε (δηλ. ὕδρεις), τέτjαι καὶ τέτjαι, μοῦ εἶπεν ὄσα σαρώνει ἡ σκοῦπα). "Ἄν, ὡς νομίζομεν, τὸ πάνδjους, πάνδja δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ τὰ παλαιὰ παντοῖος, παντοία, τότε καὶ ἐν τούτοις ἔχομεν τροπὴν τοῦ συμπλέγματος νdj εἰς νδj, οἷαν ἐν ταῖς ἀνωτέρω.

4) Τὰ συμπλέγματα φθ, σθ, σχ, τὰ ἀρχῆθεν παραδεδομένα, γενικῶς εὐρίσκονται τετραμμένα, ἔπως παρὰ πᾶσι τοῖς "Ἐλλησιν, εἰς φτ, στ, σκ. Π. χ. φτάνει, φτόνους, θάλειφτῶ, δὲν ἰστάντι (=δὲν αἰσθάνεται = εἶναι ἀναίσθητος), δὲν ἔχει οὔτι ντροπὴ οὔτι ἰστάνη=δὲν ἔχει οὔτε ἐντροπὴν οὔτε αἰσθησιν (=συναίσθησιν), θά λουστῶ, πασκίζου, ἔχουν σκέσεις (=ἔχουν σχέσεις), σκίζου, μακρουσκοινῶ (=μακροσχοινῶ) κλπ.

"Ἄν τὰ συμπλέγματα σκ, σχ, στ εἶναι νεοφανῆ, τὸ σ προφέρεται συνήθως λίαν δασέως, σχεδὸν ἔπως τὸ γαλλικὸν ch. Οὔτω σ.κόφλου (chκόφλου)=σ(υ)κόφ(υ)λον, ἠόσ.κους (ἠόschκους)=μπόσ(ι)κος, σ.χώρσιέ τουν (chχώρσιε)=σ(υ)χώρσιέ τον, σ.τεἀρι (chτεἀρι)=σ(ι)τάρι κλπ.

"Ἐν τούτοις λέγεται ἀνασκαίνουμι, ἀνασκήθκα, κατανασκήθκα (=ἀνα-σικχαίνουμι, (πρβλ. ἀναγουλιάζου) — εἰσικχάνθη). Φαίνεται δηλ. ἐν τούτῳ τροπὴ τοῦ ὑστερογενοῦς σχ εἰς σκ (πρβλ. κόνδα, παγγύρι), ἐν ᾧ οὐδέποτε λέγεται σκουρνῶ=σ(υ)κουρνῶ (=συγχωρῶ), οὐδὲ σκουρνᾶτί μι, ἀλλὰ σκουρνᾶτί μι (=συγχωρᾶτέ με), κλπ. Ἄλλὰ σκαίνουμαι λέγουσι καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, ὡς λ. χ. οἱ Κρήτες, καθ' ἃ ἀνακοινοῖ ἡμῖν ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς κ. Γ. Χατζιδάκις, καὶ ἴσως ἐν τούτῳ ἀρχαία ποικιλία (πρβλ. φάτνη καὶ πάθνη). (Σημειωτέον ὅτι αἱ λέξεις σιχαμερός, σιχαμένος κλπ. δὲν εἶναι συνήθεις ἐν Τυρνάθῳ καὶ Λαρίσῃ).

ε'. Γλωσσικά και φατνιακά (σ, z.).

1) Τὸ σ ἐρχόμενον πρὸ τῶν θ, γ, δ, h, g, d διὰ τῆς ἐκπτώσεως παρεμπιπτόντων φθόγγων, (συνήθως τοῦ ἄρθρου τήν, τοῦ), τρέπεται εἰς τὸ ἡχηρὸν ξ. Π. χ. πί(σ') ζ ἡόρτα=πίσ(ω) ς (τὴν) πόρτα, μέ(σ) ζ βάρκα =μέσ(α) ς (τὴν) βάρκα, ἀπάν' ζ γουρτσά=ἐπάν(ω) ς (τὴν) γορτσέα, μέ(σ') ἢ μέσα ζ γαρρότσα=μέσα ς (τὴν) γαρρότσα (=καρρότσα), πῆγι κί κοιμήθικι ζ γουθάρα = ἐπῆγε καὶ ἐκοιμήθηκε ς (τὴν) κομβάρα ζ κόχη=ς (τὴν) κόχη (=γωνία), πῆγαν νὰ φάν ζ βιθιρά (=ς τὴν πεθερά), ἢ διρβίζβιης (=Ντιρβίζβιης· κύρ. ὄν. τουρκικόν (=διρβίσιβιης (=derbys, ἤτοι derβίσις + βέης). Καὶ ζβιθιρός, ζβιθιρά (=συμπεθερός, συμπεθερά) ἐκ τοῦ σ(υ)βιθιρός, σ(υ)μπιθιρά, δηλ. **ch**.βιθιρός. **ch**.βιθιρά (πρβλ. ἀνωτέρω ἀνασκαίνουμι).—πῆγι ζ Γιάννινα=ἐπῆγε ς (τὴν) Γιάννινα, ζ Γιαννάκι τοῦ λάκκου (θέσις)=ς (τοῦ) Γιαννάκι τὸν λάκκον, ζ Βαγγελίτσα=ς (τὴν) Βαγγελίτσα, ἡρουστά ζ Βαρσάμινας d ἡόρτα=ἐμπροσθὰ ς (τῆς) Βαρσάμινας τὴν ἡόρτα, ζ Δήμητρας τὰ μαλλιὰ =ς (τῆς) Δήμητρας τὰ μαλλιὰ,—μέ(σ) ζ δαλίκα=μέσα ς (τὴν) δαλίκα (ἢ δαλίκα=τὸ κάρρον), ζ δαβέλλη τοῦ χάνι=ς (τοῦ) Νταβέλλη τὸ χάνι, ζ δραματζάνα=ς (τὴν) δραματζάνα (=δαμιζάνα).

Οἱ ἡχηροὶ φθόγγοι h, g, d, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων, δυνατὸν νὰ προέρχωνται φωνητικῶς (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, γ' 4) ἐκ τῶν π, κ, τ (d ἡόρτα=τν πόρτα, d γουθάρα=τν κομβάρα (d)δρῦπα=τν τρῦπα κλπ.).

Τὰ ἀνωτέρω λέγονται ὁμῶς καὶ πληρέστερόν πως· πίσ(ου) ζτ ἡόρτα, μέσ(α) ζτ βάρκα, ἀπάν ζτ γουρτσέα, ζτ γουρουμβλεά, ζτ γαρρότσα κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, γ', 4).

Ἡ τροπὴ αὕτη τοῦ σ εἰς ζ συμβαίνει, καὶ ὅταν τοῦτο εὑρεθῇ πρὸ τοῦ φθόγγου τζ (πρβλ. τζαμί), εἴτε ἀρχῆθεν ὑφίσταται οὗτος εἴτε ἐκ τοῦ τς (c) προέρχεται φωνητικῶς (ἰδὲ κατωτέρω). Π. χ. ζ Τζόθανου d γουρτσέα=ς (τοῦ) Τζόθανου (ἢ Τζόθανους, κύρ. ὄν.). ζ Τζουάννου τοῦ σπίτι=ς (τοῦ) Τζουάννου τὸ σπίτι. ζ τζέπη=ς (τὴν) τσέπη (ὄνομ. ἢ τσέπη). ζ τζίγρα=ς τ(ῆ) ζίγρα=ς τὴν ζίγρα (ἢ ζίγρα=ἢ βάτος) κλπ.

2) Τὸ σ ἐρχόμενον μετ' ἀποβολὴν φωνήεντος κατόπιν τῶν λ, ν τρέπεται εἰς c (=τς). Π. χ. τί θέλτς; (=θέλεις), δὲ θέλτσι (=δὲν θέλ(η)σε), φίλτσα (=φίλ(η)σα), πούλτσα (=πούλ(η)σα), λάλτσα (=λάλ(η)σα),

ἀπόλτσι (= ἀπόλ(υ)σε), μᾶς χρονονουσπόλτσαν=μᾶς (ἐ)χρονονουσπόλλισαν (πρβλ. μᾶς εἶπαν χρόνους πουλλούς). μὲ ξικιφάλτσι=μὲ ξεκεφάλ(ι)σε), γαργάλτσι (= γαργάλ(η)σε, γαργάλισε), ἡ ἄλτσους=δ ἄλ(υ)σος=ἡ ἄλυσις, λτσιάζουν=λ(υ)σάζουν (πρβλ. ἡ λύσσα), κατάλτσι (=κατάλυσει φρ. τὰ κατάλτσι ἔλα=τὰ κατεβρόχθισεν ἔλα) κλπ. τί κάντς (=κάνεις), χιόντσι (=χιόν(ι)σε), κουσκίντσα (=κοσκίν(ι)σα), μὴν γραίντς (=μὴν κραίνης), χρόντσι (=χρόν(ι)σε), ἀκόντσι (=ἀκόν(η)σε), ἡ γειτόντσα=ἡ γειτόν(ι)σσα, ἡ Γιάντς (=δ Γιάννης), ἡ Δημουστέντς (=δ Δημοσθένης), σφήντσαν τὰ βροῦχα (=σφήν(ι)σαν=ἐμισσοστέγνωσαν), τὰ κράντσι=τὰ κράν(ι)σε=ἐφοδῆθη (ἐνεστώς· τὰ κραινίξει), κίντσι, κούντσι (=κίν(η)σε, κούν(η)σε), τί θά γέντς; (=γέν(η)ς), γέντσι (=γένν(η)σε) κλπ.

Καὶ ἐπομένον μετὰ τὸ λ ἢ ν τοῦ συμφώνου τ. Π. χ. τοῦ σκαλτστήρι (=τὸ σκαλ(ι)στήρι), ἀσκάλτστα=ἀσκάλ(ι)στα, ἀχτέντστου (=ἀχτέν(ι)στο), ἀκουσκίντστου (=ἀκοσκίν(ι)στον), ἀκουπάντστου (=ἀκοπάν(ι)στον) κλπ.

Ἐν ταῖς λέξεσι βάλτσμου, βγάλτσμου (=βάλσ(ι)μον, βγάλσ(ι)μον, τὸ δεύτερον=καὶ ἡ διάρροια) ἔχομεν τροπὴν τοῦ σ εἰς τσ μετὰ ἔκπτωσιν τοῦ ἰ εὐρισκομένου κατόπιν τοῦ λσ καὶ οὐχὶ μετὰ τοῦ λ καὶ σ. (πρβλ. δέσχημου = δέσ(ι)μο, γνέσχημου = γνέσ(ι)μο, κ.τ.τ. πρβλ. καὶ Ἄκαδ. Ἄναγν. Α', σελ. 148).

Τὰ συμπλέγματα ρσ καὶ μσ εἶναι ἀνεκτά. Π. χ. τοῦν χάρσι = τὸν χάρ(ι)σε (πρβλ. παλαιὸν ῥήτορσι), γιόμσι (=ἐγιόμ(ι)σε), μσός (=μ(ι)σός), γάρσι (=ἐγάρ(ι)σε), χώρσι (=ἐχώρ(ι)σε), γνώρσι (=ἐγνώρ(ι)σε) κλπ. πισουδρόμσι = πισουδρόμ(η)σε, κουνδά εστη γνώμ' σ' = κοντὰ εστη γνώμη σου, ξινόμσι τς κότις = ἐξενόμ(η)σε τες κότες (ξινουμῶ = ἀποδιώκω, ἀποσοδῶ πτηνά). Ὡσαύτως τοῦ φέρσιμου (=τὸ φέρσ(ι)μον), ὃ καὶ πληρέστερον τοῦ φέρσιμου. Ἐν τούτῳ ὅμως τὸ σ διὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἰ προφέρεται δασύ· φέρσχημου (πρβλ. δέσ.μου, γνέσ.μου κλπ. ἰδὲ κατωτέρω, 3.—).

3) Τοῦναντίον ἐρχόμενον τὸ σ μετ' ἀποβολὴν φωνήεντος πρὸ τῶν λ, μ, ν, ρ ἢ πρὸ ἄλλων συμφώνων (ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω, ε', 1), διατηρεῖται, λαμβάνον ὅμως μαλακωτέραν προφορὰν καὶ προσεγγίζον πρὸς τὸ γαλλικὸν ch (πρβλ. καὶ § 7, δ', 4). Π. χ. τοῦ chλιάρσι=σ(τυ)λιάρσι, chλιαρώνου=σ(τυ)λιαρώνω=δέρνω, τὰ βαchλεάδja=τὰ βασ(ι)λεάδja=οἱ ἀστράγαλοι οἱ παικτικοί, τοῦ chμάδxi=τὸ

σ(η)μάδι, ἢ χημαδεά=ἢ σημαδεά, ἢ χημάδα=ἢ σ(η)μάδα, ὁ παικτικὸς δίσκος, χημά=σ(ι)μά, νὰ χημάξ τὸν οὐνδᾶ=νὰ σ(υ)μάσης (συγυρίσης) τὸ δωμάτιον, σπάχημου=σπάσ(ι)μον (ἀλλὰ σπαζμένους=ἐσπασμένος), μημέρι=μεσ(η)μέρι, ἢ μηχημῆς (ὁ μεσ(η)μερᾶς. Οὕτω καλεῖται ὁ περιπτάμενος κατὰ τὰς μεσημβρίας τοῦ θέρους βομβυλιὸς πρὸς ἐκφόθῃσιν τῶν παιδῶν εἰς ὕπνον), χη Μαμούτη τοῦ σπίτι=ς(τοῦ) Μαμούτη τὸ σπίτι· τοῦ χηνάχι=τὸ σ(υ)νάχι, χιχηνός, πιρηνός=χθεσ(ι)νός, περ(υ)σ(ι)νός, χη ν ἄκρεα=ς (τῆ)ν ἄκρεα, χη ν *Ἄννα=ς (τῆ)ν *Ἄννα, χη *Ρηνοῦλλα=ς (τῆ) *Ρηνοῦλλα, μέσα χη ῥῶγα=μέσα ς (τῆ) ῥῶγα (ὁ και· μέσ' τ ῥῶγα), χηκόφλα=σ(υ)κόφυλλα, χητέαρι=σ(ι)τάρι κλπ. *Ἀλλὰ λουγαρjάσκα=(λογαριάστ(η)κα πρβλ. θὰ λουγαρjαστῶ), ῥουεάσκα(=ῥωγιάστ(η)κα=ἐμισθώθην, ἐμίσθωσα ἐμαυτὸν πρβλ. θὰ ῥουεαστῶ), τριjάσκα(=ταιριjάστ(η)κα· πρβλ. θὰ τριγiαστῶ κλπ.), τοῦ σ ἔχοντος τὴν συνήθη προφορὰν.

8) *Ἀνάλογόν τι πάσχει καὶ τὸ ζ ὑπὸ ὁμοίας συνθήκας. Π. χ. ζιμώνου(=ζυμών, ἄρ. ζύμουσα, τοῦ ζύμουμα=τὸ ζύωμα κλπ.), τοῦ ζιμάρι(=τὸ ζιμάρι, πρβλ. *Ἀκαδημ. *Ἀναγν. Β', σελ. 546). *Ἐν τούτοις δὲν ἔχομεν τὸ φυσικὸν ζ, (πρβλ. τὰς λέξεις σμάραγδος, Σμύρνη=ζιμάραγδος, Ζιμύρνη κλπ.), ἀλλ' ἑτερόρροπὸν τι καὶ μαλακώτερόν πως. Παραδόξως μάλιστα τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῇ λέξει ζιμάρι(=ἐ)σμάρι(ον), ἐξ οὗ εἶτα προήλθε τὸ ζιμάρι· πρβλ. *Ἀκαδημ. *Ἀναγν. ἔνθα ἄνωτ.). *Ἀλλὰ, φαίνεται, εἰς τοῦτο ἐπέδρασαν αἱ λίαν συγγενεῖς λέξεις ζιμώνου, θὰ ζιμώσου κλπ.

*Ἄλλ' ἂν ὁ ἐκπεσὼν φθόγγος εἶναι ου, τὸ ζ διατηρεῖ τὴν ἀρχικὴν του προφορὰν. Π. χ. τοῦ ζιναρι(=τὸ ζ(ου)νάρι), ἢ Ζιγράφου=ἢ Ζ(ου)γράφω, τοῦ ζμι(=τὸ ζ(ου)μί). Τὸ τελευταῖον ὁμως προφέρεται καὶ μὲ τὸ ἑτερόρροπον ζ, ὥσει ἦτο ἀρχικῶς ζιμί. Τοῦτο ἴσως ἔνεκα τοῦ ἐπομένου i.

*5) *Ὅπως τὸ σ ἐρχόμενον μετ' ἀποβολὴν μεσολαβούντων φθόγγων κατόπιν τῶν λ καὶ ν γίνεται σ(=τς) (ιδὲ ἄνωτέρω § 7, ε', 2), οὕτω καὶ τὸ ξ ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας γίνεται τξ (πρβλ. λέξιν τξαμί, Τξώρτζης). Π. χ. ψηχάλτζι=ἐψηχάλ(ι)ζε· (ψηχαλίξει=φακάξει)· καψάλτζι=καψάλ(ι)ζε, ρουχάλτζι=ροχάλ(ι)ζε=ἐρρεγχε, πασπάλτζι=πασπάλ(ι)ζε, τηγάντζι=τηγάν(ι)ζε, κουπάντζι=ἐκοπάν(ι)ζε, ἀλώντζαν=ἀλών(ι)ξαν, βουβούντζι=ἐβουβούν(ι)ζε κλπ. Τούτοις πρόσθετες καὶ τὰ d Βαγγιλτζμοῦ(τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ), ψηχάλτζμα, καψάλτζμα, ρουχάλτζμα, (=ψη-

χάλισμα κλπ.), δζαουλτζμένους (=δζαβολ:σμένους), βουτάντζμα, ξιθου-
τάντζμα, κουπάντζμα, darhdάντζμα, houhouντζμα, κουσκίντζμα, λιάν-
τζμα (=βοτάνισμα, κοπάνισμα κλπ.), ἐν οἷς ἔχομεν ὡσαύτως ἀρχήθεν ζ
μετὰ τὰ λ και ν, και ὄχι σ, ὅπως ἤθελέ τις νομίσει παρασυρόμενος ἐκ
τῆς γραφῆς. (Κυρίως Εὐζγγελι:ζμός, ψηχάλι:ζμα κλπ., βοτάνι:ζμα, κο-
σκινι:ζμένος κλπ.).

Μετὰ τὸ μ και ρ διατηρεῖ τὴν συνήθη αὐτοῦ προφορὰν, ὅπως και τὸ
σ. (ἰδὲ ἀνωτέρω). Π. χ. γιόμζι=γιόμ(ι)ζε, καθάρζι=καθάρ(ι)ζε (και
καθαροῦσι), θέρζι=ἐθέρ(ι)ζε. μύρζι=ἐμύρ(ι)ζε κλπ. Πρόσθετες και τὰ:
λανάρζμα=λανάρ(ι)σμα, καθάρζμα=καθάρ(ι)σμα, γιόμζμα=γιόμισμα,
ὁ ὅμως και γιόμουςμα. ("Ἄν δὲν ἀπατώμεθα δέ, τὸ μὲν πρῶτον δηλοῖ
τὴν πράξιν, τὸ γεμίξειν, τὸ δὲ δεύτερον τὸ περιεχόμενον τῶν στρωμά-
των και προσκεφαλαίων), χαρβιρζμένους=χαρβερ(ι)σμένους, ξουρζμέ-
νους=ξουρ(ι)σμένος κ.τ.τ., ἃ κυρίως εἶναι λανάριζμα, καθάριζμα, ξου-
ριζμένος κλπ., ἦτοι και ἐν τοῦτοις ἔχομεν κυρίως ζ μετὰ τὸ ρ και μ
και ὄχι σ, ὅπως δύναται τις νὰ νομίση παρασυρόμενος ἐκ τῆς γραφῆς.

6) Ὁ φθόγγος ς (=τς), ὡς γνωστόν, προκύπτει και ἐκ τῆς συγ-
χωνεύσεως μεσοδοντικοῦ ἢ ὀδοντικοῦ (φατνιακοῦ) μετὰ τοῦ σ. (πρὸλ.
ἀνωτέρω, § 7, γ', 1).

Ὁ φθόγγος οὗτος ς (ἰδίᾳ δὲ τὸ τς, ὃ προῆλθεν ἐκ τῶν τύπων τοῦ
ἄρθρου τῆς, τούς, τοίς, δηλ. τὰς) πρὸ τῶν θ, γ, δ, h, g, d καθίσταται
ἡχηρὸς τζ (πρὸλ. ἀνωτέρω, 1). τζ βάλας, ἐκ τοῦ τς βάλας=τῆς (βου)-
βάλας, τζ Βj:νούλλας τοῦ κουρίτσι=τς Βj:νούλλας=τῆς Εὐγενούλλας),
ποῦ τζ βρῆκα τς παρᾶδης;=ποῦ τοῖς βρῆκα κλπ., τζ γάτας (=τς γάτας
=τῆς γ.), τζ Γάνας τοῦ πιδι=τς Γάνας = τῆς Γάνας, τζ Δαμασιώτσας
(=τς Δ.=τῆς Δ.), τζ χαταδώρινας=τς Μπαλτ. = τῆς Μπ.), τζ ηου-
κουσιῆς=τ(σ)ῆς ηουκουσιῆς (=τῆς μπουκῆς), τζ χαρβέρις τς τριχίς=
τοῖς χαρβέρις κλπ., τζ ἡάμνις=τοῖς ἡάμνις, τζ γόρκνις=τ(ῆ)ς Γκόρ-
κνις, τζ δριστέλλνις = τ(ῆ)ς Ντριστελλνις, τζ δευδέλλνις = τ(ῆ)ς
Ντουδέλλνις κλπ.

Ὁμοῖος φθόγγος τζ προκύπτει και ἐν τῇ ἐνικῇ αἰτιατικῇ λέξεων
ἀρχομένων ἐκ τοῦ φθόγγου ς (τσ). Π. χ. τν ἔσχι τζέπη=τὴν ἔσκισε τὴν
τσέπη (ὄνομ. ἢ τσέπη), τν εἶδα Τζιουκάρινα=τὴν εἶδα τὴν Τσιουκάρινα
(ὄνομ. ἢ Τσιουκάρινα), μὲ πῆρι τζάπα = μοῦ ἐπῆρε τὴν τσάπα, φώναξι:
Τζίκινα=φώναξε τὴν Τσίκινα κλπ.

Τὸ συμβαῖνον ἐνταῦθα κατὰ τὸν συνδυασμὸν τν+ς (τν+τς) εἶναι

ἀνάλογον πρὸς τὸ συμβαῖνον κατὰ τοὺς συνδυασμοὺς $tn + k$, $tn + \pi$ ($=d + g$, $d + h$). Ἰδὲ ἄνωτέρω, § 7, γ', 3 καὶ 4).

7) Ὁ ἐκ τῆς ἐνώσεως $t + \sigma$ προκύπτων φθόγγος c γεννᾶται οὐ μόνον ἐντὸς λέξεως (π. χ. *πάτσα* = *πάτ(η)σα*), ἀλλὰ καὶ ἐν συνεπέειχ, ὅταν μετὰ τὸν τύπον τοῦ ἄρθρου t ($=t(\sigma)$ ἢ $t(\eta)$), δηλ. *τὴν*) ἔπηται: λέξεις ἀρχομένην ἀπὸ *σκ*, *σπ*, *σφ*, *σχ* ($=ch\chi$). Π. χ. δὲ *tn* ἔφκειασαν *τσάλα* = *δὲν τὴν ἔφκειασαν τ(ῆ)ν σκάλα*, (ὄνομ. ἢ *σκᾶλα* = *κλιμαξ*. *Ἄλλη λέξις εἶναι ἢ *τσ.κάλα* = *ἡ τσουκάλα*). *τσκέπασι* = *τ(ῆ)ν σκέπασε*. *θὰ τσκουτώση* = *θὰ τ(ῆ)ν σκοτώση*. *τσκούφχα* = *τ(ῆ)ν σκούφα*. *Τσπύρου* = *τ(σῦ) Σπύρου*. *τσφόρα* = *τ(ῆ)ν σφόρα* (ἢ *σφόρα* = *ὁ σπάγος*). *θὰ τσφάξω* = *θὰ τ(ῆ)ν σφάξω*. *τσπασμέν(η)* = *τ(ῆ)ν σπασμένη*. *τσχώρισι* = *τ(ῆ)ν σ.χώρησε* (*ch\chi* - *ρησε*) κλπ. (Πρβλ. ἄνωτέρω *ἀκουσκίνιστου*, *ἀκουπάνιστου* κ.τ.τ.).

Προφέρονται ἕμως τᾶνωτέρω καὶ οὕτως, ὥστε νὰ διακρίνηται ἡ προφορὰ πάντων τῶν συνερχομένων συμφώνων, *τσάλα*, *τ Σπύρου*, *τ σφόρα*, *τ σφάξει*, *τ σκουτώνει*, *τ σχουρνᾶει* κλπ.

Τὸ περιεργον εἶναι ὅτι, ἂν ἡ ἐπομένη λέξις ἄρχηται ἀπὸ ἀπλοῦ σ , τότε ἀμφότερα τὰ συνερχόμενα, ἦτοι τὸ t καὶ τὸ σ , διατηροῦσι τὴν προφορὰν των. Π. χ. *τ Σούκου* ($=$ τοῦ *Σούκου*), *τ Σούλιου*, *τ Σαμαρά*, *τ σούρισι* ($=$ *τ(ῆ)ν σούρισε*. φρ. *ἰκεῖ ἀπ' κάθουνταν*, *τ σούρισι* νὰ . . . = *ἐκεῖ ποῦ ἐκάθητο*, *τῆς ἐπῆλθε* νὰ . . .), *τ σαμάρουσι*: *d* *ηλάρα* = *τ(ῆ)ν σαμάρωσε* *τὴν πουλάρα*, ὡς τοῦ *βράδῳ* *τ σώνει* = *ἕως τὸ βράδῳ τ(ῆ)ν σώνει* ($=$ *τελειώνει*).

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν τὸ t τοῦτο εὐρίσκηται πρὸ *σ.λ* ($=ch\lambda$), *σ.μ* ($=ch\mu$), *στ*. Π. χ. *τ chλιάρουσι* = *τ(ῆ)ν σ(τυ)λιάρωσε* ($=$ *ἔδειρε*), *τ chμάδ:ψι* = *τ(ῆ)ν σ(η)μάδευσε*, *τ Στέργιου* = *τ(σῦ) Στέργιου*, *τ Στάθη* = *τ(σῦ) Στάθη* κλπ. Καὶ τὸ c (*τς*) πρὸ τοῦ ἀπλοῦ ζ διατηρεῖται· π. χ. φρ. *σὰ τς ζητλιαραῖα* = *σάν τοὺς ἐπαίτας*.

8) Ἄν μετὰ τὸ t τοῦτο ὑπάρχη *σβ* (δηλ. κυρίως *zβ*), τότε τὸ t μετὰ τοῦ σ (ἦτοι κυρίως τοῦ *z*) ἐνοῦται εἰς *τς*. Π. χ. *θὰ τςβήση* *τ λάμβα* ἢ *ἀέρας* = *θὰ τ(ῆ)ν σβήση* *τὴν λάμβα* ἢ *ἀέρας*, *τςβάρνα* = *τ(ῆ)ν σβάρνα* (*ἐργαλεῖον γεωργικόν*), *τςβάνα* = *τ(ῆ)ν σβάνα* (ἢ *σβάνα* = *πήλινον δουχείον οἴνου*, καὶ σκωπτικῶς *ἱερεὺς τις πότης ἐκαλεῖτό ποτε Παππασβάνας*), *τςβάρνισι* = *τ(ῆ)ν σβάρνισε* ($=$ *ἔσυρε* κατὰ γῆς) κλπ.

9) Ὁ φθόγγος *τς* προκύπτει οὐ μόνον ἐκ τοῦ $t + \zeta$, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ $\delta + \zeta$ ἢ $d + \zeta$. Π. χ. *ζιμάτςι* *d* *γῶτα* = *ἔζεμάτ(ι)ξε* *τὴν κότα* τοῦ *καπλάτςι* = *τὸ ἐκαπλάτ(ι)ξε* = *περιέβαλλε* *διὰ περικαλύμματος*, λ. χ. *τὸ*

ἐφάπλωμα, ἀλάττι=ἀλάτ(ι)ζε, σαράντι (=σαράντ(ι)ζε· και σαραν-
τουσι), ἀράττι (=ἀράδ(ι)ξε· και ἀραδοῦσι=ἐζήτει), κούρτζι=κούρ-
p(ι)ξε (κουρδίζου=χορδίζω) κλπ. Και ἐν συνεπείᾳ βαρέθηκα τζουή μ'
=ἐβαρέθηκα τ(ήν) ζωή μου· φέρι τζάχαρη=φέρει τ(ήν) ζάχαρη, κλπ.
(πρβλ. και ἀνωτέρω § 7. γ', 3).

10) Και ὅταν ἐντὸς λέξεως πρὸ τοῦ σμ (=zm) μετ' ἀποβολὴν φω-
νήματος εὑρεθῆ θ, τ, d, γεννᾶται πάλιν ὁ φθόγγος τζ, ἦτοι τὰ συμπλέγ-
ματα **θσμ, τσμ, dσμ** καταντῶσιν εἰς τὸ **τζμ**. Π. χ. μιτζμένους=μεθ(υ)-
σμένος, θυμνιάτμα=θυμνιάτ(ι)σμα, πότζμα=πότ(ι)σμα, ἀλατζμένους
=ἀλατ(ι)σμένος, οὔτζμα=οὔτd(ι)σμα, κούρτζμα=κούρd(ι)σμα κλπ.
Ἄλλ' ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων, ἐνταῦθα
ἔχομεν κυρίως οὐχὶ θ + ζ, τ + ζ, d + ζ, διότι ἐν τῷ συμπλέγματι σμ
ἔχομεν κυρίως zm (πρβλ. *ζμάραγδος, ζμῆνος* κλπ.).

Τοῦ ἄρθρου ὅμως τς (=τῆς, τοῦς, τοίς) τὸ σ μένει πρὸ τοῦ μ τοῦ
ἄρκτηκοῦ ἐπομένης λέξεως. τς Μόρφους=τ(ῆ)ς Μόρφως (ὄχι τς Μόρ-
φους), τς μάννας=τ(ῆ)ς μάννας, τς μάννης=τοίς μάννης (=τὰς μητέ-
ρας), τς Μιχάλδης=τ(οῦ)ς Μιχάληδες κλπ.

ς'. Ὑγρά και ἔρρινα.

1) Παντοῦ, ὅπου μετὰ τὰ λ, ν ἀκολουθοῦσιν οἱ οὐρανικοὶ φωνήεντες
φθόγγοι e, i (ε, αι, ι, η, ει κλπ.) (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 131), ἔχο-
μεν τὸ οὐρανικὸν ν και τὸ ἑτερόροπον λ, ἦτοι ν_ι, λ_ι (πρβλ. λέξεις φι-
λιά, ἀπονιά). πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 142 και 143.

Αἱ συλλαβαὶ δηλ. λε (λαι), νε (ναι), λι, νι (λει, νει, λυ, νυ κλπ.)
προφέρονται ὡς λιε, λιμ, νιε, νιμ (πρβλ. γαλλικὰ —gné, —gni). Π. χ.
πλέρουσι (πρόφ. πλιέρουσι) = ἐπλέρωσε, λεου, λές, λέμι (πρόφ. λιεου,
λιές, λιέμι), ἢ Ἀχιλλέφς (πρόφ. Ἀχιλλιεφς = Ἀχιλλες) κλπ. νέους
(πρόφ. νιέους=νέος), ἢ ἀνέμη (πρόφ. ἢ ἀνιεμη=ἢ ἀνεμη), ναι (πρόφ.
νιαι) κλπ. λύνου (πρόφ. λιυνου = λυ(ν)ω), λίμα (πρόφ. λιιμα=βουλι-
μία), Νίκους (πρόφ. Νιικους=Νικος), νῆμα (πρόφ. νιημα) κλπ. Και ἐν
συνεπείᾳ· δὲν ἔχου (πρόφ. δενι εχου), δὲν ἔρχιτι (πρόφ. δενι ερχιτι),
δὲν εἶπα (πρόφ. δενι εἶπα), δὲν ἤξιρνα (πρόφ. δενι ηξιρνα=δὲν ἤξευρα),
τν ἔχουν (πρόφ. τνι εχουν = την ἔχουν), τν εἶπαν (πρόφ. τνι εἶπαν=
την εἶπαν) κλπ. νὰ μῆν ἔρχιτι, νὰ μῆν ἰρθῆ! (πρόφ. μηνι).

Ἄν μῆ σφαλλώμεθα, τὴν ἑτερόροπον ταύτην πρόφορὰν ἔχει και

τὸ ρ ἀκολουθούντων τῶν φθόγγων e, i (ε. αι, ι, η, ει κλπ.). Π. χ. τοῦ βρέμμα (= τὸ βρέμα) = ριέμμα, ἢ ῥηνοῦλλα (= Εἰρηνοῦλλα) = ῥηνοῦλλα κλπ. καὶ ἐν τοῖς λήγουσιν εἰς -ρεά, -ρεός. π. χ. καθαρεά, ἢ κουρεός (= ὁ κόρις) κλπ. Ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ρ τούτου ἡ γλῶσσα πλάγιαζέει πως (ρι), ὃ δὲν συμβαίνει, ἂν μετὰ τὸ ρ ἔπωνται α, ο, ου. Π. χ. χαρά, κίρός, βουτῶ κ.λ.π.

Τὴν ἑτερόρροπον ταύτην προφορὰν διατηρεῖ τὸ λ καὶ ἂν ἐκπέσῃ τὸ κατόπιν αὐτοῦ i. Π. χ. θηλ.κὸ (πρόφ. θηλικὸ = θηλ(υ)κὸ), βακαλ.κὸ ἢ βακάλ.κου (πρόφ. βακαλικὸ ἢ βακάλικου) = μπακάλικο, ἀρσινικο-θῆλ.κους (πρόφ. ἀρσινικοθῆλικους = ἀρσενικοθῆλ(υ)κος, ἦτοι ἐρμαφροδιτος), τὰ θηλ.κά, τὰ βακάλ.κα κλπ. ἀλ.φῆ (πρόφ. ἀλιφῆ = ἀλοιφῆ), ἀνάλ.μα (πρόφ. ἀνάλιμα = ἀνάλυμα), πούλ.μα (πρόφ. πούλιμα = πούλημα), νὰ λ.τσάξι (πρόφ. νὰ λιτσάξι = νὰ λ(υ)σάξι), τῶλτσι (πρόφ. τόλτσι = τὸ λ(υ)σε = τὸ ἔλυσε) κλπ. Καὶ καλι.ἰούρς, καλι.ἰούρου (= κυφός), τὰ τσαλι.ἰούρjα (= τὰ ἐντόσθια) καὶ κύρ. ὄν. ἢ Τσαλι.ἰουρjας. Ἐν ὅμως μετὰ τὸ λ τοῦτο (μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ φθόγγου i) ἐπακολουθῆ τῆς ἦ—τα, —το, —του, —τσα, (—τσο). —τσου καὶ ἰδία τονίζεται ἢ πρὸ τοῦ λ συλλαβῆ, τότε τοῦτο ἔχει οὐχὶ τὴν ἑτερόρροπον ἀλλὰ τὴν κανονικὴν προφορὰν. Π. χ. ψηχάλτςι (= ψηχάλ(ι)ςε), βουχάλτςιμα (= βουχάλ(ι)σμα), ἀπούλτα (= ἀκούλ(η)τα), ξιπόλτα (= ξεπόλ(υ)τα), ἢ πλάλτὸς (= ὁ π(η)λαλ(η)τὸς = τὸ τρέξιμον), ἀπούλτους, ξιπόλτους (= ἀπούλ(η)τος, ξεπόλ(υ)τος), πλάλτσα (= π(η)λάλ(η)σα = ἔτρεξα), λάλτσα (= λάλ(η)σα), ἢ ἄλτσους (= ὁ ἄλ(υ)σος, ἢ ἄλυσος) κλπ. Καὶ ἐν συνεχείᾳ πᾶρι δυὸ ὄγα κι βάλ' τα νὰ βράσουν (ὄχι βάλι τα). Ἀλλὰ καὶ πλάλτσι (= πλάλ(η)σε), τῶλτσι (τῶλ(υ)σε, ἢ ἄλτσιδα = ἡ ἄλ(υ)σίδα, ἢ ἄλτσιδα = ἡ ἀλισσίδα, γαλλ. lessive, ἢ Ἀλτσάβου = ἡ Ἐλ(ι)σάβητ, κλπ. κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ: πλάλτσα, τῶλτσα, ἄλτσους κλπ.

Ἐνταῦθα προσθετέον καὶ τό: ἡ ἀλποῦ (= ἡ ἀλεποῦ ἢ ἀλωποῦ, ἦτοι ἡ ἀλώπηξ), ὄχι ἀλιποῦ.

2) Τὸ οὐρανικὸν ν (νι) μόνον, ἂν μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἀτόνου i ἀκολουθῆ μ, διατηρεῖ τὴν προτέραν προφορὰν του, ἄλλως γίνεται ὑπερωϊκόν, χωρὶς ὅμως νὰ καθίσταται καὶ τὸ ἐπόμενον δ, κ, τ ἠχηρὸν (ἦτοι d, g, d). Π.χ. φρόν.μους (πρόφ. φρόνιμους) = φρόν(ι)μος, γέν.μα (πρόφ. γένιμα) = γέννημα (οἱ δημητριακοὶ καρποί), κούν.μα (πρόφ. κούνιμα) = κούν(η)μα, εἰς τὸ κίν.μα (= κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, πρόφ. κίνιμα) = κί-ν(η)μα κλπ. ἀλλὰ οἱ Γιάνδεις (οὐχὶ Γιάνιεις) = οἱ Γιάν(η)δες, παλιου-

σάνδου (οὐχι παλιουσανίδου) = παλαιοσάνιδον. (πρβλ. μιὰ παλιουσανίδα),
 ἢ ἄν.θους (οὐχι ἢ ἀνι.θους) = τὸ ἄν(η)θον, ἀν.κάξι, οὐχι ἀνικάξι) = (ἀ)νικᾶ.
 γίνκα, φάνκα, μάνκα, (οὐχι γίνικα, φάνικα κλπ.) = γίν(η)κα, φάν(η)κα,
 μάν(η)κα κλπ. λαγουν.κό, χειμουνκό πουργό (=χειμωνικόν ὄπωρικόν),
 οὐχι χειμουνικό, λαγουνικό· (ἀλλὰ πανγύρι· ἀντι παν.γύρι, ἐκ τοῦ πα-
 ν(η)γύρι)· ἀγέντους (ὄχι ἀγένιτους) = ἀγέν(νη)τος (=ὄ μὴ γεννηθεῖς,
 ἀλλὰ) ἀγέν.τη γυναῖκα (=ἢ μὴ γεννήσασα· φρ. τί νὰ μὴν ἔχῃ τέθχαουν
 ταφραῖν (=ὑπερηφάνειαν), εἶνι ἀγέν.τη), ἢ γειτόντσα (ὄχι γειτόνιτσα)
 = γειτόν(ισ)σα, κουσκίντσα (ὄχι κουσκίνιτσα) = κουσκίν(ι)σα, κίντσι (ὄχι
 κίντσι) = κίν(η)σε, ἀχτέντσου = ἀχτέν(ι)στο κλπ. ἀλώντζαν (ὄχι ἀλώ-
 νιτζαν) = ἀλών(ι)ζαν, λιάντζι (ὄχι λιάνιτζι) = ἐλιάν(ι)ζε, βουτάντζμα
 (ὄχι βουτάνισμα) = βοτάν(ι)σμα κλπ. Καὶ ἐν συνεπείᾳ· ποῦ εἶνι τους ;
 (=ποῦ εἶναι (αὐ)τὸς) καί· ποῦ εἶν' τους ; (ὄχι εἶνι τους), ποῦ εἶν' του ;
 (=ποῦ εἶναι (αὐ)τό), ὄχι εἶνι του, κλπ. ποῦ εἶνι τα ; (=ποῦ εἶναι (αὐ)τά)
 καί· ποῦ εἶν' τα (ὄχι εἶνι τα). "Ὄθεν εἶτα· ποῦνδους (ποῦ'ντος), ποῦνδα
 (ποῦ'ντα) (πρβλ. κόνδα ἀντι κόνδα) κλπ. ἐκ τῶν : ποῦ 'νι τους ; ποῦ
 'νι τα ; ἃ ὡσαύτως λέγονται· παν.χίδα (παν(νυ)χίδα = τὰ κόλλυθα) ὄχι
 πανιχίδα κλπ.

(Παρ' Ἡπειρωτῶν ἐκ Καντσίκου καὶ Βουρβουτσικοῦ τῶν παρὰ τὴν
 Κόνιτσαν ἀκούει τις καὶ ἀνξι (=ἄν(οι)ξε) ὄχι ἀνξι (προφέρεται ἀκρι-
 βῶς, ὅπως τὸ ἀρχαῖον ἀγγεῖ, μέλλων τοῦ ἀγγεῖ), καὶ ἀνψίδζα (=ἀν(ι)-
 ψίδζα, ἀνεψίδζα) ὄχι ἀνιψίδζα, ἃ ἕμως ἐν Τυρνάθῳ καὶ Λαρίσῃ λέγον-
 ται ἀνοιξι, ἀνιψίδζα).

"Ἄν, καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω § 7, ζ', 1, ἔχωμεν καὶ ἑτερόρροπον
 ρ (ρῖε) (ρῖι), τότε δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο. "Ὅτι δηλ. καὶ
 τὸ ἑτερόρροπον ρ (ρῖ) λαμβάνει τὴν κανονικὴν του προφορὰν ἀποβαλ-
 λομένου τοῦ κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένου ἰ. Π. χ. κλαρνέτου (ὄχι κλα-
 ρινέτου = κλαρ(ι)νέτο· πρβλ. τοῦ κλαρῆνου = τὸ κλαρίνο), χρουνιάρκου
 (ὄχι χρουνιάρικου = χροναίρ(ι)κο), ἡζδεάρκου (ἡστάρ(δι)κο, νόθον)
 καὶ πάντα ἐν γένει τὰ λήγοντα εἰς —ιάρ(ι)κου· χάρσι (ὄχι χάρισι) =
 χάρ(ι)σε, χάρκα (ὄχι χάρικα) = χάρκα κλπ. θέρξι (ὄχι θέριξι) = θέρ(ι)ζε,
 θέρζμα (=θέρι(ι)σμα). καθάρζμα (=καθάρ(ι)σμα) κλπ. κόρζα (πληθ.
 κόρζις) ὄχι κόριζα (=κόριζα, ὁ κόρις) κλπ. Καὶ ἐν συνεπείᾳ· πᾶρ' του
 'ποῦ δῶ (ὄχι πᾶρι του = πᾶρέ το ἀπὸ ἐδῶ)· πρβλ. πᾶρι μι κὶ μένα =
 πᾶρέ με καὶ ἐμέ.

3) Σημειωτέον ἰδιαιτέρως ὅτι, ἂν τὸ σύμπλεγμα νμ δὲν προέρχεται

ἐκ τοῦ νίμ (πρβλ. φρόν(ι)μα), τότε τὸ ν εἶναι ὑπερωϊκὸν καὶ πρὸ τοῦ μ. Οὕτω λέγεται ὕφανμα (φρ. τί ὕφανμα εἶνι αὐτό; ἢ τί γκαβουῦφανμα κλπ.)=τὸ ὑφαίνειν, ἢ πράξις, ὅχι τὸ ὕφασμα, τὸ πανίον.

Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι λέγεται μὲν συμφουσία (φρ. ἢ συμφουσία μας εἶνι νά . . .), συμφώντσαμι (πρόφ. συμφουσία, συμφώντσαμι=συμφωνία, συν(ε)φων(ή)σαμεν) κλπ. ἀλλὰ ἢ νύφη (ὅχι νύμφη=νύμφη· νουφαλός (ὀμφαλός), ἄνευ ν.

Ὡσαύτως λέγεται ἀμφοῦρά τὸ ἀντίδωρον (πρβλ. καὶ παροιμ. τοῦ ῥήχκι σὰν ἢ βλάχους τν ἀμφοῦρά=τὸ ῥήχθηκε, ὅπως ὁ βλάχος τὸ ἀντίδωρον, ἤτοι ἔδειξε τάσιν νὰ τὸ φάγη ὄλον). Τὸ νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ἢ λέξις αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς λέξεως ἀναφορὰ ἐκπεσόντος τοῦ α, θὰ ἦτο ἴσως οὐχὶ ὀρθόν. Διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι ἐκ συμφύρσεως προῆλθεν αὕτη. Λέγεται δηλ. λειτουργιὰ καὶ (συνηθέστερον) λειτρουγιά, προσφοῦρά (=προσφορά) καὶ πρόσφουρου (=πρόσφορον) ὁ ἄρτος, ὃν προσφέρουσιν εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὑπὸ τοῦ ἱερέως διδόμενον τεμάχιον τοῦ ἡγιασμένου «ἄρτου» λέγεται ἀντίδουρου (=ἀντίδωρον) καὶ ἀμφοῦρά. Λοιπὸν ἐκ τῶν ἀντίδουρου × προσφοῦρά προῆλθεν ἴσως κατὰ σύμφυρσιν ἢ λέξις ἀμφοῦρά.

4) **Τελικὸν ν.** Τὸ ἐν τέλει παλαιόθεν παραδοθὲν ἢ ἀναλογικῶς ἀναπτυχθὲν ν (π. χ. μὴν=μῆ, κατὰ τὸ δέν) ἐν ἄλλοις μὲν σφίζεται, ἐν ἄλλοις δὲ ἀποβάλλεται. Σφίζεται δὲ πλειότερον ἢ παρ' ἄλλοις τῶν ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι Ἑλλήνων καὶ δὴ καὶ ἐν τέλει πρωτάσεως. (Πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 341 καὶ Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Α', σελ. 597 καὶ τόμ. Β', σελ. 429 κ. ἐ.).

α') Τὸ τελικὸν ν τῶν εἰς -ον οὐδετέρων παντοῦ ἔχει ἀποβληθῆ· τοῦ μαειργιό, τοῦ γουνουτιό (=τὸ γουνωτικόν, ἢ πληρωμὴ διὰ τὸ γούνωμα ἐνδύματος), τοῦ ἡκαλιό (=τὸ ἡκαλικόν), τοῦ καλό, τοῦ κακό κλπ. καὶ ἐν βαρυτόνοις· τοῦ κόκκαλου (=τὸ κόκκαλον), τῆστριου (=τὸ ἄστρον), τοῦ ξόλου (=τὸ ξόλον), τοῦ μῆλου, τοῦ σῦκου κλπ.

β') Ἐν τοῖς μορίοις δέν, (τῷ κατ' αὐτὸ γενομένῳ) μὴν, σὰν (=ὅταν ἢ ἐὰν ἢ ἄφ' οὗ ἢ ὅτε· πρβλ. φρ. σὰν ἰρθῆ, θά τον ρουτήσου=ὅταν ἔλθῃ, θά τον ἐρωτήσω· σὰν του θέλῃ, δός του=ἐὰν τὸ θέλῃ, δός το· σὰν εἶνι ἄρρυστους, τί νὰ κάνουμι!=ἄφ' οὗ εἶναι ἄρρωστος, κλπ.) τὸ τελικὸν ν ἐπομένου μὲν φωνήεντος πάντοτε μένει (π. χ. δέν ἄξι=δέν ἄκ(ου)σε, μὴν ἔρχισι=μῆ ἔρχησαι, σὰν εἶπι κλπ.), ἐπομένου δὲ συμφώνου διατηρεῖται μὲν ἂν τοῦτο εἶναι κ, π, τ, ἀποβάλλεται δέ, ἂν εἶναι ἐν ἐκ τῶν

ἄλλων συμφώνων. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ κ, π, τ καθίστανται ἡχηρὰ g, h, d (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, α', 1 καὶ § 7, γ'. 4). Π. χ. δὲ(ν) γάθητι=δὲν κάθηται, μῆ(ν) γρέντς (=μῆν κρένης), σὰ(ν) γυπαρίσι (=σάν κυπαρίσι), κλπ., δὲ(ν) θαίρει (=δὲν παίρει, ἦτοι παίρνει), μῆ(ν) θαίριζ (=μῆν παίζης), κὶ τί σὰ(ν) ἠῆγι! (=καὶ τί σάν (ἐ)πῆγε;) κλπ., δὲ(ν) διργιάζει (=δὲν ταιργιάζει, πρβλ. νά του ταιργιάσου), μῆ(ν) δαράιζ (=μῆν ταράζης), σάν δάξι (=σάν το ἄκ(ου)σε), σάν δού λύκου (=σάν τὸν λύκον) κλπ. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ ἐν τούτοις, ἀφ' οὗ τὸ ἐπόμενον ἄηχον κ, π, τ καταστῆ ἡχηρὸν, τὸ τελικὸν ν τοῦ προηγουμένου μορίου δύναται νὰκούηται, δύναται καὶ νὰ μὴ ἀκούηται. (δὲν γάθητι, μῆν θαίρις, σάν δυφλός καὶ δὲ γάθητι, μῆ θαίρις, σὰ δυφλός) πρβλ. ἀνωτέρω § 7, δ', 1. Ἄλλὰ δὲ βρίσκει, σὰ γιόμισι (=ἐὰν ἐγέμισε), νὰ μῆ δώση, δὲ ζύμουσι, σὰ θέλη, μῆ λές, δὲ μένει, δὲ νουγάει, δὲ ξέρει (καὶ δὲν ξέρει), σὰ ξύλου (ἀλλὰ καὶ σάν ξύλου πρβλ. κ, διότι ξ=κ + σ), μῆ βουτᾶς, σὰ σέφι (=σάν σέβ(η)κε), δὲ φάνκι, νὰ μῆ χύση, δὲ ψήνει (καὶ δὲν ψήνει, διότι ψ=π + σ, πρβλ. σάν ξύλου); κλπ.

Λέγεται καὶ τὸ ἄν (=ἐάν), ἀλλὰ τούτου τὸ ν οὐδέποτε παραλείπεται.

γ') Τῆς λέξεως ἕνας (=εἷς), κανένας (κάνας, κάγκανένας), τὸ ἐν τῇ αἰτιατικῇ τελικὸν ν (ἐναν, κανέναν, κάναν, κάγκανέναν) οὐδέποτε ἀποβάλλεται. Οὕτω λέγεται ἕναν βασιλεᾶν, ἕναν γύφτου, ἕναν γαμῆρόν, ἕναν δάσκαλον, ἕναν ζητλιάρη (=ἕνα ζητ(ου)λιάρην=ἐπαίτην), μ' ἕναν θυμὸν τίλουσόν (=μὲ ἕνα θυμὸν τίλογιόν), εἶχι ἕναν γῆπου (=εἶχε ἕναν κῆπον), ἕναν γαφέν (=ἕνα καφέν), ἕναν λόγου, ἕναν λάκκου, ἕναν μάστουραν (=τεχνίτην), ἔχουν ἕναν νόμου, ἕναν ἡραῶν (=ἕνα παρᾶν), ἕναν βράφτη, ἕναν σαμαρᾶν, ἕναν δούρκου (=ἕνα Τοῦρκου), ἕναν φράχτη, ἕναν χρόνου, ἕναν ψαρᾶν κλπ. Καὶ ἕναν ἄνθρουπου, ἕναν ὑπνου, ἕναν ὄχθου (=ὄχθον) κλπ.

δ') Τοῦ ἄρθρου **τοῦν** (=τὸν) τὸ τελικὸν ν ὅτε μὲν ἀποβάλλεται, ὅτε δὲ φυλάττεται. Φυλάττεται πάντοτε, ὡς αἰεὶ ἢ ἐπομένῃ λέξι ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος (π. χ. τοῦν ἄρχοντα, τοῦν ἔργου=τὸν ἔργον=τὸν φθόνον, τοῦν ἡσκίου=τὸν ἡσκιον, τοῦν ὑπνου, τοῦν ὄρκου=τὸν ὄρκον, κλπ.), ἢ τὸ **τοῦν** εἶναι ἀντικείμενον εἰς ῥῆμα (π. χ. τοῦν ἄξι=τὸν ἄκουσε, τοῦν ἔβρισι=τὸν ἔβρισε, τοῦν ὑφανι, τοῦν ὠρξι=τὸν ὠριζε, δηλ. τὸν εἶχεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητά του, τοῦν βάρισι=ἐδάρεσε, τοῦν βρήκι, τοῦν ἡαρθέρι (=μπαρμπέρι(ι)σε), τοῦν γύρι=γύρι(ι)σε, τοῦν γνώρισι=γνώρι(ι)σε, τοῦν γιζέρισι=γιζέρι(ι)σε, (γιζιρίζου ἢ

g:ζιρνῶ τινά=περιάγω τινά πρὸς θεάν, τοῦ γχιζέρι=ὁ περίπατος, τοὺν δέρει (=τὸν πονεῖ, ἀλγει· φρ. τοὺν δέρει τοῦ πουδάρι=ἀλγει τὸν πόδα), τοὺν daεάντσι=τὸν daγιάνδισε (daεανdῶ=ὑποστηρίζω), τοὺν ζημί-
ουσι, τοὺν θαράπαψι (=τὸν ὑπερευχαρίστησεν, εἰρωνικῶς), τοὺν κύταξι,
τοὺν λύσσιαξι, τοὺν μύρσι (=μύρ(ι)σε), τοὺν νύχτωσι (τὸν ἐνύκτουσε),
τοὺν ξέρεϋ, τοὺν ξάεϋ, τοὺν βουλέμιξι=τὸν πολέμιξε=τὸν ἐπέπραξε,
τοὺν ρώτσι=τὸν ρώτ(η)σε, τοὺν σήκουσι, τοὺν στράβουσι, τοὺν daίρ-
γιασι (=ταίργιασε), τοὺν φέρεϋ, τοὺν χώρσι (=χώρισε), τοὺν φώτσι ἢ
Θεός (=τὸν φώτ(ι)σεν ὁ Θεός· τοὺν χρειάσκι=τὸν χρειάσ(θη)κε, τοὺν
φένεϋ ἢ ἡλιουϋ=τὸν φήνει ὁ ἥλιος κλπ.), τοὺν τζάξι=τὸν τσάκ(ι)σε.

Ἄν ὁμως τὸ ἀκολουθοῦν μετὰ τὸ τοὺν εἶναι ὄνομα ἀπὸ συμφώνου
ἀρχόμενον, τότε τὸ ν διατηρεῖται, μόνον ἐὰν τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι
κ, π, τ, (=g, h, d), ἄλλως ἀποβάλλεται (πρὸβλ. ἀνωτέρω, β', τὰ δέν,
μήν, σάν). Π. γ. ς τοὺν γήπου=(εἰ)ς τὸν κήπον, ς τοὺν τοῖχου=(εἰ)ς
τὸν τοῖχον, τοὺν χαλαβὸ τοὺν ἡέτρου=τὸν παλαβὸν τὸν Πέτρον κλπ.,
ἀλλὰ ς τοὺν κφὸ τοῦ βασιλεᾶ=εἰς τὸν κωφὸν τὸν βασιλέα (φρ. δηλ. εἰς
πάντας), τοῦ Βασίλει (=τὸν Βασίλειον), τοῦ γάμου=τὸν γάμον, τοῦ
δάσκαλου, τοῦ Δημήτρι, τοῦ Ζάχου, τοῦ θάνατου, τοῦ λάκκου, τοῦ Μα-
νώλη, τοῦ νῶμου (=τὸν νῶμον, ὦμον), τοῦ Ξενιούλα, τοῦ Εἰσό, τοῦ
Ξιφτέρη, τοῦ Εἰραγχα, τοῦ ράφτη, τοῦ Σοῦκου (=τὸν Σοῦκον), τοῦ
Φίλ.ππα (=τὸν Φίλ(ι)ππα), τοῦ Χρίστου κλπ., τοῦ Ἡούφου (=τὸν μπου-
φον), τοῦ Γέκα (=τὸν Γκέκα), τοῦ δόβα (=τὸν Ντόβαν, κύρ. ὄν.), τοῦ
Τζῶρτζου (=τὸν Τζῶρτζον) κλπ.

Ἐὰν ἡ ἐπομένη μετὰ τὸ τοὺν λέξις ἄρχεται ἀπὸ σ (τσ), τοῦτο τρέ-
πεται εἰς τζ. Π. γ. φώναξι τοῦ Τζιάκα, τοῦ Τζιουκάρα, τοῦ Τζίκου κλπ.,
ἐν ᾧ ἡ ὀνομαστικὴ τούτων εἶναι ἡ Τσιάκας, ἡ Τσιουκάρας, ἡ Τσίκους
κλπ. (πρὸβλ. ἀνωτέρω § 7, ε', 6).

(Ἄν μὴ ἀπατᾷ ἡμᾶς τὸ οὖς καὶ τὸ ἴδιον γλωσσικὸν αἰσθημα, προ-
φέρεται καὶ τοὺν (μετὰ τοῦ ν δηλ.), ὅταν ἐπηται ξ ἢ ψ. Τοῦτο εὐεξήγη-
τον, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ξ=κ + σ (φρ. πάινι ς τοὺν Εἰραγχα=ἐπή-
γαινεν εἰς τὸν Ξ., διδάσκαλόν τινα. Τοὺν εἶδα τοὺν Ξιφτέρη κλπ.). Οὐχ
ἦττον ὁμως δὲν ἔχομεν ἐν τούτοις gz καὶ hs, ἃ ξενίζουσι λίαν καὶ ἴσως
οὐδέποτε προφέρονται ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν φυσικὴν των γλῶσσαν λα-
λούντων).

ε') Τὸ ἄρθρον τὴν ἀκέραιον μὲν δὲν σφίζεται, ἀναλόγως δὲ τοῦ ἄρ-
κτικοῦ φθόγγου τῆς ἐπομένης λέξεως παρουσιάζεται ὑπὸ τὰς μορφὰς

1) *τν*, όταν εὑρίσκηται πρὸ φωνήεντος· 2) *τ* πρὸ τῶν συμφώνων θ, λ, μ, ν, ξ, ρ, σ, φ, χ· 3) *ν*, όταν εὑρίσκηται μεταξύ συμφώνου (ς ἢ π) καὶ φωνήεντος· 4) *d*, όταν εὑρίσκηται πρὸ συμφώνων ἄλλων παρὰ τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα καὶ 5) ὅλως ἐξαφανίζεται, όταν εὑρίσκηται μεταξύ συμφώνου (ς ἢ π) καὶ συμφώνου.

Κατὰ τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις τὸ ἀρκτικὸν ἄηχον σύμφωνον τῆς ἐπομένης μετὰ τὸ ἄρθρον τὴν λέξεως (ἦτοι τὸ κ, π, τ, ς) γίνεται ἠχηρὸν (ἦτοι g, b, d, τς). Π. χ. λέγεται :

1) τν Ἀγλαῖα, θὰ τν ἀφήκη=θὰ τὴν ἀφήση, τν Οὐρανία, τν ἄρπαξι, τν ἔφαῖ (=τὴν ἔφαγε) κλπ.

2) τ θέλει (=τὴν θέλει), τ Δέγκου, τ Μαριγουῖλλα, τ μαίμου, τ μέτρησι, τ Νάκινα, τ νομάτσι=τὴν (ὠ)νομάτισε, τ ξέρει, τ ῥώτσι=τὴν (ἦ)ῥώτησε, τ ῥῶγα, τ Σιαβούλου =τὴν Ἐλισάβετ, τ σήκουσι=τὴν ἐσήκωσε, τ φέρει, τ Φανούλλα, τ χόριψι=τὴν (ἐ)χόρευσε, τ ψίχα=τὴν ψίχα, τ ψεύτρου, τ στέλλει=τὴν στέλλει κλπ.

3) ch ν αὐλή=(εἰς τὴν αὐλή, ci ν ἄκρεα=ς τὴν ἄκρεα, ch ν Ἀθήνα=ς τὴν Ἀθήνα, ἀπ' ν Ἀσπασία=ἀπ(ὸ) (τὴν) Ἀσπ., ἀπ' ν ἄκρεα, ἀπ' ν ἵνα ὡς ν ἵνα (φρ.=ἀπὸ τὴν ἵνα ἕως τὴν ἵνα, ἦτοι ἐν πάσῃ ἀκριβεῖα) κλπ.

Εἶναι δυνατὸν ὅμως ὑπὸ τοῦ προηγουμένου *ς ἢ π* (τῆς εἰς καὶ ἀπὸ) ὑποστηριζόμενον νὰ διατηρηθῇ καὶ τὸ *τ* καὶ νὰ ἔχωμεν καὶ ἐν τούτοις τν, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει. Ἦτοι λέγεται καὶ *ς τν ἄκρεα*, *ς τν αὐλή*, *ς τν Ἀθήνα*, ἀπ' τν ἵνα ὡς τν ἵνα, ἀπ' τν Ἀσπασία κλπ., όταν οὐχὶ λίαν ἀμελῶς ἐκφέρηται ὁ λόγος.

4) d βάλα=τὴν (βου)θάλα, d γνώρσι=τὴν (ἐ)γνώρισε, d γιόμισι, d δίνει=τὴν δίδει, d ζώνει=τὴν ζώνει, d γέρασι=τὴν (ἐ)κέρασε, d γόβει, d χαλαθεά, d χαίρει=τὴν παίρει (παίρνει), κλπ.

Σημ. — Ὅταν ἔπηται ζ, εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἢ τς ἢ τ καὶ ζ χωριστὰ προφερόμενα διακεκριμένως. Π. χ. στάσ' νὰ τςῆσῃ=στάσου νὰ τὴν ζυγίσῃ· ιζύασι=τὴν ζύασε=ἐζύγισε· πρὸς τν εἶπι νὰ τζώσῃ; (διακεκριμένως)=ποῖος τὴν εἶπε νὰ τὴν ζώσῃ; τ ζύασι κλπ.

5) ζ βάρκα=(εἰς τὴν) βάρκα, ζ γαλικά=ς (τὴν) γαλικά, (κάνιστρον), ζ γάππα=ς (τὴν) κάππα, πίσ(ου) ἄb γάσσα=πίσω ἀπ(ὸ) (τὴν) κάσσα, τῶχει ζ βάνdx=ς (τὴν) μπάντα=εἰς τὰ πλάγια ἢ κατὰ μέρος, ς Θουμίνα=ς (τὴν) Θ., ch μάννα τς=ς (τὴν) μάννα τῆς, ἄb δίττα=ἀπ(ὸ) (τὴν) πίττα, πί(σ') ζ ἡόρτα=πίσ(ω) ς (τὴν) πόρτα, μέ(σ') ζ δρα-

ματζάνα=μέσ(α) ς (τήν) δραματζάνα (=δαμιτζάνα), φρ. τότε βρουστά
 ἄβ ἡῆρι, τὰ πάιναν καλά=τότε (ἐ)μπροστά ἀπ(ὸ) (=δοῦ) τήν (ἐ)πῆρε,
 τὰ πῆγαιναν καλά, δηλ. κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῶν γάμων κλπ.,
 πῆραν χρήματα ἄβ δράπιζα=(ἀπ(ὸ) (τήν) τράπεζα)· μέ(σ') τζέπη=
 μέσ(α) ς (τήν) τσέπη· πρβλ. ἢ τσέπη), μέ(σ') ζ δρύπα =μέσ(α) ς (τήν)
 τρύπα, σάματ εἶνι ξεγουφχιασμένη ἀπ' μέση=σάματ (=ὠσάν νά) εἶναι
 ξεγουφχιασμένη ἀπ(ὸ) (τήν) μέση (=δοφύς), ς Χαλκίδα, ς Χρίστια=
 (τήν) Χρίστια κλπ.

“Οταν ἡ λέξις ἄρχεται ἀπὸ τ ἢ c (τς) ἢ τς, συμβαίνει ὁ ἐξαφαι-
 σμὸς τοῦ ἄρθρου τήν καὶ ἐν ἀρχῇ προτάσεως ἢ μετὰ φωνῆεν, χωρὶς
 δηλ. νὰ προηγῆται σύμφωνον, (ἦτοι τὸ ς ἢ π τῶν προθέσεων εἰς καὶ
 ἀπό). Π. χ. δάραξι ἴλιγου=(τήν) τάραξε ὀλίγον, δύφλα τς d γρακεᾶ ἢ
 δυφλαμάρα τς d γρακεᾶ=τὴν τύφλα της τήν κακεᾶ κλπ., διρτζάζου ἰγῶ
 =τὴν ταιργιᾶζω ἐγῶ ἀπειλητικῶς, δὲν ἤμαν ἰδῶ κι δαιρτζαζα ἰγῶ=
 δὲν ἤμην ἐδῶ καὶ τὴν ἐταιργιαζα ἐγῶ, τζάκουσι=(τήν) τσάκωσε, ἄνοιξι
 τζιποῦλλα=ἄνοιξε (τήν) τσεποῦλλα, φώναξι Τζιουκάρινα=(τήν) Τσιου-
 κάρινα, τζίμισι=(τήν) τσίμ(πη)σι· πρβλ. τσιμπῶ, τζάξι=(τήν) τσάκ(ι)σε
 κλπ. Καί· τζἠρώχτει=(τήν) ζἠπρώχτει=σπρώχνει, πρβλ. τν ἔζἠρουχτι,
 κλπ. Πρβλ. ἀνωτέρω § 7, γ'. 4 καὶ § 7, ε'. 6.

Σημ. — Οἱ τῆς νεωτέρας γενεᾶς λέγουσι πάντα τὰνωτέρω καὶ ὡς
 ἐξεθέσαμεν καὶ τινα πληρέστερόν πως. Οὕτω συχνὰ ἀκούομεν ὅλη τὴν
 ἡμέρα, ἀντὶ ὅλη τὴ μέρα (πρβλ. ἀνωτέρω 2, τ μαῖμοῦ, τ μέτρησι). Τὸ
 περιεργον μάλιστα εἶναι ὅτι προφέρουσι τήν με οὐρανικὸν ν, ἦτοι τήν
 μέρα, ἴσως κατὰ τὸ ὅλη τ νύχτα.

ς') Τὸ ν τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τῶν ὀνομάτων καὶ φυλάττεται καὶ
 ἀποβάλλεται.

1) Τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων τὸ ν τῆς ἐν.κ. αἰτιατικῆς πάντοτε ἀπο-
 βάλλεται, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν. Π. χ. θέλου κότα=θέλω
 κότα(ν), πῆτα, τιμή, ζουή, φρουνιμάδα (=φρουνιμάδαν), μιὰ λαύνα, ἔχου
 ἀδιρφή, νύφη, πιθιρά, ἔχει πόρτα, θέλεις καμμιά (ἀ)ρρώστια;=θέλεις
 καμμίαν ἀρρώστιαν; κλπ.

2) Τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων, ἀν μὴ ταῦτα βαρύτενα ὄντα λήγωσιν
 ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ εἰς —(ί)ς, (ὀ)δηλ. —(ι)ς, —(η)ς, —(ει)ς, κλπ. π. χ.
 κλέφτς, ψεύτς, ἢ τρίφτς=ὁ τρίφτ(η)ς, ἢ βράφτς, ἢ κράχτς, ἢ ἀράπς, ἢ
 δζακουνιάρς, ἢ ζητλιάρς κλπ.), τὸ ν τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς φυλάσσεται,
 ὅταν ταῦτα λέγωνται καθ' ἑαυτά, ἢ εἶναι ἀντικείμενα ῥήματος ἀνευ ἄρ-

θρου ἢ ἔχοντα πρὸ αὐτῶν τὴν λέξιν ἕναν ἢ κανέναν, (κάγκανέναν, κᾶναν) ἢ ἄλλον τινὰ ἀναρθρον ὡσαύτως ἐπιθετικὸν ἢ ἀντωνυμικὸν προσδιορισμὸν (π. χ. ἄλλον, πρῶν, πόσουν, κάπχιουν κλπ.).

Π. χ. τί πίνης; — καφέν. — τί τρώς; — λαγόν. — τραχανᾶν. — τί θέλτς; — ὕπνου. — τί γλέπς; — τοῖχουν. — τί ἔχτι; — γάμου κλπ.

καφέν θέλου. — λαγόν, τραχανᾶν τρωου, — γάμου ἔχουν, Φίλ.π.παν τοῦπαν (=Φίλιππον τὸ εἶπαν, δηλ. τὸ βαπτισθέν), θάνατου περιμένει, Γεώργου εἶχα, Γεώργου πῆρα (πκροιμ.), λόγου δὲν ἔβγαλι ἀπ' τοῦ στόμα τ', ἄλλου θέλει τώρα, ἄλλου φώναξι κλπ. Καὶ ἀντιστρόφως θέλει καφέν, ἔχοιμι γάμου, φώναξι γιατρόν, βρῆκι ἄλλου κλπ.

πῆρι ἕναν λουχίαν, ἕναν ἀξιωματικόν, ἕναν γιατρόν, κανέναν γιατρόν, ἕναν λόγου, ἕναν λαγόν, ἕναν παρᾶν δὲν ἀχρήζει (=ἀξίζει), κανέναν μᾶστουραν δὲ βρῆκα, πῆρι ἄλλου δάσκαλου, πῆρι οἱ ἄλλου τόπου (=εἰς ἄλλον τόπον), πρῶν γιατρόν; (=ποῖον), κάπχιουν ἡοῦφου, τέθχιουν ἄνθρουπου, τόσουν δρόμου, πόσουν στρατόν, ὅπχιουν ψουμᾶν, πῆρι καλὸν γαμῆρόν, πάτσι καλὸν ὕπνου (=πάτ(η)σε καλὸν ὕπνον, δηλ. ἐκοιμήθη καλά), θέλει τρανὸν σκύλου (τρανὸς=μέγας), βρῆκι καλὸν ἡλιχᾶν (=μπελᾶν), ἔχει ἄξιουν ἄνδραν κλπ. κλπ. Καί· οὐλου παραδοῦτον εἶνι τους σῆμιρα=ἔλο παραδοῦτον εἶναι (αὐ)τὸς σήμερον, ἦτοι ἀδιαλείπτως παραδίνει, ἦτοι λέγει «νὰ πάρη ἢ διὰ οὐλους» =νὰ πάρη ὁ διάβολος. Ἄλλ᾽· γλιέπου (=βλέπω) ἕναν κλέφτ(η), ψεύτ(η), ἀράπ(η), δζακουιᾶρ(η), βράφτ(η), κλπ. (=κλέφτ(ην), ψεύτ(ην), κλπ.).

Τὸ ν διατηρεῖται καὶ ὅταν προηγῆται πρόθεσις ἀνάριθμος. Π. χ. πῆρι σὶ γάμου (=ἐπῆγεν εἰς γάμον), μὶ πόνουν, μπῆκι σὶ δρόμου καλόν, μπλέχκι μὶ κακόν σύντροφου (=ἐνεπλέχθη μὲ κλπ.).

3) Ὅταν προηγῆται τοῦ ὀνόματος τὸ ἄρθρον τούν, (εἶτε φυλάσσει τοῦτο εἶτε ἀποβάλλει τὸ ν) ἢ αἰτιατικῆ τοῦ ὀνόματος ἀποβάλλει τὸ ν. Π. χ. φέρι τούν γαφῆ=φέρε τὸν καφέ(ν), ποῦ ἔξ τοῦ λαγό;=ποῦ ἔχεις τὸν λαγό(ν), τούν ἕκαναν τοῦ γάμου; τούν φουδᾶτι τοῦ θάνατου, βρῆκι τούν ἄλλου τοῦ ἡοῦφου (=βρῆκε τὸν ἄλλον τὸν μποῦφον), φώναξι τούν παππᾶ, τούν εἶδς τούν γαμῆρό; τούν γαλό τούν ἄνθρουπου τούν ἄγαποῦν ὄλα, κὶ τούν ἀχαμνὸ κᾶνας δὲ θέλει νὰ τούν ξέρη, σῦρι ς τοῦ ψουμᾶ (=σῦρε εἰς τὸν ψωμᾶν), μακρυᾶ π' αὐτὸν τούν ἄνθρουπου, κατὰ τεαῦτὸν τοῦ δρόμου (=κατὰ τοῦτον τὸν δρόμον), ς τούν κφὸ τοῦ βασιλεᾶ, σ' ἰκεινον τοῦ μαχαλᾶ (= εἰς ἐκεῖνον τὸν μαχαλᾶν, δηλ. συνοικίαν), ς τούν ὕπνου μ' =εἰς τὸν ὕπνον μου, κλπ.

4) Τῶν ἀντωνυμιῶν αὐτός, ἰτοῦτους=έτοῦτος, δηλ. οὗτος, τοῦτους, ἰκεινούς, πόσους, τόσους, καμπόσους, κάπχιους, πειός, τέθχιους, ὄπχιους, ἄλλους καὶ τοῦ ὄλους, τὸ ν τῆς ἐνικ. αἰτ. οὐδέποτε ἀποβάλλεται, εἴτε καθ' ἑαυτὰς λέγονται εἴτε ὄνομα συνοδεύουσι. Π. χ. σὶ αὐτὸν τοὺν ἔμπουρα, ἰτοῦτον τοὺν γῆπου, ἀποὺ τοῦτον τοὺν ἀνθρουπου, (ἔνεκα τῆς προηγουμένης προθέσεως λέγεται ἡ ἀντωνυμία ἰτοῦτους ἄνευ τοῦ Ἰ), πόσουν σπόρου, τόσουν, καμπόσουν (= κάμποσον), κάπχιουν, πειόν, τέθχιουν, ὄπχιουν, κλπ. σὶ ἄλλου μπακάλη (εἰς ἄλλον μπακάλην), τοὺν ἔφαγι ὄλου (ὄλον). Περὶ τοῦ αὐτήν=αὐτή, ἰδὲ κατωτέρω.

Ἄν δὲν ἀπατᾷ ἡμᾶς τὸ οὖς, λέγεται: κὶ τοὺν ἔναν κὶ τοὺν ἄλλου, ἄμα δὲ κὶ τοὺν ἔνα κὶ τοὺν ἄλλου (=καὶ τὸν ἔνα καὶ τὸν ἄλλον).

ζ') Τὰ ἐγκλιτικὰ τοὺν, τὴν τιθέμενα μετὰ ῥῆμα ἐγκλίσεως προστακτικῆς οὐδέποτε ἀποβάλλουσι τὸ ν. Π. χ. φώναξέ τον (=φώναξέ τον), ἀνοιξέ την, πάρ' τον, λύσ' την (πρόφ. λύσῃ την), κλπ.

8. Ἀνάπτυξις φθόγγων.

α'. Φωνήεντος.

Ἡ ἔνεκα τῆς μεταπτώσεως ἀπώλεια τοῦ φορέως συλλαβῆς τινος (δηλ. τοῦ φωνήεντος αὐτῆς) δύναται νὰ γίνῃ αἰτία ἀναπτύξεως ἑτέρου φωνήεντος. Οὕτω

1) Ἡ ἐγκλινομένη γενικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας μ' (=μου) εὐρισκομένη κατόπιν λέξεως εἰς ε ληγούσης προκαλεῖ τὴν ἀνάπτυξιν βοθητικῆς φθόγγου ου (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγ. Β', 558). Οὕτω λέγεται μὲν ἡ μάννα μ' = ἡ μάννα μου, ἡ ἀδιρφή μ', ἡ γυναῖκά μ'. τοῦ φόριμά μ', τοῦ πουτήρι μ', τοὺν ἀδιρφό μ' = τὸν ἀδελφόν μου, τν ἀδιρφή μ', d γυναῖκά μ' = τὴν γυναῖκά μου, τοῦ πιδί μ' κλπ. ἀλλὰ τς μάνναζουμ' = τῆς μάννας μ(ου), τς ἀδιρφήζουμ', τς γυναῖκαζουμ' = τῆς γυναῖκάς μου, ἡ ἀδιρφόζουμ' = ὁ ἀδελφός μου, ἡ πατέραζουμ', ἡ φίλουζουμ', ἡ γυιόζουμ' = ὁ υἱός μου, ἡ λαλαζουμ' = ὁ λαλᾶς μου, ὁ θεῖός μου, ἡ σουεᾶζουμ' (= ὁ σουγιᾶς μου), ἡ ἀνδραζουμ' κλπ. μαναχόζουμ' (= μοναχός μου, μόνος μου), ἄχ! ἡ καημένουζουμ' τί ἔπαθα! = ὁ καημένος μου, πρῶτουζουμ' = πρῶτός μου, (ἦτοι: ἐγὼ πρῶτος, ἐν ταῖς παιγνιδίαις τῶν παίδων), τοῦ χρέουζουμ' = τὸ χρέος μου, οἱ πουδῆζουμ' = αἱ ποδιές μου,

θκόζουμ' = (ι)δικός μου, οί πανδόφλιζουμ' (= αί παντόφλες μου), ἰγῶ ἀποῦ μέρουζουμ' (= ἀπὸ μέρος μου, ἦτοι τὸ κατ' ἐμὲ), κλπ.

Εὐνόητον πῶς παρήχθη τὸ τοιοῦτον **ου**. Κατ' ἀρχὰς ἦτο π. χ. ἡ ἀδιρφός μ' (πρόφ. ἀδιρφόζμ'), ἡ γαμβρός μ', ἡ φίλους μ' κλπ. (ὅπως βεβαιουσί τινες ἡμᾶς, οὕτω καὶ λέγονται ἐν Ζάρκῳ τῶν Τρικκάλων καὶ Πουλιάνῃ τοῦ Ὀλύμπου συμμομένων λίαν πως τῶν χειλέων ἐν τῇ προφορᾷ τοῦ μ'), εἶτα δ' ἀνεπτύχθη ὁ βοθητικὸς φωνήεις φθόγγος καὶ ἰδίᾳ ὁ **ου** ἔνεκα τῶν πολλῶν δευτεροκλίτων εἰς -ος ἢ -ους (ἄτονον). (ἡ νουνόζουμ', ἡ φίλουζουμ', ἡ γυιόζουμ' = ὁ υἱός μου, ἡ κατημένουζουμ' κλπ.), ἐξ ὧν εἶτα καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα (τς μάνναζουμ', τς ἀδιρφήζουμ', οί πουδ'ιέζουμ' κλπ.). Οὐχ ἦττον δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ου τούτου προεκάλεσε καὶ αὐτὸ τὸ μ.

Μετάθεσιν τοῦ ου ἀπὸ τοῦ τέλους πρὸ τοῦ μ (μου — ουμ, ἦτοι ὅτι ἐκ τῶν φίλουζ-μου, ἀδιρφόζ-μου, ἡ βάρβαζ-μου κλπ. ἔγιναν τὰ φίλουζ-ουμ, ἀδιρφόζ-ουμ, βάρβαζ-ουμ κλπ.), νομίζω, δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν διὰ δύο λόγους· πρῶτον μὲν καὶ κυρίως, διότι τοῦτο τὸ ου τοῦ κτητικοῦ τούτου **μου** εἶναι ἄτονον καὶ ἐπομένως ὑπόκειται εἰς ἔκπτωσιν, δεύτερον δέ, διότι δὲν παρατηρεῖται τοιοῦτόν τι καὶ ἐν τῷ γ' προσώπῳ· ἦτοι λέγεται μόνον, ἡ πατέρας τ', ἡ ἀδιρφός τ', τς μάννας τ', μουναχός τ' κλπ. (καὶ ὄχι ἡ πατέρασουτ', ἡ ἀδιρφόσουτ' κλπ.).

2) Ἐν τισι χωρίοις πρὸς νότον τῆς Λαρίσης (Μαῖμουλίφ, Νεμπεγλέρ), καθὼς βεβαιουσιν ἡμᾶς, λέγουσιν· ἡ πατέραίς, ἡ ἀδιρφοίς, ἡ γαμβροίς, θκοίς κ.τ.τ. (= ὁ πατέρας σου, ὁ ἀδελφός σου, ὁ γαμβρός σου, ὁ δικός σου κλπ.) Καί· ἔχει λάχανα μπαχτσέϊς; = ὁ μπαχτσέϊς σου, ἄνοιξαν μυζδαλέϊσας; = ἄνοιξαν αἱ ἀμυγδαλαῖ σας; κλπ.

Ταῦτα ἐν Τυρνάθῳ καὶ Λαρίσῃ προφέρονται ἡ πατέρας (σ'), ἡ ἀδιρφός (σ'), ἡ γαμβρός (σ'), θκοίς (σ'), ἡ μαχτσές (σ'), οί μυζδαλέϊσας κλπ. μὲ τὸ τελευταῖον συριστικὸν λίαν πως παρατεταμένον, ὃ δὲν συμβαίνει, ὅταν δὲν ὑπάρχη ἔννοια κτήσεως· (ποῦ εἶναι ἡ γαμβρός; = ποῦ εἶναι ὁ γαμβρός· ποῦ εἶναι ἡ γαμβρόσ; = ποῦ εἶναι ὁ γαμβρός σου).

Ἴσως τοῦ ἰ ἐκεῖνου τῶν πατέραίς, ἀδιρφοίς κλπ. τὴν γέννησιν προεκάλεσε τὸ ἐπόμενον συριστικὸν (ὃ μάλιστα, ἂν καλῶς ἀκούωμεν τοὺς λέγοντας ἡμῖν τὰ παραδείγματα ταῦτα, ἀποκλίνει μᾶλλον πρὸς τὸ ἡχηρὸν ζ, ἡ πατέραίς, ἡ ἀδιρφοίς κλπ.). Πρὸβλ. παλαιὸν ἴσθι· ἀντι σθί. Ἄκαδ. Ἀναγν. τόμ. Β', σελ. 560.

3) Ἐν τοῖς αὐτοῖς χωρίοις (καὶ ἐν Λαρίσῃ ὑπὸ τῶν παλαιωτέρων

Λαρισαίων) λέγεται τοί (tsi)=τῆς, τούς, τοίς (δηλ. τάς), ἀνθ' οὗ ἐν Τυρνάβῳ ἔχομεν σχεδὸν πάντοτε c ἢ dz (τς ἢ τς). (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, ε'. 6). Π. χ. τοί πῆρις τοί δικάρις; ἀντί· τς πῆρις τς δικάρις; (=τοίς ἐπῆρες τοίς δεκάρεις;), τοί Παππαδῆς (=τῆς Παππαδιᾶς). Οὕτω ἢ γενικῆ ἀνευ s ἐν Λαρίσῃ κανονικῶς, τοί Μαριγοῦλλα, τοί Φανοῦλλα κλπ. πρβλ. ἡμετέραν «Μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν κλίσιν τοῦ ὀνόματος ἐν τῇ Νέᾳ Ἑλληνικῇ», ἐν τεσσαρακονταετηρίδι Κόντου, σελ. 232)· τί νὰ τοί κάνουμι τοί κότις, ἀντί· τί νὰ τς κάνουμι τς κότις (=τί νὰ τες κάνωμεν τες κότες) κλπ. Ἐν Τυρνάβῳ σπανίως ἀκούει τις τοῦτο τὸ τσί· π. χ. τοί δυὸ νὰ σφάξουμι κί τοί δυὸ νὰ φήκουμι (=τὲς δύο νὰ σφάξωμεν καὶ τὲς δύο νὰ φήσωμεν)· τοί θκοί μ' τς παρᾶδες=τοὺς ἰδικούς μου τοὺς παρᾶδες, καὶ τοί δυὸ (=καὶ τοίς δύο ἢ καὶ τοὺς δύο, ἀδιακρίτως γένους). Ἀλλὰ λέγεται ἐπίσης· καὶ τςδυὸ.

Σημ. — Ἐνεκα τοῦ ἰδιάζοντος τούτου τοίς Μαῖμουλιώταις, Νεμπεγλεριώταις κλπ. τοί ἐπεκλήθησαν οὗτοι σκωπτικῶς Τσιτσιπαῆδες.

4) Ἐξ ἀναλογίας βεβαίως καὶ ἀποσπάσεως προήλθε τὸ α τὸ εὐρισκόμενον ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος πλείστων ῥημάτων, τὰ ὅποια πάλαι ἤρχιζον ἀπὸ συμφώνου ἢ ἀπὸ ἄλλου φωνήεντος ἐκπεσόντος. Π. χ. Λέγεται ἀδῶ, ἀνῶ, ἀκουτῶ, ἀπιρνῶ, ἀμῆουδῶ, ἀχρήζου, ἀπιτῶ, ἀγγαστρῶνι (ἀγγαστρώθικι), ἀνδρουπιᾶζου, ἀπαρατῶ, ἀδράζου = δράττομαι, ἀβουηθῶ, ἀγλείφου, ἀλαθῶνου. ἀραθμῶ, ἀκαλνῶ, ἀλυπῶμι, ἀντρέπουμι, ἀλγμουονῶ, ἀμπουλιᾶζου, ἀθασκαίνου, τ' ἀπέτυχι (=τὸ ἐπέτυχε), ἀπαλαίβου = παλαίβω = παλαίω, κλπ. (καθ' ἃ εἶτα καὶ ὀνόματα ἐξ αὐτῶν, οἷον ἀμπόδου = ἐμπόδιον, ἀνδρουπή = ἐντροπή, ἀδσηθχιου = βοήθεια, ἀλυπουσύνι = λυποσύνη, λύπη, ἀλάθους (ἀρσ.) = τὸ λάθος, ἀμῆολι = τὸ ἥλι, ἀδραγμα = τὸ δράξιμον, ἢ λῆψις, ἀπάλιμα = πάλαιμα, κάλη, κλπ.).

Ἀντί τῶν ἠδῶ = πηδῶ, ν.κῶ = ν.κῶ, κουτῶ (=κοιτῶ, τολμῶ); πιρνῶ (=περνῶ), μῆουδῶ (=ἐμποδῶ, —ίζω), χρήζου, πιτῶ (=πετῶ, πέτομαι· φρ. ἀπόψι εἶδα στὸν ὕπνου μ', ἀπιτοῦσα), ἐγγαστρῶνι, ἐντροπιᾶζου, παρατῶ (=παραιτῶ), δράζου (=δράττομαι), βουηθῶ, γλείφου (=λείχω), λαθῶνου (=κάμνω λάθος), ῥαθμῶ (ῥαθυμῶ, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιθυμῶ· φρ. κίρὸν ἔχου νὰ τουν ἰδῶ, τουν ἀραθύμσα), καλνῶ (=καλῶ), λυπῶμι (=λυποῦμαι), ἐντρέπομαι, λγμουονῶ, μῆουλιᾶζου (=ἐμβολιᾶζω), βασκαίνου κλπ.

Τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐν τῇ μέλλοντι καὶ τῇ ὑποτακτικῇ τοῦ ἀορίστου συνεκφερόμενα στενῶς μετὰ τῶν μορίων **θα** κα

νά ἐνομίσθησαν ἔχοντα παλαιόθεν τὸ α ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματός των, ὅπως πολλὰ ἄλλα ῥήματα (π. χ. θάγαπῆσου, νάγαπῆσου, θάρρουστήσου, νάρρουστήσου, θάρχινίσου, νάρχινίσου, θάκουνήσου, νάκουνήσου=θά ἀκονήσω, νά ἀκονήσω, θάστουχήσου, νάστουχήσου κλπ.), καὶ λοιπὸν τά: θά ἠδῆσου, νά ἠδῆσου, θά νκήσου, νά νκήσου, θά πιράσου, νά πιράσου, θά ἴμπουδίσου, νά ἴμπουδίσου κλπ. ἐνομίσθησαν ὡς ὄντα θ' ἀἠδήσου, ν' ἀνκήσου, θ' ἀπιράσου, ν' ἀμπουδίσου κλπ., ἐξ οὗ εἶτα ἐσχηματίσθη ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου ἀἠήτσα, ἀνίτσα, ἀπέρασα κλπ. καὶ κατὰ τοῦτον, ἔπειτα καὶ ὁ ἐνεστώς ἀἠδῶ, ἀνκῶ, ἀπιρνῶ κλπ.

δ) Ἀνάπτυξιν ἔχομεν α καὶ ἐν ἀρχῇ πολλῶν προσηγορικῶν ἢ κυρίων ὀνομάτων, ἐπιφωνημάτων καὶ ἐπιρρημάτων. Οὕτω λέγεται ἡ ἀπαλάμη (ἐν ᾧ παλαμίζου=παλαμίζω), ἀλειξουρία (φρ. ἀπ' τν ἀλειξουρία τς τὰ παθνήσκει αὐτὰ) καὶ λειξουρία=λαίμαργία, ἀλειξουρος=λαίμαργος, ἢ ἀδδέλλα, ἢ ἀχιλώνα, τ' ἀκόντζμα (=τὸ εἰκόν(ι)σμα=ἡ ἱερὰ εἰκὼν, πρβλ. πληθ. τὰ ἴκονισματα), τ' ἀγγόνι, ἢ ἀγγουνός, ἢ ἀγγουνή, τ' ἀξοῦγκι=τὸ ξύγκι, τ' ἀντιρου=τὸ ἔντερον, τ' ἀστήθι (=τὸ στήθος· ἀλλὰ καὶ· ξιστήθουτος=ξεστήθωτος, ἦτοι μὲ ἀνοικτὰ τὰ στήθη πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Β', 558), ἢ ἀργή (=ἡ ὀργή. Πήλιον), τ' ἀχειλι (=τὸ χεῖλος), ἢ ἀρμός (λέξις τῶν γεωργῶν)=ὁ ῥυμός, (πρβλ. τὰ κουντουρρύμια, ἦτοι τὰ δύο πλάγια ἐκατέρωθεν τοῦ ῥυμοῦ ξύλα), ἢ ἀξά(λ)η (ὡσαύτως· μακρὸν ξύλον, ὅπως καὶ τὸ φκέντρι (=βούκεντρον), φέρον εἰς τὸ ἄκρον σιδηροῦν στυράκιον πρὸς ἀπόσπασιν ἀπὸ τοῦ ὀνίου τῶν προσκολλημένων εἰς αὐτὸ χωμάτων. πρβλ. Ξυήλη, Ξυάλη ἐν Γλωσσολ. Μελετ. Α', σελ. 539), τ' ἀιταίρι (=τὸ ταίρι· πρβλ. ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 229) κλπ., (ἢ Γλυκιρία ἀλλὰ καὶ) ἢ Ἀγλυκιρία καὶ οὐδ. τ' Ἀγλυκιρούλλι, (ἢ Βγινιά, ἢ Βγινούλλα, ἀλλὰ καὶ) ἢ Ἀβγινιά, ἢ Ἀβγινούλλα, τ' Ἀβγινούλλι (=Εὐγενία) κλπ., (νυφαντής καὶ) ἀνυφαντής (=ύφαντής), ἀνυφαντάκους (ἢ ἀράχνη), (βρέ καὶ) ἀδρὲ (καὶ συνηθέστατα) ἀρὲ (φρ. ἀρὲ συ Κώστα, στάσ' ἀδρέ. Τὸ ἠρὲ ἐπὶ ἀποδοκιμασίας ἢ περιφρονήσεως· ἠρὲ! τί λές! καὶ εἰς τὰ φαλλικὰ ἄσματα τῶν ἀπόκρεων ἠρὲ, ἠρὲ, ἠρὲ! σταματήσῃτι νά ἰδοῦμι, πχῖδ' τραγοῦδι θέλ' νά ποῦμι· πρβλ. Γλωσσολ. Μελέτ. Α', 204 κ. ἔ.), ἀχώρjα (=χωρίς), ἀγλήγουρα (=γρήγορα) κλπ.

Ὅπως διδάσκεται τις ἐκ τῶν εἰς ἃ παραπέμπομεν ἀνωτέρω, κατ' ἀναλογίαν προῆλθε τὸ α ἐν ταῖς πλείστοις, ἀν μὴ ἐν πᾶσι, τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων. Π. χ. ἀλειξούρους κατὰ τὸ ἀγλείφου (ἰδὲ ἀνωτέρω) ἢ κατὰ τὸ ἀχόρταγους, τ' ἀκόντζμα, τ' ἀγγόνι, τ' ἀξοῦγκι, τ' ἀντιρου,

τ' ἀστῆθι, τ' ἀχειλι, τ' αἰταῖρι, κλπ. ἐκ τοῦ πληθ. τὰ (εἰ)κουνίσματα (=τ' ἀκουνίσματα), τὰ (ι)γγόνια, κλπ. κλπ. Τὸ Ἀγλυκίρια, Ἀβγινούλλα κατὰ τὰ Ἀγλαία, Ἀριτούλλα. Τὸ ἀχώρjα κατὰ τὸ ἀνδρία (=ὄμου πρβλ. παροιμ. ἀνδρία κουδινοῖζαζουμι, κί' ἀχώρjα 'κοῦμι), κλπ.

ἀπαλάμη ἢ κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ἀπαλὸς ἢ κατὰ τὸ ἀπλόχιρου (=ἀπλόχερον).

ἀχιλῶνα ἐκ τοῦ πληθ. τ' ἀχιλώνια, δηλ. τὰ χιλώνια (πρβλ. τοῦ καλύβι: ἢ καλύβα).

ἢ ἀρμός, ἀντί τοῦ φωνητικῶς κανονικοῦ ἢ β.μὸς (=β(υ)μός), ἢ ἔνεκα τοῦ ρ ἢ κατὰ τὸ: τοῦ ἀξόνι (=ὄ ἄξων).

ἢ ἀνυφαντῆς κατὰ τὸ ἢ ἀργάτς (=ὄ ἐργάτ(η)ς).

ἀγλήγουρα ἴσως κατὰ τὸ ἀξάφνα, ὃ ἐκ τοῦ ἔξαφνα κατ' ἀφομοίωσιν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ ἀρκτικὸν α τῶν λέξεων ἀδδέλλα, ἀργή, ἀξυάλη.

Εἰς τὰ περὶ τῆς λέξεως βροῦ ἐν Γλωσσολ. Μελέτ. Α', 204 κ. ἐ. εἰρημένα ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Χατζιδάκι ἴσως ἄξιον νὰ προστεθῆ καὶ τοῦτο ἐξηγοῦν ἴσως καὶ αὐτὸ τὴν γένεσιν τοῦ α ἐν τῷ ἀρέ (ἀβρέ), ὅτι δηλ. λέγεται ἐκ παραλλήλου ἄ λεῶ συ Κώστα καὶ ἀρέ συ Κώστα, (πρὸς γυναίκα δὲ ἢ κόρην ἄ λεῶ συ Φανίτσα καὶ μαρή συ Φανίτσα. Κᾶπου ἠκούσαμεν καὶ ἀρή (πρβλ. μαρή), ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμεθα, ποῦ).

6) Ἡ ῥίνη λέγεται τοῦ οὔρνι. Τοῦτο βεβαίως προῆλθε δι' ἀποσπάσεως ἐκ τοῦ κανονικοῦ τοῦ β.νι (=τὸ ῥίνιον), τ' οὔρνι καὶ εἶτα τοῦ οὔρνι (πρβλ. τοῦ οὔρδι=ἢ ὀρδή, τοῦ οὔρμάνι=τὸ δάσος). Κατὰ τοῦτο καὶ ῥῆμα οὔρνιζω (=ῥινίζου). (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Β'. 558 τὸ δζῶ=τὸ ζῶ[ον]). ἴσως ὅμως τὸ ου ἐν τούτοις νὰ ἔχη τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ρ (πρβλ. ἀνωτέρω § 6, 5). Ὅμοίως ἐγένετο τοῦ ὄμπυου (πρόφ. ὄμῆιου) =τὸ (ἔμπυον, τὸ πῦον. (τοῦ + ἔμπυου=τὸμπυου καὶ εἶτα τοῦ ὄμπυου. πρβλ. τοῦ + ἔμαθι=τὸμαθι).

7) Λέγεται ὠσαύτως ἰσὺ (=ἔσῦ), ἰτουτους (=ἔτουτος), ἰσεῖς (=ἔσεῖς) κλπ. κατὰ τὰ ἐγὼ (=ἐγώ), ἐκείνους (=ἐκεῖνός) κλπ. (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Β', 558).

8) Ἡ λέξις ποῦ (ὄπου, ὄπου) ἢ ἐν τῇ λαλουμένην γλώσση ὑπηρετοῦσα ὡς ἀναφορικῇ ἀντωνυμία (=ὄ ὁποῖος, οἱ ὁποῖοι, τὸν ὁποῖον, τοὺς ὁποῖους, ἢ ὁποῖα, αἱ ὁποῖαι, τὴν ὁποῖαν, τὰς ὁποῖας, τὸ ὁποῖον κλπ.) ἢ ὡς μόνιον χρονικὸν (=ὄτε) ἢ ὡς ἄλλο τι, προφέρεται ἀποῦ ἢ ἀπ' (καὶ

ποῦ) οὐδέποτε δὲ ὄπου ἢ ὄπου. Π. χ. Σὶ θέλει αὐτός, ἀποῦ ἦρθι ἰχτέ
 =σὲ θέλει αὐτός, ὁ ὄποιος ἦλθε χθές. Σὶ δίνουν αὐτὸν ἀπ' θέλτες=Σοὶ
 δίδουν αὐτόν, τὸν ὄποιον θέλεις. τότε ἀποῦ ἔφυγι=τότε, ὅτε ἔφυγεν
 ἄχ! ἀπ' νὰ σὶ κόψη ἢ Θεός!=ἄχ! ποῦ (=εἶθε) νὰ σε κόψη ὁ Θεός! κλπ.

Οὕτω δὲ ἡ λέξις αὕτη συνέπεσε φωνητικῶς τῇ προθέσει ἀπού, ἀπ'
 (=ἀπό). πρβλ. ἀποῦ πχιδὸν τῶμαθις;=ἀπὸ ποῖον τὸ ἔμαθες; ἦρθι ἀπ'
 τοῦ σπίτι=ἦλθεν ἀπὸ τὸ σπίτι κλπ.

Εἰς τὴν σύμπτωσιν ταύτην καὶ ἀνάπτουζιν τοῦ α ἐν ἀρχῇ τοῦ ποῦ
 (ὄπου, ὄπου) ἀφορμὴν ἔδωκε, νομίζομεν, ἢ πρόθεσις ἀπό. Αὕτη δηλ.
 προκλιτικόν τι οὔσα καὶ ἐπομένως κυρίως ἄτονος (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν.
 Α'. σελ. 520 καὶ σημ. 2 αὐτόθι.) ἐγένετο ἀπού, πάσχοῦσα δὲ ἀφαίρεισιν
 τοῦ ἀρχικοῦ α, ὁσάκις ἰδίχ πρυγγεῖτο ἄλλο α, ἐγένετο εἶτα ἴπου
 (π. χ. πέρασα ἴπου ἴκει=ἐπέρασα ἀπό(υ) ἐκεῖ). Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἴπου
 τοῦτο ἔχει καὶ τὰς μορφὰς ἀποῦ καὶ ἀπ', ἔλαβε ταύτας καὶ τὸ ποῦ
 (=ὄπου, ὄπου). Καὶ λοιπὸν λέγεται νῦν π. χ. εἶχα τοὺν ἄνδρα μ', ἀπ'
 πάινα=εἶχα τὸν ἄνδρα μου, ποῦ (=ὄφ' οὐ συνοδευομένη) ἐπήγαινα·
 αὐτός, ἀπ' πέθανι ἢ γ.ναῖκά τ'=αὐτός, τοῦ ὁποῖου ἀπέθανεν ἢ κλπ.,
 ἐκείνη, ἀπ' ἀγόρασι τοῦ σπίτι τς Σταμβλιός=ἐκείνη, ἢ ὅποια ἠγόρασε τὸ
 σπίτι τῆς Σταμουλιός· καταλαχοῦ πέθανι ἐκείνη τήνη μέρα, ἀπ' πέθανι
 κ' ἢ Νικουλάκ.ς=κατὰ τύχην ἀπέθανεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἦν κλπ.

Ἐπὶ τοπικῆς σημασίας ἐν ἀρχῇ προτάσεως λέγεται ὄπ' (=ὄπου).
 Π. χ. ὄπ' κ' ἂν πῆς=ὄπου καὶ ἂν εἴπης· ὄπ' νὰ πααίνις=ὄπου νὰ πη-
 γαίνης κλπ. Ἀλλὰ ἐκεῖ, ἀποῦ εἶπης=ἐκεῖ, ὄπου εἶπες· ἰδῶ, ἀπ' κά-
 θουμι=ἔδῶ, ὄπου κάθημαι κλπ.

9) Ὡς κλητικὸν ἐπιφώνημα λέγεται οὐ καὶ ὄ. Π. χ. Κώστα, οὐ
 Κώστα. Δινάκι, οὐ Δινάκι. — ἢ ὄ Κώστα, ὄ ἠοῦφι (=ὦ μοῦφε). Ταῦτα
 καὶ καθ' ἑαυτά· οὐ! τέρα ἠρουστά σ' ὄ, δὲν ἀκούς! κλπ.—(πρβλ. ἀρ-
 χαίαν κλητικὴν τῶν εἰς -ὦ π. χ. ὦ Ἐρατοῖ, ὦ Κλειοῖ κλπ.).

10) Περὶ τοῦ ἰ τοῦ ἐμφανιζομένου ἐν ταῖς καταλήξεσι ῥημάτων ἢ
 ὀνομάτων ἀίς, αἰς, εἰς, εἰς κλπ. ἰδὲ ἀνωτέρω § 3, 4.

11) Ἀνάπτουζιν ἰ ἔχομεν καὶ ἐν τῷ θέματι τῶν ῥημάτων φτώ=
 πτώ καὶ σῶ=σῆνω, σῆννυμι. Τούτων δηλ. ἔχομεν ἀορίστους κανο-
 νικοὺς ἔφτσα=ἔφτ(υ)σα καὶ ἔσθησα, ἀλλὰ (ἔξ ἴσου συνήθεις) καὶ φίτσα
 (φίτεις, φίτσι κλπ.), ζίβσα, (ζίβεις, ζίβσι) κλπ. Ὡσαύτως προστακτικὴν
 φίτα (=πτύε ἢ πτύσον) καὶ ζίβα (=σῆνε ἢ σῆσε, ὃ ὡσαύτως λέγε-
 ται· σῆσι).

Κατ' ἀναλογίαν προήλθεν ἡ ἐν τούτοις ἀνάπτυξις τοῦ *i*. Ὅπως δηλ. λέγεται θά φλήσου ἀλλὰ φίλτσα (= φίλ(η)σα), νά βμάξῃ ἀλλὰ βήμαξι (= ἐρήμαξι) κ.τ.τ. (καί θά πλήσῃ—ποῦλτσι, θά βνίσῃ—βοῦντσι κλπ.), οὕτως ἐνομίσθη ὅτι δύναται νά λεχθῆ καί ἐκ τοῦ θά φτύσου—φίτσα, ἐκ τοῦ θά σθήσου (κυρίως ζβήσου) ζίβσα (πρβλ. καί τὸ ἐνίοτε λεγόμενον ἔζμουσα ἀντὶ τοῦ συνήθους ζύμουσα ἐκ τοῦ θά ζμώσου, ὅπως θά στρώσου—ἔστρουσα).

Ἐκ τούτων εἶτα καί οἱ τύποι τῆς προστακτικῆς φίτα—ζίβα (πρβλ. φλῶ—φίλτσα—προστ. φίλα, φτῶ—φίτσα—φίτα, ζβῶ—ζίβσα—ζίβα).

Εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν τύπων φίτα καί ζίβα συνετέλεσεν ἴσως καί τὸ ῥῆμα φσῶ (ἀόρ. φύξσα=φύ(ση)σα, προστ. φύσα) μεθ' οὗ συχνάκις συνάπτονται ἐκείνα· (φύσα τ λαμπάδα—ζίβα τ λαμπάδα. φύσα του =φύσα ἢ φύσησέ το, φίτα του=πτύσε το)· (πρβλ. Μ. καί Ν. Ἑλλ. τόμ. Α', σελ. 262).

12) Ἀνάπτυξιν *i* ἔχομεν καί ἐν τῇ λέξει πυρικαῖά (=πυρικαῖά) καί ἐν τῇ λέξει σεισμός, σεισκι ἢ γῆς (=σεισμός, ἐσεισθη ἢ γῆ)· (πρβλ. κλειέτι=κλείεται—κλεισκι, ξυέτι=ξύεται—ξύσκι κλπ.). Τὸ μεταξὺ τοῦ ρ καί τοῦ κ τῆς λέξεως πυρικαῖά *i* ἀνεπτύχθη δι' ἀμέλειαν περὶ τὴν προφοράν, ὅπως παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων προφέρεται καπινός, φαλιτήρι (πρβλ. Ἀγαδ. Ἀναγν. τόμ. Β', σελ. 546).

13) Ἐν συνθέσει ἔχομεν ὡς πρῶτον συνθετικὸν ξανα— καί ξεανα— (ἂ ὅμως λίαν σπανιώτερα τοῦ συνηθεστάτου ματα—). Π. χ. ξανατράβηξα, ξανάπχιασα ἀλλὰ ξεανάχουσαν (οὐχι ξανάχουσαν), αὐτὸς τὰ ξεαναγνώνει (=αὐτὸς τὰ ξεαναμελετᾷ, τὰ ἀναφέρει πάλιν), αὐτὴν τὰ ξεαναγκρίζει=αὐτὴν τὰ ξεαναγνώνει.

Πρέπει νά δεχθῶμεν ὅτι τὸ μὲν ξανα— προήλθεν ἐκ τοῦ (ἐ)ξανα,— τὸ δὲ ξεανα— ἐκ τοῦ ξε+ανα (πρβλ. αὐτὸς τὸν ξέδουσι=(ἐ)ξέδωσε=διέφθειρε, ξέβγαλι, ξιτύλιξι=ξετύλιξε κλπ. καί ξεαφρίζου=ξαφρίζου=ἐξ-αφρίζω, ξεαστουχῶ=ξε-αστουχῶ=ἐξ-αστοχῶ, ξεαλαφρώνου=ξε-αλαφρώνου=ἐξαλαφρώνου, κλπ.) πρβλ. καί § 6, 4 καί § 9 α', 3.

β'. Ἀνάπτυξις συμφώνου.

1) Ἄν μετ' ἀποβολὴν ἀτόνου ου ἢ *i* ἔρχηται τὸ μ πρὸ τοῦ λ, ἀναπτύσσεται μεταξὺ αὐτῶν ὁ βοθητικὸς φθόγγος b. Π. χ. τὰ κουρόμβλα =κορόμ(η)λα, γλυκὸ κοουρομβλᾶτου, ἢ κοουρομβλεᾶ = ἢ κορομ(η)-

λέα. τὰ χιρόμβλα = χερόμ(υ)λα, ὁ χερόμυλος, εἰς τὸν Παλαιομῆλου = εἰς τὸν Παλαιόμυλον (θέσις· καίτοι κατὰ τινὰς τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ Παλαιαμπελος, λέγεται δὲ «ἀπὸν Παλαιομβλους» καὶ «κάτι Παλαιομβλους»), ἡ φαμβλιὰ = ἡ φαμιλλιὰ, ἡ οἰκογένεια. φαμβλίτης ἀνθροπουός = φαμιλλίτης, οἰκογενειάρχης, ἡ Σταμβλάξ = ὁ Σταμ(ου)λάκ(η)ς, ἡ Σταμβλιό (ἡ Σταμβλίτσα) = ἡ Σταμ(ου)λιό, χαμβλός (= χαμ(η)λός), μβλώνου = μ(ου)λώνου, σιωπῶ, (πρβλ. μολουχτός = σιγγλός).

Ἐκτός τοῦ ἡρέ = μ(ω)ρὲ δὲν ἔχομεν ἀκούσει ἐν Τυρνάθω ἄλλην λέξιν, ἐν ἣ νὰ ἀναπτύσσεται ἡ καὶ μεταξὺ τῶν μ καὶ ρ. Ἐν Ῥαψάνη ὄμως (Ὀλύμπου) καὶ ἐν Ἀμπελακίῳ (Ὀσσης) βεδαιούσιν ἡμᾶς ὅτι λέγουσι καὶ οἱ μβρές = οἱ μ(ου)ρὲς = αἱ μορέαι (πρβλ. ἀρχαῖα μαλακός = βλάξ, ἀμαλός = ἀμβλύς, γαμβρός = γαμ(ε)ρός, βροτός = mortu-os κλπ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 147 καὶ 271).

2) Ἡ ἄτονος συλλαβὴ μι + φωνήεντι γίνεται μι + φωνήεντι. Π. χ. τοῦ μπάμι, πληθ. τὰ μπάμνια καὶ ἡ μπάμνια, πληθ. οἱ μπάμνις, (ἐξ οὗ εἶτα καὶ κύρ. ὄν. Μπαμνάρας), τοῦ κουρμι — τὰ κουρμινιά, τοῦ καλάμι — τὰ καλάμνια, τοῦ φουμι — τὰ φουμινιά, μία — ἀλλὰ καὶ — μινιά φουρά, ἡ Παλαμνιώτης (ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Παλαμᾶ πρβλ. Νιζιριώτης = Νεζερωίτης), τοῦ θυμίαμα = τὸ θυμίαμα, ἀλλὰ καὶ τοῦ θυμινᾶμα καὶ ἡ θυμινᾶμα (κατὰ τὸ ἡ λαμπάδα, πρβλ. παροιμίαν κατὶ λαμπάδα, κατὶ θυμινᾶμα πάξις τοῦ διὰουλου ἡ ἔξηντᾶρα), θυμινιτίζου, τοῦ θυμινιτῶ (= τὸ θυμιατήριον), μνιάξι (= ὁμοιάξι), ἔμνιαξι (= ὠμοιάξι), τὰ δύνια (= οἱ δίδυμοι, οἱ ὄρχις) κλπ.

3) Ἀναλογικῆ βεβαίως εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ν ἐν τῷ ἐνεστώτι καὶ παρατατικῷ, ἡ ἐν μόνῳ τῷ δευτέρῳ, ἰδίᾳ ῥημάτων ἐχόντων πρὸ τῆς καταλήξεως λ ἢ ρ. Π. χ. σχουρνῶ = συγχωρῶ, καθαρνῶ (καὶ καθαρίζου), χαλνῶ = χαλῶ, φθειρῶ, σκουλνῶ = σχολάζω, παύομαι τοῦ ἔργου, ἀκαλνῶ = καλῶ, προσκαλῶ, σκαλνῶ = σκαλίζω, φουκαλνῶ = φιλοκαλῶ, σαρώνω (τοῦ φουκάλι = τὸ σάρωθρον), ἀπουλνῶ = ἀκολύω, χουλνῶ = χολιάζω, χολοῦμαι κλπ. φέρει (ὄχι φέρνει) ἀλλὰ ἡφιρني = ἔφερε, τὸ ἡφιρι εἶναι ἄόρ. = ἡνεγκε, σπέρει -- ἔσπρινι, σέρει -- ἔσπρινι, ξέρει (ὄχι ξέρνει) ἀλλὰ ἡξιρني (= ἡξερει), τί τὸν μέλει, ἀλλὰ τί τὸν ἔμιλνι (= ἔμελε), κλει (ἡ κλάει) ἢ ὄρτα, ἀλλὰ ἔκλεινι (= ἔκλειε, ὃ καὶ κλοῦσι, ἄόρ. δὲ ἔκλεισι). Καὶ δίνου, ἔδουνα (= δίδω, ἔδιδον πρβλ § 6,5) κλπ. Καὶ ἔφιρني (= ἔφευγε, ὁ ἄόρ. ἔφυγι, καὶ συνηθέστερον ἔφιδγι) πρβλ. ἔφιρι = ἡνεγκε (πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Α', σελ. 119).

[Τὸ ν τοῦτο δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποβολὴν τοῦ πρὸ αὐτοῦ λ ἢ μ- Π. χ. λέγεται *ἔβαλα* (=ἐτοποθέτησα), ἀλλὰ παρατατικὸς *ἔβανα*, καθ' ὃν εἶτα καὶ ἐνεστῶς βάνου (πρβλ. βάλτμου=τοποθέτησις), *κουδάλτσι* (καὶ *κουδάντσι*) *ἀόρ.*, ὁ δὲ παρατ. *κουδανοῦσι* (καὶ *κουδαλοῦσι*), ἐνεστ. *κουδανάει* (καὶ *κουδαλνάει*: πρβλ. ἢ *κουδάλους*=ἢ μεταφορὰ τῶν σταχύων ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ ἄλώνιον παρὰ τοῖς γεωργοῖς), *κάνου* (=κάμνω), δὲν *κάνει* (καὶ δὲν *κάμει*), παρατ. δὲν *ἔκανι* (καὶ δὲν *ἔκαμνι*), *ἀόρ.* δὲν *ἔκαμνι*].

Νομίζομεν ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ συνηθέστατον ῥήμα *κάμνω*, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ ἐπίσης συνήθη εἰς -νω ῥήματα (*πίνω*, *χύνω*, *χώνω*, *στρώνω*, *πληρώνω*, *φθάνω* κλπ.) συνετέλεσαν εἰς τὴν καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀναπτυξιν τοῦ ν πρῶτον μὲν ἐν τῷ παρατατικῷ, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν τῷ ἐνεστώτι, ἐπειδὴ μάλιστα καθίσταται οὕτω δυνατὴ ἢ διάκρισις τοῦ παρατατικοῦ ἀπὸ τοῦ ἀορίστου (πρβλ. *ἦπχι* — *ἦπνι* (ἢ *ἔπνι*) — *πίνει*, *ἔσπειρι* — *ἔσπειρνι* — *σπέρει*, *ἔψι* (=ἔχυσε) — *ἔχνι* — *χύνει*, *ἔκλεισι* — *ἔκλεινι* — *κλείνει*, *ἔλτσι* (=ἔλυσε) — *ἔλυνι* — *λύνει*, *σκάλτσι* (=ἐσκάλε(ι)σε), *σκαλοῦσι* — *σκαλνάει* κλπ.). (πρβλ. Whitney καὶ Jolly 'Αναγνώσματα σελ. 130 καὶ M. καὶ N. Ἑλλ. τόμ. Α', σελ. 266 κ. ἐ.).

4) Περὶ τοῦ γ τῶν *νογῶ* (=νοῶ), *νογάει*, *νογοῦσι* (=ἐνοοῦσε), *ἄκουγι* κ.τ.τ. ἰδὲ Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 148· (ἴσως δὲ καὶ τις ἀναλογία καὶ ἐν τούτοις· πρβλ. *βλοησι* (=ἐβλό(γ)ησε) — *βλουγοῦσι* — *βλουγάει*, *νοησι* — *νοугоῦσι* — *νουγάει*. ἤλιγι — *ἄκουγι*).

5) Εἶναι δυνατὸν φθόγγος τις ἕνεκα μεταπτώσεως ἀναπτυχθεῖς νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ εἰς τὰ ἀρχικά, τὰ μὴ μεταπτωτικά, τὰ διατηροῦντα δηλ. τὸ φωνῆεν τῆς συλλαβῆς, ἐν ἣ μετὰ τὴν μετάπτωσιν ἀνεφάνη ὁ νέος φθόγγος. Π. χ. *ἀβήτσα* ἀντὶ *ἀπήτσα* (=ἀπήδησα) κατὰ τὰ μεταπτωτικά καὶ φωνητικῶς ὀρθὰ *ἀβδῶ* (=ἀπ(η)δῶ), *θάβδῆσου* (=θάπ(η)δήσου) κλπ. (*χαμβλῶνου*=*χαμ(η)λῶνου* ἀλλὰ καὶ *χαμβηλῶνου*, (*χαμβλὸς* ἀλλὰ καὶ *χαμβηλός*, *χαμβήλουσέ* του (=χαμήλουσέ του), τοῦ *βιάδι* (=τὸ π(η)γάδι), ἢ *βιαδᾶς* (=δ π(η)γαδᾶς) κανονικῶς, ἀλλὰ καὶ *τυφλουβήγαδου* ἀντὶ *τυφλουπήγαδου*).

6) Τὰ συμπλέγματα *θχι*, *τχι* καὶ *πχι*, (ἦτοι *θι* ἢ *τι* ἢ *πι* + φωνῆεντι) κλπ. προφέρονται μὲν καὶ οὕτω, οὐχὶ σπανίως δὲ ἀντὶ *χι* ἀναπτύσσεται ὁ φθόγγος *κι*. Εἰς τὸ σύμπλεγμα *θχι* συνήθως μετατρέπεται καὶ τὸ *τχι* (ἦτοι *τι* + φωνῆεντι)· (ἰδὲ ἀνωτέρω § 7, γ', 6).

Οὕτω λέγεται *ἀγκάθχια* (ἐνικ. *ἀγκάθι*) καὶ *ἀγκάθχια*, τὰ *φτχιὰ*

(=τὰ (α)ὑτιᾶ) καὶ τὰ ῥφικᾶ, (ἐνικ. τοῦ ῥφτί)· πχιάνου (=πιάνω) ἀλλὰ ἔπκισι (καὶ ἔπχισι), (φρ. ἔπχισι (ἢ ἔπκισι) τὰ ῥφικᾶ τ' σάν τ' ἄξι =ἔπκισε τὰ αὐτιᾶ του, σάν το ἄκουσε), τοῦ φκιάρι (=τὸ πτυάριον), ἢ φκιαρεᾶ (=ἔσον δέχεται τὸ πτύον), ἤπχια καὶ ἤπχα καὶ ἤπκα (μά- λιστα μὲ ὑπερωϊκὸν κ), θὰ πχιῆ καὶ θὰ πκῆ, τρύπχιου καὶ τρύπκιου, τοῦ ἀφκιδόνι (=τὸ ἀφιδόνι, τὸ ὄπιον), ἢ θχιδᾶ (=θεία) καὶ θκιδᾶ (τὸ ἀρσενικὸν θχιδᾶς μόνον ἐν τῇ παροιμίᾳ· θειδᾶς κὶ θειᾶ μὴ φύλαξι, φουθχιδᾶ κὶ λαύρα μ' ἔβαλαν! ἐν τῇ συνήθει δὲ γλώσση ἢ ἠάρθας, καὶ παλαιό- τερον ἢ λαλᾶς=ὁ θεῖος), ἢ φουθχιδᾶ (=ἢ φωτιᾶ), τέθχιους (=τέτχιους =τοιούτος) ἀλλὰ τιθχιώνου καὶ τιθχιώνου (τετχιώνω, πράττω τι ἐν γέ- γένει), τὰ γαθκιδᾶ (=τὰ γατιᾶ), ἢ πιθχιδᾶ (=ἢ πιτύα), καλόθχιους (=καλότχιος· ἀλλὰ οἱ Καλόθχις=αἱ Καλόθεις, αἱ Καλαὶ Θεαί· πρβλ. ἀρχαῖον Εὐμενίδες), ἱκατὸ κουμμᾶθχια=ἐκατὸν κομμάτια, δὲ ἠαθκιδᾶ =δὲν πατεῖται, δὲν πατεῖται, κούθχισι καὶ κούθχισι=ἐκούτχισε, ἐμωράνθη, κ. ἄ. τ.

Ἄν μὴ ἀπατᾶ ἡμᾶς τὸ οὖς, λέγεται κούφχιους καὶ κούφκιους (ἦτοι καὶ φκ + φωνήεντι=φκῆ + φωνήεντι). Πρβλ. τὰ συνηθέστατα ἱφκιδᾶ (=εὐχομαι), ἱφκιδᾶ (=εὐχθήκα), ἢ ἱφκῆ (φρ. σαράντσι, πῆρι ἱφκῆ =ἔσαράντισε (ἢ λεχώ), ἐπῆρε εὐχῆν), καὶ ῥφκῆ (φρ. νά σι πάρη ἢ ῥφκῆ =νά σε πάρη ἢ (ε)ὑχῆ).

7) Τὸ διασκελιζῶ λέγεται δρασκιδᾶ, ἀόρ. δρασκίλτσα, προστ. δρα- σκίλα του, ἢ δρασκιδᾶ (=ὁ διασκελισμός, τὸ βῆμα· φρ. ἔκανι μὲ ἀ δρασκιδᾶ, δυὸ δρασκιδᾶς). Περίεργον εἶναι καὶ τὸ ἰ ἐν τῷ ἀορίστῳ δρασκίλτσα, ἀντὶ δρασκέλτσα, ἐσχηματίσθη δ' ἴσως κατὰ τὸ ἀβῆτσα (=ἐπήδησα· πρβλ. τοῦ δρασκίλτσα: τ' ἀβῆτσα, ἀβῆδα του—δρασκίλα του), δὲν γνωρίζομεν δὲ ἄλλο τι, ἐν ᾧ τὸ δj νὰ γίνηται dr. (πρβλ. M. καὶ N. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 67).

8) Τὸ ποκάριον (ὁ πόκος) λέγεται πλουκάρι, ἴσως κατὰ παρετυμο- λογίαν ἐκ τοῦ πλέκω. (Πρβλ. M. καὶ N. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 506).

Ῥσαύτως κουρκάρι περιληπτικῶς λέγεται τὸ κοκκάριον (κόκκος). τὰ μικρὰ δηλ. κρόμμυα τὰ χρησιμεύοντα ὡς σπόρος· (φρ. ν' ἀγορά- σομι ἴλιγου κουρκάρι, νὰ σπεῖρουμι).

Πάντοτε λέγεται τοῦ νῆμα (=τὸ νῆμα), ἀλλὰ γνέθου (οὐχι νέθου), γνέχμου (=γνέσιμον).

9) Ἡ λέξις γῆ (=καὶ τὸ χῶμα) λέγεται πάντοτε μὲ τελικὸν ς· ἢ γῆς, ἀπ' d γῆς καὶ ἀπ' τὴν γῆς (=ἀπὸ τὴν γῆν, χαμόθεν)· (φρ. ἔχξει

δίικιου ἀπ' τὴν γῆς ὡς τὸν οὐρανὸν=ἔχει μέγιστον δίκαιον). (Πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Α', σελ. 654).

10) Λέγεται ἀφκριῶμι (=ἀφακροῶμαι· πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 483, ὠτακουσῶ), ἀόρ. ἀφκρίσκα, ἀλλὰ καὶ ἀφιγκριῶμι, ἀφιγκρίσκα.

11) Λέγεται ἡ νουρά (=οὐρά· πρβλ. καὶ ἀλπουουρά, ἀλουγουουρά), ἡ νουφαλός (=ὀμφαλός), ἡ νηχός (=ὀ ἠχός, ἠχος, τὸ μέλος· φρ. αὐτὴν ἔχει καλὸν νηχόν, τραγουδάει καλά· καὶ, τοῦ ξέρου τοῦ τραγοῦδι, μὰ δὲ ξέρου τοῦν νηχό), πάντα παραχθέντα ἐκ τῆς κίτιατικῆς (τν οὐρά, τοῦν οὐφαλό, τοῦν ἠχό· πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 31).

᾿Ωσαύτως ἡ γρουαρίδα (=κονταρίς, μακρὸν ξύλον χρησιμεῖον δι' ἀπλωμα τοῦ βεδρεγμένου νήματος πρὸς στέγνωσιν παρὰ τοῖς ὑφαντουργοῖς), ἡ γρέμουρας (=ὀ κρέμουρας, ὀ κρημνός· ἰκεῖ, ποῦ εἶνι ἡ γρέμουρας, θέσις· ς τοῦ γρέμουρα). Καὶ ἐν τούτοις τὸ γ' ἐκ τῆς ἐνικ. αἰτιατικῆς (πρβλ. ἔνθα ἀνωτέρω).

12) Τὸ αὐτὴν ἀντὶ αὐτῆ ἐγένετο κατὰ τὸ ἰκείνη=ἐκείνη (πρβλ. τὰ παρ' ἄλλοις Ἑλλῆσιν αἰτοῦνα κατὰ τὸ ἐκείνα, αὐτεῖνος κατὰ τὸ ἐκεῖνος κλπ.), παραδόξως ὁμοῦς ἔχει ὑπερωϊκὸν ν καὶ ὄχι οὐραϊκὸν (ὄχι αὐτήν, ἀλλὰ αὐτήν).

γ'. Ἀνάπτυξις φθόγγων μεταξὺ λέξεων.

᾿Όταν προηγῆται μία τῶν προθέσεων γιὰ (=διά), κατὰ, ἀπ' (=ἀπό), ς ἢ σί (πρβλ. σί σπίτι=σὲ σπίτι, εἰς σπίτι, μέσα σὶ λίγου κρασί, κλπ.) (=εἰς), μι (=μέ, μετὰ) χουρίς (=χωρίς), καὶ ἔπηται αἰτιατικῆ ἀντωνυμίας ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος (ιμένα, ισένα, ἡμᾶς, ισᾶς, ἰτουτον, ἰκεινουν, αὐτὸν κλπ.), μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς ἀντωνυμίας ἀκούεται κανονικῶς ἐν τ ἢ τι ἢ τε. Οὕτω, καθ' ὅσον ἡμεῖς ἔχομεν ἀκούσει, δὲν λέγεται γιὰ μένα, ἀποῦ μένα, μι αὐτὸν (ἢ μ' αὐτόν), κλπ. ἀλλὰ γιὰ τιμέμι (=δι' ἐμέ), γιὰ τ ισένα, γιὰ τ ἡμᾶς, γιὰ τ ισᾶς, γιὰ τ ἰκεινουν, γιὰ τεαυτόν, γιὰ τεαυτό καὶ γιὰ ταῦτου (=δι' αὐτὸ) (πρβλ. τὰ παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων γιὰ δαῦτον, γιὰ δαῦτα κλπ.), γιὰ τ ἰτουτον (=διά τοῦτον) κλπ. κατὰ τιμένα (=κατὰ ἐμέ, πρὸς με), κατὰ τ ισένα, κατὰ τ ἡμᾶς, κατὰ τ ισᾶς, κατὰ τεαυτόν, κατὰ τεαυτήν (φράσ. γύρνα κατὰ τιμένα, ἦθιλα νὰ ῥθῶ κατὰ τ ισᾶς, κλπ.), ἀπ' τιμένα (=ἀπὸ ἐμέ), ἀπ' τ ισένα, κλπ., ἀπ' τ ἰκεινουν (καὶ ἀποῦ ῥκεινουν), ἀπ' τ ἰτουτον (καὶ ἀποῦ τοῦτον), ἀπ' τεαυτόν, ἀπ' τεαυτήν, ἀπ' τεαυτό (ἀλλὰ

καί· ἀπ' αὐτόν, ἀπ' αὐτήν, ἀπ' αὐτό, κλπ., *ς* τ *ι* μένα (=εἰς ἐμέ), *ς* τ *ισ*ας, *ς* τ *ε*αυτόν, *ς* τ *ε*αυτήν, (καί· *ς* αὐτόν, *ς* αὐτήν) κλπ. *μι* τ *ι* μένα (=μέ ἐμέ), *μι* τ *ισ*ένα, *μι* τ *ε*αυτόν, *μι* τ *ικ*εῖνον κλπ. Καί· *μι* τ *ι* π *α*όν, (φρ. δὲ ξέρου, *μι* τ *ι* π *α*όν ἄλλου ἔναν—δὲν ἔξέρω, *μι* τ *ι* π *α*όν ἄλλον ἔνα [ἦλθε]), *χω*ρις τ *ι* μένα=*χω*ρις ἐμέ, κλπ.

Τὸ παρεμβαλλόμενον, ὡς ἐν ταῖς ἀνωτέρω, μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς ἀντωνυμίας τ ἦ τι ἦ τ *ε* νομίζομεν ὅτι παρήχθη κατ' ἀναλογία πρὸς τὴν ἐνάρθως ἐκφερομένην ἐνικήν αἰτιατικὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ἰδέα τοῦ θηλυκοῦ γένους, (γὰρ τ *Μαριγοῦλλα*—γὰρ τ' *ικεῖνη*, ἀπ' τ *Λέγκου*—ἀπ' τ *ε*αυτήν, *μι* τ *Θιουδώρα*—*μι* τ *ισ*ένα, *ς* τ *φουχθιά*—*ς* τ *ι*τούτη κλπ.), ὁπόθεν εἶτα καὶ εἰς τὰ τῶν ἄλλων γενῶν.—Ἴσως δὲ ὅμως ἡ ἀφορμὴ τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐδόθη ἐκ μόνων τῶν τύπων τοῦτον, τούτην (=ταύτην), τοῦτο καὶ δὴ, ἀφ' οὗ ἐλέχθη κανονικῶς γὰρ τοῦτον, ἀπὸ τοῦτον, *μι* τ *οῦ*τον κλπ., εἶτα ἐλέχθη καὶ γὰρ τ *ι*τούτον (=ἐτούτον κατὰ τὸ ἐκείνον), *μι* τ *ι*τούτον, κλπ. καὶ εἶτα ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα.

δ'. Ἀνάπτυξις συλλαβῆς.

Ἐν ταῖς λέξεσιν ἀνηπρόκουπος (=ὁ μὴ ἔχων προκοπήν), ἀνηκέρδιτος, (=ὁ μὴ κερδαίνων· πρβλ. φρ. ἡ ἀνηπρόκουπος κ' ἡ ἀνηκέρδιτος—εἶθε νὰ μὴ ἰδῆ προκοπήν καὶ κέρδος), ἀνήμπουρος (=κακέκτης), ἡ ἀνημπόρῃα, ἡ ἀνημέλεια (=ἀντρέαλα, ζάλη· πρβλ. φρ. σάν τα γλέπου ἔλα καταῆ, ἀνημέλεια *μι* π *ι*άνει), ἀνηπάντιχος (=ἀπροσδόκητος), ἐπίρρ. ἀνηπάντιχα, ἀνηχόρταγος (=ἀκόρεστος), ἀνήξιρος (=ὁ ἀγνοῶν· φρ. *κάνει* τὸν ἀνήξιρου), ἀνηφόρ.τους (=ἀφόρητος· φρ. ἀνηφόρτου τ *ε* δ *ε*βαλαν *ς* τὸν τάφου *ι* *ε*ραῆμένη=ἀφόρητον τῆς το *ε*βαλαν εἰς τὸν τάφον τὴν δυστυχῆ, δηλαδὴ δὲν εἶχε προφθάσει· νὰ τὸ φορέσῃ), ἀνηρώτητους, ἐπίρρ. ἀνηρώτ(η)τα (ἄνευ ἐρωτήσεως, ἄνευ ἀδείας, φρ. σκώθι· *κι* *πάει* ἀνηρώτ.τα=*χω*ρις νὰ βουτήσῃ), ἀνηθάριτα (=ἀνηπάντυχα), ἀνηόριχα (καί· τ' ἀνηόριχα=*π*άραυτα, *αι*φνιδίως· φρ. σκώθι· τ' ἀνηόριχα=*ἡ*γέρθη *π*άραυτα, ὡς εἶχε), καὶ εἶ τι ἄλλο τοιοῦτον, ἔχομεν ἀνάπτυξιν συλλαβῆς *νι* μετὰ τὸ *α* τὸ στερητικὸν (πρβλ. ἀτυχος, ἀβγαλτους, ἀδύζαχτου, ἀϋπνουτους, ἀέννωιαστους κλπ. πρβλ. καὶ *Μ*. καὶ *Ν*. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 119, ἔνθα παρατηρεῖ τις ὅτι παρ' ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων λέγεται ἀπάντεχος ἀντὶ τοῦ ἡμετέρου ἀνηπάντεχος) καὶ εἶτα ἀνι- ἀντι ἀ- πλοῦ ἀ-. Τοῦτο, νομίζομεν, προήλθεν ἐξ ἐκείνων, ἃ τινὰ κανονικῶς

ἔχουσιν ἐν ἀρχῇ ἀνί- (π. χ. ἀνί-κανους=ἀνίκανος, ἀνύ-πανδρους=άνυ-πανδρος, ἀνή-λικους=ἀνήλιξ· πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Β', 230, ἀνάεδνος, ἀνάελπτος κλπ.).

Ἴσως κατὰ παρετυμολογίαν κατὰ ταῦτα ἐγένετο καὶ τὸ ἀνιώνιος (=αἰώνιος· π. χ. ζουή ἀνιώνια)

Παρετυμολογία τις ἢ ψευδῆς ἀναλογία ὑπάρχει ἴσως καὶ ἐν τῇ λέξει ἀνάλαφρα (=ἀλαφρά, ἐλαφρῶς, ἀκροθιγῶς).

Ἐνταῦθα ἔχει θέσιν καὶ τὸ ἀνέσουστος (καὶ ἀνέσουτους)=ὁ πρόωρος γεννηθεὶς καὶ εἶτα ὁ μὴ ἄρτιος· (φρ. κάτι πιδὶὰ π' κάνει, ἀνέσουτα!) ὁ ἐκανονίσθη ἴσως κατὰ τὴν φράσιν· δὲν ἔσουσι τς ἰννεὰ μῆνις=δὲν ἔσωσε τοὺς ἐννέα μῆνας. Ὡσαύτως λέγεται· ἀνέκαρδους (=ἄθυμος), ἐπίρρ. ἀνέκαρδα (παρὰ τὸ ξέκαρδα=ἄνευ ὀρέξεως, ψυχρῶς· μὴ κουδένδ)αζι ἀνέκαρδα), ἀνέφταστος (ἐπὶ κατάρας· πρβλ. φρ. πουνδου τ' ἀνέφταστου=ποὺ εἶναι το τὸ ἀνέφταστο, δηλ. εἶθε νὰ μὴ φθάσῃ νὰ ἔλθῃ)· πρβλ. καὶ ἀνέ-ρουτους, δηλ. ἀνέρωτος, κ.τ.τ.

9. Ἀποβολαί.

Ἐνεκα τῆς ἐκπτώσεως τῶν ἀτόνων *ι* καὶ *ου* (πρβλ. § 1) δύνανται νὰ ἐπακολουθήσωσιν ἀποβολαὶ καὶ ἄλλων τῆς συλλαβῆς φθόγγων ἢ καὶ δλοκλήρου ταύτης. Οὐχ ἦττον αἱ ἀποβολαὶ δὲν ἔχουσι πᾶσαι λόγον τὴν ἐκπτωσιν τῶν ἀτόνων *ι* καὶ *ου*.

α'. Ἀποβολαὶ φθόγγων.

1) Ἀποβολὴ καὶ ἄλλων φθόγγων παρακολουθεῖ τὴν ἐκπτωσιν ἀτόνου *ι* ἐν τοῖς ἐξῆς· τοῦ *σ*ηλιάρη (=τὸ *σ*(*τυ*)λιάρη) καὶ ῥῆμα ἐκ τούτου *σ*ηλιάρωνου (=σ(*τυ*)λιάρωνου = δέρνω), φνός (=φ(*τη*)νός, πρβλ. ἢ φτήνεια=εὐθηνός), φαίνει τοῦ ψουμι=φ(*τη*)ναίνει τὸ ψωμί, ἢ πθαμῆ=(*σ*)π(*ι*)θαμῆ, τοῦ κθάρη = τὸ κ(*ρι*)θάρη, νησκός, νησκαῖ=νησ(*τι*)κός, νησ(*τι*)καῖ, Ἐτὸς (καὶ ὑποκ. Ἐτούτσουκους· φρ. Ἐτούτσουκους γυιέμ', ἢ Ἐτούτσουκους πιδί μ', πρὸς λύζοντα=), Χ(*ρι*)στός, Χριστούτσικος· ξός=χ(*ρυ*)σός, χρυσοῦς, ξαφουτός=χ(*ρυ*)σαφουτός, ἢ Ἐάφου, κύρ. ὄν.=ἢ Χ(*ρυ*)σάφω, τοῦ δάχλου=τὸ δάχ(*τυ*)λον, τοῦ δαχλίδι=τὸ δαχ(*τυ*)λίδι κ. ἄ. τ.

2) Ὅμοιος ἀποβάλλεται τὸ *τ* (θ) τῆς καταλήξεως τοῦ παθ. ἀορίστου *-τηκα* (-θηκα), ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον. Οὕτω λέγεται

μὲν λύθκα=λύθ(η)κα, χύθκι = χύθ(η)κε, στρώθκι = στρώθ(η)κε κλπ. ἀλλὰ πνίχκα=πνίχ(τη)κα, πρβλ. θὰ πνιχτῶ φρίχκι=φρίχ(τη)κε, ἐτρόμαξε, πρβλ. θὰ φριχτῆ· λουγαρjάσκα=λογαριjάστηκα, πρβλ. θὰ λουγαρjαστοῦμι· τσακίσκα = τσακίς(τη)κα, πρβλ. θὰ τσακιστῆ· ρήχκι = ρήχ(τη)κε, πρβλ. θὰ ρηχτῆ· τρίφκι=τρίφ(τη)κε, πρβλ. θὰ τριφτῆ· φλέφκαν =φ(ι)λεύ(τη)καν, δηλ. κυρίως φιλέφτηκαν, πρβλ. θὰ φλιφτοῦν=θὰ φιλευθῶσι, θὰ παρακαθίσουν εἰς γεῦμα· μαζώχκι κουβάρι=μαζώχ(τη)κε (σάν) κουβάρι, πρβλ. θὰ μαζουχτῆ· ταραχέφκα = ταραχεύ(τη)κα, δηλ. κυρίως ταραχέφτηκα = ἐσυγχύσθη, ἐταράχθη, πρβλ. θὰ ταραχιφτῆ· νειρέφκι=νειρεύ(τη)κε, νειρέφτηκε, πρβλ. θὰ νειριφτῆ κλπ.

3) Πᾶν ἄτονον ἀρκτικὸν λέξεως φωνῆεν δύναται· νὰ ἀποβληθῆ ἢ διὰ παντὸς (ιδίᾳ τὸ ο (ου) καὶ i, ἢ ἄτονον e) ἢ μόνον ἐν συνεπείᾳ προηγουμένου ιδίᾳ ἄλλου φωνήεντος. (πρβλ. Ἀκαθ. Ἀναγν. Β', σελ. 502). Π. χ. ἴβουλας = ἐπίβουλος, ἄτακτος παῖς, φρ. εἶναι ἕνας ἴβουλας· ρουδίθι = ἐρέθιθος, ἔφακαν ρουδίθιχα· πειδῆς = ἐπειδή· φρ. πειδῆς ἔδουσα αὐτὸ σι αὐτήν· νειρεύουμι = ὄνειρεύομαι, ἄορ. νειρεύκα· νουματίζω = ὀνοματίζω, ποιῶμαι μνείαν· ἄορ. νουμάτσα, τὰ νόματα, νουμάτσα καὶ νουματοί (ἄορ. = ἄνθρωποι, ἄτομα· φρ. ἦταν πένδι νουμάτσα ἢ νουματοί, ἔστιν ὅτε καὶ νουματαίσα· πρβλ. νοικουκραίσα, μισαφிரάσα), ἀλλὰ ὄνουμα (τί ὄνουμα τῶδαλαν ἢ τοῦπαν τοῦ πιδί;)· ἴμναίζω (= ὁμοιάζω· παρατ. ἔμνασι, ἄορ. ἔμνασι, οὐχὶ ὠμνασι, ὠμνασι). ἴστραπῆ γίνκι = ἄστραπῆ ἔγινε, ἦτοι ἀπῆλθε τάχιστος, ἴστράφτει = ἄστράφτει, καὶ παρατ. ἔστραφτι, ἄορ. ἔστραψι, σπανιώτ. δὲ ἄστραφτι, ἄστραψι, ἴστραπουκαμμένους = ἄστραποκαμμένους, κεραυνόπληκτος, ἐπὶ κατάρας· μινὰ ἴδουμάδα, δύο, τρεῖς ἴδουμάδες=ἑβδομάδες, ἴτοιμάζω = ἐτομάζω, ἄορ. τοίμασα καὶ ἴτοιμασία, ῥ.μάζω=ἐρ(η)μάζω, ἄορ. ῥήμαξι (ἀλλὰ ἔρμους=ἐρ(η)μος, ἴρμάδα (φρ. τί νὰ κίνη ἢ ῥμάδα, ἀλλὰ, ἄφκέ την τν ἴρμάδα=τὴν ἀτυχῆ)· ἴρμινὰ = ἐρ(η)μινὰ, δὲ ἴηράει τν ἴρμινὰ τς=δὲν τηράει τὴν ἐρμινὰ της· ἀλλὰ καὶ ἴρημινὰ· φρ. πέρα κι πέρα ἴρημινὰ ἦταν· τζιάν! τζιούν! κανένας δὲν ἀκούουνταν)· δὲ λὲν νὰ ῥνέφουν, καὶ ῥήνιψαν=εἰρήνευσαν, ἴκουνουμῶ=οἰκονομῶ, ἴκουνουμία, ἢ ἴΚουνόμους (ὁ Οἰκονόμος, τοὺν ἴΚουνόμου=τὸν Οἰκονόμον), τοῦ ἴφάδι=τὸ ἴφάδι, ἴφάδῶνου=ἴφαδῶνω, ἴραβουινάσκι ἄλλοῦ=ἄρραβωνιάσθηκε, ἴπουβάλθκι εὐδ = ἀποβάλθ(η)κε δύο, ἔπαθε δύο ἀποβολάς, ἴστουχάει καὶ ἄστουχάει (ἀλλὰ· ἄστουχσι=ἐλησμόνησε), τοῦ φτχάει, ἄορ. τοῦ φτχίσι καὶ φκίσι=τὸ εὐτύχάει, τὸ εὐτύχησε, ἐπὶ τῆς σημασίας· τὸ ἐπιτυχάει,

τὸ ἐπέτυχε· ἢ ἴθιόφουβη = ἢ ἀθεόφοβη, ἢ ἴνακατουσιὰ = ἀνακατωσιὰ, διαβολή, ἐξερεθισμός, φρ. ἦταν ἀποῦ ἴκει ἴναδάματα = ἦσαν ἀπὸ ἐκεῖ ἀναβά(λ)ματα, διαβολαί, βράδιουργίαι· κί σὺ σάν τὸν ἀνδρα σ' εἶσι ἴκριθεὰ = ἀκριθεὰ, φιλάργυρος· ἔκανι ἴμαρτία κί γιννήθκι μούτκου τοῦ πιδὶ (= ἀμαρτία), ἴξιουματικός = (ἀ)ξιωματικός· φρ. μιὰ φουρὰ φίλιδαν ἴξιουματικοί = ἐφίλευαν ἀξιωματικούς· εἶπι ἢ ἴθηνᾶ = εἶπε ἢ (Ἰ)θηνᾶ. ἐν ῶ, ἴπε ἴσὺ = (εἰ)πέ ἐσὺ, δὲ σὶ θρηκα ἴκει = δέν σε εὐρήκα ἐκεῖ, ἢ ἴδιρ-φόζουμ', ἢ ἴδιρφή μ' = ὁ ἀδελφός μου, ἢ ἀδελφή μου, τς Ζαχάρους ἢ ἴδιρφός· φρ. συνιρίζιτι κί αὐτήν ἀποῦ ἴνι ἴδιρφή = συνιρίζεται κί αὐτή, ὅπου εἶναι ἀδελφή· τσάκσι ἢ ἴλικία τς = ἐτσάκ(ι)σε ἢ ἴλικία της, προέβη τήν ἴλικίαν. ἴσὺ νά ἴσι = ἐσὺ νά εἶσαι (πρβλ. κί κατωτέρω περὶ συναιρέσεως), μιὰ ἴπάν' τν ἄλλη = μία ἐπάνω τήν (= τῆς) ἄλλην), μαρῆ Βγινοῦλλα, ἸΒγινοῦλλα μαρῆ (= Εὐγενοῦλλα), ἐπὶ κλήσεως κλπ.

Τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ ἐνάπτυξις ἄλλου (ἴδιὰ ου), τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀπαξ ἀναπτυχθὲν δὲν ἀποβάλλεται, κί ἐὰν ἀκόμη προηγῆται αὐτοῦ ἕτερον φωνῆεν. Π. χ. ἢ οὔρμῆνεια = ἢ ἐρμῆνεια, συμβουλῆ, οὔρμηνεύου· φρ. νὲ τᾶπα, νὲ τὰ οὔρμῆνιφα = συνεβούλευσα, τοῦ οὔρμηνεύει (ἐν ῶ τοῦ ἴκουνουμάει, τοῦ ἴνουμάτσι, τ' ἀστουχάει, τ' ἀγαπάει), ἢ Οὔδραιος = (Ἰ)δραῖος, ἢ οὔχτρεός = ὁ ἐχθρός· φρ. τὸν οὔχτρεό σ' κί τοῦ δουχημᾶνου σ', οὔχτρεῦιτι = ἐχθρεύεται, τοῦ οὔχτρεῦιτι, κλπ. (ἴδὲ κί § 6, 5).

ἸΑλλὰ κί: τοῦ οὔρνιζει = τὸ ῥ(ι)νίζει, ἀόρ. τοῦ οὔρνισι, τοῦ οὔρριζει = τὸ ὀρίζει = τὸ ἐξουσιάζει, παρατ. τοῦ ὄρζι = τὸ ὄριζε. Περὶ τοῦ οὔρνιζου πρβλ. ἀνωτέρω § 8, α', β. Ἡ δὲ διάσωσις τοῦ ου τούτου κί τοῦ ἀτόνου ο (ου) ἐν τῷ οὔρριζει (= ὀρίζει) ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐν τοῖς παραγομένοις χρόνοις ἄτε τονιζόμενον σφίζεται· (τοῦ οὔρνιζι, οὔρνισι, τοῦ ὄρζι = τὸ ὄρ(ι)ζε. Κί προστακτ. ἀορ. οὔρνισέ του = ῥίνισέ το, ὄρσι, οὔρσι = ὄρισε, διάταξον, ὀρίσατε, διατάξατε).

4) Ἰρήματα λήγοντα ἀρχῆθεν εἰς -ίω, (-ύω, -εἰω κλπ.) λήγουσιν ἤδη εἰς -ῶ ἀπολεσθέντος ὄλως τοῦ φθόγγου ἰ, ὅστις παρ' ἄλλοις τῶν Ἰελλήνων σφίζεται ὡς ἡμίφωνον. Οὔτω λέγεται· φτῶ (φτᾶς, φτάει κλπ. οὐχί φτυῶ = πτύω), κλῶ, (κλᾶς κί κλεῖς, κλάει κί κλεῖ κί κλείνει κλπ., ὄχι κλειῶ = κλειώ), ξῶ, (ξᾶς, ξάει κλπ. οὐχί ξυῶ = ξύω). (ἸΑλλὰ λεῶ = λέω = λέγω). Ἰδὲ κί κατωτέρω περὶ συναιρέσεως.

5) Τὸ β' πληθυντικὸν τῶν ῥημάτων, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε κανονικῶς νὰ λήγῃ εἰς -ῖτι (ἐκ τοῦ -ετε), φαίνεται ἀπολέσαν τὸ τῆς παραληγοῦσης

ι. Ἦτοι λέγεται· ἔχιτι ἀντί ἔχιτι (ἐκ τοῦ ἔχετε), στέλιτι ἀντί στέλλιτι (ἐκ τοῦ στέλλετε), ἀλέθιτι ἀντί ἀλέθιτι (ἀλέθετε), κλώθιτι ἀντί κλώθιτι (κλώθετε), γνέθιτι ἀντί γνέθιτι (γνέθετε), κόθιτι ἀντί κόθιτι (κόθετε), πιδέθιτι ἀντί πιδέθιτι (πιδεύιτι, παιδεύετε), παίριτι ἀντί παίριτι (παίρετε), ἀνιθαίνιτι ἀντί ἀνιθαίνιτι (ἀνεθαίνετε), πααίνιτι ἀντί πααίνιτι (πααίνετε), πειράζιτι ἀντί πειράζιτι (πειράζετε), ταράζιτι ἀντί ταράζιτι (ταράζετε), βράφτι ἀντί βράφτιτι (βράφτετε), γράφτι ἀντί γράφτιτι (γράφτετε, γράφετε), πέφτι ἀντί πέφτιτι (πέφτετε, πίπτετε) κλπ.

Τὰ τρία τελευταῖα (βράφτι, γράφτι, πέφτι) καὶ τὰ ὅμοια τούτοις (ρήχιτι=ρήχιτιτι=ρήχτετε, ρίπτετε, ζήρωχιτι=ζήρωχιτιτι=ζήρωχτετε κλπ.) δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσιν ὡς ἀπολέσαντα τὴν συλλαβὴν τῆς παραληγοῦσης διὰ τὸ ὅλως ὁμόηχόν αὐτῆς πρὸς τὴν τῆς ληγοῦσης (πρβλ. Γλωσσολ. Μελετ. τόμ. Α', σελ. 117), ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία ἐξηγοῦσα μερικῶς ταῦτα δὲν ἐξηγεῖ καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα, ἐκτὸς ἂν δεχθῶμεν ἀναλογικὸν σχηματισμὸν ἐκείνων πρὸς τὰ τελευταῖα οὕτω ἅπαξ σχηματισθέντα.

Νομίζομεν ὅτι δὲν συνέβη ἐν τούτοις ἔκπτωσις τοῦ ι τοῦ ἐκ τοῦ ἀτόνου ε προελθόντος, ἀλλ' ὅτι τὸ β' πληθυντικὸν ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ β' ἐνικόν.

Ἐπειδὴ δηλ. ἐν τῷ β' ἐνικῷ τὸ ι (ει, η) τῆς καταλήξεως ις (εις, ης) ἄτονον ὃν κανονικῶς ἐξέπεσαν, ἔμεινεν ὡς κατάληξις μόνον τὸ -ς, ὅπως παρουσιάζεται τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν τοῖς συνηρημένοις ῥήμασι (γιλᾶ-ς, τηρᾶ-ς, θαρρεῖ-ς, πουνεῖ-ς κλπ.). Ἐμνενε λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὸ σύστημα -ς, -ιτι (ἔχ-ς, ἔχιτι). Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἔχομεν τὸ -τι, ὃ παρουσιάζεται καὶ ἐν τοῖς συνηρημένοις ῥήμασι (γιλᾶ-ς—γιλᾶ-τι, τηρᾶ-ς—τηρᾶ-τι, θαρρεῖ-ς—θαρρεῖ-τι, πουνεῖ-ς—πουνεῖ-τι κλπ.), ἦτοι ἔχ-ς—ἔχ-τι, κλώθ-ς—κλώθ-τι, φέρ-ς—φέρ-τι, ἀνιθαίν(τ)ς—ἀνιθαίν-τι κλπ.

Ὅτι τὸ β' πληθυντικὸν ἐκανονίσθη κατὰ τὸ ἀντίστοιχον ἐνικόν, δεικνύει καὶ ὁ ἀόριστος ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς. Π. χ. σφάλτσι-ς, σφάλτσι-τι (σφάλ(ι)σε, σφαλίσατε=ἔκλεισε κλπ.), ῥώτσι-ς, ῥώτσι-τι (ῥώτ(η)σε, ῥωτήσατε), ἔγραψι-ς, ἔγραψέ-τι κλπ., ἀνέφκι-ς, ἀνέφκι-τι (ἀνέβ(η)κε, ἀνεβήκατε), λύθκι-ς, λύθκι-τι (ἐλύθ(η)κε, ἐλυθήκατε) κλπ.

Πρβλ. καὶ τὰ: λέ-ς, λέ-τι, τρώ-ς, τρώ-τι, ἀκού-ς, ἀκού-τι κ.τ.τ.

6) Ἀντὶ τοῦ συμπλέγματος **μψ** (=μπσ ἢ μῃσ) ἀκούει τις συνηθέστερον, ἂν μὴ πάντοτε, **μσ** ἀποβαλλομένου τοῦ ἐν μέσῳ ἀήχου ἢ ἡχηροῦ χειλικῷ (π, β). Π. χ. ἔλαμσι (καὶ ἔλαμψι), τσίμσι (καὶ τσίμψι=τσίμ-

(βη)σε), διότι ἐνεστῶς οὐ μόνον τσιμῶ ἀλλὰ καὶ τσιβῶ, φρ. τζίφι ἕνας βράτσ.κας=τὴν τσίμβησε ἕνας σκορπιός, (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, ε', 6), ἀκκούμισι (καὶ ἀκκούμψι=ἀκκούμ(βη)σε) (ἀλλὰ καὶ ἀκκούψι=ἀκκούμ(βη)σε, ἐξ ἐνεστῶτος ἀκκούβῶ).

Εἰς τοῦτο ἴσως συνετέλεσεν ἐκτὸς τῆς φωνητικῆς εὐκολίας, ἡ μᾶλλον ἀμελείας, (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', 148 contempsi) καὶ ἡ πληθὺς ἀορίστων ἐχόντων κανονικῶς μσ. Π. χ. γιόμισι (=ἐγιόμ(ι)σε), καλάμισι (=ἐκαλάμ(ι)σε), παλάμισι (=ἐπαλάμ(ι)σε), τίμισι (=ἐτίμ(η)σε) κλπ. τὸν ἀρχθύμσα (=τὸν ἀραρθύμ(η)σα, ἐπεθύμῃσα) κλπ.

7) Τὸ ἄρθρον τς=τ(ῆ)ς εὐρισκόμενον μεταξὺ τῆς προθέσεως ὄς (=εἰς) καὶ λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκπέσῃ ὅλως. Π. χ. ζ Βαρσάμινας d ἡόρτα (=ς τζ Β.=ς τς Β.=εἰς τῆς Β.), ζ Δήμητρας τζέπη (=ς τζ Δ.=ς τς Δ.=εἰς τῆς Δ. τὴν τσέπη), κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 7, ε', ε').

8) Ἐν τῷ συμπλέγματι βγ (υγ) παρουσιάζεται ποικιλία τις, ἥτοι ἐν ἄλλοις μὲν σφίζεται τοῦτο, ἐν ἄλλοις δὲ φαίνεται ἀποβληθεὶς ὁ πρῶτος φθόγγος (υ, β), ἐν ἄλλοις δὲ ὁ δεύτερος (γ). Οὕτω πάντοτε μὲν προφέρεται ζέβου (ζεῦου = ζεύγω, ζευγνύω), ἀόρ. ἔζιψα (=ἔζεψα, ἔζευσσα, ἔζευξα), ἢ ζέβλα =ζεῦλα, ζεύγλη) πρβλ. καὶ ζέψιμου = τὸ ζέψ(ι)μον, ἀλλὰ πάντοτε ἢ ζιβγίτς=ὁ ζευγίτ(η)ς, τοῦ ζιβγαλαθχειδ=τὸ ζευγηλατειον. Λέγεται (συνηθέστερον) βεύγουμι, δηλ. βέβγουμι=ἐρεύγομαι καὶ (σπανιῶτ.) βέδουμι, ἀόρ. βέφκα=ἔσχον ἐρυγᾶς. τοῦ βέψιμου=τὸ βέψ(ι)μον, ἢ ἐρυγή. Ὡσαύτως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ προηγούμενον (συνηθέστ.) νειρέυγουμι, δηλ. νειρέβγουμι=(ὁ)νιρεῦομαι, παρατατ. νειρεύουταν = ὠνιρεῦετο, καὶ (σπανιῶτ.) νειρεύουμι, δηλ. νειρέββουμι, ἀόρ. νειρέφκα, τὰ νειρίμματα (=τὰ ὄνειρα). (πρβλ. πιδεύου — παιδιμμα — πιδιμμός, κλαδεύου — κλάδιμμα). Παράδοξά τινα συμβαίνουσιν ἐν τῷ ῥήματι φεύγω. Ὁ ἐνεστῶς αὐτοῦ εἶναι φεύγου καὶ φέγου, ὁ παρατ. ἔφιγνα (πρβλ. ἀνωτέρω § 8, β', 3), ἀόρ. (συνηθέστ.) ἔφιβγα καὶ (σπανιῶτ.) ἔφυγα. Ὁ ἐκ τοῦ ἀρχαίου δηλ. παρατατικοῦ προσελθὼν τύπος ἔφιβγα ἔλαβε τὴν σημασίαν τοῦ ἀορίστου. Προστ. φεύγα καὶ φέγα, πληθ. φιβγαῖτι ποὺ κει, καὶ φυγαῖτι ποὺ κει(=φύγετε ἀπὸ ἐκεῖ), ἥθιλι νὰ φιβγουμι(=ἤθελε νὰ φύγωμεν, νὰπέλθωμεν) νὲ νὰ φιβγου (=φύγω) ἦμαν, νὲ νὰ κάτσου.

Σημ. Ἡ λέξις χαραή (χαραυγή, ἠὼς) ἔγινεν ἀμέσως ἐκ τοῦ ῥήματος χαράζει (=ὑποφύσκει) ἀόρ. ἡχάραξι, παράγωγον ζτὰ χαράματα=ἄμα τῇ ἡμέρᾳ) καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ χαραυγή δι' ἐκπτώσεως τοῦ υγ (βγ).

(πρβλ. κατασταλάζει, ή κατασταλαή = τού προυθιό, ή άλτσιδα, τὸ διὰ τῆς στάκτης διηθούμενον ὕδωρ, γαλλ. lessive)· πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Α', 72.

9) Περὶ τῶν ἔυσα (ἔισα=ἔ(χ)υσα), ἀστοῖσα = ἀστό(χ)ησα, ψυχουμαῖσι=(ἐ)ψυχομά(χ)ησε, ἐψυχορράγησε, ἰδὲ § 3, 2.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ ἔυσα λέγεται (σπανίως) καὶ κανονικῶς ἔχσα (φρ. ἔχσι τόσου νερό καταῖ = ἔχ(υ)σε τόσον νερόν καταγῆς). Ἔχομεν δὲ καὶ τὸν σύνθετον τύπον ξέυσι (=ἐξέχυσε)=ἔβγαλι καν(δ)ήλις ἢ ξιχέσματα, ὡς λέγονται τὰ σπυρία τὰ ἐμφανιζόμενα περὶ τὰ χεῖλη μετὰ πυρετόν. (Ἐκ τοῦ τύπου ξιχέσματα ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ξέυσι προῆλθεν ἐκ τοῦ ξέχισι (=ἐξέχεσε), ἀλλ', ὡς βεβαιοῦσιν ἡμᾶς, ἀλλαχοῦ (ἐν Χαλιίδι π. χ.) προφέρουσι ξεχύσματα, ἐξ οὗ εἰκάζομεν ὅτι καὶ τὸ ξιχέσματα ἐκείνο παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος ξεχύνου, θὰ ἐσχηματίσθη δὲ οὕτω ἢ ἔνεκα τοῦ τοῦ λόγου (πρβλ. ἀνωτέρω § 6, 1) ἢ κατὰ παρετυμολογίαν).

10) Ἀποβολὴν τοῦ β ἔχομεν ἐν τῇ λέξει δῖαουλους (=διάβολος) καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς παραγομέναις: δῖαουλίζιτι (=διαβολίζεται, δργίζεται), δῖαουλτζμένους (=διαβολισμένος), ἢ δῖαουλιά (=ἢ διαβουλιά· γιμᾶτους δῖαουλῆς=γιμᾶτους θυμὸν = πλήρης θυμοῦ), ἀλλὰ καὶ ζαβουλιά (=ἢ ἐν τῷ παιγνιδίῳ ἀπάτη (κάνει ζαβουλῆς).

11) Ἐκτὸς τοῦ μορίου γιά (=ja), τοῦ ἐκ τοῦ διὰ (δῖα) προελθόντος, καὶ ἐν ἄλλοις παρατηρεῖται ἀποβολὴ τοῦ δ πρὸ τοῦ j. Οὕτω λέγεται ἢ Δῖαμαντῆς (=Ἀδαμάντιος) καὶ ἢ Γῖαμαντῆς (δηλ. jaμαντῆς), ἢ Γῖαμαντουῖλλα (=ἢ Διαμαντουῖλλα, τζ Γῖαμαντουῖλλας τοῦ σπίτι· jάδρουμους ἀντὶ δῖαδρουμους λέγεται ἐν Πουλιάνῳ (χωρὶν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου) ὁ σύρτης τῆς θύρας, (δηλ. διάδρομος, ὡς διατρέχων, διαθέων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτου εἰς τὸν ἕτερον). Ὡσαύτως αὐτόθι λέγεται γιάσμου, ἐν Τυρνάδῳ δὲ δῖασμούς, τὸ ἠδύοσμον.

12) Λέγεται πάντοτε παλαιοβουιδους, βουιδουῖλλι, βουιδουκέφαλου, χαιδέδου, ἀόρ. χάιδιψα, τοῦ χάιδιμμα κλπ. ἀλλὰ καὶ πάντοτε τοῦ βόδι· τὰ βόδῖα, τὰ χάδῖα (μόνον πληθ.), οὐχὶ δὲ τοῦ βόδι (ὅπως παρ' ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων), τὰ βόιδῖα, τὰ χάιδῖα. Εἰς τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἡμίφωνου τῆς διφθόγγου (οἰ, αἰ), συνετέλεσε, νομίζομεν, τὸ ἐν τῷ πληθ. ὑπάρχον ἐν τῇ ἐπομένῃ συλλαβῇ ἡμίφωνον j, ἐκτὸς ἂν δεχθῶμεν συναίρεσιν τῶν αἰ, οἰ, εἰς α, ο (ἰδὲ κατωτέρω περὶ συναίρεσεως).

13) Τῆς καταλήξεως -ερινιους (πρβλ. γερμανικὴν -erin) τῆς δηλού-

σης ὕλην. ἐξ ἧς γίνεται τι, τὸ ρ δὲν προφέρεται συνήθως ὑπὸ τῶν τῆς νεωτέρας γενεᾶς, ἐν ᾧ οἱ παλαιότεροι προέφερον καὶ προφέρουσιν αὐτό. Π. χ. τσιλικέρνιους καὶ τσιλικένιους (=χαλύδδινος), σιδηρέρνιους καὶ σιδηρένιους (πρβλ. φρ. νὰ σιδηρέρνιου, νόμ' τσιλικέρνιου· ἔταν ἀπορρίπτωσιν ἐκπεσόντα ὀδόντα), κουκκαλέρνιους καὶ κουκκαλένιους, μαλαματέρνιους καὶ μαλαματένιους, ἀχημέρνιους καὶ ἀχημένιους (=ἀσ(η)-μένιος, ἀργυροῦς), κλπ.

Ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου (Πουλιάνα), ὡς βεβαιοῦσιν ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἔχουσι δίφθογγον εἰ ἀντὶ τοῦ ερ (-έινους=έρνιους) λέγοντες μαλαματένιους, ἀσιμέινους, φιλιδισέινους κλπ. (πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλ. τόμ. Β'. σελ. 117, καὶ καιτιρῶ ἀντὶ καρτιρῶ=καρτερῶ).

14) Λέγεται· ἔντα καὶ ἔντας (=ἔτε, ἔταν· π. χ. αὐτὴν ἔντας μεταλαβαίνῃ=αὐτὴ ἔταν μεταλαμβάνῃ· φρ. ἔντα κι' ἔντα, ἢ ἔντα κι' ἔ-πουτι=ὀψέ ποτε, λίαν βραδέως), σάματ καὶ σάμα (φρ. σάματ ἦρθι;=μήπως ἦλθεν; σάμα θά τς ἰδῶ κι' ἄλλη φουρὰ κι' θά δραπῶ!=μήπως θά τους ἴδω, κλπ.), χουρεῦοντας, ἀἠδῶντας, τραγουδῶντας κλπ., ἀλλὰ καὶ (τὰ) χουρεῦοντα, (τ) ἀἠδῶντα, τραγουδῶντα, τὰ κάθοντα κλπ.

Ἄναλογικῆ βεβαίως εἶναι ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ συμφώνου ἐν τοῖς ἀνωτέρω (ἔντα, σάμα κατὰ τὰ: τώρα, πότι: τὰ κάθοντα κατὰ τὰ: τάνασα(ε)λα, ταπίπκα (=πρηγγής), τανακούρκουμα, καλά, κακά, ἄσχιμα κλπ. Οὕτω καὶ: τὰ χουρεῦοντα, τ' ἀἠδῶντα κλπ. (φρ. τᾶσσουαν τὰ φασούλια τρώοντα ς τοῦ καπάκι· θέλει νὰ κάνῃ δλεῖὰ τὰ κάθοντα) κλπ.

Παραδόξως ἐν Λαρίσῃ ἡ ἐνικὴ γενικὴ τῶν θηλυκῶν κυρίων ὀνομάτων λέγεται ἄνευ τελικοῦ -ς. Π. χ. τοὶ Βασιλικᾶ (καὶ τῆ Βασιλικᾶ), τοὶ Μαριγούλλα, τοὶ Παππαδῆ, τοὶ Ἀραλιῶ κλπ. ἀντὶ, τῆ Βασιλικᾶς, τς Μαριγούλλας κλπ., ὡς λέγεται ἐν Τυρνάβῳ. Ἴσως ταῦτα κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν γενικὴν τῶν ἀρσενικῶν τ Κώστα, τ Νικόλα, τ Κουσαντή, τ Πέτρου κλπ. (πρβλ. ἡμετέραν «Μικρὰν συμβολὴν κλπ.» ἐν τῷ πανηγυρικῷ τεύχει τῆς 40ετηρίδος τοῦ Κόντου, σελ. 232).

16) Λέγεται μὲν νύφη, νουφαλός, βουδίθι κλπ. ἄνευ τοῦ ἑρρίνου (ν, μ), ἀλλὰ ἀμφουρά, συμφουνία, ἢ ἀνθη (περιληπτικῶς=τὰ ἀνθη, ἢ ἀνθησις), ἀνθίζει κι' λουλουδίξει, (φρ.=ἀκμάζει, εἰρωνικῶς), ἀνθροῦπος, κλπ. πάντοτε μετὰ τοῦ ἑρρίνου.

β'. Ἀποβολή συλλαβῆς.

Ἡ ἔκπτωσις τῶν ἀτόνων *ι* καὶ *ου* δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἀπώλειαν καὶ δλοκλήρου τῆς συλλαβῆς, ἥς ταῦτα ἦσαν φορεῖς. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει, ὅταν ἡ τε ἐξαφανιζομένη συλλαβὴ καὶ ἡ ἐπομένη αὐτῇ ἄρχωνται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ συμφώνου ἢ ὅταν εἶναι ὅλως ἢ ἐν μέρει ὁμόηχος πρὸς ταύτην. Π. χ. τοῦ βάλι=(βου)βάλι, ἢ βάλα=(βου)βάλα, τοῦ βαλουπέτσι=(βου)βαλοπέτσι, βῆ=(βου)βῆ, βωβῆ, (ἐν τῇ παροιμιώδει φράσει· βῆ, κφή, καίιτι τοῦ νύχ' σ'), σάμι=(ση)σάμι, ἔξα=ἔξουσ, ἔξυ=ἔξυ(σι), ἔξυσε, ἔψα=ἔψησα, ἔψη=ἔψη(σι), ἔψησε, τοῦ παράψη=τὸ παραέψησε, κλώτση=κλώτση(σε)· φρ. τοῦ κλώτση τ' ἄλογου, κλπ. Τοῦτοις προσθετέα καὶ τὰ φύισα=φύ(ση)σα, ἀπουφάισα=ἀποφά(σι)σα, κλώισι=ἐκλώ(ση)σε κλπ. προελθόντα ἐκ τῶν φύισα=φύ(ση)σα, ἀπουφάισα=ἀποφά(σι)σα, κλώισι=κλώ(ση)σι κλπ. (πρβλ. § 3, 2). Ὡσαύτως ἀχμάικου=ἀχμά(κι)κο, τὰ ταῆάικα=τὰ ταῆά(κι)κα, τὰ ἱμβλεάικα=τὰ ἱμβλεά(κι)κα, πρβλ. τοῦ ἱμβλεάικι (πρβλ. ἐνθα ἀνωτέρω), κάρνα (σπανιώτ.) καὶ κάρβνα (συνηθέστ.)=κάρ(βου)να, καρβνουθήκη, καρβνάς (=ὁ ἀνθρακοπώλης), ἢ πανχίδα=τὰ κόλλυθα τὰ πολυτελῆ, ἐν ᾗ τὰ ἀπλᾶ, ἐκ βεδρασμένων πυρῶν μόνων, λέγονται μπουμπόλια, (=παν(νυ)χίδα). Ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ μόνον γίνεται τῆς λέξεως χρῆσις, ἢ δὲ παννυχίς, ἢ παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων *ὀλονυκτία*, λέγεται ἀγρυπνία.

Καὶ ἐν συνεπέᾳ. Π. χ. δένη ὄω=δὲν εἶνι ἰδῶ=δὲν εἶναι ἐδῶ, δένη γραῖα, εἶνι ζαρουμένη (παροιμ.), σάνι ἔτσι=σάν εἶνι ἔτσι=σάν εἶναι ἔτσι, σφούγγι τ μύτς=σφούγγι τ μύ(τη)τς=ἐσφούγγισε τὴν μύτην τῆς. (Οὔτω δὲ τὸ τ(ῆ) μύτ(η) τ(η)ς συνέπεσε μὲ τὸ τ(ῆ) μύτ(η) σ(ου)· π. χ. σφούγγα τ μύτ' σ',=σφούγγα τῆ μύτη σου), δὲν κάθητι ς τοῦ σπίτ' τς=δὲν κάθηται ς τὸ σπί(τι) τῆς, παλαβῆ ἀπ' τοῦ σικλέ' τς=παλαβῆ ἀπὸ τὸ σεκλέ(τι) τῆς, κλπ. (Πρβλ. Γ. Χ. Γλωσσολ. Μελετ. τόμ. Α', σελ. 117).

10. Μετάθεσις φθόγγων.

Ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἔχομεν μετάθεσιν φθόγγων. Οὔτω λέγεται· κίτινους=κίτρινους, κιτίρνισι=(ἐ)κιτρίνισε, στρέγου=στέργω, δὲ συναστρέγιτι = δὲν συμβιδάζεται, δὲν καθησυχάζει, ἐπὶ παιδός, σκρουπῶ, ἀόρ. σκρόπ.σα, σκρόπχιους (=σπάταλος) καὶ κύρ. ὄν. Σκρόπχιους,

σχρουηι=σκομβρι και κύρ. ὄν. Σχρουηής, τουρλός, τουρλακίδι=τρουλ-
 λός, τρελλός, τοῦ φιλιτζάνι, ἢ φιλιτζάνα (=τὸ φιλιτζάνι, ἢ φιλιτζάνα),
 λαπόπουρδισ (=ἀλπόπουρδισ. δηλ. πορδὲς τῆς ἀλ(ε)πούς, εἶδος μυκή-
 των ἐδωδίων)· λειτρουγιά = λειτουργιά, τὸ πρόσφορον, λειτρουγάει ἢ
 ἔκκλησιᾶ = λειτουργάει ἢ ἐκκλησία, θὰ λειτρουγήσῃ. Ἄλλῃ λειτούρ-
 γησι = (ἐ)λειτούργησε. καμῆλάφι λέγεται χλευαστικῶς τὸ καλυμμαύ-
 χιον τῶν ἱερέων. Ἴσως ἐκ τοῦ διὰ μεταθέσεως προελθόντος καμυλαύ-
 χι(ον) (πρόφ. καμυλάφχι), μετ' ἀποβολὴν τοῦ ἀτόνου υ και τοῦ χ, κα-
 μλάφι, καμῆλάφι (πρβλ. χαμῆλός ἐκ τοῦ χαμ(η)λός).

II. Ἀφομοιώσεις.

α'. Προληπτική.

1) Φωνήεντος.

Ἀφομοίωσιν ψυχολογικὴν ἔχει προληπτικὴν, καθ' ἣν τὸ φωνήεν
 συλλαβῆς τινος κανονίζεται πρὸς τὸ τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἔχομεν ἐν
 πολλοῖς. Οὕτω λέγεται· μαναστήρι (=μοναστήρι), γκαβουμανάστηρου,
 μαναχός, μαναχά (=μοναχός, μοναχά, μόνος, μόνον, ἐπίρρ.), ἀργάτις
 (=ἐργάτης), ἢ ἀργαλιός (=ὁ ἐργαλιός), ἀργαστήρι (=ἐργαστήρι),
 ἀργάζου, φρ. νάργαση τοῦ τουμάρ τ', και ἀργασι τοῦ κρασι (=ὕπεστη
 ζύμωσιν), ἢ ἀξάδιρφους, ἢ ἀξάδιρφή (=ἐξάδελφος), ἢ ἀστρακιᾶ (=ὄστρα-
 κιά), θαραπεύουμι (=θεραπεύομαι, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὑπερευχαρι-
 στοῦμαι· φρ. ὄντας τρωῦ ἀπ' αὐτὸ τοῦ φαεῖ, θαραπεύουμι). ἀόρ. θαρα-
 παύκα, (ἐνθα ἔχομεν και ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀναπαύκα=ἀναπαύ(θη)κα,
 οὗ ὁ ἐνεστώς πάλιν ἀναπεύουμι κατὰ τὸ θαραπεύουμι· πρβλ. Γ. Χατζ.
 Γλωσσολ. Μελετ. Α', σελ. 230), τοῦ κεραμιδι, ἢ κεραμιδα, τὰ κερα-
 μιδία, οἱ κεραμιδισ, ἢ Κεραμαῖς, ἢ Κεραμιδισ (κύρια ὀνόματα)
 κλπ. παρὰ τὰ κανονικὰ κираμιди, κирамида κλπ. (=κεραμιδι κλπ.), κί-
 ραμιώνου, ξικираμιώνου (φρ. τοῦ ξικирамусан τοῦ σπίτι = τὸ (ἐ)ξεκερά-
 μωσαν, ἀφήρεσαν τὰς κεραμιδισ ἢ ἀνεγύρισαν αὐτάς)· ἢ κεραταῖς, κα-
 τακεραταῖς, κερατόσπουρους (=νόθος), ἐν ᾧ τοῦ κέρατου (=τὸ κέ-
 ρατο)· ἢ γαργαλιᾶνους, ἐν ᾧ ἢ ἢ γκιουργκαλας (=ὁ λάρυξ), ἢ ἀρμάθα
 και ἢ ἀρμαθεᾶ (=ὄρμαθος), ματά- ἐν συνθέσει (φρ. δὲ ματάρχιτι=δὲν
 θὰ ἔλθῃ ἄλλοτε, δὲ ματὰ—τοῦ—κάνου = δὲν το κάμνω ἄλλοτε κλπ.),
 τοῦ ζιβγαλαθχειδ (=τὸ ζευγηλατεῖον), φανάζου, φάναξι (=φωνάζω, ἐν
 Φαρσάλοισ και ἀλλαχοῦ), ἢ Ἀλασσόνα (=ἢ Ἐλασσών), ἢ Ἀλτσάβου

(= ἡ Ἐλισάβετ, ἡ ἄγρασια (= ἡ ὕγρασια), τ' ἀλάφι (= τὸ ἐλάφι, τοῦτο μάλλον ἐκ τοῦ πληθ. τὰ ἰλάφια), ἀλαφρός, ἀλαφρά, ἀνάλαφρα, ἀλαφρίζει (= ἐλαφρός κλπ.), ἄξαφνα (= ἔξαφνα), τοῦ γιάράκι (= τὸ γεράκι), ἡ Γιάράκις (= ὁ Γεράσις, ὁ Γεράσιμος), ἄργιασάμι ἀντι ἄργησάμι (= ἠργήσαμεν), ἀπάν' (= ἐπάν(ω)), θάλα ῥθῶ (= ἦ)θελα (ἐ)ρθῶ, θάλα κάτω κλπ. (ἐν Μαϊμουλίφ· ἐν Τυρνάδφ δέ, χάλα ῥθῶ).

Παρετυμολογικῶς ἔχομεν ξι, ἦτοι ξε, ἐν τοῖς ξιστιρjά = ξαστεργιά, αἰθρία, ξιστιρώνει = ξαστερώνει, γίνεται αἰθρία· πρβλ. ἀστρουφιγγιά, ξεάστρια· φρ. τᾶπι ξεάστρια κὶ παστρικά = παρρησία. Ὑπάρχει καὶ λέξις ξιστιρεά· (φρ. τίπουτα δὲν εἶχι μέσα, ξιστιρεά ἦταν), ἣτις ἴσως εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν προηγουμένην ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, διότι καὶ ἐν τῇ αἰθρία οὐδὲν ὑπάρχει, ἦ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν λέξιν ζύστρα κλπ.

ἴξου = ἔξου, (ἔξω), ὄμουρφους (= ἔ(υ)μορφος) κλπ.

γιουμώζου (καὶ γιμώζου = γεμώζου, γεμίζω), παρατατ. γιόμζα, ἄορ. γιόμσα, προστ. γιόμσέ του, τοῦ γιέμουσμα (= γέμισμα, τὸ περιεχόμενον τῶν στρωμάτων καὶ προσκεφαλαίων), ἀλλὰ· νὰ γιμώζι (= νὰ γεμίσης) κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 6, 5) κλπ. σμαρδάς λέγεται ἡ ἐκ πληγῆς ἐξερχομένη ὕλη, τὸ πῦον (φρ. ἔχει σμαρδᾶν πουλύν), ομουρδού δὲ λέγεται ἡ ρυπαρά, ἡ ἀκάθαρτος γυνή. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ πρῶτον, τότε ἔχομεν ἀφομοίωσιν τοῦ α πρὸς τὸ ου· ἀνιμόστουλος (= ἀνεμόστυλος, ὁ στύλος τῆς ἀνέμου, παρὰ τοῖς ὑφαντουργοῖς).

2) Συμφώνου.

Ἐν δυσὶν ἀλλεπαλλήλοις συλλαβαῖς εἶναι δυνατόν τὸ σύμφωνον τῆς πρώτης νὰ ἀφομοιωθῇ κατὰ τὸν ἦχον πρὸς τὸ τῆς δευτέρας. Οὕτω· ἡ **gahánax** (χλευαστικῶς, ὁ κεφάλων, ἀντι ἡ καμhάνας, πρβλ. ἡ καμhάνα = ὁ κώδων), **g**ιδαδρώθκι = (ἐ)κινταδρώθ(η)κε, ἐξηπλώθη καὶ κιδαδρώθκι (τὸ κ δηλ. ἔγινεν ἠχηρον, ἦτοι g, κατὰ τὸ ἐπόμενον d), ἡ **boubh** = ἡ πομπή, ἡ ἠθικὴ κηλίς, ἀντι ἡ πουμhή, **di**dῶθκι καὶ **ti**dῶθκι = (ἐ)τεντώθ(η)κε, τοῦ **babáki** (παρὰ τοῖς παλαιότεροις) καὶ τοῦ **β**αμβάκι (παρὰ τοῖς νεωτέροις κανονικῶς), τοῦ **παμπόρι** (πρόφ. πανπῆρι, ὄχι πανbόρι = τὸ ἀτμόπλοιο, τὸ βαπῆρι). (Ἐν τούτῳ ἴσως καὶ παρετυμολογία τις· πρβλ. § 7, 6', 8)· **ba**ζdεάρκου (= **bastá**ρδικο, νόθον· ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐξακολουθητικῇ ἀφομοίωσιν τοῦ σι πρὸς τὸ προηγούμενον ἠχηρον h)· (πρβλ. Γλωσσολ. Μελετ. Α', σελ. 235. **kadara** = **gadara**, **gadur**).

Περὶ τῶν δόδζι, δόδζα, δουδού κλπ. ἰδὲ ἀνωτέρω § 7, δ', 3.

β'. Ἐξακολουθητική.

Καὶ τοῦ σπανιωτέρου εἶδους τῆς ἀφομοιώσεως, δηλ. τῆς ἐξακολουθητικῆς, καθ' ἣν ἡ ἐπομένη συλλαβὴ κανονίζεται κατὰ τὴν ἀμέσως προηγουμένην αὐτῆς, (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. Β', σελ. 565 καὶ 572) ἔχομεν παραδείγματά τινα. Οὕτω λέγεται: ἀλαξογκιάζει (=λύζει), ἀόρ. ἀλαξούγκιασι, ἐν ᾧ λδξίγκας (=ἡ λύγξ· πρβλ. φρ. τὸν ἔπχιασι λόξιγκας). Ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν λοξιγκιάζει, ἢ μᾶλλον λουξιγκιάζει καὶ ἀόρ. λουξίγκιασι. Ἀλλὰ κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ ἐνεστώτος λουξιγκιάζει καὶ τῶν παροξυτόνων τύπων τοῦ ἀορ. (θὰ λουξιγκιάση, νὰ λουξιγκιάση κλπ.) προέκυψαν κατ' ἐξακολουθητικὴν ἀφομοίωσιν οἱ τύποι λουξογκιάζει, θὰ λουξογκιάση κλπ., ἔπειτα δὲ ἀναπτυχθέντος α ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος ἐκ τῶν θὰ λουξογκιάση, νὰ λουξογκιάση κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 8, α', 4) προήλθον οἱ τύποι ἀλουξούγκιασι, ἀλουξογκιάζει, θ' ἀλουξογκιάση κλπ., ἐξ ὧν κατ' ἐξακολουθητικὴν πάλιν ἀφομοίωσιν οἱ ἀλαξογκιάζει, ἀλαξούγκιασι κλπ.

Ὅμοίως πῶς παρήχθη ἡ λέξις τὰ μουλόχια, ἢ μουλόχα (καὶ δενδρουμόλουχα) ἐκ τοῦ μολάχη, ἐὰν τοῦτο εἶναι παλαιότερον τοῦ μαλάχη (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Β', σελ. 571). Ἐὰν δὲ παλαιότερος τύπος τῆς λέξεως εἶναι μαλάχη (παρὰ τὸ μαλάσσω, μαλακός), τότε κατὰ πρῶτον ἕνεκα τοῦ χειλικοῦ μ παρήχθη τὸ μουλάχια, ἢ μουλάχα (πρβλ. τὸ παρ' ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων μουστάρι=μαστάρι. Ἀκαδ. Ἀναγν. Α', σελ. 266), ἐξ οὗ εἶτα κατ' ἐξακολουθητικὴν ἀφομοίωσιν τὰ μουλόχια, ἢ μουλόχα, δενδρουμόλουχα ἀντὶ δενδρουμόλαχα.

Ὅμοίως λέγεται τρόμουξα παρὰ τὸ τρόμιξα, ἀλλὰ θὰ τρουμάξι. Ἀλλὰ τὸ ου ἐν τούτῳ ἴσως μᾶλλον ἕνεκα τοῦ μ (πρβλ. μουστάρι).

Τὸ (παραιτοῦμαί τι ἦ) παραιτῶ λέγεται: ἀπαρατῶ, ἀόρ. ἀπαραίτσι =ἀπαραίτ(η)σε, θὰ τ' ἀπαρατήση κλπ. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τούτου πρβλ. τὸ ἀλαξούγκιασι. Ὅμοίως λέγεται μεῖκάλιασι=μὲ ἐκάλεσε, μεῖκάλιασαν, τὸν ἀκάλιασι: τὸ γάμου κλπ., τ' ἀκάλιασμα=τὸ (ἀ)κάλιασμα, ἢ πρόσκλησις, ἀλλὰ: θὰ μεῖκαλέση, θὰ τουν ἀκαλέσουν κλπ.

Ὁ ὑδράργυρος λέγεται διάργυραρους (φρ. ἡ ἔρμους ἢ παρᾶς δὲ φαίνιτι, ἓνα κ' ἓνα χάνιτι, διάργυραρους γένιτι=ὁ ἔρημος ὁ παρᾶς... ὑδράργυρος γίνεταί). Πικρετυμολογικῶς ἀντικατεστάθη τὸ πρῶτον μέρος τῆς λέξεως ὑπὸ τῆς προθέσεως διὰ καὶ εἶτα ἐγένετο ἀφομοίωσις τοῦ ἐπομέ-

νου $\dot{\iota}$ (υ) πρὸς τὸ φωνήεν τῆς πρώτης συλλαβῆς (ὕδραργυρος—διάργυρος—διάργυραρος).

12. Συναίρεσις

Συγχωνεύσεις τινὰς φωνηέντων ἐπακολουθούντων ἀμέσως ἀλλήλοις ἢ ἐντὸς λέξεως ἢ ἐν συνεπείᾳ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς συναίρεσις. Αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) $\alpha + \alpha$, $\alpha + \epsilon$ καὶ $\alpha + \dot{\iota}$ συγχωνεύονται εἰς α . Π. χ. λέγεται· τοῦ σαάνι (=σαγάνι) ἀλλὰ καί· τοῦ σάνι, πληθ. τὰ σαάνια καὶ τὰ σάνια, (φρ. τς Μανιᾶς τοῦ σάνι, γλειφτουσαανού=ἡ λειχοπίναξ), θάρρουστῆσου, νάκουνῆσου (=νὰ ἀκουνήσω, ἀκονήσω), θάγαπῆσου κλπ. (πρβλ. ἀνωτέρω § 8, α' 4), σπουλλάτ(η)=(εἰς) πολλὰ ἔτη=εὐχαριστῶ, ὃ λέγεται καὶ συντομώτερον· πουλλά τὰ ἔτ(η), καὶ ἀπλῶς· τὰ ἔτ(η)=πολλὰ τὰ ἔτη (σου), εὐχαριστῶ τᾶμαθις=τὰ ἔμαθες, τᾶτρουγι=τὰ ἔτρωγε, δὲν τᾶσουναν=δὲν τὰ ἔσιωναν, ἦτοι ἐτελείωνον, κλπ. τὰ χάδῃα (=τὰ χάιδῃα, πρβλ. χάιδου, χαιδεύου, κλπ. Πλὴν ἰδὲ καὶ § 9, α' 12), νάρθῃ, θάρθῃ, =νὰ ἱρθῃ, θὰ ἱρθῃ (πρβλ. σὰν ἱρθῃ=ἔταν ἢ ἐὰν ἔλθῃ), νᾶμι, νᾶσι, νᾶνι, θᾶμι κλπ. (=νὰ εἶμαι, νὰ εἶσαι, θὰ εἶμαι κλπ.) ἀλλά: θὰ εἶμασι, νὰ εἶμασι, θὰ εἶσασι, νὰ εἶσασι (=θὰ εἶμεθα, θὰ εἶσθε κλπ., πλήρη ἀνευ συναίρεσεως), τᾶπχι=τὰ ἦπιε, τᾶπι=τὰ εἶπε, τᾶπαν (=τὰ εἶπαν), τᾶφιρι=τὰ ἦφερε, ἦνεγκεν, τᾶξιρι (=τὰ ἦξερνε, ἦξευρε), τᾶλιγι (=τὰ ἦλιγι, ἔλεγε) κλπ. Οὐδέποτε λέγεται· τάειπε, θάειπῶ, νάειπῶ, τά(η)φιρι, νάειμαι κ.τ.τ., ἔπως παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων,

2) $\dot{\iota} + \alpha$ (=ε + α, δηλ. ἄτονον .ε σὺν α) καὶ ε + ο (ε + ω) (αι + ο) παρέχουσι τοὺς ἰδιάζοντας φθόγγους εα καὶ εω (πρβλ. § 2). Π. χ. τοῦ κρεᾶς=τὸ κρέας, πληθ. τὰ κρεᾶτα (φρ. μὴ πουνουῖν ἔλα τὰ κρεᾶτα μ' = μὲ πονοῦν ἔλοι οἱ μύες), μεᾶρισι (=μὴ ἄρισι = μὲ ἄρεσε, οὐχὶ μᾶρισι), μεᾶροητσι=μὲ (ἄ)βοηθ(η)σε, μεᾶρπαξι, μεᾶρρώστσι = μὲ ἀρρώστ(η)σε, σεᾶξι=σὲ ἄκ(ου)σε, σεᾶραθύμσι=σὲ ἀραθύμ(η)σε, σ' ἐπεθύμησε, μεᾶμπότσι=μὲ (ἄ)μπόδ(ι)σε, κλπ. ἢ θεὸς (=ὁ θεός· οὐδόλως ἀκούεται τι τοῦ ἡμιφώνου ϵ , ἦτοι δὲν προφέρεται θιός), νεός (=νέυς), νεώτιρους (=νεώτερος), τὰ νεᾶτα (=ἡ νεότης καὶ ἡ εὐμορφία), λεῶ = λέω, λέγω, (Οὐβραῖους=Ἑβραῖος καὶ) Οὐβραῖος, κλπ.

Περὶ τοῦ Θεός ἰδὲ καὶ κατωτέρω, 5.

Ἐκ τοῦ ῥήματος λέγω ἔγομεν καὶ τὸν τύπον λεω, ἦτοι συναίρεσιν $\epsilon + \text{ου}$ εἰς τὴν δίφθογγον εου (eu). Καὶ ὁ μὲν τύπος λεῶ τίθεται συνή-

θως ἐν προσφωνήσῃ (φρ. λεῶ συ Φανίτσα, ἄ λεῶ συ Φανίτσα. τί καλά, λεῶ Φανίτσα, π' μί τοῦπι τοῦ πιδι Ἰβρουπίδη κι δὲ γιουρτάζε), ὁ δὲ λεῶ καὶ ἐν ἄλλαις περιπτώσεσι (φρ. ποῦσι; σένα λεῶ δὲν ἀκούς; ἰγὼ λεῶ νά...=ἐγὼ λέγω νά...). Ἐνίοτε καὶ ἀμφότεροι οἱ τύποι παρατίθενται (φρ. καλὰ ἔκανι, σὰ σὶ τᾶπι, τὸν λεῶ, λεῶ).

3) Συναίρεσιν γνησίου **i+α** εἰς **α** (οὐχὶ ἀτόνου ε σὺν α' πρβλ. ἀνωτέρω, 2) ἔχομεν εἰς τὰς λέξεις: τοῦ σάλιου=τὸ σίαλον, πληθ. τὰ σάλια, ῥῆμα σαλιάζου, ἢ ψάθα (=ἢ ψιάθα), τοῦ σαόνι=τὸ σαγόνι, ἢ σιαγών (φρ. νὰ κάντς ἀγγόνια, νὰ σὶ τσακίσουν τὰ σαόνια)· πρβλ. Γλωσσολ. Μελετ. Α', σελ. 553.

4) **ου+α, ι+ι, i+ο** (i+ω) συναίρουσιν εἰς **α, ι, ο** (ω). Π. χ. τᾶλλου=τοῦ ἄλλου=τὸ ἄλλο, τᾶστριου=τοῦ ἄστριου, τὸ ἄστρον, τᾶγριου=τοῦ ἄγριου, τὸ ἄγριον, τᾶλας=τοῦ ἄλας, τὸ ἄλας (φρ. φέρι τᾶλας=φέρε τὸ ἄλας. Ἡ λέξις ἀλάτι νῦν εἰσάγεται), τᾶκουνῶ=τοῦ ἀκουνῶ, τᾶρρῶστσι=τοῦ ἀρρῶστησι, τᾶρπαξι=τοῦ ἄρπαξι, κλπ.

μῆφιρνι=μὲ ἦφιρνι=μὲ ἔφερνε (πρβλ. μὲ φέρει), μείπι=μὲ εἶπι=μὲ εἶπε (πρβλ. μὲ λέει, τὸν λέει), μῆξιρνι, σῆθιλι=σὶ ἦθιλι=σὲ ἦθελε, τί σείχι=τί σὶ εἶχι=τί σὲ εἶχε, κλπ., φτῶ (ἀντὶ φτυῶ, φτύω, πτύω), κλῶ (ἀντὶ κλειῶ, κλειώ), ξῶ (ἀντὶ ξυῶ, ξύω), σῶπα=σιῶπα, κλπ. (πρβλ. καὶ ἀνωτέρω, § 9, α', 4).

5) **ε+ε ἢ i+e** (δηλ. ἄτονον ε+ε) καὶ **ε+i** συναίρουσιν εἰς **ε**. Π. χ. Θεέ μ' = Θεέ (μου), τί σῆδουκι; = τί σὶ ἐδουκι; = τί σὲ ἔδωκε; (πρβλ. τί σὶ δίνει; καὶ τί τὸν δίνει;), μῆφαῖ=μὲ ἔφαγε, σῆλουσι, σῆνιφι κλπ., λέ=λέει (=λέγει, φγσίν, παρενθετικῶς· φρ. τί νὰ ἰδῆς, λέ, χάλασι ἢ Τύρναβους, λέ, κουμπαζάρι, λέ, ἦταν τοῦ σπὶ' τς=τί νὰ ἰδῆς, λέγει, ἐχάλασε (=συνεταράχθη) ὁ Τύρναβος, λέγει, κουμπαζάρι (=ἐμποροπανηγυρίς), λέγει, ἦτο τὸ σπὶτι της. Ταῦτα ἠκούσαμεν προκειμένου περὶ τινος κόρης μάντεως ἀναφανείσης πρὸ δύο ἐτῶν). Ἀλλά τί λέει; δὲν ἀκουο, τί λέει.

Σημ. — Ἡ λέξις Θεός παρουσιάζει ποικίλιαν τινά· προφέρεται συνήθως, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, Θεός, ἀλλ' ἐν τῇ φράσει τῇ ἀντιστοίχῃ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Θεός συγχωρήσαι αὐτόν προφέρεται καὶ Θεός, (Θεός σχουρέσ' τουν, καὶ Θεός σχουρέσ' τουν). Λέγεται πάντοτε· ἢ Θεόδουρος=ὁ Θε(ε)όδωρος, ἢ Θεουδώρα, ἀλλὰ θιουτικός=θεωτικός, θειός· θιουτικά πράματα=θεῖα πράγματα ἢ γεγονότα), ἀθιόφουβους, ἀθιόφουβ(η) ἀκουομένου καθαρὰ τοῦ φθόγγου i, ἦται τοῦ ἀτόνου ε.

6) **ου + ι** και **ι + ου** (τοῦ *ι* εἴτε γνησίου ὄντος εἴτε ἐκ τοῦ ἀτόνου ε προελθόντος) συναιροῦνται εἰς **ου**. Π. χ. τοῦπι (τοῦ *εἶπι*, τὸ εἶπε· πρβλ. τοῦ *λέει*), τοῦφιρι=τοῦ ἤφιρι·, τὸ ἔφερε, τοῦξιρني=τὸ ἤξευρε, τοῦλιγι·, τοῦπνι μὴ ὄριξι (=τὸ ἔπινε μὲ ὄρεξιν), τότε ποῦ·μαν ἀρραβουσιασμένη =τότε ποῦ (*ῥ*)μαν (=ῥμηγ) κλπ., δὲν τοῦθιλις=δὲν τὸ ἤθελες.

χρουστῶ, χρουστοῦσα (ἀντὶ χριουστῶ, χρεωστῶ), σουπαίνου (σῶπα) ἀντὶ σιουπαίνου, σιωπαίνω, σιώπα, θουρjά (ἀντὶ θιουρjά=θεωρία, ξιθουρjάξει=ξεθ(ε)ωργιάζει, πρβλ. ξιθώρjασι=ἀπέδαλε τὸ χρώμα), (πρβλ. Γλωσσολ. Μελετ. τόμ. Α', σελ. 553).

Σημ.—Περὶ τοῦ **ι + ου** (=ι + ο ἀτόνω), δταν προηγῶνται αὐτῶν τσ, λ, ν, σκ, φ, ἰδὲ § 2.

7) **ου + ε** συναιρεῖται εἰς **ο**. Π. χ. τῶνα=τοῦ ἔνα, τὸ ἔν(α), τῶμαθις =τοῦ ἔμαθις, τὸ ἔμαθες· πρβλ. τοῦ μαθαίνει, ἢ τοῦ μαθίνσκει=τὸ μαθάνει, τῶφαί=τοῦ ἔφαγε, δὲ ξέρου πῶς τῶλιγι=δὲν ἤξεύρω πῶς τοῦ ἔλεγε) κλπ. (πρβλ. Μ. και Ν. Ἑλλ. τόμ. Β', σελ. 555).

8) Ἰσως συναίρεσιν **ο + ι** εἰς **ο** πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἐν τῇ λέξει βόδι (=βόδι=βοῦς, πρβλ. παλαισβουιδους, βουιδουκέρτου). Ἀλλὰ τοῦ βόιδου, πλγθ. τὰ βόιδα (ἔχι βόιδjα), ἢ ρουιδεά (=ἡ βόιά) (πρβλ. και ἀνωτέρω § 9, α'. 12).

9) Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ὁ ἀόριστος εἶδα (=εἶδον). Τούτῳ ἐπομένῳ ἔχομεν συναίρεσιν τῶν **α + ι** εἰς **αι**, τῶν **ου + ι** εἰς **ουι** (υἱ) και τῶν **ι + ι** εἰς **ιι** (ι). Π. χ. τάειδα (πρόφ. τάιδα), νὰ τὰ *ιδῶ*, τούειδα (πρόφ. τούιδα), θὰ τουιδῶ, μίειδι (πρόφ. μιιδι), θὰ μιιδῆς, σίειδι (πρόφ. σιιδι=σὲ εἶδε), θὰ σιδῶ, φρ. νὰ μὴ σιδοῦν τὰ μάθχjα μ', κλπ. Οὐδέποτε λέγεται· τᾶδα, τοῦδα, θὰ τᾶδῶ, νὰ τοῦδῶ κλπ., ἐν ᾧ λέγεται τᾶπα, τοῦπα, θὰ τὰ πῶ, θὰ τοῦ πῶ· ἰδὲ ἀνωτέρω 1, 4 και 6. Πλὴν λέγεται και· θὰ σιδῶ=θὰ σ(ε) ἰδῶ, νὰ μὴ σιδοῦν=νὰ μὴ σ(ε) ἰδοῦν, καθὼς και: θὰ σὶ πῶ, νὰ μὴ σὶ ποῦν κλπ.) πρβλ. θὰ τὸν π ἦ, θὰ τὸν ποῦν=θὰ τοῦ εἶπῶ, κλπ. και Γ. X. Γλωσσολ. Μελετ. τόμ. Α', σελ. 228.

Τὸ παράδοξον εἶναι ἐν τοῖς τούειδα, τούειδς, μίειδι, σίειδαν, κ. τ. τ. ὅτι τὰ προκλητικὰ τού, μί, σί, ἐν ᾧ τονίζονται ἤδη, τηροῦσιν ὁμως τὴν τῆς ἀτονίας μορφήν και δὲν ἐπανέρχονται εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον, τῶ, μέ, σέ· (πρβλ. φουρῶ ἀλλὰ φόρισι, χιρεά, ἀλλὰ χέρι, νιρὸ ἀλλὰ κρουονέρι, κλπ.). Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται και ἀνωτέρω (4)· μῆφιρι, μεἶπι, σῆθιλι κλπ. και (6) τοῦφιρι, τοῦπχι, τοῦφιρني, κλπ. Ἦτοι δὲν λέγεται τῶειδα, τῶειδι, μέειδι, σέειδαν, κλπ., οὐδὲ μῆξιρني=μὲ ἤξιρني, μὲ ἤξευρε

(πρβλ. μέλουσι, μέμαθι κλπ. 5). μέπι, σέθιλι κλπ., οὐδὲ τῶπχι, τῶξιρνι, κλπ. (πρβλ. τῶμαθι, τῶφαγι, κλπ. 7).

Αἷτιον τούτου φαίνεται ὅν τὸ ὅτι ταῦτα ὄντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προκλιτικὰ εἶναι κυρίως ἄτονα, εὐρισκόμενα δὲ πρὸ συμφώνου ἔχουσι κανονικῶς τὸν τύπον τού, μί, σί, ὅστις κατέστη στερεότυπος, καὶ συμφῶνως πρὸς τοῦτον γίνονται καὶ αἱ διάφοροι συναιρέσεις (πρβλ. τοῦ θέλου, μὶ θέλει, σὶ φώναξι κλπ.).

Σημ. 1. — Ἐν ταῖς συνδέσεσι τῶν προκλιτικῶν θά, νά, τά, τοῦ (=τό), μί, σὶ μετὰ τοῦ ἀρκιτικοῦ φωνήεντος τῆς ἐπομένης λέξεως δύναται τις νὰ δεχθῆ οὐχὶ συναίρεσιν, ἀλλ' ἀποβολὴν τοῦ ἐπομένου φωνήεντος ἢ ἐκθλιψιν τοῦ προηγουμένου (θάρρουστήσου=θ' ἀρρουστήσου, νάκου-νήσου=ν' ἀκουνήσου, τάμαθις=τὰ (ἔ)μαθις, θάμι=θὰ (εἰ)μι, τάλλου=τ' ἄλλου, τ(οῦ) ἄλλου, μεῖπι=μ' εἶπι=μ(ι) εἶπι, σῆδουκι=σ' ἔδουκι=σ(ι) ἔδουκι, σῆνιψι=σ' ἔνιψι=σ(ι) ἔνιψι, τοῦφιρι=τοῦ (ῆ)φιρι, τοῦθιλις=τοῦ (ῆ)θιλις, κλπ.). Ἄλλὰ νομιζόμεν ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ θεωρήσωμεν τὰ παθήματα ταῦτα συναιρέσεις, ὡς δεικνύουσι δύο τινὰ πρώτον ἢ συγχώνευσιν τοῦ ε + α (ἰδὲ ἀνωτέρω 2) εἰς εα καὶ ὄχι εἰς α (μᾶρπαξι, οὐχὶ μᾶρπαξι) καὶ τοῦ ου + ε (ἰδὲ ἀνωτέρω 7) εἰς ο καὶ ὄχι εἰς ου (τόμαθι ὄχι τοῦμαθι, ὅπως τοῦφιρι), καὶ δεύτερον τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις νεωτέροις Ἑλληνσι τάειπα=τὰ εἶπα, θάειπῶ=θὰ εἶπῶ, θάειμαι, νάειμαι=θὰ εἶμαι κλπ., ἐξ ὧν βεβαίως ἡμεῖς κατελήξαμεν εἰς τὰ τᾶπα, θάπῶ, θάμι, νάμι κλπ.

Σημ. 2. — Λέγεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων τοῦφιρι καὶ τῶφιρι, τοῦλιγι καὶ τῶλιγι ἕνεκα τῶν διπτῶν τύπων ἡφιρι καὶ ἔφιρι, ἡλιγι καὶ ἔλιγι.

13. Ἀναλογία, παρετυμολογία, σύμφυρσις.

Πολλάκις βλέπομεν μεταβολὰς ἢ φθόγγων (π. χ. δόδι ἀντὶ δόνδι) ἢ τῆς καταλήξεως (π. χ. μαθνίσκου ἀντὶ μαθαίνω ἢ μανθάνω) ἢ τοῦ γένους (π. χ. τρεῖς ἄνουμάτοι, δηλ. τρεῖς ἄνθρωποι, ἀρσενικῶς, ἀντὶ τρία ὀνόματα) ἢ τῆς θέσεως τοῦ τόνου (π. χ. οἱ ἐμπόροι, οἱ ἀνθρώποι ἀντὶ οἱ ἔμποροι, οἱ ἄνθρωποι) καὶ ἄλλας τοιαύτας, τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς φωνητικόν τινα νόμον ἐκ τῶν προηγουμένων γνωστῶν.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρμηνεύονται ἀπλοῦστατα, ἐὰν δεχθῶμεν τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα λέγονται ἀναλογία, παρετυμολογία, σύμφυρσις κ.τ.τ. (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 197 κ. ἔ. 207, 231,

428 κ. ἀ.), ἤτοι ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι διὰ ψυχολογικοὺς λόγους αἱ λέξεις ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἀλλήλας καὶ ἔνεκα τούτου πολλάκις κανονίζεται πῶς ἢ μὲν κατ' ἀναλογίαν τῆς δὲ, ἢ διὰ τὴν συγγενῆ σημασίαν (π. χ. κατὰ τὸ πέντε νοικοκυραῖοι καὶ πέντε νοματαῖοι) ἢ διὰ τὴν συνήθη συνεκφορὰν (ἔλα τρέχα, ἐλάτε τρεχάτε) ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν. Ἄλλοτε πάλιν νομίζεται ἐσφαλμένως ὅτι λέξις τις ἔχει σχέσιν πρὸς τινὰ ἄλλην, παράγεται δηλ. ἐξ ἐκείνης, καὶ λοιπὸν διαπλάσσεται κατὰ αὐτὴν παρετυμολογουμένη, ἢτοι ψευδῶς ἐτυμολογουμένη (π. χ. ἐκ τινος ἐταιρείας Carlo e Figlio, ἤτοι Κάρολος καὶ υἱός, ἣτις κατεσκευάζε ποτε ὄπλα, ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ ὄπλον καρμofύλλι, παρετυμολογηθὲν ἐκ τῶν λέξεων κάρυον καὶ φύλλον). Ἄλλοτε τέλος ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν συγχρόνως δύο γλωσσικὰ στοιχεῖα ἔχοντα τὴν αὐτὴν περίπου σημασίαν, καὶ λοιπὸν δὲν ἐξέρχεται οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἕτερον ἀκέραιον καὶ ἀνέπαφον, ἀλλ' ἀμφοτέρα ἐνοῦνται εἰς ἓν τι νέον, ἀποτελούμενον ἐξ ἀμφοτέρων (οὔτω π. χ. ἐκ τῶν λέξεων διά-βολος καὶ σα-τανᾶς προήλθεν ἡ λέξις διάτανος).

Παραθέτομεν κατωτέρω τὰ ἐν τῇ ἐξεταζομένῃ ὑφ' ἡμῶν διαλέκτῳ συνήθη παραδείγματα τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς ἀναλογίας, παρετυμολογίας καὶ συμφύρσεως.

α'. Ἐν ὀνόμασιν.

Λέγεται· καρδιὰ τ'χειμουνιοῦ (= τοῦ χειμῶνος), ὅπως τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ὅμοίως· Θεέ μ' Παναεᾶ μ' (= Θεέ μου (καὶ) Παναγία μου), ἀλλὰ καὶ Θεέ μ' Παναγέ μ'.

τοῦ φασούλλι, τὰ φασούλγια (= ὁ φασήολος) ἀντὶ τὸ φασηόλι ἢ φασόλι, τὰ φασόγια, ὅπως παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα εἰς -ούλλι, οἶον μαρούλλι, κοκκινόγούλλι κ.τ.τ.

Κατὰ τὰ Δαμασιώτσα (= Δαμασιώτ(ισ)σα), Καζακλαριώτσα κ.τ.τ. λέγεται καὶ ἀκρῶτσα καὶ παλαθουακρῶτσα (= ἡ κατοικουσα εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ὀνειδιστικῶς). Ὅμοίως οἱ παγγυριῶτις, καὶ θηλυκὸν οἱ παγγυριώτεις (= οἱ πανηγυρισταί, αἱ πανηγυρίζουσαι), κατὰ τὰ εἰς -ιώτης καὶ -ιώτσα (= -ιώτισσα) τοπικά. πρβλ. π. χ. Δαμασιώτ(η)ς, Δαμασιώτσα κ.τ.τ. Κατὰ ταῦτα ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ ζητλιαροῦ-τεις, φαγού-τεις κ.τ.τ. (ἐνικὸς ἢ ζητλιαροῦ = ἡ ἐπαιτιῦσα, ἢ φαγού = ἡ ἀδηφάγος). (Τὰ τελευταῖα δυνατὸν νὰ προέλθωσι καὶ ἐκ τῶν φαγούδ(ισ)σες, ζητλιαροῦδ(ισ)σες κλπ. πρβλ. § 7, γ', 1. ἀράτσα = ἀράδ(ι)σα, τσάκκι = δ(ι)σάκκι κ.τ.τ.).

Λέγεται ἡ ἔρημ(η) ἀλλὰ καὶ ἡ ἱρμάδα (=ἡ ἔρημη, ἡ ἀτυχῆς) κατὰ τὸ συνφάδα (=συννυφάδα), κ.τ.τ. (οὐλου μὴλάρου τ φουνάζει τν ἱρμάδα =δλο μουλάρου τὴν ἀποκαλεῖ τὴν ἀτυχῆ).

Λέγεται ἡ σειρεὰ ἀντὶ ἡ σειρὰ κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -ρεὰ (πρβλ. βαρεά, πουρεά, καθαρεά) καὶ ἔνεκα τοῦ πληθυντικοῦ οἱ σειρεῶς (=αἱ σειραί): πρβλ. βαρεῶς—βαρεά, καθαρῶς—καθαρεά.

Ἡ Ξιράις (=ὁ Ξεριᾶς, ὁ παραρρέων τὸν Τύρναβον χεῖμαρρος) κατὰ τὰ κύρια ὀνόματα Θανάις, Ἀναστάις, κ.τ.τ.

Λέγεται δέφτιρου (=δεύτερον, δευτέρως ποιότητος) ἀλλὰ καὶ διφτιρώτιρου (φόριμα, ἀλεύρι, κ.τ.τ.), κατὰ τὸ κατώτιρου=κατώτερον. Ὅμοίως ἡ μισιακώτιρ(η) ἢ δυχατέρα, τοῦ μισιακώτιρου τοῦ κουρίτσι (πρβλ. ἡ μισιακός, ἡ μισιακεά, τοῦ μισιακό), ὅπως ἡ νεώτιρ(η), τοῦ νεώτιρου, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμοίως λέγεται καὶ γρασιτιρ(η) (=μᾶλλον γραῖα, πρεσβυτέρα τὴν ἡλικίαν) (πρβλ. νεά—γραῖα). Ὅμοίως γιρουντότιρους, γιρουντότιρ(η).

Καὶ διπλότιρους (=διπλοῦς) λέγεται κατὰ τὸ ἀνώτιρους (ἀνώτερος) φρ. ἢ δυχατέρα μὴ d διπλότιρ(η) d γνώμ(η), εἰρωνικῶς.

Λέγεται τοῦ πχεῖ (=τὸ πιεῖν πρβλ. τοῦ φαεῖ κὶ τοῦ πχεῖ), ἀλλὰ καὶ τοῦ πχεῖμα κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -μα.

Χιριτήματα ἀντὶ χιριτίσματα (=χαιρετίσματα) κατὰ τὸ προυσκυνήματα (=προσκυνήματα), τὸ ὁποῖον παλαιότερον ἦτο τὸ μόνον σύνηθες ἐν Τυρνάβῳ.

Οἱ ταγματαρχαῖα, οἱ μαθηταῖα, οἱ καθηγηταῖα, οἱ ζητλιαραῖα, οἱ μπακαλαραῖα, κ.τ.τ. κατὰ τὴν ὅ κλίσειν (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. ἐνθα ἀνωτέρω). Ταῦτα συνήθη, τὰ δὲ καθηγητᾶδεις, μαθητᾶδεις, ταγματαρχᾶδεις ἴσως ὅλως ξένα τῇ ἐν Τυρνάβῳ διαλέκτῳ. Ἀλλὰ οἱ πατιρᾶδεις, οἱ ἀέρδεις, οἱ φουμᾶδεις, κ.τ.τ., οἱ νυφαντᾶδεις, οἱ μπακαλαῖδεις καὶ μπακαλ(η)δεις συνήθη.

Ἐμπορας (=ἔμπορος), πίβουλας (ἐπίβουλος, ἄτακτος παῖς), κ.τ.τ. κατὰ τὰ φουμᾶς, φαγάς, σατανᾶς κ.τ.τ.

Ἡ Ἀλιξάνδρου (=Ἀλεξάνδρω), ἡ Λένου, ἡ Βασιλοῦ, ἡ Ἀλτσάβου, ἡ Σιαδούλου κ.τ.τ. (=ἡ Ἀλεξάνδρα, ἡ Ἐλένη, ἡ Βασιλική, ἡ Ἐλισάβετ κ.τ.τ.) γαί ἡ Ἀσπασιό, ἡ Λινιό, ἡ Φανιό κ.τ.τ. κατὰ τὰ ἀρχαῖα εἰς -ώ (π. χ. Σαπφώ, Κλειώ, κλπ.) καὶ κατὰ τὰ οὐδέτερα ὑποκοριστικὰ τὸ Ἐλενιό, τὸ Ἀσπασιό, κλπ. (πρβλ. Μ. καὶ Ν. Ἑλλγν. τόμ. Β', σελ. 56).

Συνήθης καὶ ἡ θηλυκὴ κατάληξις **-ούλλα**, ὡς Φανούλλα, Βασιλ(ι)-κούλλα, Μαριγούλλα κλπ.

Προκειμένου περὶ τῶν ἀρσενικῶν κυρίων ὀνομάτων ἄξιον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι συνηθεστάτη καὶ σχεδὸν κανονικὴ εἶναι ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις **-ούλλι**, οὐδετέρου γένους, ἐν τε τῇ ἐνικῇ καὶ τῇ πληθυντικῇ. Οὕτω λέγεται τὸν Μουλούλλι—τὰ Μουλούλλια (=ὁ Μουλούλλης, οἱ ἀδελφοὶ Μουλούλλη), τὸν Ματραπαζούλλι—τὰ Ματραπαζούλλια, τὸν Χατζιματούλλι—τὰ Χατζιματούλλια, τ' Ἀγραφιουτούλλι—τὰ Ἀγραφιουτούλλια, τὸν Χατζιφουρούλλι—τὰ Χατζιφουρούλλια, κ.τ.τ. εἶτα δὲ καὶ ἀρσενικῶς· ἡ Γιαννακούλλις, ἡ Θανασούλλις, ἡ Κουσαντούλλις, κλπ. (=ὁ Γιαννακούλλης, δηλ. Ἰωάννης, ὁ Θανασούλλης, κλπ.)· πρβλ. τὰ Κρητικὰ εἰς **-άκις**, ὡς Χατζιδάκις, Παππαδάκις, Σφακιανάκις, κ.τ.τ.

ἀρὺς (=ἀραιὸς) ἐκ τοῦ θηλυκοῦ ἀρεὰ (=ἀραιά), ὡς βαρεὰ—βαρὺς, παχεὰ—παχὺς, κ.τ.τ. Ἄλλ' ἴσως καὶ κατὰ τὸ ἀντίθετον δασὺς=πυκνὸς (πρβλ. φρ. τοῦ καλαμπούκι εἶναι δασὺ—τοῦ καλαμπούκι εἶναι ἀρὺ).

δρένιου ξύλου (=δρύινον ξύλον) ἀλλὰ καὶ δρένιου· πρβλ. τὰ μαλαματέρνιους, τσιλικέρνιους, κ.τ.τ., § 9, α' 13.

ἡ δυάσμος μετὰ **α** ἀντὶ δυόσμος=ὁ ἡδύσμος κατὰ τὸ ἄνθος (ἀρσ.) =τὸ ἄνηθον, ὃ πάλιν ἐγένετο γένους ἀρσενικοῦ κατὰ τὸ πρῶτον. Εἶτα καὶ ἀδυάσμος (ιάσμος ἐν Πουλιᾶνα Ὀλύμπου).

ἡ δένδρους, ἀρσ.=τὸ δένδρον, ἡ δρῦς κατὰ τὰ ἡ πλάτανους, ἡ γράβους, κτλ.

ἡ θυμνιᾶμα (θηλ.), παρὰ τὰ οὐδ. τοῦ θυμιάμα καὶ τοῦ θυμνιᾶμα, κατὰ τὸ ἡ λαμπάδα.

τὰ ἔδρουτα, πληθ.=ὁ ἔδρως, κατὰ τὸ τὰ αἵματα, εἶτα ἐξ ἐκείνου καὶ ἐνικὸς τοῦ ἔδρου.

νουμάττα, νουματοί, νουματαῖα (=ὀνόματα, ἄτομα) κατὰ τὰ ἀνθρώποι, καλοί, κακοί, νοικοκυραῖοι, κ.τ.τ.

ἡ χνόπουρους=τὸ φθινόπωρον κατὰ τὸ ἡ χμῶνας (=ὁ χειμῶνας) μεταβαλὸν τὸ γένος καὶ τὸν πρῶτον φθόγγον.

ἡ Ἄγ-Σάρανδους=ὁ Ἄγιος Σάραντος, ἦτοι τῶν Ἄγιων Τεσσαράκοντα, κατὰ τὸ Ἄγ-Νικόλας, Ἄγ-Θανάξ, κ.τ.τ.

τοῦ γιόμα=τὸ γεῦμα καὶ ἡ μεσημβρία κατὰ τὸ τοῦ πρόμα=τὸ πρόγευμα.

τοῦ δόδι=δόνδι, δόντι κατὰ τὸν πληθ. τὰ δόδι· πρβλ. § 7, δ', 3.

Κατὰ ταῦτα εἶτα ἡ δουδοῦ=ἡ ἔχουσα μεγάλους ὀδόντας. Ἄλλὰ πουνόδουντους.

φαρμασόνους, φαρμασουνία=ὁ πικρὸς ἄνθρωπος, ἡ πικρία, ἀντὶ φαρμασόνος (ἐκ τοῦ franc-maçon) κατὰ τὸ φαρμάκι.

ἡ Γιανίτσαρους, πληθ. οἱ Γιαντσάρα=ὁ Γενίτσαρος, οἱ Γενίτσαροι, κατὰ τὸ Γιάντζ=Ἰωάννης.

ἡ Ἄι-Πόστουλος=ὁ Ἀπόστολος, αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων (φρ. θὰ πῆ τοὺν Ἄι-πόστουλου) ὡσεὶ ἦτο Ἅγιος Ἀπόστολος, πρβλ. ἄι-μάρανδους=ὁ ἀμάραντος.

πλαστηρὸ (καὶ σφραστηρὸ) λέγεται τὸ σφραγιστήριον, δι' οὗ σφραγίζουν τὰ πρόσφουρα, τοῖς λειτουργιῆς, ἴσως κατὰ τὸ πλαστηρὸ (=πλαστήρι).

Παναγία Πουσπουρίτσα (ἦτοι τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου)=(Ἄ)ποσπερί(ι)σσα, διότι τότε περίπου ἀπουσπέρουν (ἀποσπέρνουν), τελειώνουν τὸν σπαρτόν, κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ πουσπουρίτσα (=ὁ ψιθυρισμὸς) καὶ πουσπουρίστρα (=ἡ ψιθυρίζουσα, καὶ εἶτα ἡ διαβάλλουσα) πρβλ. καὶ ῥῆμα πουσπουρίζου=ψιθυρίζω, διαβάλλω.

ἡ Χρυσίδουλλος (ὁ Θρασύβουλος) κατὰ τὸ χρυσὴ βοῦλλα. Ὅμοιος ἀντὶ τοῦ Εὐρυδίκη ἢ Πιρδίκου (καὶ Φιρδίκου) κατὰ τὸ πιρδίκια = ἡ πέρδιξ.

πικρικυκλάδα λέγεται ἡ περιπλοκὰς ἀντὶ περιπλουκιάδα, ἴσως κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ πιρδικλώνου (πεδικλώνω)=περικυκλώνω, περιτυλίσσω, ἢ κατὰ μετάθεσιν καὶ ἀφομοίωσιν.

δακουμουσιὰ παρὰ τὸ δακουσιὰ=ἡ δῆξις, τὸ δῆγμα ἐκ τῶν δάκουμα × δακουσιὰ (ἡ δακουσιὰ ἐκ τοῦ ἀορίστου δάκουσα=ἐδάγκασσα πρβλ. βάρισι—βαρισιά, ἔβρισι—βρισιά, μπούκουσι—μπουκουσιὰ, τὸ δὲ μπουκεὰ ὄλως ἀσύνηθες ἐν Τυρνάδω, ἔζβρουξι—ζβρουξιά, ἔχαψι—χαψιά, κλπ.).

Ὅμοιος ἡ πατμασιὰ παρὰ τὸ ἡ πατσιὰ=ἡ πατ(η)σιὰ, τὸ πάτημα, τὸ ἶχνος, ἐκ τῶν πάτ(η)μα × πατσιὰ (ἡ πατσιὰ καὶ πιρπατσιὰ=περιπατησιὰ ἐκ τοῦ ἀορ. πάτσι, πιρπάτσι=πάτησε, (ἐ)περιπάτησε).

ζουὴ χαρισάμνη=ζουὴ χαριτουμένη, βίος εὐδαίμων, ἐκ παρεμνηείας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζωὴν χαρισάμενος (φρ. θὰ πιράσῃ ζουὴ χαρισάμνη).

Περὶ τῶν ἰσὺ, ἰσεῖς, ἰτουτους, κ. τ. τ. ἰδὲ § 8, α', 7.—Περὶ δὲ τοῦ αὐτήν=αὐτή, ὀνομαστικῆς πτώσεως, ἰδὲ § 8, β', 12. Κατὰ τὸ αὐτήν

ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν *την* = *τη*, αὐτὴ (πρβλ. φρ. ποῦ εἶναι *την*; = ποῦ εἶναι (αὐ)τή; αὐτὴν πέθανι ἴπ τὰ γέλαα = αὐτὴ ἀπέθανε ἀπὸ κλπ.).

2) Ἐν μορίοις.

ἀντὶς νά = ἀντὶ νά· πρβλ. χουρίς νά.

πουτές (= ποτέ, οὐδέποτε), ἰψές (= χθές τὸ βράδυ) κατὰ τὰ ἰχτές, προυχτές, ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως ἰχτέ κατὰ τὸ ἰψέ (= ἐψέ, ὀψέ).

σήμυρουν τοῦ σήμυρου = σήμερον τὸ σήμερον· φρ. = τὸ τήμερον εἶναι, ἀλλὰ συνήθως σήμερα κατὰ τὸ τώρα.

ἰφέ, ἰφές, ἰπέρσι = ἐπέρουσι, ἀντὶ οὐψέ (δηλ. ὀψέ· πρβλ. ὀψιμοῦς = ὀψιμος), πέρσι, κατὰ τὰ ἰχτέ, ἰχτές, ἰφέτου = ἐφέτος. Τὸ τελευταῖον ἰφέτου (ἐφέτο) ἀπέβαλε τὸ τελικὸν *ς* κατὰ τὸ τώρα, πότι κλπ.

τριμυσακλά, τριμυσακλά (= τρέμων καὶ τρικλιζων) ἐκ τῶν τρέμουντας Χ τρικλά, τρικλά. Ἴσως ἐπέδρασε ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ καὶ ἕτερόν τι ἐπίρρημα παρτσακλά, παρτσακλά (τουρκικόν;) = ψεβδίζων, ψεβδά.

ἀφόντες, ἴφοντες = ἀφότου, ἐκ τῶν ἀφότου Χ ὄντας (ὄντας = ὄταν· φρ. φόντες κ' ἦρθι αὐτὸς = ἀφ' ὄτου ἦλθεν αὐτός).

3) Ἐν ῥήμασιν.

Ἐν τούτοις πλείστη, ὡς εἶναι φυσικόν, ἡ ἀναλογικὴ ἐπίδρασις ἐπ' ἄλληλα. Περιοριζόμεθα εἰς τινα μόνον.

Λέγεται ζιάζου = ζυγιάζω, ζυγίζω, συλλουεάζου = συλλογιάζω, συλλογιζομαι, ἀόρ. παθ. ζιάσκα, = ζυγιάσ(τη)κα, ξισυλλουεάσκα = ξεσυλλογιάσ(τη)κα, ἦτοι ἀπηλλάγην τῆς φροντίδος, συλλουεασιμένους = συλλογισμένους, καὶ τὸ ἀντίθετον ξισυλλοεαστους = ἀσυλλόγιστος, ἀμέριμνος κλπ., με *α* ἀντὶ τοῦ *ι*, κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-άζω* λήγοντα ῥήματα.

ἀμπουδῶ (παρὰ τὸ ἀμπουδίζου = ἐμμοδίζω) ἔνεκα τοῦ ἀορ. ἀμπότσα (ἡμπόδισα), ὅστις ἀντιστοιχεῖ τοῖς πάτσα, ἀβήτσα κ.τ.τ. ὣν ὁ ἐνεστώσ πατῶ, ἀβδῶ (πηδῶ) κλπ.

δύνουμι, ἦτοι δύνομαι = δύναμαι (φρ. δὲ δύνιτι νά τα κάνη αὐτὰ) κατὰ τὰ βαρύτενα εἰς *-ομαι*. Λέγεται σπανιώτερον καὶ δυνάζουμι = δυνάζομαι (ὑπάρχει καὶ τὸ ῥήμα δυναστεύου = δυναστεύω με τὴν σημασίαν καταβάλλω πᾶσαν τὴν σωματικὴν μου δύναμιν· φρ. σάν ἦφιρι κὶ δυνάστιψι...).

Περὶ τοῦ γιμώζου, γιουμώζου, ἀόρ. γιόμσα, ἰδὲ § 6, 5. Περὶ δὲ τῶν γένουμι, ἀρτένουμι, κρένου, πλένου κλπ. ἰδὲ § 6, 2.

Λέγεται παθηήσκου παρὰ τὸ παθαίνου (φρ. πῶς δὲν πάθηησκι: τίποτα; = πῶς δὲν ἐπάθαινε τίποτε), ἔμνησκι = ἔμμενε, μαθινίσκου = μα-

θαίνω, καταλάβησικι = καταλάβαινε, ἐνόει κ.ά.τ. κατὰ τὰ πιθνήσκου (παρὰ τὸ πιθαίνου = ἀποθνήσκω), βρίσκου = εὐρίσκω καὶ εἶ τι ἄλλο τοιοῦτον.

πλέγου ἀντὶ πλέκου = πλέκω, κατὰ τὸ τ(υ)λίγου = τυλίσσω, ἔνεκα τοῦ ἄορ. ἐπλιξα = ἐπλεξα ἀντιστοιχοῦντος τῷ τύλιξα (φρ. τί πλέγς; πλέγου τσουράπι).

Ἐπάρχει ῥῆμά τι ἀμπουδέου (=διὰ μαγγανειῶν καθιστῶ νυμφίον ἀνίκανον πρὸς τὸ ἀφροδισιάζεσθαι, ὃ δὲ τοιοῦτος λέγεται τότε ἀμπουδιμένους). Ἄν, ὡς νομίζομεν, τοῦτο εἶναι τὸ ἀποδένω, τότε τὸ πρῶτον μέρος τῆς λέξεως (ἢ ἀπὸ) μετεσχηματίσθη ἴσως κατὰ τὸ συγγενὲς τὴν ἔννοιαν ῥῆμα ἀμπουδῶ = ἐμποδίζω· πρβλ. § 8, α', 4.

ἔδουνα = ἔδιδον, ἔνεκα τοῦ ἄορ. ἔδουσα ἀντιστοιχοῦντος τοῖς ἔχουσα, φανέρουσα, πλέρουσα κ.τ.τ., ὧν οἱ παρατατικοὶ κανονικῶς ἔχουνα, φανέρουνα, πλέρουνα κτλ.

Κατὰ τὸν παρατατικὸν ἔδουνα εἶτα καὶ ἐνεστῶς δίνου (ἀντὶ τοῦ δίδου = δίδω, ἔχι ὅμως δῶνου = δῶνω, ὅπως λέγεται παρ' ἄλλοις τῶν νῦν Ἑλλήνων) ἐκ τῶν δίδου × ἔδουνα (ιδεὶ καὶ § 6, 5).

Περὶ τῶν ἤλιγα (παρὰ τὸ ἔλιγα = ἔλεγον· φρ. ὄντας τν ἔλιγι), ἤγλιπα ἢ εἰγλιπα = ἔδλεπον, ἤφιρα (παρὰ τὸ ἔφιρα = ἤνεγκα), ἤπνα (παρὰ τὸ ἔπνα = ἔπινον), ἤβρισκα (ἔβρισκα, εὐρίσκον) κ.τ.τ. κατὰ τὰ εἶπα, εἶδα κ.τ.τ. ιδεὶ § 4.

ἔστραφι κὶ βρόντασι = ἤστραψε καὶ ἐβρόντησε· φρ. = πλήρης ἀποτυχία. Ἄλλα· τὸν ἄστραφι μία παταρεά, τὸν ἤρθι ἢ οὐρανὸς σφουντύλι = τῷ ἔδωκεν ἐν βράπισμα κλπ. πρβλ. § 9, α', 3.

νόμαξι (φρ. δὲ νόμαξι· Θεόν), καὶ ἐνεστῶς δὲ νομάζει Θεὸν = δὲν ὀνομάζει, ἦτοι δὲν φοβεῖται Θεόν σπούδαξι, ἐνεστ. σπουδάξει, σπουδαγμένους = μεμορφωμένοι, θάμαξι, ἐνεστ. θαμάξει, ζήτηξι = ἐζήτησεν, ἐνεστ. ζητάει καὶ ἄλλα τοιαῦτα μὲ ἀόρ. ἔχοντα ξ ἀντὶ σ κατὰ τὰ τάραξι — τάραξει, ἔκραξι — κράξει, φώναξι — φωνάξει, κλπ.

Ῥήματα λήγοντα ἀρχῆθεν εἰς -άω (ῶ, ᾄς, ᾄ) λήγουσι νῦν εἰς -έω (ῶ, εἰς, εἶ) καὶ ἀντιστρόφως ἄλλα λήγοντα ἀρχῆθεν εἰς -έω (ῶ, εἰς, εἶ) λήγουσι νῦν εἰς -άω (ῶ, ᾄς, ᾄει)· πρβλ. καὶ ζῶ, ζᾶς, ζάει, παρὰ τὰ ζῆς, ζῆ. Καὶ τὰ μὲν λήγοντα, τό γε νῦν ἔχον, εἰς -άω σχηματίζουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον (τὸν μέλλοντα καὶ) τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ ἄορ. εἰς -ῆσω, τὰ δὲ εἰς -έω σχηματίζουσιν αὐτὰ εἰς -έσω. Ἰδὲ τὰ παραδείγματα ἐν § 6, 3.

φεύγα ἢ φέγα, φιβγαῖτι ἢ φυγαῖτι (=φύγε, φύγετε), τρέχα=τρέχε, κατὰ τὸ ἔλα, ἐλαῖτε, τραυά, τραυᾶτι, πλάλα, πλαλαῖτι, κ.τ.τ.

Ἄλλὰ καὶ πλαλεῖτι (πρβλ. παροιμίαν· πλαλεῖτι γειτόνα, ἀπόψι δὲ γλυτώνει), συρῆτι=σύρ(ε)τε, ἴτε (κάτστι καὶ) κατσήτι=καθίσατε, κατὰ τὰ σταθῆτι, σκουθῆτι=σταθῆτε, σηκωθῆτε, ἐγερωθῆτε. (Σπανίως καὶ σηκοῦτι=σκουθῆτι· πρβλ. κάτσι—σήκου, κατσήτι—σηκοῦτι ἢ σκουθῆτι).

Ἄπόλκι ἢ ἱκκλησία=ἀπόλυσε, ἐτελείωσεν ἢ ἐκκλησία, τὰπόλκι τὰ πιδικᾶ ἢ δάσκαλους=τὰ ἀπέλυσε κλπ. κατὰ τὸ ἄφκι=ἄφ(η)κε, ἀφήκε· ποῦ θά τν ἀπουλύκς;=ἀπολύκης, ἀπολύσης, κατὰ τὸ ἀφήκς=ἀφήκης, ἀφήσης, θά ch ν ἀφήκου=θά σ(ε τη)ν ἀφήσω, κλπ.

Λέγεται δός του (=δός το), δός την κλπ. ἀλλὰ δό μ' =δός μοι, ἄνευ s, καὶ συνηθέστερον νό μ' κατὰ τὸ ἀντίστοιχον νά=λάβε (ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἦν, (ἦ)νί, ἦνίδε=ἰδού)· πρβλ. φρ. νό μ' του—νά του = δός μοί το, λάβε το· πρβλ. ὠσαύτως φρ. νά κουκκαλέρνιου, νό μ' τσιλικέρνιου (ἔταν ἀπορρίπτουν εἰς τὴν στέγγιν ἐκπεσόντα δδόντα). Ἐκ τῶν δό μ', νό μ' καὶ νά ἔχομεν καὶ πληθυντικὸν δόμι, νόμι, δουμῆιτι, νουμῆιτι—νάτι=δότε μοι, λάβετε· (πρβλ. φρ. νόμι ἴλιγου ψουμί = δότε μοι ὀλίγο ψωμί, δόμι μι κι μένα=δότε καὶ εἰς ἐμέ· πρβλ. φρ. ἔλα, πέ μι, ἰμένα, γιαιτὶ χουλιγᾶς = ἔλα, εἰπέ εἰς ἐμέ κλπ. πρβλ. καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων ἄμε—ἄμέτε).

σπειρμένα, στειλμένα ἀντὶ σπαρμένα, σταλμένα, θάναφείρου (=θά ἀναφέρω, θά κάμω λόγον) κατὰ τὰ θά σπειρου, θά στειλου κ.τ.τ.

Λέγεται θαρρῶμ ἢ θάρρουμ (=θαρρῶ, πιστεύω, ἴσως)· π.χ. θάρρη ταχυά, θαρρῶμ=θά ἔλθη αὔριον, θαρρῶ, πιστεύω· θάρρουμ ἱρθῆ ἀπόψι =ἴσως ἔλθη ἀπόψε.

Βεβαίως ἐνταῦθα ἔχομεν τὸ παρενθετικῶς τιθέμενον θαρρῶ (=οἶμαι ἀρχ.), τὸ δὲ τελικὸν μ, νομίζομεν, προσετέθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τουρκικὴν τινα λέξιν *helkim* (μπέλκιμ) ἔχουσαν τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ ἐν συνῆθει χρήσει οὔσαν (φρ. μπέλκιμ ἱρθῆ=ἴσως ἔλθη). Ὁ ἀναδιδασμὸς τοῦ τόνου ἐν τῷ θάρρουμ οὐδὲν σημαίνει προκειμένου περὶ λέξεως, ἥτις κατήντησεν ἐπίρρημα ἤδη (πρβλ. Ἀκαδ. Ἀναγν. τόμ. Α', σελ. 500,σημ.).

Περὶ ἀναλογικῶν ἐν γένει ἀναπτύξεων φθόγγων πρβ. ἰδίᾳ § 8, α', 4 κ.ε.

Α΄ ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ

[Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὴν σελίδα, εἰς ἣν γίνεται ἡ παραπομπή].

Ἄβγινιά 58	ἄλεω 59	ἀπαρατῶ 77
ἄβρῆ 58	Ἄλμυρός 21	ἀπέτυχι=ἐπέτυχε 57
ἄb=ποῦ 33	ἀλόρθους 27	ἀπιτῶ=πετῶ 57
ἄbδῶ=πηδῶ 33, 57	ἀλτσίβα 47, 71	ἀποῦ=ὄστις 60
ἄbήτσα 63	ἄλτσους 42	ἀπουφάιζα 18
ἀγλήγουρα 58	Ἄμπελάκις 12, 20, 62	ἀραδῶ 35
Ἄγλυκιρία 58	ἀμπουδένου 87	ἀραθμῶ 57, 71
ἀλείξουρος 58	ἀμπουδῶ 87	ἀρέ, ἀρέ συ 23, 58
ἀξυάλ(η) 58	ἀμφουρά 49, 73	ἀρμαθεᾶ 15
ἀγκέλουσι 24	ἄν 50	ἀρμός=ρύμος 58
ἀγνάδja 40	ἀνάσκλα 12	ἀρσινικουθήλκους 47
*Ἄγραφα 8, 31	ἀνασκαίνουμι 40	ἀρτένου, ἀρτμή 25
Ἄγρίνιον 19, 20	ἀνέκαρδους 67	ἀρύς 15, 84
ἄd:=ἔστω 18	ἀνέσουστους 66	ἀσιγούριφτους 31
ἀδιρφόις 56	ἀνηθάρριτα 66	ἄσξτους 30
ἀδjά, ἀδjάζουμι 38	ἀνηκέρδιτους 66	ἀστουχῶ 18
ἀδράζου 38, 57	ἀνηπρόκουπους 66	αὐγατίζου 35
ἀδjάσμους 27, 84	ἀνηχόρταγους 66	αὐτήν=αὐτή 65
ἀεάρι 16	ἄνθ(η), ἦ 73	αὐτόρξα 14
Ἄθῆναι 25	ἄνθους, ἄρσ. 48, 84	ἀρχουντόιπουλλα 20
ἄidi=ἐμπρός 18	ἀνιμόστουλους 76	ἀχιλῶνα 16
ἀκάλιασμα 77	ἀνίωνιους 67	ἀχμάικου 18
ἀκαμάτις 12, 36	ἀνκῶ=νικῶ 26, 57	ἀχρεάντστους 16
ἀκαλῶ 26	ἀνουφαντής 58	ἀφηνκριῶμι, ἀφκριῶμι 32
ἀκλούτσα 35	ἀνώει, τῶ 31	
ἀκόντζιμα 58	ἄξα 30	ἀφινδjά 40
ἀκουου 17	ἄξάδιρφους 75	ἄφκέ την 22
ἀκρωότσα 16, 82	ἄξούγκι 27	ἀφόντις 86
ἀλαξουγκιάζει 77	ἀπ'=ὄστις 60	ἀχμάξ 30
ἀλάθους, ἄρσ. 57	ἄπαντσιους 13	ἀχρήζου 54

ἀχώρηα 58	γάδρουμους 72	δλειά 11
ἀψκῶ 33	γιατάκ.ς 29	δό μ' = δός μου 88
Βάλι 11, 74	γιόμουσμα 27	δόδια 39
βάλτσμου 42	γιόμσέ του 22	Δομοκός 22
βασ.λεσάδζα 42	Γιργούλτς 12	δόμι = δότε μοι 88
βγάλτσμου 42	γιουμώζου 13	δόξα = τόξον 38
βή = βωδή 11, 74	γκαβουμέταρα 23	δουδουκάρι 39
βλουεά 16	γκαμ.η.αρού 32	δρέρνιους 84
βόγξι 30	γκαργκαλιάνους 75	δύμνια 38, 62
βόδι 72, 80	γκαργκαλῶ 32	δυνάζουμι 86
βουδεά 15	γκαυγάει 32	δυναστεύου 86
βουιδούλλι 18	γκέικους 18	δύνουμι 86
Βουρβουτσιάν 48	γκιδαδρώθκι 76	δυχατέρα 38
βουτέρατα 23	γκιζέρι 50	d = τήν 28, 52
βρέξ = βρέξις 32	γκιούργκαλας 75	d = τοῦ 36
βρουμουτέρι 23	γκιουφύρι 32	daβάικα 18
b = ποῦ 33	γκλέφαρους 33	δαίλιζι, daής 18
baϊldῶ 36	γκουδαρίδα 65	δαίλιάνι 18
baζδεάρκου 48	γκουργκυλῶ 32	δάιμα 17
beά 14	γλειφτουσαανού 78	δαλάικα 36
bouγούνι 35	γλέπου 33	δαλίκα 41
bré 58	γουνου.κό 49	diδόντι 39, 76
bouhounτσταρεά 16	γρινδεά 16	diδυάρκα 38
brεάσκα 16	Δά = θά 38	dirβις 19
ch (σι) = εις τήν 52	δακουμουσιά 85	δρασκλεά 15, 64
ch = εις τοῦ 43	δάχλου 67	εά = ιδού, 14
chμαδεά 15	δέν 46, 49	εδουνα, 27, 62, 87
Γαλίκα 28	δένι = δέν είναι 74	εϊδα, 80
γαμ.η.ρεάτκους 15	διάουλους 72	εϊνουρου, 28
γαμ.η.ρόις 56	διάργιαρους 77	Ἐλασσών, 11
γαναχτῶ 35	διάτανους 82	Ἐλυμπους, 27
γένουμι 25	διμουναρεά 14	ἐναν, 50
	δίνου 27, 62, 87	ἐπνάμι, 22
	διπλότιρους 83	ἐργους = φθόνος, 50
	διφιτιρώτιρους 83	

- ἔτσα, 14
 Εὐδοία, 30
 ἔρσα, 18, 72
 ἔφαγάμι ἢ ἔφαγαμι, 21
 ἔφιγνα, 62, 71 [22
 ἔψα=ἔψησα, 74
 Ζαβουλιὰ, 72
 ζηθιρά, -ρός, 41
 ζιθγαλαθειό, 31, 71
 ζίβσα, 34, 60
 ζίγρα, 41
 ζιάζου, 22, 27, 86
 ζγουρέα, ζγουρjá 15,
 ζμί, 11, 43 [32
 ζνάρι, 11, 43
 ζουμπίλι, 27
 ζύι, 30
 ζυώνου, 31
 Ἡ, ἄρθρον, ἀντι δ, 28
 Ἡπειρος, 10. Ἡπειρώ-
 ται, 28, 48
 ἦπκα, 64
 Θάλα, 76
 Θανάξις ἢ Θανάσις, 19,
 20
 θαραπεύου -ουμι 51, 75
 θάρρουμι ἢ θαρρῶμι, 88
 Θε=Θεέ, 79, 82
 θειά, θεῖός, 64
 Θεός, 78, 79
 Θεός=Θεός, 79
 Θεσσαλία, 7, 8, 12, 25,
 Θ. νοτία, 29
 θίκου, 35
 θιλέσου=θελήσω, 26
 θκόις, 56· θκός, 37
 θκούλλα, θκούλλι, 37
 Θράκη, 8
 θυμνῆμα, ἦ· 62
 Ἰδρουτα, τά· 84
 ιδῶσα, 14
 ικεῖσα, 14
 ιμβλεάικα, 18
 ἴπουρα, 28
 ἰρμάδα, 83
 ἰσάν(η)=αἰσθησις 40
 ἰτοῦτουσα, 14
 ἰφκή, ἰφκιῶμι, 64
 ἰφέ, 86
 Κάγκανένας, 21
 καιμάς, 18
 καινιγατίζου, 18
 καιτιρῶ, 19
 κάιτς=κάτσης, 20
 καλαμουτσέκρικου, 23
 καλ.βούρς, 47
 καλααααδῆς, 29
 Καλόχθις, 64
 κανέναν, 50
 κανέστρα, 24
 Κάντσικον, 48
 κατηόρjα, 31
 κατσιρῶ, 36
 κατώει, 31
 καλλεά, 14
 καυκαλεά, 14
 κεά=καί, 16, 57
 καθάρι, 12, 67
 κ.κεά, κ.κί, 30
 κληματαρεά, 14
 κλιγάδι, 23
 κλός, 11
 κλῶ, 69, 79
 κόνδα, 39
 Κόνιτσα, 48
 κόρ.ζα, 48
 κουδάλους, 63
 κουδινοδιάζου, 40
 κουδά, 39
 κουκουεάδα, 16
 κουρεά, 16
 κουρδέλλια, 12
 κουρεός, 16
 κουρκάρι, 64
 κουρόμβλου, 61
 κόχ(η), 41
 Κοζάνη, 8
 κόκουτας, 11
 κρεάς, 16, 23
 κρόμμυδους, 23
 κροῦνα, 11
 κσός=χρυσός, 12
 Κστός, 12, 32
 κυνήσι, 32
 Λαγίνα, 31
 λαγουν.κό, 30
 λαθ.κό, 37
 λαῶς, 64
 λαπόπουρδεις, 75
 Λάρισα, 12, 17, 22, 29,
 48, 56, 73
 λέ, 79

- λειτρουγιά, 75
 λεου, 17, 31, 78
 λεῶ, λεῶ συ, 23, 78
 λιμόνι, 17
 λόξιγκας, 77
 λουεάζου, 15
 λουθνάρι, 38
 λουσφακι, 27
 λυγαρεά, 14
 les (ἄρθρον), 29

 Μ=μοῦ, 11, 22, 24
 μαγκούβδεις, 34
 μάεα, μαεά, 15, 31
 μαθνίσκου, 86
 Μαϊμούλι, 56, 76
 μαϊνούμι, 21
 Μακεδόνας, 28
 μάν.κα, 30
 μαρή συ, 23, 27
 ματα—, 61, 75
 ματραπάιζ, 19
 ματσαεά, 14
 μηλώνου, 11, 62
 μηρές, 12, 62
 Μέλις, 24
 Μεσολόγγιον, 12
 μέτσα, 35
 μι=εἶμαι, 23
 μι=με, 12, 16, 22
 μυδάνι, 19
 μυτάνι, 19
 μιρακλιους, 13
 μισ.μιρᾶς, 43
 μιτζμένους, 46
 μοῦ ἀντί μι, 24
 μουλόχα, 77
 μουφλούιζ, 19
 μουτεατεάρας, 16
 μοῦτους, 11
 μπαεά.τους, 15
 μπαλντιούρας, 13
 μπαμπαιούρας, 13
 μπαζδεάρκου, 15, 76
 μπιάδι, 33
 μπέλιμι, 88
 μπλέφαρου, 33
 μπουκουσεά, 15
 μπουμπόλια, 74
 μύιδαλα, 19

 Ν=τήν, 52
 ἴναδάματα, 69
 Νεμπεγλέρ, 24, 56
 νηχός, 65
 ἴνι=εἶναι, 23
 νιραγώι, 31
 νό=δός, 88
 νόμαξι Θεόν, 87
 νόμιτι, 88
 νουγοῦσι, 31
 νουμάται, νουματοί,
 νουματαία, 68, 84
 ντένου, ντένουμέστι,
 25, 21
 νυφκαάτ.κα, 15
 νυχεά, 15

 Ξανα—, 61
 Ξάφου, 32
 ξαφουτός, 32
 ξεανα—, 61
 ξεαναγκρίζου, 61
 ξεαρμινιάζου = δι' ἐπιφ-
 ῶν και γοητειῶν ἀ-
 παλλάσσω λεχῶ τοῦ
 ἐπιλοχίου πυρετοῦ, 16
 ξέψσι, 18, 72
 ξηησι, 17
 Ξηροχώριον, 30, 34
 ξινουμῶ, 42
 ξιντένατους, 25
 ξιοῦ, 13
 Ξιράις, 19, 83
 ξιστήθουτους, 58
 ξιστριγιά, 76
 ξισυλλεαστους, 86
 ξιχέσματα, 72
 ξός, 32
 Ξτός, Ξτούτσ.τους 32, 67
 Ξυλάγγρου = Ξυλάγγου-
 ρον, 11
 ξῶ, 69, 79

 *Οθρυσ, 21
 οῖ, κλητικόν, 60
 *Ολυμπος, 16, 37, 73, 84
 ὄμπου, 59
 ὄντα, ὄντας, 73
 *Όσσα, 10, 12, 20
 Οῦ=ὄ, 28
 οῦ=ὦ κλητικόν, 60
 Οὔδραιος, 27
 οὔδι, οὔδι, 28
 οὔδιμή, 27
 οὔι, 18
 οὔρμήγεια, 27, 69
 οὔρνι, οὔρνίζου, 59, 69

- οὐρτάκις, 29, 30
 οὐτίδα, 11
 οὐχτρέες, 16, 27, 69
 Π' = ποῦ = ὅτι, 11
 παγγύρι, 30
 παθνήσκου, 86
 παλιουσάνδου, 13
 πάνδρους, 40
 πανπόρι, 35
 πανχίδα, 48, 74
 παραδίνου, παραδου-
 τός, 54
 παρηόρτζα, 31
 παρτσακλά, 86
 πάσζα, 30
 παταρεά, 14
 πατέραις, 56
 πατμασιά, 85
 παχνί, 34
 Παχινστής, 34
 πέδι, 39
 πέις = πέσης, 19
 Πήλιον, 12
 πθαμή, 12
 πθινά, 11
 πίβουλας, 68, 83
 πιρικουκλάδα, 85
 πλαλτός, 47
 πλάρι, 11
 πλί, 9, 11
 πλιαλῶ, 16
 πλουκάρη, 64
 πνάκι = πινάκιον, 12
 πνω = πεινω, 12
 Πουλιάνα, 33, 37, 73
 πουλιμῶ = πειράζω, 51
 πουνδους, 48
 πουρεά, 16
 πούρνικους, 27
 πουσπουρίζου, 85
 πουτκούλλι, 37
 πράζου = πειράζω, 10
 Πράσους, ἀρο. 23
 προυθεά, 15
 προευούμι, 31
 πρόμιμα, 31, 84
 πρόσφουρου, 49
 προυθχίό, 72
 πρωτουζουμ', 55
 πυρικαεά, 61
 πχειμα, 83
 Ράγα, 31
 ράγζαν, 29
 ραϊζου, 30
 ράτσκας, 71
 Ραψάνη, 12, 62
 ρέβουμι, 34, 71
 ρουεάσκα, 31, 43
 ρουβίθι, 27
 Σ' = σοῦ, 22, 24
 σαμεά, σάμι, 11, 14, 74
 σάν = ὅτε, ὅταν, ἐάν,
 ἀφ' οὔ, 49
 σάνι = σάν εἶναι, 74
 σαόνι, 31
 σαραβδεις, 34
 σαρακουφαουμένους =
 σαρακοφαγωμένος,
 31
 σαρανταχημ.ρου = σα-
 ρανταήμερον, αἱ πρό
 τῶν Χριστουγέννων
 40 ἡμέραι, 17
 σβάνα, 45
 σεαδῶ, σεακει, 16
 σεισμός, 61
 σειρεά, 15
 σέφκα, 34
 σήκου, σηκοῦτι, 88
 ἴσι = εἶσαι, 23
 Σιάτιστα, 32
 σιοῦ, 13
 σκαντζουχερτζα, 23
 σκλιδα, 12
 σ.λιάρη, σ.λιαρώνου,
 42, 67
 σμαρδάς, 76
 Σμαράιδου, 19
 σμουρδού, 76
 σταφλαρμεά = σταφυ-
 λαρμεά, 14
 στεάρι, 16
 στιγνουπάιδα, 17
 στινάχουρους, 27
 στιμόνι = στημόνι, 12
 στραβουκλέγαδου, 23
 στραγξι, 30
 στράντζα, 18
 συλλουή, 31
 συμπάθ.σι, 36
 συναστρέγουμι, 74
 Συρμακέιζ, 19
 σχουρνῶ, 26
 σώις = σώσης, τελειώ-
 σης, 19

χούρῃδεις, 33
 χουσμέτι, 38
 χρεία, 16

χρουστῶ, 80
 Ψκή, ψκός, 32

φτεά, 33
 φτεύου, 33
 ψυχουμαχῶ, 18

Β' ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

- $\alpha + \alpha, \alpha' \epsilon, \alpha + i = a$, 47
 α ἀνάπτυξις ἐν ἀρχῇ ὀνομάτων ἢ
 ῥηματικῶν θεμάτων 57· ἐν ἀρ-
 χῇ τοῦ μορίου ποῦ, 60
 $\alpha + i = ai$, 80
 αι, αου, δίφθογοι, 17
 -αιζ ἀντὶ -άζεις ἢ -αις ἀντὶ -άσεις,
 ἄ κλητικόν, 23 [19
 Ὕναλογία 81 κ. ἐ. ἀναλογικοὶ τό-
 ποι, 32
 Ὕνάπτυξις συλλαβῆς, 66· συμφώ-
 νου 61 κ. ἐ. φθόγγων μεταξὺ
 λέξεων, 65 κ. ἐ. φωνήεντος 55
 κ. ἐ. 69
 Ὕντωνομαί μου, σου, του ἄχρη-
 στοί, 25
 Ὕποβολή ἀρκτικοῦ φωνήεντος, 68
 τοῦ β 72· τῆς συλλαβῆς θη (τη)
 τοῦ παθ. ἀορ., 67· τοῦ τελικοῦ
 -ς, 73· συλλαβῆς, 74· φθόγγ-
 γων, 67 κ. ἐ.
 Ὕσμα, 23· e ἀντὶ i ἐν ἄσμασι, 24.
 Ὕφομοίωσις, 75 κ. ἐ. ἐξακολου-
 θητικῇ, 77· συμφώνου, 76· φω-
 νήεντος, 75.
- B γίνεται φ, 34.
 βγ (υγ) παρέχει β ἢ γ ἢ διατη-
 ρεῖται, 71.
 βj γίνεται dj, 38.
 Βόρειοι Ἑλληγες, 9, 10.
 b ἀναπτύσσεται μεταξὺ μ και λ,
 61· b ἀντὶ π, 33, 35, 41.
 c (ts) ἀντὶ σ, 41.
 Γ ἀναπτύσσεται ἀναλογικῶς ἢ ἄλ-
 λως πως, 31, 32, 63 γ ἀντὶ βγ
 (υγ) 71· διατηρεῖται πρὸ τῶν e,
 i, 30· ἐκπίπτει, 14, 30· γίνε-
 ται ἡμίφωνον ι, 19.
 γενικὴ ἄνευ -ς, 57.
 για, γιο, 17.
 γκ προφέρεται ὡς g ἢ vg, 39.
 γλωσσικὰ σ, z, 41 κ. ἐ.
 γλωσσικοῦ αἰσθήματος πλάνη, 25.
 γ + σ, 32.
 γ τραπὲν εἰς g, 30.
 g ἀντὶ γ, 32· ἀντὶ κ, 32, 41·
 g + σ = ξ, 30

Δ ἀντὶ θ, 38· ἀντὶ d, 39· δ γίνεται θ, 37

Δένδρων δηλωτικὴ κατάληξις, 14.

Δέρματος ζώου δηλωτικὴ κατάληξις, 14.

διάλεκτοι, 9.

δj ἀντὶ 6j, 38.

Δίφθογγοι νέαι, 17· ἐκ διαιρέσεως ἀπλοῦ φωνήεντος, 20.

δ+ζ=τς, 45· δ+σ=c (τς), 35.

δ ἀντὶ δ, 39· ἀντὶ τ, 37, 41.

die (ἄρθρ.), 29.

dj γίνεται δj, 39.

d+ζ=τς, 45.

δρ ἀντὶ δj, 64.

d+σ=c (τς), 35· dσμ=τςμ, 46.

e (ε, αι) ἀνοικτόν, 21· e ἀντὶ i (ι, υ, ει), 23, 25· ἀντὶ η ἐν τῷ μέλλοντι συνηρημένων, 26.

εα, 14, 16· ἐκ τοῦ -εα, ἢ -αια, ἢ -γῆα, ἢ -γῆα, 15· ἐν συνεκφορᾷ λέξεων, 16· κατάληξις οὐδετέρων, 14· κτλξς λέξεων σημαίνουσῶν φυτά, θάμνους, δένδρα, κλπ., 14· κτλξς θηλυκῶν ἐπιθέτων, 15· ὅτι διάφορον τοῦ ια, 17· ὡς προσχηματισμός, 14.

-εάτ.κους, κατάληξις ἐπιθέτων, 15.

ε+α=εα, 81.

Ἐγκλισις τόνου, 22· τῶν ῥημάτων εἶμι, εἶδα, ἔπνα, 23.

ε+ε, ε+ι=ε, 79.

εἰ, εἶ, 17· εἰ ἀντὶ ερ, 73.

-εἰς ἀντὶ -έζεις (αἰζεις), -εἰς ἀντὶ -έσεις, 19.

-ένω ἀντὶ -ίνω ἐν ῥήμασι, 26.

εο, 16· ἐκ τοῦ γῆο ἢ κατ' ἀναλογίαν, 16· ὅτι διάφορον τοῦ ῆο, 18.

ε+ο (ε+ω, αι+ο)=εο, 78.

Ἐπιφώνημα, 14.

Ἐρρινα, 46 κ. ἐ.

-έρνιους κτλξς μετουσιαστικῶν, 72.

Z, 41 κ. ἐ. ἀντὶ σ, 41· ὅτι οὐχὶ ἔκπτωσις αὐτοῦ ἐν τῷ ἐνικῷ ῥημάτων, 19, 20· γίνεται τς, 43· ζ=εἰς τὴν ἢ εἰς τοῦ, 41, 52· μαλακύνεται, 43· μετὰ τὸ μ ἢ ρ, 44.

θ ἀντὶ φ, 35.

Θάμνων δηλωτικὴ κτλξς, 14.

θκῆ ἢ θκῆ ἐκ τοῦ τκῆ, 38.

θ+σ=c (τς) ἢ τς, 35, 46.

I ἀντὶ e (ε, αι), 9, 10, 64· ἰ τονούμενον ἀντὶ ε, 26· ἰ ἄτονον σφίζεται, 10· ἀποβάλλεται, 9, 20· ἐκπίπτει καὶ γεννᾶται δίφθογγος, 18· ἰ ἀναπτύσσεται ἀναλογικῶς, 20, 59· πρὸ τοῦ σ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, 56· ἐν τῷ θέματι τῶν ῥημάτων φτῶ καὶ σθῶ, 60.

i+a=a ἢ εα, 78.

ια ὅτι διάφορον τοῦ εα, 17.

i+ε=ε, ι+ι=ι, 79, 80.

ι=ι μακρόν, 17.

-ις ἀντὶ -ίσεις (-ύσεις, -εἰσεις κλπ.),

- υς ἀντί -ίσεις (-ύσεις, -είσεις, ντ=d ἢ νδ, 39.
κλπ.), 19,
ι+ο (i+ω)=ο (ω), 79,
ιο διὰ διαφορὸν τοῦ ερ, 17.
ι+ου=ου, 79.
ιου, 13.
- Κ γίνεται g, 22, 36.
κε, κι οὐρανικά, 30.
Κηλιδος δηλωτικῆ κτλξίς, 14.
κί ἐκ τοῦ χί, 63.
κ+σ=ξ, 30.
- Λ ἑτερορροπον (λι), 56· ἢ οὐχί, 47.
- Μ (ἢ ν) ὑπερωϊκόν, 39.
μ' (=μου) παρέχει ουμ, 55.
Μεσοδοντικά, 35 κ. ἐ.
Μετάθεσις φθόγγων, 74.
Μετάπτωσις, 9.
Μέτρου δηλωτικῆ κτλξίς, 14.
μ+φωνήεντι=μνι+φωνήεντι, 62.
μί τονιζόμενον ἀντι μέ, 80.
Μόρια, 85· μόριον δεικτικόν, 14.
μπ προφέρεται ὡς b ἢ μb, 39.
μσ, 42· ἀντι μψ, 70.
- Ν οὐρανικόν ἢ ὑπερωϊκόν, 39, 46,
47· ἀναπτύσσεται ἐν τῷ ἐνεστώτι
καὶ παρατατικῷ, 62· ν τελικόν,
49, 53—55.
νδ=d ἢ νδ, 39· νdj=νδj, 40 νι,
46· νμ με ν ὑπερωϊκόν, 48.
ν+κ ἐν λέξει, 30.
Νότιαι Ἑλληνες, 9· νοτίων Ἑλλή-
νων ἐπίδρασις, 25.
- Ὅ, ἄρθρον ἀπωλέσθη, 38.
Ὅδοντικά, 35 κ. ἐ.
ο+i=ο, 80.
-οιζ ἀντι -όζεις (ώζεις), -οις ἀντι
-όσεις (ώσεις), 19.
Ὅνόματα κατ' ἀναλογίαν σχηματι-
σθέντα, 82.
Οί=αι, 29.
Οι, ου, ουι, ουου, δίφθογγοι, 17.
Ου ἀντι ο (ω), 9, 10· καὶ ἐν ῥή-
μασι, 29· ἀντι i (ε ἀτόνου), 24,
27· ου ἄτονον σφίζεται, 10· ἀπο-
βάλλεται, 9, 12· ἀναπτύσσεται,
55· παράγεται κατ' ἀναλογίαν ἢ
ἀφομοίωσιν, 27.
ου+α=α, 79· ου+ε=ο, 80·
ου+ι=ου ἢ ουι, 80.
-ούιζ ἀντι -ούζεις, -ούις ἀντι -ού-
σεις, 19.
Ὅσμης δηλωτικῆ κτλξίς, 14.
-ούλλα, -ούλλι, -ούλτς κτλξίς κυ-
ρίων ὀνομάτων, 84.
Οὐρανικά, 29 κ. ἐ.
- Π γίνεται b, 33, 37.
Παρετυμολογία, 81 κ. ἐ.
Παροιμιαί, 13, 15, 16, 32, 38,
49, 54, 59, 62, 64, 88.
Πληγῆς δηλωτικῆ κτλξίς, 14.
π+σ=ψ, 33.
ποῦ (=δστις) γίνεται ἀποῦ, ἀπ',
59.
Προσχηματισμός, 14.
Προσφώνησις, 23.

Ρ ἑτερόρροπον, 47, 48.

-ρεά, -ρεός, 47.

Ῥήματα, 26, 69, 70, 86, 87· ῥημάτων ἐνεστώς μὲ ε ἀντὶ ἰ 25· ῥημάτων τονισμός, 21.
ρο, 42.

Σ, 41 κ.έ. δευτὸν δὲν ἐκπίπτει, 19· τρέπεται εἰς ζ ἢ εἰς ς (τς), 41· προφέρεται ὡς ch, 42.

σί τονούμενον ἀντὶ σέ, 80.

σκ ἐκ τοῦ σχ, 40.

σοῦ ἀντὶ σί (=σέ), 24.

σι ἐκ τοῦ σθ, 40.

Στρατοῦ ἐπίδρασις, 25.

Συμπλέγματα συμφώνων, 39.

Σύμφυρις, 81 κ. έ.

Σύμφωνα, 29 κ. έ. 39 κ. έ.

Συναίρεσις, 78 κ. έ. 80.

σχ νεοφανές, 40.

Σχολείων ἐπίδρασις, 25.

Τ (=τοῦ ἢ τήν) γίνεται d ἢ ἀποβάλλεται, 36, 37· τ ἀρκτικὸν γίνεται d, 36· τ διατηρεῖται πρὸ τοῦ h ἢ g, 37· γίνεται θ. 38· τ ἢ τξ ἢ τζ ἀναπτύσσεται μεταξὺ λέξεων, 65.

τ+ς ἐν συνειρή, 46· τ+σ διατηροῦνται χωρισμένα ἢ ἐνοῦνται εἰς ς (τς), 35, 45· τ+σβ=τςβ, 45.

τς ἐκ τῶν δ+ς ἢ d+ς ἢ θ+σ ἢ τ+σ, 36, 45, 46· ἀντὶ τοῦ ζ, 43· ἀντὶ τοῦ τσ ἐν ἀρχῇ λέξεως, 44· τς=τς(=τῆς, τούς, τάς), 44.

τήν (ἄρθρον) γίνεται τν ἢ τ ἢ ν ἢ

d ἢ ὅλως ἐξαφανίζεται, 52, 53· ἐγκλιτικὸν (=αὐτή), 86.

τι ἀντὶ -ετε ἐν ῥήμασι, 70· τι (τχι) =θχι ἢ θχι, 38.

τν+ς=τς, 44· τνι ἀντὶ τν, 46.

Τονισμός τῆς τετάρτης ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβῆς, 21 κ. έ.

Τόνος, 9· ἰσχυρός, 20· ἐν δυοὶ συλλαβαῖς μιᾶς λέξεως, 21· τόνου ἀναθίβασμός, 88.

τοῦ τονούμενον ἀντὶ τό, 80.

τς (Ϸ) ἐκ τοῦ σ, 41· γίνεται τς ἐν ἀρχῇ λέξεως, 44, 51· διατηρεῖται πρὸ τοῦ μ, 46· τς (=τῆς, τούς, τάς) γίνεται τς ἢ ἀφανίζεται, 44, 71.

τσμ γίνεται τςμ, 46.

Υγρά, 46 κ. έ.

Υπερωϊκά, 29 κ. έ.

Φ γίνεται φ, 34· φ+σ διατηροῦνται φατιακά, 41 κ. έ. [ται, 34.

φυτοῦ δηλωτικὴ κτλιξις, 14.

φωνήεντα ἰδιάζοντα τῇ Θεσσαλικῇ διαλέκτῳ, 13 κ. έ. φωνηέντων μεταβολαί, 23 κ. έ.

Χ ἀντὶ γ, 38· χ+σ=ξ ἢ προφέρονται διακεκριμένως, 32.

Χι=χι, 63· χια, χιο, 17.

Ψ=π+σ, 33.

-ῶ ἀντὶ -ῖω ἐν ῥήμασι, 69.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Α' και Β'	Σελ. 3
Εισαγωγή	» 7
Μετάπτωσις	» 9
Φωνήεντα (ιδιάζοντες φθόγγοι εα, ερ, ιω)	» 13
Δίφθογγοι (αι, αυ, ει, ευ, οι, ου, ουι, ουυ, υ)	» 17
Τόνος (ισχυρός, πρωτεύων, δευτερεύων)	» 20
*Εγκλισις τόνου	» 22
Μεταβολαί φωνηέντων (ε αντί ι, ου αντί ί, κλπ.)	» 23
Πάθη συμφώνων	» 29
α'. Ούρανικά ἢ ὑπερωϊκά	» 29
β'. Χειλικά ἢ χειλοδοντικά	» 33
γ'. Ὀδοντικά ἢ μεσοδοντικά	» 35
δ'. Συμπλέγματα συμφώνων	» 39
ε'. Γλωσσικά ἢ φατνιακά σ, ζ	» 41
ς'. Ὑγρά και ἔρρινα	» 46
*Ανάπτυξις φθόγγων	» 55
α'. φωνήεντος	» 55
β'. συμφώνου	» 61
γ'. Ἀνάπτυξις συμφώνου μεταξύ λέξεων	» 65
δ'. Ἀνάπτυξις συλλαβῆς	» 66
*Αποβολαί	» 67
α'. φθόγγων	» 67
β'. συλλαβῆς	» 74
Μετάθεσις φθόγγων	» 74
*Αφομοίωσις	» 75
α'. Προληπτική (1 ^{ον} φωνήεντος, 2 ^{ον} συμφώνου)	» 75
β'. Ἐξακολουθητική	» 77
Συναίρεσις	» 78
*Αναλογία, παρετυμολογία, σύμφυρσις	» 81
Πίναξ λέξεων	» 89
Πίναξ πραγμάτων	» 95

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐν σελίδι	11	στίχῳ	11	ἀντὶ ν.ρὸ	γράφει ν.ρὸ	
»	»	12	»	32	» Ἦτο.	» Ἦτοι
»	»	29	»	10	» -ου	» -οῦ
»	»	36	»	4	» βατλδδῆσα	» βατλδῆσα
»	»	37	»	8	» d ἢ g	» b ἢ g
»	»	46	»	3	» κούρριζε	» κούρδιζε

Ἐν σελίδι 22, στίχῳ 16, μετὰ τὴν λέξιν μᾶς πρόσθετες τὰς λέξεις:
σί=σέ, σᾶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000005877

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΟΗΘΕΙΑ

A03951

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧ. 1.60

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ